ལ་རྩེ

volume 6   2009-2010

བམ་པོ་༦ པ། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༩-༢༠༡༠

ཀུན་ཕན་ཐབས་ཇུ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་གསར་འགྱུར།

TRACE FOUNDATION'S LATSE LIBRARY NEWSLETTER

ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་
TRACE FOUNDATION'S LATSE

TRACE FOUNDATION
ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པ།

BOARD
གཙོ་འཛིན།
ANDREA E. SOROS
ཨན་ཏེ་ཡ་ སོ་རོ་སི།
ERIC COLOMBEL
ཨེ་རིག་ ཀོ་ལོམ་སྦེལ།

EXECUTIVE DIRECTOR
སྤྱི་ཁྱབ་འགན་འཛིན་པ།
ENRICO DELL'ANGELO
ཨན་རི་ཀོ་ དེལ་ཨང་རྗེ་ལོ།

TRACE FOUNDATION'S LATSE LIBRARY NEWSLETTER
ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་གསར་འཕྲིན།

GUEST EDITOR
གདན་ཞུས་རྩོམ་སྒྲིག་པ།
FRANÇOISE ROBIN
ཆོས་ཉིད་དབང་མོ།

EDITOR-IN-CHIEF
རྩོམ་སྒྲིག་འགན་འཛིན།
PEMA BHUM
པད་མ་འབུམ།

ASSISTANT EDITOR
རྩོམ་སྒྲིག་ལས་རོགས།
KRISTINA DY-LIACCO
ཀིར་སི་ཏི་ནཱ་ ཌི་ལི་ཡག་ཁོ།

LAYOUT AND DESIGN
ཤོག་ངོས་རྫུས་འགོད་པ།
STEPHANIE JOHNSTON
སི་ཏད་ཧྥ་ནིས་ ཇོན་སི་ཏུན།

FEATURED SCHOLAR མཁས་པ་ཆེད་གླེང་།

2 REKINDLING ASHES OF THE DHARMA AND THE FORMATION OF MODERN TIBETAN STUDIES: THE BUSY LIFE OF ALAK TSETEN ZHABDRUNG
BY NICOLE WILLOCK

བསྟན་པའི་མེ་རོ་སླར་གསོས་པ་དང་དེང་རབས་བོད་རིག་པའི་སྒྲོམ་བསླངས་པ་སྟེ།
ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་མཛད་བྲེལ་ཆེ་བའི་སྐུ་ཚེ།
Nicole Willock ནས།

FEATURES ཆེད་བསྒྲིགས།

26 TIBETAN NOVELS: STILL A NOVELTY. A BRIEF SURVEY OF TIBETAN NOVELS SINCE 1985
BY FRANÇOISE ROBIN

ད་དུང་གསར་ཉམས་ཆེ་བའི་བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་། ༡༩༨༥ ལོའི་ཚུན་གྱི་བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་གི་དཔྱད་ཞིབ་ཕྲན་བུ།
ཆོས་ཉིད་དབང་མོ་ནས།

46 ཨ་ཙ་ར་ཇོར་ཇེ་ཏྟོ་གོལ།
མགོན་པོ་ཚེ་རིང་ནས།

52 TRANSLATING THE WINGBEATS: TIBETAN WRITINGS FOR THE GERMAN-LANGUAGE READER
BY FRANÇOISE ROBIN

ཕྱེ་མ་ལེབ་ཀྱི་གཤོག་རྡེབ་ཀྱི་ཡིག་སྒྱུར། འཇར་མན་སྐད་ཀྱི་ཀློག་པ་པོ་ལ་བོད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས།
ཆོས་ཉིད་དབང་མོ་ནས།

ANNOUNCEMENT གསལ་བསྒྲགས།

62 TAKTSER RINPOCHÉ COLLECTION DONATED TO THE LIBRARY

ལྟག་མཚེར་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་དཔེ་རྣམས་ལ་རྩེ་ལ་ཞལ་འདེབས་གནང་བ།

NEW AND NOTABLE

64 THE LIBRARY'S FOURTH LANGUAGE: THE DZONGKHA COLLECTION

ཀུན་ཕེབས་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་སྐད་ཡིག་བཞི་པ་སྟེ། རྫོང་ཁ་སྐད་ཀྱི་རྒྱུ་ཆ།
དཔེ་དེབ་ཇོ་སྒྲོད།

68 A SERIES OF BOOKS ON ORAL FOLK LITERATURE

ངག་རྒྱུན་རྩོམ་རིག་གི་དེབ་ཕྲེང་ཞིག

72 EARLY CHILDREN'S BOOK TRANSLATED FROM ENGLISH INTO TIBETAN

དབྱིན་ཡིག་ནས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་བྱིས་སྒྲུང་སྔ་གྲས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་ཅིག

75 FROM THE CHILDREN'S CORNER: *SAMSARA DOG* *BY ELIZABETH ROSE SHARP*

བྱིས་པའི་རྩོམ་རིག འཁོར་བར་འཁྱམ་པའི་ཁྱི། ཨེ་ལི་ཛ་བེད་རོས་ཤབ་ནས།

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་གསར་འཕྲིན།

LIBRARY NEWSLETTER

volume 6 2009-2010

བམ་པོ་༦་པ། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༩-༢༠༡༠

77 NEW & NOTABLE RESOURCES AT LATSE ON THE POSTAL HISTORY OF TIBET

ལ་རྩེ་ལ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་སྦྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་རིགས།

LITERARY EXCERPT: ཁྲོལ་ཕྱུང་རྩོམ་རིག

80 TSERING DÖNDRUP AND *THE RED WIND SCREAM*

ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་དང་རླུང་དམར་འུར་འུར།

84 EXCERPT FROM *THE RED WIND SCREAM*

རླུང་དམར་འུར་འུར་གྱི་ཁྲོལ་ཕྱུང་།

Editor's Note

Trace Foundation's Latse Library Newsletter has been published once a year since its inaugural issue in 2003. The newsletter is distributed widely in both print and electronic formats, and our readership has expanded to include even remote Tibetan areas, Europe, and the Americas and has been receiving positive reviews (we were pleased to see some readers lamenting on popular Tibetan internet forums about the long wait for our last issue). In order to maintain the quality of this publication, we have made two changes recently: the first is, given the amount of time expended and material covered in the newsletter, we will occasionally publish double issues so that we can ensure content of high quality. This current issue is again a double issue, covering the years 2009-2010. The second change is that the newsletter will no longer carry a news section but will focus primarily on literary content. Anyone interested in the latest news from Latse can consult the soon to be launched Trace Foundation newsletter which will be available through our website: www.trace.org.

In this issue, for 2010, we are marking the 100-year anniversary of the scholar Tseten Zhabdrung's birth, as well as the 25-year anniversary of his death. Tseten Zhabdrung made great contributions towards Tibetan language and culture in the 20th century, and to commemorate his anniversaries and honor his work, he is this issue's Featured Scholar.

We would also like to warmly welcome and thank Dr. Françoise Robin who is the Guest Editor for this issue of *Trace Foundation's Latse Library Newsletter*.

རྩོམ་སྒྲིག་པའི་མཆིད།

ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་གསར་འཕྲིན་ནི་ ༢༠༠༣ ལོར་འདོན་འགོ་ཚུགས་ནས་ཐོག་མའི་ལོ་ཁ་ཤས་ལ་ལོ་རེར་ཐེངས་རེ་བཏོན་པ་ཡིན། གསར་འཕྲིན་འདི་པར་སྐྲུན་དང་དྲ་ལམ་གཉིས་ཀ་ནས་འགྲེམས་སྤེལ་རྒྱ་ཆེར་བྱས་སྟབས། འདིའི་ཀློག་པ་པོ་བོད་ཁུལ་གྱི་གྲོང་གསེབ་དག་དང་། ཡུ་རོབ། ཨ་རི་བཅས་ས་རྒྱ་སྐྱེད་བྱུང་ཡོད་ལ་ཀློག་པ་པོ་མང་པོས་འདི་ལ་དགའ་སྣང་ཡང་བྱས་ཡོད། འདོན་ཐེངས་སྔོན་མ་དེ་མ་ཐོན་སྔོན་ལ་ཀློག་པ་པོས་སྒུག་བཟོད་མེད་པའི་གསུང་ཚིག་དག་ཏུ་དྲ་ལ་སྤེལ་བའི་གནས་ཚུལ་ཡང་བྱུང་ཡོད། གསར་འཕྲིན་འདོན་ཐེངས་འདི་ནི་ ༢༠༠༩ ལོ་དང་ ༢༠༡༠ ལོ་གཉིས་ཀྱི་ཡིན། གསར་འཕྲིན་འདིའི་ནང་དོན་སྤུས་གཙང་ཡོང་ཆེད་ཉེ་ཆར་འགྱུར་བ་གཉིས་བཏང་ཡོད་དེ། དང་པོ་ནི་རྒྱ་ཆ་དང་ལས་བྲིལ་ལ་སྟབས་བསྟུན་གྱིས་སྐབས་འགར་ལོ་གཉིས་རེ་ལ་འདོན་ཐེངས་རེ་འདོན་རྒྱུ་དང་། གཉིས་པ་ནི་ད་ནས་བཟུང་གསར་འགྱུར་གྱི་ཆ་དེ་མེད་པ་བྱས་ནས་རྩོམ་རིག་ཟེར་བའི་ཆ་གཅིག་པོ་དེ་འདོན་སྤེལ་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན། གསར་འགྱུར་ནི་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་དྲ་རྒྱ་ལ་སྤེལ་བཞིན་ཡོད་པས་ཐུགས་སྣང་ཅན་རྣམས་www.trace.orgལ་ཕེབས་ནས་གཟིགས་རོགས་གནང་།

༢༠༡༠ ལོ་ནི་དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་ནང་ལ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་ལ་སྐུ་དྲིན་ཆེ་བའི་མཁས་དབང་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་མཆོག་སྐུ་འཁྲུངས་ནས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཐམ་པ་ལོན་པ་དང་། སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་ནས་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་འགོར་བའི་དུས་དྲན་ཡིན་པས། མཁས་དབང་དེའི་སྐུ་དྲིན་རྗེས་དྲན་གྱི་ཆེད་དུ་གསར་འཕྲིན་འདིའི་མཁས་པ་གླེང་བ་ཟེར་བའི་ལེ་ཚན་གྱི་ནང་དུ་ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་བསྡུས་པ་ཞིག་ཆེད་འགོད་བྱས་ཡོད།

གོ་སྐབས་འདི་བརྒྱུད་ནས་ང་ཚོས་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་གསར་འཕྲིན་འདོན་ཐེངས་འདིའི་གདན་ཞུས་རྩོམ་སྒྲིག་པ་ཆོས་ཉིད་དཔང་མོ་ལ་དགའ་བསུ་དང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ།

THIS NEWSLETTER IS PUBLISHED BY TRACE FOUNDATION'S LATSE LIBRARY, 132 PERRY ST., SUITE 2B, NEW YORK, NY 10014 USA TEL.: +1-212-367-8490 FAX +1-212-367-8479 EMAIL: INFO@LATSE.ORG CONTENTS COPYRIGHT © UNLESS OTHERWISE NOTED. PHOTOS COPYRIGHT © TRACE FOUNDATION, UNLESS OTHERWISE NOTED, AND MAY NOT BE REPRODUCED IN ANY WAY WITHOUT PERMISSION FROM TRACE FOUNDATION. ELECTRONIC VERSION OF THIS NEWSLETTER CAN BE FOUND AT WWW.LATSE.ORG AND WWW.TRACE.ORG.

གསར་འཕྲིན་འདི་ནི་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། གསར་འཕྲིན་འདི་ལོ་རེའམ་ལོ་གཉིས་རེ་ལ་ཐེངས་རེར་འདོན་བཞིན་ཡོད། པར་དབང་མིང་འདོན་བྱས་མེད་ན་དུས་དེབ་འདི་ལ་བཀོད་དོ་ཚོག་གི་པར་དབང་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པ་ལ་ཡོད། གསལ་ཁ་ལོགས་སུ་མེད་ན་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་པར་དབང་ཅན་གྱི་འདྲ་པར་རྣམས་དེའི་ཚོག་མཆན་མེད་པར་ཐབས་ལམ་གང་ནས་ཀྱང་སྒྲར་འགོད་བྱས་མི་ཆོག གསར་འཕྲིན་འདིའི་གློག་འཕྲུལ་གྱི་པར་གཞི་www.latse.org དང་ www.trace.org ཐོག་ནས་གཟིགས་ཐུབ།

A note on transliteration system used: Latse Library uses the Tibetan and Himalayan Library (THL) Simplified Phonetic Transcription of Standard Tibetan for Tibetan terms that appear in our English-language articles. For more information on this transliteration scheme, please visit: www.thlib.org (see under "Reference" tab).

COVER:

PORTRAIT OF ALAK TSETEN ZHABDRUNG FROM THE 1980s.

མདུན་ཤོག ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གི་སྐུ་པར་ཞིག

FEATURED SCHOLAR

མཁས་པ་ཆེད་གླེང་།

Rekindling Ashes of the Dharma and the Formation of Modern Tibetan Studies: The Busy Life of Alak Tseten Zhabdrung

by Nicole Willock

RIGHT: FROM LEFT TO RIGHT: ALAK MANI (DRAYANG), PANCHEN RINPOCHÉ'S TUTOR GYAYAK RINPOCHÉ, PANCHEN RINPOCHÉ, AND ALAK TSETEN ZHABDRUNG. PHOTO COURTESY OF JIGMÉ CHÖPAK.

གཡོན་ནས་གཡས། ཨ་ལགས་མ་ཎིའམ་སྒྲ་དབྱངས། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཡོངས་འཛིན་རྒྱ་ཡག་རིན་པོ་ཆེ། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ། ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་། པར་བདག འཇིགས་མེད་ཆོས་འཕགས

CONSIDERED one of the three great scholars[1] of twentieth-century Tibet,[2] Alak Tseten Zhabdrung Jigmé Rigpé Lodrö (A lags Tshe tan Zhabs drung 'Jigs med rig pa'i blo gros, 1910–1985) is credited with regenerating many aspects of Tibetan culture at a time of unprecedented socio-political change. Despite enduring twelve years in prison, Alak Tseten Zhabdrung energetically reclaimed his classical education to further transmit nearly all the traditional fields of knowledge including language, poetry, history, astronomy, calligraphy and Buddhist philosophy.

1 This epithet stems back to the tenth century when King Langdarma suppressed Buddhism, ending what is known in Tibetan history as the first period of dissemination of Buddhism in Tibet, "the three great scholars (*mkhas pa mi gsum*)": Mar Shakyamuni (Dmar Shākya mu ni), Yo Gejung (G.yo Dge ba'i 'byung gnas), and Tsang Rabsel (Gtsang Rab gsal) carried the Vinaya scriptures with them to Amdo, in particular to Dentik Monastery.

2 The two other scholars were Muge Samten (Dmu dge bsam gtan, 1914–1993) and Dungkar Lozang Trinlé (Dung dkar Blo bzang 'phrin las, 1927–1997).

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་བོད་[1] ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་[2]ཡ་གྲལ་དུ་བརྩི་བའི་ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་བློ་གྲོས་ (༡༩༡༠-༡༩༨༥) མཆོག་ལ་ནི། སྔར་བྱུང་མ་མྱོང་བའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་ཅིག་གི་ཁྲོད་དུ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་ཕྱོགས་མང་པོ་བསྐྱར་གསོ་བྱས་པའི་བསྔགས་བརྗོད་ཐོབ་ཡོད། མི་ལོ་ ༡༢ རིང་བཙོན་དུ་བཞུགས་པ་ལ་མ་ལྟོས་པར། ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གིས་ སྐད་ཡིག་དང་སྙན་ངག ལོ་རྒྱུས། རྩིས། ཡིག་གཟུགས། དེ་བཞིན་ནང་བའི་ལྟ་གྲུབ་བཅས་ཧ་ལམ་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་

1 ཐ་སྙད་འདི་ནི་དུས་རབས་བཅུ་པའི་ནང་བཙན་པོ་གླང་དར་མས་བསྟན་པ་བསྣུབས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་བསྟན་པ་སྔ་དར་གྱི་དུས་མཇུག་འགྲིལ་བའི་སྐབས་དེར། "མཁས་པ་མི་གསུམ་སྨེ་དམར་ཤཱཀྱ་མུ་ནི་དང་གཡོ་དགེ་འབྱུང་། གཙང་རབ་གསལ་གསུམ་གྱིས་འདུལ་བའི་དཔེ་ཆ་འཁྱེར་ཏེ་ཨ་མདོ་དང་དམིགས་བསལ་གྱིས་དན་ཏིག་དགོན་པར་ཕེབས་པ་དེ་ལས་མཆེད་པ་ཞིག་རེད།

2 མཁས་པ་གཞན་གཉིས་ནི། དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་ཚང་ (༡༩༡༤-༡༩༩༣) དང་དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ (༡༩༢༧-༡༩༩༧) གཉིས་རེད།

བསྟན་པའི་མི་རོ་སླར་གསོས་པ་དང་དེང་རབས་བོད་རིག་པའི་སྙོམ་བསླངས་པ་སྟེ། ཨ་ལགས་ཆོ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་མཛད་བྲིལ་ཆེ་བའི་སྐུ་ཚེ།

ནེ་ཁོལ་ཝི་ལོག་ནས།

FEATURED SCHOLAR

མཁས་པ་ཆེད་གླེང་།

Although a few examples of his praise poetry for China can be found in his *A General Commentary on the Mirror of Poetics*, he never interpreted Tibetan history through the lens of Marxist ideology, unlike Dungkar Lozang Trinlé, nor did he cling to the ideals of Gelukpa hegemony. Alak Tseten Zhabdrung's virtue lies in his steadfast commitment to the creative tradition of Tibetan scholarship that finds its roots in the work of Sakya Pandita Kunga Gyeltsen (Sa skya Paṇḍita Kun dga' rgyal mtshan, 1182–1251), Butön (Bu ston, 1290–1364), and continued to change and innovate with the works of Jamgön Kongtrul ('Jam mgon Kong sprul, 1813–1899), Ju Mipham ('Ju Mi pham, 1846–1912), and many others. Alak Tseten Zhabdrung's *Collected Works* contains a treasure trove of information on almost every aspect of traditional Tibetan Buddhist scholarship; yet throughout his autobiography he emphasized the core value to strive in one's education *(yon tan)*; including increasing one's knowledge on subjects outside the realm of Buddhist philosophy, e.g. science and technology.

Alak Tseten Zhabdrung's autobiography called Truthful Discourse, *Ambrosia for the Ear: The Life Story of Jigmé Rigpé Lodrö, Himself a Disciple of the Powerful, Matchless Shākya (Mnyam med shākya'i dbang bo'i rjes zhugs pa 'jigs med rigs pa'i blo gros rang gi byung ba brjod pa bden gtam rna ba'i bdud rtsi)*[3] documents his life, and thus most of this brief biography is drawn from this work. Written in a style that mixes traditional literary techniques with colloquialisms, Dawa Lodrö (Zla ba blo gros), the head editor of *Light Rain (Sbrang char)*, a premier Tibetan literary magazine, praised Tseten Zhabdrung's autobiography as one of the most influential pieces of Tibetan biographical literature that he has ever read.[4]

Tseten Zhabdrung was born on the twenty-second day of the fourth month of the iron dog year in the fifteenth *rabchung (rab byung)* cycle

3 There are three printed versions of this text. The nine-volume *pecha* version of his *Collected Works (gsung 'bum)* were printed at Tuwa (Mthu ba) Monastery (where the blocks are still held), and is available through the Tibetan Buddhist Resource Center. The version I used for my research is found in Phrin Las ed. 1987. *Mkhas dbang Tshe tan Zhabs drung 'Jigs med rigs pa'i blo gros kyi gsung rtsom (The Collected Works of the Scholar Tshe tan Zhabs drung 'Jigs med rigs pa'i blo gros)*, vol. 1. Xining: Qinghai Nationalities Publishing House, pp. 499–801. The most recent edition is in Tshe tan Zhabs drung 'Jigs med rigs pa'i blo gros. 2007. *Tshe tan Zhabs drung rje btsun 'Jigs med rigs pa'i blo gros mchog gi gsung 'bum*, Vol. 1, Beijing: People's Publishing House, pp. 39–279.

4 Interview with Dawa Lodrö, *Light Rain (Sbrang char)* office, Xining, May 2008.

གྱི་རིག་གནས་ཚང་མ་སྐྱེ། རང་ཉིད་ལ་སླར་བྱུང་བའི་སྤྱིར་སྤྲོལ་ཤེས་ཡོན་དེ་དག་སློབ་དང་བཅས་དར་སྤེལ་བྱས་ཡོད། སྙན་ངག་མེ་ལོང་གི་སྤྱི་དོན་དུ་རྒྱ་ནག་ལ་བསྟོད་པའི་སྙན་ངག་དཔེར་བརྗོད་ཁ་ཤས་ཡོད་ནའང་། ཁོང་གིས་དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ལྟར། མར་ཁེ་སིའི་ལྟ་གྲུབ་ཀྱི་རྒྱང་ཤེལ་སྤྱད་ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཆད་པ་རྒྱ་ནས་གནང་མེད་ལ། དགེ་ལུགས་ལྟ་གྲུབ་ལ་མཁྲིགས་འཛིན་ཡང་བྱས་མེད། ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གི་ཁྱད་ཆོས་ཤིག་ནི། ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་སློབ་སྦྱོང་ལ་གཙིགས་འཛིན་རྩེ་གཅིག་ཏུ་མཛད་པ་དེར་གནས་ཡོད་དེ། དེ་ཡང་འདིའི་རྩ་བ་དག་ནི། ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་(༡༡༨༢-༡༢༥༡) དང་། བུ་སྟོན་རིན་ཆེན་གྲུབ་(༡༢༩༠-༡༣༦༤)་གྱི་གསུང་འབུམ་དག་དང་། འཇམ་མགོན་ཀོང་སྤྲུལ་(༡༨༡༣-༡༨༩༩) དང་འཇུ་མི་ཕམ་(༡༨༤༦-༡༩༡༢)། གཞན་ཡང་མཁས་པ་མང་པོས་མུ་མཐུད་ནས་རང་རང་གི་གསུང་འབུམ་དང་ལྷན་དུ་སྒྱུར་བཅོས་དང་གསར་བཏོད་མཛད་པ་དེ་དག་ནས་རྟེན་ཐུབ། ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གི་གསུང་འབུམ་ན་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་ནང་ཆོས་སློབ་སྦྱོང་གི་རྣམ་དབྱེ་ཕལ་ཆེ་བའི་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་གཏེར་མཛོད་ཅིག་ཡོད་པ་དང་། ད་དུང་ཁོང་གི་རང་རྣམ་གྱི་སྟོད་སྨད་གང་སར་ཁོང་གིས་ཆོས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ལས་བརྒལ་བའི་ཤེས་བྱ་ཚན་རིག་དང་འཕྲུལ་རིག་ལྟ་བུ་ཡང་ཚད་པའི་ཡོན་ཏན་ལ་སློབ་རྒྱུར་བརྩོན་དགོས་པའི་དོན་སྙིང་འདི་ནན་བཤད་གནང་འདུག

ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གི་རང་རྣམ་ལ་ནི། མཉམ་མེད་ཤཱཀྱའི་དབང་པོའི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པ་འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་བློ་གྲོས་རང་གི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་བདེན་གཏམ་རྣ་བའི་བདུད་རྩི་ཞེས་ཞུ་བ་དེར་ཁོང་གི་སྐུ་ཚེའི་སྐོར་འཁོད་ཡོད་ཅིང་།[3] རྣམ་ཐར་མདོར་བསྡུས་

3 འདི་ལ་པར་མ་མི་འདྲ་བ་གསུམ་འདུག པོད་དགུ་ཅན་གྱི་དཔེ་

འདི་ཡང་རང་རྣམ་ལས་བཏོན་པ་ཡིན། རྣམ་ཐར་འདི་ནི་ཁ་སྐད་དང་ལྷན་དུ་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་རྩོམ་ཡིག་འབྲི་ཚུལ་བསྲེས་ནས་བྲིས་ཡོད་ལ། བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་དུས་རིམ་ཆེ་གྲས་སྣང་ཆར་གྱི་རྩོམ་སྒྲིག་པ་གཙོ་བོ་བླ་བརྒྱ་གྲོས་ལགས་ཀྱིས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གི་རང་རྣམ་ནི་ཁོང་གིས་བཀླགས་པའི་བོད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་རྩོམ་རིག་གི་ཁྲོད་ནས་ཆེས་ཤུགས་རྐྱེན་ཅན་གྱི་རྣམ་ཐར་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བསྔགས་བརྗོད་བྱས་བྱུང་།[4]

ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ནི་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་བའི་ལྕགས་ཁྱི་ལོའི་ཟླ་བཞི་པའི་ཚེས་ཉེར་གསུམ་ཉིན་[༡༩༡༠_༤_༣༡]ཡབ་གཡང་ཀྲིའམ།(杨才)བོད་མིང་ལ་བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་དང་ཡུམ་ལྷ་མོ་ཐར་གཉིས་ཀྱི་བྲིས་པ་བརྒྱད་ཀྱི་ཐ་ཆུང་གཉིས་པར་འཁྲུངས། ཁོང་གི་འཁྲུངས་ཡུལ་ཡ་རྫི་ནི་ད་ལྟའི་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་ཞུན་ཧྭ་ཟ་ལར་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཁོངས་སུ་དེང་སང་ཐན་མོང་ལ་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་མིང་ཅི་ཧྲི(积石镇) གྲོང་ཞེས་གྲགས་པ་དེ་ཡིན་པ་དང་། ཁོང་གི་ཡབ་མེས་རྣམས་རྒྱ་ཡིན་ཀྱང་ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་དུ་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་གསུངས་དོན། "བདག་གི་ཕ་ནས་བཟུང་རྒྱ་བོད་ཀྱི་རིགས་འདྲེས་མ་ཅན་དུ་གྱུར་བར་མ་ཟད། ང་རང་ནི་སྐད་ཡིག་གོམས་སྲོལ་གནས་ཡུལ་བཞིའི་སྒོ་ནས་རིགས་འབྱེད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་བོད་ཀྱི་རིགས་སུ་གཏོགས" ཞེས་གསུངས་འདུག(རང་རྣམ་ཤོག་གྲངས ༥༠༥) དགུང་ལོ་གཉིས་ལ་ཕེབས་པའི་སྐབས་ལྡེ་ཚ་[5]དགོན་པའི་ཞྭ་དམར་པཎྜི་ཏ་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོས་[6]ཨ་མདོའི་ཁུལ་གྱི་དགེ་ལུགས་པའི་བླ་མ་ཆང་གྲས་ཡིན་པའི་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གི་ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་མཛད། རིབ་གོང་གི་རྙིང་མའི་བླ་མ་ཨ་ལགས་ནམ་མཁའ་ཚང་[7]གིས་ཁོང་ལ་བློ་བཟང་ཆོས་འཕེལ་ཞེས་མིང་མ་བཏགས་བར་དུ་ཁོང་ལ་ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་ཚ་བོ་ཞེས་འབོད། དགུང་ལོ་དྲུག་པའི་མགོར་ཁོང་སྟག་དགོན་པའི་ཁྲིར་ཕེབས་ཤིང་སྐར་བ་ཁ་དྲུག་གི་འཛིན་བདག་གི་ཁྲི་ལ་ཕེབས། སྐར་བ་ཁ་དྲུག་ནི་དེང་གི་ཧྭ་ལུང་རྫོང་གི་ཤར་མཐའ་དང་མཚོ་སྔོན་རྫོང་གི་ནུབ་ངོས་སུ་ཆགས་ཡོད། དེ་

[= May 31, 1910] as the second youngest of eight children born to his father Yangtse [(Tib. G.yang Tshe, ≈Chi. Yang Cai 杨才], whose Tibetan name was Lozang Tashi (Blo bzang bkra shis), and his mother, Lhamotar (Lha mo thar). His birthplace, Yadzi (Ya rdzi), is more commonly known today by its Chinese name, Jishi Town (Chi. Jishi zhen 积石镇) in today's Xunhua Salar Autonomous County of Qinghai Province. Although his patrilineal descent was Chinese, in his autobiography, Tseten Zhabdrung stated, "Starting with my father['s generation], my ancestry is a mix of Chinese and Tibetan ethnicity; but if I base my own ethnicity on written and spoken language, habits and residence, then I am exclusively Tibetan" (1987: 505). At age two, he was recognized by Amdo Zhamar Pandita Gendün Tenzin Gyatso (A mdo Zhwa dmar paṇḍita Dge 'dun bstan 'dzin rgya mtsho, 1852–1912)[5] of Dītsa Monastery (Lde tsha)[6] as the reincarnation of Tseten Zhabdrung,

A PORTRAIT OF TSETEN ZHABDRUNG CIRCA 1980S.

ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གི་སྐུ་པར་ཞིག

གཟིགས་གསུང་འབུམ་དེ་མཐུ་བ་དགོན་དུ་པར་བཏབ་ཅིང་། པར་ཤིང་ཡང་ད་ལྟ་དེར་ཉར་འདུག དེབ་འདི་ "བོད་ཡིག་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས་ལྔ་གནས"་བརྒྱུད་ནས་རག་ཐུབ་པ་འདུག ངས་ཞིབ་འཇུག་གི་ཆེད་དུ་བེད་སྤྱོད་བྱས་པའི་པར་མ་དེ་ནི་ ༡༩༨༧ ལོར་མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ཟི་ལིང་དུ་པར་བཏབ་པའི་པོད་དང་པོ། མཁས་དབང་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་བློ་གྲོས་ཀྱི་གསུང་རྩོམ་ཞེས་པའི་ཤོག་གྲངས ༧༩༩_༨༠༡ བར་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། ཆེས་ཉེ་ཆར་གྱི་པར་མ་དེ་ནི་ ༢༠༠༧ ལོར་པེ་ཅིང་དུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་པར་བཏབ་པའི་ ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་རྗེ་བཙུན་འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་བློ་གྲོས་མཆོག་གི་གསུང་འབུམ"ཀྱི་པོད་དང་པོའི་ཤོག་གྲངས ༢༩_༢༧༩ བར་འཁོད་འདུག

4 ༢༠༠༨ ལོའི་ཟླ་བ་ལྔ་བར་ ཟི་ལིང་གི་སྣང་ཆར་རྩོམ་སྒྲིག་ཁང་དུ་ཟླ་བ་བློ་གྲོས་ལ་བཅར་འདྲི་ཞུས་པ།

5 དགོན་པའི་དཀར་ཆག་ལ་སྣ་ཚོགས་འདུག ལྡེ་ཚ་ཞེས་བྲིས་པ་ཡང་འདུག

6 གྲེ་རི་ ཏུ་ཊེལ་གྱིས་བརྩམས་པའི་ "ཨ་མདོའི་ས་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཏེ་ཙོང་ཁ་རི་རྒྱུད"ཅེས་པ་ལ་བལྟས་པ། དེབ་འདི་ ༢༠༡༠ ལོར་ཨེ་ཤི་ཡན་ ཧའི་ལན་ཊེ་སི་ པར་སི་པེག་ཏེབ་སི་ ཞེས་པ་ནས་དཔར་འདེབས་བྱ་རྒྱུ།

7 ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པའི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ ༢༠༠༢ ལོར་པེ་ཅིང་དུ་པར་བཏབ་པའི་དུང་དཀར་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོའི་ཤོག་གྲངས ༡༧༠༦ པ་ན། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གི་སྐོར་ལ་ཁོང་ལ་ཨ་མདོ་ཞྭ་དམར་པཎྜི་ཏས་བློ་བཟང་ཆོས་འཕེལ་ཞེས་མིང་བཏགས་པ་རེད་ཅེས་ནོར་ནས་བཀོད་འདུག

5 Cf. Gray Tuttle "Local History in A mdo: The Tsong kha Range (ri rgyud)", *Asian Highlands Perspectives* (forthcoming 2010).

6 The spelling of this monastery varies. It also is spelled D+hi tsha. Cf. ibid., p. 9.

A SAMPLE OF A TIBETAN SCRIPT CREATED BY TSETEN ZHABDRUNG CALLED *YANGDEN YIKSAR (DBYANGS LDAN YIG GSAR)*.

མཁས་དབང་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་མཆོག་གིས་གསར་བཏོད་མཛད་པའི་དབྱངས་ལྡན་ཡིག་གསར།

a minor Geluk lineage in Amdo. He had been called "the grandson of Tsering Döndrup (Tshe ring don grub)" until this time, when he was given the name Lozang Chöpel (Blo bzang chos 'phel) by a Rebkong Nyingma lama called Alak Namka tshang (A lags Nam mkha' tshang) (1987: 517).[7] Beginning at age six, he took up his throne at Tak (Stag) Monastery, and the shared thrones at each of the Six Garwaka Monasteries (Sgar ba kha drug) now located in far eastern Hualong and western Minhe counties: Tseten Monastery (Tib. Tshe tan; Chi. Xing'er 杏儿 or Caidan 才旦), Tuwa Monastery (Tib. Mthu ba; Chi. Tuwa 土哇), Chenpuk Monastery (Tib. Gcan phug; Chi. Zhaomuchuan 赵木川), Katung Monastery (Tib. Ka thung; Chi. Gadong 尕洞), Gongkya Monastery (Tib. Kong skya; Chi. Gongshenjia 工什加), and Dentik Monastery (Tib. Dan tig; Chi. Dandou 丹斗). His initial enthronement at the Six Garwaka Monasteries was embroiled in local controversy because he was enthroned before his fellow throne-holder, Tseten Abbot (Tshe tan Mkhan po),[8] whose position was

7 *The Dungkar Encyclopedia* entry for Tseten Zhabdrung incorrectly stated that he was given the name Lozang Chöpel by Amdo Zhamar Pandita, Cf. Dung dkar Blo bzang 'phrin las. 2002. *Dung dkar tshig mdzod chen mo*. Beijing: China Tibetology Publishing House, p. 1706.

8 The entry for Jigmé Damchö Gyatso in the *Mdo smad lo rgyus chen mo* mistakenly identifies Tseten Zhabdrung as an

དག་ནི། ཚེ་ཏན་དགོན། (杏儿 ཡང་ན་才旦) མཐུ་བ་དགོན། (土哇) གཅན་ཕུག་དགོན། (赵木川) ཀ་ཐུང་དགོན། (尕洞) གོང་སྐྱ་དགོན། (工什加) དན་ཏིག་དགོན་ (丹斗) བཅས་རེད། སྒར་བ་ཁ་དྲུག་ཏུ་ཁོང་ཐོག་མར་ཁྲི་འདོན་མཛད་པ་དེ་ལ་ས་གནས་ཀྱི་གླེང་རྙོག་ཅིག་ཆགས་ཤིང་། དེ་ཡང་ཁྲི་འཛིན་སྦྲེལ་པོ་ཡིན་ཅིང་གོ་གནས་ཆེ་ཤོས་སུ་བསྐོ་བའི་ཚེ་ཏན་མཁན་པོ[8]ཁྲི་འདོན་མ་མཛད་གོང་དུ་ཁོང་ཁྲི་འདོན་མཛད་པས་རེད། སྔོན་གྱི་འགལ་ཟླ་ཡང་ཚད་པའི་སྐུ་སྐྱེ་འདི་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དག་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་རང་རྣམ་དུ་གསལ་བ་མ་ཟད། (རང་རྣམ། ཤོག་གྲངས་ ༤༢༩_༤༣༧, ༤༤༨_༤༤༦) དན་ཏིག་དགོན་པའི་

8 རྫོང་གཙང་འཇིགས་མེད་ཀྱིས་ ༢༠༠༩ ལོར་བརྩམས་ཤིང་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་རྡ་རམ་ས་ལར་པར་བཏབ་པའི་མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོའི་པོད་དྲུག་པའི་ཤོག་ངོས་ ༨༡༨ ཐོག་ འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་བློ་གྲོས་ཀྱི་སྐོར་འགོད་སྐབས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ནི་ཚེ་ཏན་མཁན་པོའི་ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དེ་ནོར་བ་རེད། ཁོང་རྣམ་གཉིས་སྐྱེ་ཕྲེང་ལོགས་སུ་ཡོད་པའི་སྤྲུལ་སྐུ་རེད།

དཀར་ཆག་ཅེས་པའི་ས་གནས་ལོ་རྒྱུས་དེར་ཡང་འཁོད་འདུག ཁོང་རྣམ་པ་གཉིས་ལྷན་དུ་ཨ་མདོའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་འཇིགས་མེད་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོའམ་མཚན་གཞན་མར་ནང་རྡོ་རྗེ་འཆང་（༡༨༩༨-༡༩༤༦）གི་མདུན་ནས་ ༡༩༡༥ ལོར་སྔགས་ཀྱི་དབང་ཞུས་པ་བཞིན་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་ཚེ་ཏན་མཁན་པོ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་ལ་"རྡོ་རྗེའི་སྤུན"ཞེས་ཐ་སྙད་ངེས་ཅན་དུ་སྤྱད་འདུག ཁོང་ཚོ་དགུང་ན་སོན་པ་ནས་ཕན་ཚུན་མཛའ་བརྩེའི་འབྲེལ་བ་བསྐྱེད་པ་དེ་ ༡༩༥༨ ལོར་ཚེ་ཏན་མཁན་པོ་ཟི་ལིང་གི་ནན་ཏན་བཙོན་ཁང་དུ་གོད་ཆག་གི་སྐུ་ཚེ་མ་ཟིན་པའི་བར་དུ་གནས་ཡོད་པ་རེད།

མེ་འབྲུག་ལོར་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་（༡༩༡༦）མཐུ་བ་དགོན་དུ་གསེར་རིའི་མ་ཎི་པཎྜི་ཏ་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་བ་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཚན་（༡༨༩༦-༡༩༤༤）[9]ཀྱི་དྲུང་ནས་རབ་བྱུང་གི་སྡོམ་པ་མནོས་ཤིང་། མཚན་ལ་དགེ་འདུན་བཤད་སྒྲུབ་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་གསོལ། མི་འགྱངས་པར་ཁོང་གིས་ལྡི་ཚ་དགོན་པའི་དགེ་སློང་རང་གི་ཁུ་བོ་ཡིན་པ་ངག་དབང་ཆོས་འཛིན་དཔལ་བཟང་པོའི་[10]མདུན་ནས་ཡི་གེའི་སྦྱོར་ཀློག་བསླབས།(རང་རྣམ་གྱི་ཤོག་གྲངས་ ༥༣༦) དུས་མཚུངས་སུ་སྐུ་ན་གཞོན་པའི་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་དགེ་བཤེས་བློ་བཟང་ཟླ་བའི་མདུན་ནས་བླ་མ་མཆོད་པ་སོགས་ཆོས་སྤྱོད་ཀྱི་རིགས་ལ་སློབ་སྦྱོང་གནང་མགོ་བཙུགས། ༡༩༡༨ ལོར་རང་གི་ཡབ་གཅོང་ནད་ཀྱིས་བསྙུན་བརྟེན་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་འཕྲུག་ཙམ་རིང་ཞུན་ཧྭའི་འཁྲུངས་ཁྲིམ་དུ་ཕེབས། ལོ་དེར་སླར་མཐུ་བ་དགོན་དུ་ཕེབས་ནས་མངོན་རྟོགས་རྒྱན་དང་དབུ་མ་འཇུག་པ་བློར་འཛིན་མཛད། ༡༩༢༠ ལོར་དགུང་ལོ་བཅུ་ལ་ཕེབས་སྐབས་ཁོང་གིས་བསྡུས་གྲྭ་སློབ་སྦྱོང་གནང་མགོ་བཙུགས།[11] ལོ་འདིར་ཁོང་སྐྱིས་སྟེང་རིན་པོ་ཆེ་ཡོངས་འཛིན་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན་（༡༨༨༠/༡-༡༩༤༤）དང་ཐོག་མར་མཇལ་ནས་ལམ་གཙོ་[12]དང་དབང་གི་བཀའ་ཆོས་གསན།

ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་དགུང་ལོ་བཅུ་གསུམ་ལ་ཕེབས་པའི་ཆུ་ཕག་གི་ལོར་

9 ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་རང་རྣམ་ཤོག་ངོས་ ༧༤༧ ན་ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྡུས་ཤིག་འཁོད་འདུག

10 ཁོང་ནི་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་ཨ་ཁུ་གཡང་ཤན་ཚེའི་བུ་རྒན་པ་དེ་རེད། ཁོང་གི་ཁྲིམ་མིང་ནི་གཡང་ཤུའམ་ཆོན་ཆིན་ཟེར། ཁོང་རང་ལོ་ ༢༩ ཐོག་ལྡི་ཚ་དགོན་པར་དགེ་སློང་བསྒྲུབས།

11 བསྡུས་གྲྭ་ཡིས་ སློབ་མ་རྣམས་ལ་རྩོད་པའི་རིགས་ལམ་གྱི་གཞི་རིམ་ལྟ་གྲུབ་དང་ཐབས་ཤེས་སློབ་ཚུལ་གྱི་རྨང་གཞི་བསྐྲུབས་ཡོད། དགོན་པའི་བསླབ་རིམ་གྱི་འགྲེལ་བཤད་དང་། བསྡུས་གྲྭ་ཡིས་བསླབ་རིམ་དེའི་ནང་ཆ་ཤས་ལེན་ཚུལ་ཐད་ ཁ་ལི་ཧྥོར་ནི་ཡའི་བྷར་ཀི་ལེ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་པར་ཁང་གིས་ ༢༠༠༣ ལོར་པར་བཏབ་པའི་ འཇོར་ཇེ་ ཊེ་རེ་ཧྥུ་སེ་ ཡིས་བརྩམས་པ་ "ཕྱག་གཉིས་ཀྱི་ཐལ་སྐད། བོད་ཀྱི་ནང་པའི་དགེ་འདུན་པ་ཞིག་གི་སློབ་སྦྱོང་"ཞེས་པའི་ཤོག་ངོས་ ༧༩-༡༤༩ བར་གཟིགས།

12 ཙོང་ཁ་པས་མཛད་པའི་སྙན་ངག་ཐུང་བ་འདིས་ བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་རིམ་པའི་ཕྱོགས་གཙོ་བོ་གསུམ་སྟོན་ལ། དེ་ཡང་ངེས་འབྱུང་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས། སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་གསུམ་རེད། གསུང་རྩོམ་འདི་ལ་ཡིག་སྒྱུར་བྱས་པའི་དཔེ་ཆ་ཧ་ཅང་མང་བ་དེའི་ཁོངས་སུ་ རུ་ཐེ་བསོད་ནམས་ཀྱིས་ ༡༩༩༩ ལོར་བརྒྱམས་ཤིང་གངས་སེང་པར་སྐྲུན་ཁང་གིས་དཔར་བའི་ "ལམ་གྱི་རྣམ་པ་གཙོ་བོ་གསུམ" ཞེས་པའང་ཡོད།

considered to be superior. The history of both incarnation lineages, including bygone rivalries, is addressed in Tseten Zhabdrung's autobiography (1987: 529–531; 554–557) as well as his account of local history called the *Catalogue to Dentik Monastery*. In no uncertain terms Tseten Zhabdrung Jigmé Rigpé Lodrö referred to the eighth Tseten Abbot as a "vajra brother" (1987: 553–54) as they received their first tantric initiation before the great Amdo teacher Jigmé Damchö Gyatso ('Jigs med dam chos rgya mtsho), a.k.a. Marnang Dorjé chang (Mar nang Rdo rje 'chang, 1898–1946) in 1915. In their teens, they developed a fondness for each other which lasted until the tragic death of Tseten Abbot in 1958 in Xining's Nantan Prison.

In the fire dragon year (1916), Tseten Zhabdrung received the initiate monastic vows from the fifth Seri Mani Pandita Gendün Tenzin Gyeltsen (Gser ri'i Maṇi paṇḍita Dge 'dun bstan 'dzin rgyal mtshan, 1896-1944)[9] at Tuwa Monastery, and was given the name Gendün Shedrup Gyatso (Dge 'dun bshad sgrub rgya mtsho) (1987: 536). Soon after that he learned to read with his paternal second cousin Ngawang Chözin Pelzangpo (Ngag dbang chos 'dzin dpal bzang po),[10] a fully ordained monk at Dītsa Monastery (1987: 508, 539). At the same time, the young Tseten Zhabdrung began to study sections of liturgical texts such as *Guru Puja* (Tib. *Bla ma mchod pa*) with *geshé* Lozang Dawa (Blo bzang zla ba). In 1918, his father succumbed to illness, so Tseten Zhabdrung returned to his family home in Xunhua for a short time. After returning to Tuwa Monastery in the same year, he committed to memory Maitreya's *Ornament of Clear Realizations* (Tib. *Mngon par rtogs pa'i rgyan*) and Candrakīrti's *Introduction to the Middle Way* (Tib. *Dbu ma la 'jug pa*) (1987: 542). In 1920 at age 10, he began to study the Collected Topics (Tib. *Bsdus grwa*).[11] In the same year, he met Giteng Rinpoché Yongzin Pandita Lozang Peldan

incarnation of Tseten Khenpo, but these were two different incarnation lineages. Cf. Hor tshang 'Jigs med. 2009. *Mdo smad lo rgyus chen mo*, Vol. 6, Dharamsala: Library of Tibetan Works and Archives, p. 414.

9 There is a short biography on his life in Tseten Zhabdrung's autobiography (1987: 747).

10 He was the oldest son of Tseten Zhabdrung's father's uncle Yangshentsé (G.yang shan tshe). His family name was G.yang shu or Chon Chin. He was ordained as a monk at Dītsa when he was 29.

11 The Collected Topics form the basis for teaching students how to learn the techniques and fundamental concepts in debate. For a description of the monastic curriculum and the role of the Collected Topics in that curriculum see Georges Dreyfus. 2003. *The Sound of Two Hands Clapping: The Education of a Tibetan Buddhist Monk*. Berkeley: University of California Press, pp. 79–149, especially p. 110.

TSETEN ZHABDRUNG'S GRADUATE STUDENTS IN FRONT OF THE POTALA PALACE DURING THEIR TRIP TO LHASA IN 1981. FROM LEFT TO RIGHT: GORE (GAO RUI), PU WENCHENG, DAWA LODRÖ, AND KÖNCHOK.

མཁས་དབང་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་ཞིབ་འཇུག་སློབ་མ་རྣམས་ ༡༩༨༡ ལོར་ལྷ་སར་རྟོག་ཞིབ་ཏུ་བསྐྱོད་སྐབས།
གཡོན་ཕྱོགས་ནས་གོ་རེ། ཕུའུ་ཝེན་ཁྲིན། ཟླ་བ་བློ་གྲོས། དཀོན་མཆོག

(Sgis steng Rin po che Yongs 'dzin paṇḍita Blo bzang dpal ldan, 1880/1–1944) for the first time; receiving Dharma teachings on *Three Principle Aspects of the Path (Lam gtso)*[12] and tantric initiations (1987: 549).

When Tseten Zhabdrung reached the age of thirteen in the water boar year (1923/4), he requested to finish his monastic studies with Lama Rinpoché Jigmé Damchö Gyatso who promptly brought him before Giteng Rinpoché,[13] who instructed them both on the foundation of Tibetan classical poetry using the Fifth

(༡༩༢༣/༤) ཁོང་གིས་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེ་འཇིགས་མེད་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོར་ཆོས་ཀྱི་སློབ་གཉེར་རྫོགས་འཛིན་ཡོང་བའི་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་བསྟུན་ཁོང་གིས་སྐྱིས་སྟེང་རིན་པོ་ཆེའི་[13]་མདུན་དུ་བསྐྱལ་བ་རེད་ལ། སྐྱིས་སྟེང་རིན་པོ་ཆེས་ཁོང་རྣམ་པ་གཉིས་ལ་རྒྱལ་བ་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་ (༡༨༨༠_༡༩༤༤) སྙན་འགྲེལ་དབྱངས་ཅན་དགྱེས་གླུ་དང་སྙན་ངག་གི་དཔེར་བརྗོད་བོད་མཁས་པ་མི་

12 This short poem attributed to Tsongkhapa presents the three principal aspects of the Gradual Path to Enlightenment *(Lamrim)*: renunciation, *bodhicitta* and the wisdom realizing emptiness. There have been many translations of this work, including among others: Ruth Sonam. 1999. *The Three Principal Aspects of the Path*. Ithaca: Snow Lion Publications.

13 As Lauran Hartley noted, Marnang Dorjé chang Jigmé Damchö Gyatso was considered to be the incarnation of Giteng Rinpoche's deceased teacher Jigmé Samten ('Jigs med bsam gtan, 1814–1897), therefore Giteng Rinpoche was especially vested in his education. Lauran Hartley. "Heterodox Views and the New Orthodox Poems: Tibetan Writers in the Early and Mid-Twentieth Century" in Lauran R. Hartley and Patricia Schiaffini-Vedani. 2008. *Modern Tibetan Literature and Social Change*. Durham: Duke University Press, p. 11.

13 ལོ་རྡྣ་ ཧྲར་ཏེ་ལེ་ཡིས་བཤད་པ་ལྟར། མར་ནང་རྡོ་རྗེ་འཆང་འཇིགས་མེད་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་ནི་སྐྱིས་སྟེང་རིན་པོ་ཆེའི་དགེ་རྒན་དམ་པ་འཇིགས་མེད་བསམ་གཏན་ (༡༨༡༤_༡༨༩༧) ཡི་ཡང་སྲིད་དུ་བརྩིས་པ་རེད་ལ། དེའི་རྐྱེན་གྱིས་སྐྱིས་སྟེང་རིན་པོ་ཆེས་དམིགས་བསལ་གྱིས་ཁོང་གི་སློབ་སྦྱོང་ལ་བདག་གཅེས་གནང་བ་རེད། ༢༠༠༨ ལོར་ཊུག་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་པར་ཁང་གིས་པར་སྐྲུན་བྱས་པའི་"བོད་ཀྱི་དེང་རབས་རྩོམ་རིག་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགྱུར་བ།" ཞེས་པའི་ནང་གི་ལོ་རྡྣ་ ཧྲར་ཏེ་ལེའི་རྩོམ་ཡིག "ལུགས་སྲོལ་གསར་པའི་ལྟ་གྲུབ་དང་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་སྙན་ངག་གསར་པ་སྟེ། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་སྟོད་དང་དཀྱིལ་གྱི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ།" ཞེས་པའི་ཤོག་གྲངས་ ༡༡ ན་གསལ།

ཕམ་དགེ་ལེགས་རྣམ་རྒྱལ་༼༡༦༡༨_༡༦༨༥༽གྱིས་མཛད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་སྙན་ངག་འཆད་ཁྲིད་གནང་། ས་འབྲུག་༼༡༩༢༨༽ལོར་ཁོང་གི་རྩ་བའི་བླ་མ་གཙོ་བོ་གཉིས་ཏེ་འཇིགས་མེད་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་དང་ཡོངས་འཛིན་པཎ་ཌི་ཏ་སྐྱིས་སྟེང་རིན་པོ་ཆེ་གཉིས་ཀའི་མདུན་ནས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དགེ་སློང་གི་སྡོམ་པ་མནོས་ཤིང་མཚན་ལ་འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་བློ་གྲོས་ཞེས་བསྩལ། དགུང་ལོ་ཉེར་བཞིར་ཕེབས་པའི་ཤིང་ཁྱི་ལོར་༼༡༨༣༤༽ཁོང་གི་དམིགས་འདུན་ནི་འཇིགས་མེད་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་པར་སྐྲུན་ཐོག་ཡོད། ཁོང་གིས་གསུང་འབུམ་པོད་བཅོ་ལྔ་དེ་རྣམས་ཕྱོགས་སྒྲིག་དང་ཞུ་དག་གནང་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། ད་དུང་མཐུ་བ་དགོན་དུ་དེ་དག་པར་སྐྲུན་ཆེད་པར་ཁང་ཞིག་གསར་བཞེངས་མཛད། ༡༩༦༥།༦[14] ལོ་ཡས་མས་སུ་པར་ཁང་མེས་འཚིག་པའི་རྗེས་སུ་གསུང་འབུམ་པོད་ཆེན་པོ་དེ་དག་གི་ཤིང་པར་སླར་ཡང་བརྐོས་ཤིང་། དེ་དག་ལོ་ཤས་གོང་༼ཕྱི་ལོ་༢༠༠༠ ལོ་ཙམ་ལ་༽རེབ་གོང་གི་རོང་བོ་དགོན་པར་མ་དབོར་བར་དུ་དེར་བཞུགས། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་གསུང་འབུམ་པོད་དགུའི་ཤིང་པར་རྣམས་ད་ལྟ་ཡང་ཙོང་ཁ་རི་རྒྱུད་ཀྱི་མཐར་ཆགས་པའི་དགོན་ཆུང་འདིར་ཉར་འདུག

ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་རང་རྣམ་དུ་ཁོང་གིས་དགོན་པའི་སློབ་སྦྱོང་དང་། སྔགས་ཀྱི་སློབ་སྦྱོང་། མཁས་པའི་སློབ་སྦྱོང་བཅས་ཧ་ལས་པ་ཞིག་གནང་བའི་སྐོར་རྒྱས་པར་བྲིས་འདུག ཁོང་ལ་དབང་ལུང་རྗེས་གནང་ཐོབ་པ་དང་ཁོང་གིས་དེ་དག་སྤེལ་བའི་གྲངས་ཆེས་མང་སྟབས་འདིར་བསྐྱར་ཟློས་བྱེད་རྒྱུ་ལ་ནི་གྲངས་འབོར་གྱིས་མི་ལྕོགས་མོད། ཡིན་ན་ཡང་འདིར་འཆད་དགོས་པ་ཞིག་ལ། ཁོང་དགེ་ལུགས་པའི་བླ་མ་ཞིག་ཡིན་ནའང་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཚང་མ་ལ་ཐུགས་རྒྱུས་ཆེ་བ་ཡོད། དཔེར་ན་དགེ་ལུགས་པའི་ནང་ཡོངས་གྲགས་ཡིན་པའི་བདེ་མཆོག་དང་རྡོ་རྗེ་འཇིགས་བྱེད་ཀྱི་ཆོས་སྐོར་ཙམ་དུ་མ་ཟད། ཀུན་རིག་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཀྱི་ཆོས་སྐོར་ཆ་ཚང་བ་ཁོང་ལ་ཐོབ་ཡོད། (རང་རྣམ་ཤོག་གྲངས་ ༥༦༧_༨, ༥༨༧, ༥༩༩, ༦༡༥, ༦༥༣_༦༥༧) དེ་བཞིན་ཁོང་རྙིང་མ་བའི་རྩོམ་ཡིག་ལ་ཡང་ཐུགས་རྒྱུས་ཡོད་པ་དང་། སྒར་བ་ཁ་དྲུག་གི་དགོན་པའི་སྔགས་པའི་སྡེ་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ་དང་མཐུན་པར་ཁོང་གིས་བཅའ་ཡིག་མཛད་པ་དང་དེ་བཞིན་རྙིང་མ་བའི་སྲོལ་ལྟར་སྨོན་ལམ་དབུ་འཛིན་བྱས་ཡོད།(རང་རྣམ་གྱི་ཤོག་གྲངས་ ༥༨༣).[15] ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གིས། ཁོང་དགུང་ལོ་དྲུག་ཡིན་སྐབས་

14 གནས་ཚུལ་ཡོང་ཁུངས་གཉིས་ལྟར་ན་འདི་ནི་ ཆེས་སྔ་བ་དཔེར་ན་ ༡༩༦༥ ལོ་སྟེ་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་མོ་མགོ་མ་ཚུགས་པའི་སྔོན་དུ་བྱུང་བར་བཤད་མོད། ཁུངས་གཞན་དག་གིས་འདི་ཁུངས་བསྐྱལ་བྱས་པ་གང་ཡང་མེད།

15 ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་བྲིས་པ། "མཐུ་བ་གྲོང་། འོད་དཀར་བྲག་རྫོང་ངམ་རམ་འདན་མ། ཆ་རྒྱ། ཀ་ཐང་། ཚེ་ཏན་རྣམས་ཀྱི་སྔགས་པ་ཚོའི་མོས་པ་བཞིན་སྔ་ཕྱིར་སྔགས་པ་གྲྭ་ཚང་མགོ་སྐྱོང་བྱེད་པའི་བླ་མ་བྱས་ཤིང་སོ་སོར་བཅའ་

Dalai Lama's (1617–1682) commentary to the Kāvyādarśa called *Songs of Sarasvatī (Dbyangs can dgyes glu)*, and by looking at examples of *kāvyā* by Böképa Mipam Gelek Namgyel (Bod mkhas pa Mi pham dge legs rnam rgyal, 1618–1685) and Amdo Zhamar Pandita. In the earth dragon year (1928), he took full vows and received the ordination name Jigmé Rigpé Lodrö in the presence of his two main teachers: Jigmé Damchö Gyatso and Yongzin Pandita Giteng Rinpoché (1987: 611). At age 24 in the wood dog year (1934), his focus was on the publication of Jigmé Damchö Gyatso's *Collected Works*. He not only compiled and edited these fifteen volumes, but also initiated the construction of a printing house at Tuwa Monastery to print them (1987: 653–654). The woodblocks for these tomes were re-carved and the printing house rebuilt after being burnt to the ground ca. 1965–6.[14] They were housed there until a few years ago (ca. 2000), when they were moved to Rongwo (Rong bo) Monastery in Repkong (Reb kong). The woodblocks for Tseten Zhabdrung's nine volume *Collected Works* are currently kept at this small monastery at the edge of the Tsongka mountain range.

Tseten Zhabdrung's autobiography details his impressive monastic, tantric and scholastic training. He received and then further transmitted so many tantric initiations, reading transmissions, and empowerments that they are too numerous to repeat here; but it is important to mention that although he was a Geluk lama, he was well versed in teachings from all schools of Tibetan Buddhism. In addition to the cycles of Chakrasaṃvara *(bde mchog)* and Yamāntaka *(rdo rje 'jigs byed)*, he also received full instruction in the Sarvavid Vairocana cycle *(kun rig rnam par snang mdzad)* (1987: 567–8, 587, 599, 615, 653–657). He was similarly well-versed in Nyingma literature and according to the custom of the tantric communities in the region of the Six Garwaka Monasteries, he initiated the monastic constitutions *(bca' yig)* and lead prayers according to the Nyingma tradition (1987: 583).[15] Tseten Zhabdrung wittily relayed that he adhered to his

14 According to two informants this occurred as early as 1965, before the Cultural Revolution started. However, this was not confirmed by any other sources.

15 As Tseten Zhabdrung wrote, "According to the wishes of tantric masters of Mthu ba grong, 'Od dkar brag rdzong or Ra ma 'dan ma, Cha rgya, Ka thung, and Tshe tan, I implemented the monastic constitutions *(bca' yig)*, appointed the official positions for the year, and then I took the lead in a few Dharma sessions, taking on the appearance of a tantric master by holding the vajra and drum, and saying [the Nyingma Guru Rinpoche prayer, which begins with] 'In the first of earlier eons… *(sngon gyi bskal ba dang bo la)*' as the words of the rites rolled off my tongue," p.583.

FEATURED SCHOLAR

མཁས་པ་ཆེད་གླེང་།

མཁས་དབང་ཆེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་མཆོག་བཙོན་ཁང་དུ་ལོ་ངོ་བཅུ་གཉིས་བཞུགས་རྗེས་སྔོན་མ་ཁོང་གི་རྩ་བའི་བླ་མ་འཇིགས་མེད་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་དང་ཡོངས་འཛིན་སྨིས་སྨིང་གློ་བཟང་བཅས་ཀྱི་སར་ཐོས་བསམ་དང་ཉམས་ལེན་ཇི་ལྟར་གནང་བའི་སྐོར་ལ་ཐུགས་དྲན་གནང་བའི་ཀ་རྟོམ་ཞིག་བརྩམས་ཡོད་པ་འདི་ལྟར།

ཀ་ཡེ་ཉོན་དང་བགྲང་བྱའི་སློ་མཐོ་ལ་བསྐྱིགས་དུས། །ཁ་ནས་གཞོན་རིང་རྟོགས་ལྡན་ཕུན་ཚོགས་ལ་རོལ་ཚུལ།།
ག་ལེར་གླུ་དབྱངས་སྙན་ཚིག་མགུར་རྟ་ལ་དྲངས་ཏེ། །ང་རང་བྱུང་བ་ཆ་ཙམ་གླིང་བ་ལ་སློའོ།།

ཅ་ཅོ་འདུ་ཡོང་རྣམ་གཡེང་རང་བཞིན་གྱིས་དབེན་ཞིང་། །ཆ་བྱེད་ཡ་མ་ཟུང་གི་རིག་མཐོང་ཡང་མེད་པར།།
ཇ་སྟོང་འདྲ་བའི་གྲོག་མ་གལ་གྱི་འཕྲི་ཤིང་། །ཉ་རྒྱའི་དྲ་བ་ལྟར་འཛིང་རི་ཁྲོད་ཀྱི་གནས་དེར།།

ཏ་ཐ་བླ་ཏ་འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་གྱི་སྒྱུ་འཕྲུལ། །ཐ་མལ་ཚུལ་འཛིན་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་གྱི་དྲུང་དུ།།
ད་ལྟ་ཉིད་དུ་རྗེས་འཛིན་གསོལ་བ་དང་ལྷན་ཅིག །ན་རོ་ལྡན་པའི་ཨོ་ཡའི་ཞལ་བཞེས་དེ་ཐོབ་པོ།།

པ་ཏྲ་ལྟར་འཁྲུག་ཚུལ་མིན་ལོག་མཐོང་ཀུན་སྤངས་ནས། །ཕ་བཟང་བུ་ཡིས་ཡབ་ལ་ཡིད་རྟོན་གྱི་དཔེ་བཞིན།།
བ་སྤུ་ལང་ལོང་གཡོ་བའི་དད་གུས་ཀྱིས་ཐོག་དྲངས། །མ་ལུས་ཡོན་ཏན་སློབ་པའི་དོན་གཉེར་དེ་བསྐྱེད་དོ།།

ཙ་ཏུར་གྲངས་ལྡན་ཐེག་མཆོག་འཁོར་ལོ་ཡི་རྟེན་བཟང་། །ཚ་གྲང་ཁྲུད་གསོད་ཆེ་འདིའི་བྱ་ངན་དང་བྲལ་བར།།
ཛ་ཡའི་བསྟན་ལ་མཛལ་བའི་དོན་གཉེར་གྱི་ངོས་ནས། །ཝ་སྐྱེས་ཀླད་འགེམས་སེང་གེའི་བརྟུལ་ཞུགས་དེར་སྟོན་ནོ།།

ཞ་འབྲིང་དཀྱུས་མ་ལྟན་ཆུང་གར་ཁེབས་ཀྱི་དཔེ་ལྟར། །ཟ་འཐུང་འགྲོ་འཆག་སྤྱོད་ལམ་རྒྱུན་ལྡན་གྱི་དུས་ཀུན།།
འ་འུར་སྤངས་ཏེ་གཙོམ་སྒྲུང་བག་ཡོད་ཀྱི་ངང་ནས། །ཡ་ཡེངས་མེད་པར་བསམ་སྦྱོར་ཚུལ་མཐུན་གྱིས་བསྐྱེད་ཏོ།།

ར་རིའི་སྒྲོན་བྲལ་ལྟ་མོ་དབྱངས་ཅན་གྱི་བྱིན་རླབས། །ལ་འུར་སྐྱིང་ལ་འཇུག་པའི་ཐབས་མཁས་ཀྱི་མཛད་པས།།
ཤ་མོ་སྤྱང་ལ་བརྟོལ་ལྟར་ཤེས་རབ་ཀྱི་མེ་ཏོག །ས་སྟེང་མཁས་རྣམས་དགྱེས་པའི་དོ་ཤལ་དུ་བཅིངས་སོ།།

ཧ་ཅང་མི་རིང་མི་ཐུང་ཉེར་བཞི་ཡི་ལོ་ངོར། །ཨ་ཏི་ཤ་ལ་རྒྱལ་བའི་འབྱུང་གནས་ཀྱིས་བསྟེན་པའི།།
རྣམ་ཐར་མཆོག་ལ་ཁ་མིག་ཡར་ལྟ་དང་བཅས་ཏེ། བསྟེན་པའི་དབྱུ་ཁྲུད་རི་མོ་འདི་དུས་ནས་བརྩམས་སོ།།

RIGHT: THE ALTAR IN THE HOME WHERE ALAK TSETEN ZHABDRUNG WAS BORN. THE LARGE BLACK AND WHITE PORTRAIT IN THE TOP CENTER IS OF HIS ROOT LAMA JIGMÉ DAMCHÖ GYATSO. ABOVE THE TABLE IS A PORTRAIT OF HIS MOTHER. PHOTO COURTESY OF JIGMÉ CHÖPAK.

ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་འཁྲུངས་གཞིས་ཀྱི་མཆོད་ཁང་། གཡོན་སྟོད་ཀྱི་སྐུ་པར་ཆེན་མདོག་དཀར་ནག་ཅན་དེ་ནི་ཨ་ལགས་ཙེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་རྩ་བའི་བླ་མ་འཇིགས་མེད་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་དང་། ཅོག་ཙེའི་སྟེང་གི་སྐུ་པར་དེ་ཁོང་གི་ཡུམ་ཡིན། པར་བདག་འཇིགས་མེད་ཆོས་འཕགས

ཨ་བྷྲ་མཚན་ཅན་སངས་རྒྱས་ཀུན་འདུས་ཞལ། །ཀ་བེའི་གངས་དང་ཟླ་བའི་མདངས་ཀྱི་མདུན།།
ཨ་མྲི་ཏ་ཡི་རོ་ལྡན་ཆོས་ཀྱི་བཅུད། །ཀ་ཅང་ན་ཕྲའི་དུས་ནས་ཅི་དགར་མྱུངས།།

ས་གསུམ་ཀུན་ཏུ་དགེ་བའི་ཡོན་ཏན་མཛོད། །ཤ་སྟག་དོན་གཉེར་སློམ་པ་ཆུ་འདོད་བློས།།
ལ་ཕྱེད་ཙམ་མིན་བཅུ་ཕྲག་རིག་པའི་གནས། །ར་རིའི་རྟོག་བྲལ་བརྟེན་པས་རྣམ་ཀུན་སྦྱངས།།

ཡ་མ་བརླ་ཡི་སྲིད་འཁོར་ལན་ཚྭའི་ཆུ། །འ་འུར་གྲགས་སྟོང་འཇིག་རྟེན་ཆོས་བརྒྱད་པོ།།
ཟ་མར་སྦྲགས་པའི་དུག་གི་འདུ་ཤེས་ཀྱིས། །ཞ་ཡིག་འཁྱིལ་འདྲའི་སྦྲུལ་ལྟར་སྤོང་ལ་འབད།།

ཕྲ་དང་རྣ་བ་རི་བོང་རྟེན་པའི་གནས། །ཛ་ཡས་ལུང་བསྟན་དན་ཏིག་བྲག་སོགས་སུ།།
ཚ་གྲང་ཡལ་བོར་གློག་པ་ཐོས་བསམ་གྱིས། །ཅ་ཏུར་དུས་ཀྱི་ཚིགས་ཀུང་ཐང་སྐམ་སྐེམས།།

མ་རྒན་ཆེ་འདིར་དྲིན་གྱིས་བསྐྱངས་པས་གཙོས། །བ་སྤུའི་གྲངས་ལས་འདས་པའི་རིགས་དྲུག་ཚོགས།།
ཕ་རོལ་སྲིད་མཐར་སྒྲོལ་བའི་སྙིང་སྟོབས་ཆེ། །པ་སངས་ལྟར་དཀར་བློ་མཆོག་ཡང་ཡང་བསྐྱེད།

ནཱ་ལེནྡྲ་དཔལ་བཀྲ་ཤིས་ཆོས་སྡིངས་ཀྱི། །ད་ལྟ་འདས་དང་མ་འོངས་མངོན་གཟིགས་དེས།།
ཐ་ཤལ་ཁྲིམ་གྱི་ཁྲི་མོན་ལས་བཏོན་ཏེ། །ཏ་ཐཱ་ག་ཏའི་བསྟན་ལ་ཞུགས་འདི་རྨད།།

ཉ་མོ་མཚོ་ལ་རོལ་བའི་རྟེ་དགའ་བཞིན། །ཇ་མར་འོ་ཞོ་ཉིས་མེད་ལོངས་སུ་སྤྱོད།།
ཆ་བྱེད་དྲང་སྲོང་དགྱེས་པའི་བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱིས། །ཙ་ཙོ་རྣམ་སྤངས་དབེན་དགོན་གནས་སུ་བསྟེན།

ང་རང་བྱུང་བ་བརྗོད་ལ་བྲེལ་བའི་ཚོར། །ག་ལེར་མནོ་བསམ་བཏང་བའི་སྐབས་ཤེད་ན།།
ཁ་ནས་ཐོན་པའི་སྐད་ངག་རོ་བརྒྱ་འདི། །ཀ་ཡེ་སློབ་ཚོགས་བློ་གྲོས་རྒྱས་ཕྱིར་སྤེལ།།

FEATURED SCHOLAR

མཁས་པ་ཆེད་གླིང་།

RIGHT: A TEENAGE ALAK TSETEN ZHABDRUNG. PHOTO COURTESY OF JIGMÉ CHÖPAK.

དགུང་ལོ་ཉི་ཤུར་མ་སོན་པའི་ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་། པར་བདག། འཇིགས་མེད་ཆོས་འཕགས།

IN THE LATE 1970S, AFTER HAVING SPENT TWELVE YEARS IN JAIL, TSETEN ZHABDRUNG LOOKED BACK ON HIS YOUTH AND TRAINING WITH JIGMÉ DAMCHÖ GYATSO AND GITENG RINPOCHÉ, AND WROTE A BEAUTIFUL ABECEDARIAN AND REVERSE ABECEDARIAN ACROSTIC POEM:

Attention! At the peak of age I set
Before you stories of my golden youth
Collected into rhythm, sound and words.
Distraction will not reach this quiet place
Entangled in a net of paths which lead
Forward to the hermitage, where birch
Groves, poplars, straight as tea-churns, protect.
Here to Aryā Manjushri, spiritual friend,
I bowed with hope before the Tathāgatha to
Join him as a disciple, to which he
Kindly assented, saying, "Of course, yes!"
Like the trust a son has for his father
My entire body is led by faith.
No *pa-hra*[1] crooked sin may I indulge
On this, my quest to learn what's useful, true.
Parrying extremes toward the Goodly Four
Qualities of an ethical life
Resisting evil, observing Buddhist creed
Stupefied foxes admire the Lion's roar
Trusting him, my master; I did take
Unsullied paths when I drank, ate or moved.
Verily Lhamo Yangchen[2] showers
Wisdom flowers; this laurel I wear
Xstatically. Studying twenty-four
Years with Lama Rinpoché, I modeled
Zealously the *namtar* of Dromtön to Atisha.

Zenith of Buddhas, "peacock-feather eye," "snow-mount,"
Young I stood before him A bhyā The Fearless
Xperiencing all of Dharma's ambrosia
Wisdom, always present in the Three Spheres
Vital water to a thirsty man,
Understanding was all I desired, and training
Topping the mountain of the Ten Sciences
Snarled like a *zha*: things I avoided:
Recognizing the Eight Worldly Concerns
Quandry of wealth and power: salt-water,
Poison given as food, meaningless sounds.
Oblivious to heat and cold, I read
Now in prophetic Dentik, where
Mountain goats, foxes, and rabbits play,
Learning how short the four seasons stay!
Keep liberating beings of Six Realms,
Jump beyond Samsara; With gratitude generate the
Bodhisattva Vow
Holy as Venus' light. Removed from
Gaol (jail) of domestic life, and now residing at
Fabulous Nālandā, Trashi Chöding,
Enlivened as a fish at sea, I enjoy
Devout conduct, tea, milk, butter, yoghurt,
Currents of the eight poetic rasa,
Burst from my mouth as I slowly try to tell
About my life experiences. Broaden your mind![3]

From The Collected Works of the Scholar Tshe tan Zhabs drung 'Jigs med rig pa'i blo gros, *vol. 1, pp.564–566.*

Translation by Nicole Willock; co-edited by Benjamin Garceau.

1 Decorative borders commonly found on pecha texts.
2 Tibetan for Saraswati, the goddess of poetry and scholarship.

3 I am grateful to Ben Garceau for his creativity and technical expertise in English poetry for his suggestions in the translation of this poem.

RIGHT: A MANUSCRIPT OF TSETEN ZHABDRUNG'S DIARY. PHOTO COURTESY OF PEMA BHUM.

མཁས་དབང་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་ཉིན་ཐོ་ཕྱག་བསྐུར་མ། པར་བདག་པད་མ་འབུམ་ཡིན།

monastic vows throughout his life, despite crying when his head was first shaved at age six (1987: 537).[16] Tseten Zhabdrung also instructed on the necessity of upholding the vinaya or monastic disciple (1987: 538–9, 569–70, 798). Although this is a common trope in Geluk-Buddhist literature, Tseten Zhabdrung's adherence to the *vinaya* as a way of life is indicative of his perseverance to uphold the values of his training in a Tibetan Buddhist monastic setting, especially in light of the fact that he personally witnessed mass renunciation of vows, either voluntarily and/or mainly through coercion, for nearly twenty years from ca. 1958 to 1978. The current edition of Tseten Zhabdrung's *Collected Works* (2007) comprises many volumes dedicated to his commentaries on Buddhist practice and philosophy, including liturgical texts such as "taking refuge" (in volume six), explanations on the "gradual path to enlightenment *(lam rim)*" in no less than three volumes (nine, ten, and eleven), while volumes twelve and thirteen contain information on several tantric cycles.

Besides excelling in the monastic curriculum, Tseten Zhabdrung was intrigued by mathematics and methodologies for the calculation of historical dates. In addition to mastering Chinese astronomy *(rgya rtsis)*, Tseten Zhabdrung wrote many essays comparing systems and methods used in calculating historical dates according to various Tibetan scholars. These essays[17] were first published by Tseten Zhabdrung's nephew Jigmé Chöpak ('Jigs med chos 'phags)[18] in *A Useful Collection of Essays by the Great Scholar Tseten Zhabdrung (Mkhas dbang Tshe tan zhabs drung gi dpyad rtsom mkho bsdus,* Gansu 1991)

དབུ་སྐྲ་ཐོག་མར་བཞར་སྐབས་ང་སྐད་ཤོར་མིན་ལམ་ལྷོས་པར་སྐུ་ཚེ་གང་ལ་སྡོམ་ཁྲིམས་དམ་པོར་སྲུང་བ་ཡིན་ཞེས་སྐུ་རྟེན་དང་སྨྲུགས་ནས་བསྟན་འདུག(རང་རྣམ་གྱི་ཤོག་གྲངས་ ༥༣༧).[16] ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་འདུལ་ཁྲིམས་བརྟན་པོར་སྲུང་དགོས་པའི་སྐོར་ལ་འཆད་ཁྲིད་གནང་ཡོད།(རང་རྣམ་ཤོག་གྲངས་ ༥༣༨–༩, ༥༦༩–༧༠, ༧༩༨) དགེ་ལུགས་པའི་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་དུ་འདུལ་ཁྲིམས་ནི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་གཞུང་ཞིག་ཡིན་མོད། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་འདུལ་བ་དེ་རང་གི་མི་ཚེའི་འགྲོ་སྟངས་ཤིག་ཏུ་གཙོགས་འཛིན་གནང་བ་ནི་བོད་ཀྱི་དགོན་པའི་ནང་གི་རང་གི་སློབ་སྦྱོང་གི་རིན་ཐང་བརྩི་འཇོག་བྱས་པའི་མངོན་རྟགས་ཤིག་ཡིན་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་ ༡༩༥༨ ལོ་ནས་ ༡༩༧༨ ལོ་ཡས་མས་བར་གྱི་ཏ་ལམ་མི་ལོ་ ༢༠ རིང་སྡོམ་པ་སྤེབ་འདོར་བྱེད་པ་སྒེ་རང་འདོད་ཀྱིས་སམ་ཡང་ན་ཤུགས་ཆེར་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་སྡོམ་པ་འདོར་བ་དེ་དག་རང་ཉིད་སྐྱེར་ངོས་ནས་མཐོང་ཆོས་གྱུར་པའི་དངོས་ཡོད་འདིའི་ཐོག་ནས་དེ་ལྟར་ཡིན་པ་རེད། ༢༠༠༧ ལོར་པར་དུ་བཏབ་པའི་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་གསུང་འབུམ་དུ་པོད་མང་པོ་ཞིག་ནི་ནང་པའི་ཉམས་ལེན་དང་ལྟ་གྲུབ་སྐོར་གྱི་རྣམ་བཤད་རྣམས་ཡིན་པ་དང་། དེའི་ཁོངས་སུ་པོད་དྲུག་པར་ཡོད་པའི་དཔེ་ཆ་སྐྱབས་འགྲོའི་བསླབ་བྱ་ལྟ་བུའི་ཆོས་སྤྱོད་སྐོར་ཡོད། ལམ་རིམ་གྱི་འགྲེལ་བཤད་རྣམས་ནི་པོད་གསུམ་ (པོད་ ༩–༡༡) ལས་མི་ཉུང་བར་ཡོད་ཅིང་། པོད་བཅུ་གཉིས་པ་དང་

16 Because the sixth Dalai Lama had cried when his head was shaved the first time, crying during this ceremony was construed as a sign that a monk would renounce his vows.

17 These include among others: "An Analysis of a Few Mistakes in Golo's Historical Dates (Tib. 'Gos los [Gzhon nu dpal] lo tshigs bkod pa'i skor las 'ga' zhig nor ba'i dpyad pa)"; "An Analysis of Historical Dates in the *New Red Annals* by Panchen Sonam Drakpa (Paṇ chen bSod [nams] grags [pa] kyi rgyal rabs 'phrul gyi lde mig deb dmar gsar ba'i lo tshigs kyi dpyad pa)"; "An Analysis of the Historical Dates in Pawo Tsuklak Trengwa's *History of Buddhism* (Dpa' bo gtsug lag 'phreng ba chos 'byung gi lo tshigs kyi dpyad pa)"; "An Analysis of the Historical Dates in the Fifth Dalai Lama's *Feast of the Early Years of the Buddhist Era* (Rgyal dbang lnga ba rin po che'i deb ther rdzogs ldan gzhon nu'i dga' ston gyi lo tshigs la dpyad pa"; "An Analysis of Historical Dates in Regent Sangye Gyatso's works; including the *White Beryl* and *Corrections to the White Beryl*, etc. (Sde srid Sangs rgyas rgya mtsho'i bai [DUrya] dkar dang [bai DUrya] g.ya' sel sogs kyi lo tshigs la dpyad pa)"; "An Analysis of Historical Dates in compositions by Sumpa Yeshe Paljor (Sum pa Ye shes dpal 'byor gyis bsgrigs pa'i lo tshigs la dpyad pa)."

18 Jigmé Chöpak is one of the main driving forces behind the publishing of the thirteen volume *Collected Works* (2007). Without his hard work and dedication, this project may have never been completed. He is also on the board of the Tseten Zhabdrung scholarship fund (on which see below).

ཡིག་རེ་འཇོག་པ་དང་། ལོ་རིར་ལས་སྣ་བསྒྲི་བཞག་དང་། ཆོས་ཐོག་འགའི་གྲལ་མགོར་ཕྱིན་ནས་སྤུགས་འཆང་རྡོ་རྗེ་འཛིན་པའི་བཟོ་ལྟ་རེ་ཡང་བྱས་ཤིང་། རྟ་སྒྲུབ་ཀྱི་རོལ་མོ་དང་བཅས། སྟོན་གྱི་བསྐལ་བ་དང་པོ་ལ། །ཞེས་སོགས་ཀྱི་ཚོ་གའི་ཚིག་རྣམས་ཀྱང་ལྟེ་ཐོག་ཏུ་བླངས་མྱོང་།" རང་རྣམ་གྱི་ཤོག་གྲངས་ ༥༨༣

16 ༧རྒྱལ་བ་སྐུ་ཕྲེང་དྲུག་པ་དབུ་སྐྲ་བསིལ་སྐབས་བཞུམས་ཡོད་སྟབས། རབ་བྱུང་གི་གཙུག་ཕུད་ལེན་སྐབས་ང་བ་དེ་དགེ་འདུན་པ་དེས་སྡོམ་པ་འབོར་བའི་རྟགས་སུ་འགྲེལ་བཤད་བྱེད་པ་རེད།

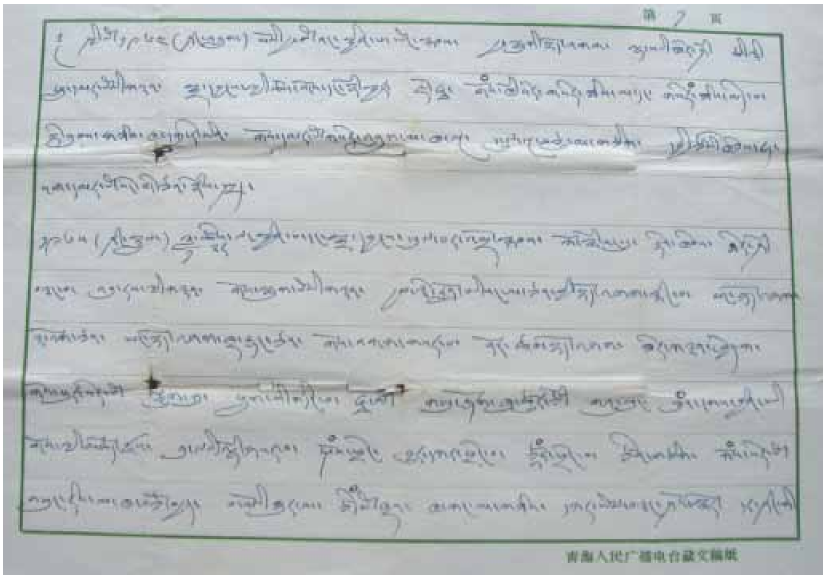

བཅུ་གསུམ་པའི་ནང་སྟུགས་ཀྱི་ཆོས་སྐོར་འགའ་འགོད་ཡོད། དགོན་པའི་ཚད་ལྡན་གྱི་སློབ་སྦྱོང་དག་ལ་བྱུང་ཆབ་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་དེང་དུས་ཀྱི་རྩིས་རིག་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་ཚིགས་འཇལ་བའི་རྩིས་ཞིབ་ལ་ཡང་ཐུགས་སྣང་མཛད་འདུག ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་ནི་རྒྱ་རྩིས་ལ་བྱུང་ཆབ་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་འདྲ་མིན་གྱི་ལུགས་སྲོལ་གསལ་བའི་ལོ་ཚིགས་དང་དེ་དག་བསྡུར་བ་ལས་བརྩམས་པའི་རྩོམ་ཡིག་མང་པོ་སྤེལ་ཡོད། རྩོམ་ཡིག་འདི་དག་ནི་[17]ཐོག་མར་ ༡༩༩༡ ལོར་ཀན་སུའུ་རུ་ཁོང་གི་སྐུ་ཚ་འཇིགས་མེད་ཆོས་འཕགས་[18]ཀྱིས་ མཁས་དབང་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གི་དཔྱད་རྩོམ་མགོ་བསྡུས་ ཞེས་པའི་ནང་དཔར་སྐྲུན་བྱས་ཡོད་པ་ད་ལྟའི་གསུང་འབུམ་དུ་བསྐྱར་པར་བྱས་ཡོད་པ་དེའི་ནང་དུ་ཁོང་གི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ནང་པའི་བྱུང་བ་དག་གི་ལོ་ཚིགས་རེའུ་མིག མཉམ་མེད་ཤཱཀྱའི་རྒྱལ་པོ་འཁྲུངས་འདས་ཀྱི་ལོ་ཚིགས་གཙོར་གྱུར་པའི་བསྟན་རྩིས་ལོ་སུམ་སྟོང་ཙམ་གྱི་རེའུ་མིག་གི་རྣམ་གཞག་མཐོང་ཚད་ཀུན་ལས་བཏུས་པ། ཞེས་པའང་བཀོད་ཡོད་པ་རེད། སྔོན་མེད་ལེགས་བཤད་མཁན་མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ ༼༡༩༠༣_༡༩༥༡༽ དང་མཚུངས་

17 འདིའི་ནང་དཔེར་ན། "འགོས་ལོས་ལོ་ཚིགས་བཀོད་པའི་སྐོར་ལས་འགའ་ཞིག་ནོར་བའི་དཔྱད་པ།" དང་། "པཎ་ཆེན་བསོད་གྲགས་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་འཕྲུལ་གྱི་ལྡེ་མིག་དེབ་དམར་གསར་བའི་ལོ་ཚིགས་ཀྱི་དཔྱད་པ།" "དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་འཕྲེང་བ་ཆོས་འབྱུང་གི་ལོ་ཚིགས་ཀྱི་དཔྱད་པ།" "རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་རིན་པོ་ཆེའི་དེབ་ཐེར་རྫོགས་ལྡན་གཞོན་ནུའི་དགའ་སྟོན་གྱི་ལོ་ཚིགས་ལ་དཔྱད་པ།" "སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོའི་བེ་དཀར་དང་གཡའ་སེལ་སོགས་ཀྱི་ལོ་ཚིགས་ལ་དཔྱད་པ།" "སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་བསྒྲིགས་པའི་ལོ་ཚིགས་ལ་དཔྱད་པ།" སོགས་འདུས་སོ།།

18 འཇིགས་མེད་ཆོས་འཕགས་ནི་ ༢༠༠༧ ལོའི་བོད་བཅུ་གསུམ་ཅན་གྱི་གསུང་འབུམ་པར་སྐྲུན་བྱེད་པའི་རྒྱབ་ལོགས་ཀྱི་ལས་འགན་རྐང་འཁུར་བ་གཅིག་ཡིན་པ་དང་། ཁོང་གི་འབད་བརྩོན་དང་ཞ་ཞེན་མེད་ཚེ། ལས་འཆར་འདི་ཡང་གཏན་ནས་འགྲུབ་མི་སྲིད་པ་ཞིག་རེད། ཁོང་ནི་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་སློབ་ཡོན་ཐེབས་རྒྱུའི་འགན་འཛིན་ཁོངས་སུ་ཡོད་པ་དེ་གཞམ་ནས་གསལ་བར་འགྱུར་རོ།།

and are now reprinted in Tseten Zhabdrung's *Collected Works* (2007: volume seven) along with his extensive tables on Buddhist chronology entitled *Mnyam med shākya'i rgyal bo 'das 'khrung kyi lo tshigs gtsor gyur pa'i bstan rtsis lo sum stong tsam gyi re'u mig gi rnam gzhag mthong tshad kun las btus pa*. Similar to the iconoclastic Amdo scholar Gendun Chophel (Dge 'dun chos 'phel, 1903–1951), Tseten Zhabdrung also instructed on basic geographical and cosmological knowledge, such as the world is round and the scientific reasons for an eclipse (1987: 590). Hence he was an accomplished scholar *(mkhas pa)* in many of the five major domains of knowledge or sciences *(rig gnas che ba lnga)*[19] and the five minor domains of knowledge.[20]

Despite his precision for facts, Tseten Zhabdrung mentioned political events throughout his autobiography only tersely, which I view as his choice to prioritize Tibetan cultural heritage.[21] Although the founding of the People's Republic of China must surely have changed his world, on this event he wrote, "At that time, with a thundering roar proclaiming the liberation of Qinghai Province, a great change occurred throughout the vast empire *(rgyal khams)*" (1987: 753). After this interjection, Tseten Zhabdrung reported in

19 The five major domains of knowledge are 1) the science of language (Tib. *sgra rig pa*, Skt. *śabdavidyā*), 2) the science of medicine (Tib. *gso ba'i rig pa*, Skt. *cikitsāvidyā*), 3) technology (Tib. *bzo rig pa*, Skt. *śilpavidyā*), 4) logic and epistemology (Tib. *gtan tshigs rig pa*, Skt. *hetuvidyā*), and 5) inner science of Buddhism (Tib. *nang don rig pa*, Skt. *adhyātmavidyā*). Cf. Dreyfus, 2003, pp. 101–103. Cf. van der Kuijp, Leonard "Tibetan Belles-Lettres: The Influence of Daṇḍin and Ksemendra" in Cabezón, José & Jackson, Roger. 1996. *Tibetan Literature: Studies in Genre*. Ithaca: Snow Lion, p. 393, "The *locus classicus* for Indian Buddhist classification of the five domains of knowledge...is the quatrain of the chapter of the fifth century Mahāyānasūtrālamkāra XI, 60." This was introduced into Tibet by Sakya Pandita in his famous *Entrance to the Gate for the Wise* (Tib. *Mkhas pa la 'jug pa'i sgo*), Cf. Jackson, David. 1987. *The Entrance Gate for the Wise Section III*, Wien: Arbeitskreis für Tibetische und Buddhistische Studien, Universität Wien, and Gold, Jonathan. 2007. *The Dharma's Gatekeepers: Sakya Pandita on Buddhist Scholarship in Tibet*. Albany: SUNY Press.

20 Poetics (Tib. *snyan ngag*, Skt. *kāvya*), metrics (Tib. *sdeb sbyor*, Skt. *chandas*), lexicography (Tib. *mngon brjod*, Skt. *koṣa* or *abhidhāna*), drama (Tib. *zlos gar*, Skt. *nāṭaka*), and astrology (which included astronomy, arithmetic, and astrology, Tib. *rtsis*, Skt. *gaṇita*). Dreyfus, p. 102.

21 Undoubtedly one reason for this ambiguity could be that he feared political reprisals. However, I don't view this to be the main reason because many of the Chinese biographical entries on him emphasize his role in nation-building projects such as his translation of Mao's works and the 1954 constitution. Cf. *Hualong County Gazetteer*. *Hualong Xian Zhi* (化隆县志). 1994. *Qinghai sheng difangzhi congshu*. Xi'an: Shaanxi renmin chubanshe, p. 749–750. If he wanted to emphasize his role in politics in his autobiography, e.g. these nation-building projects, he surely could have. Tseten Zhabdrung did in fact address political realities in his life narrative, but did not place emphasis on them. He stressed Buddhist cultural repertoires in general. In addition, I think he was certainly appealing to his Tibetophone audience, including his many students both monastic and lay. His autobiography thus also served a didactic purpose, i.e. to teach his readers on Tibetan language, culture, and history.

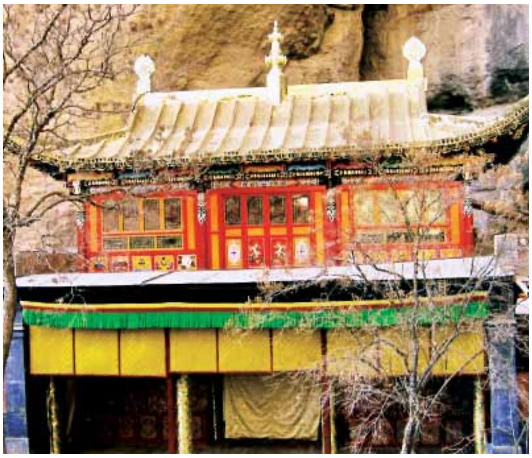

ONE OF TSETEN ZHABDRUNG'S TEMPLES IN DENTIK. PHOTO COURTESY OF PEMA BHUM.

རྡོ་ཕུག་སྟེ། མཁས་དབང་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་དན་ཏིག་གི་གདན་ས། པར་བདག་པད་མ་འབུམ་ཡིན།

detail on the process of finding the reincarnation of Lama Rinpoché Jigmé Damchö Gyatso, who had passed away of natural causes a few years before. This is followed by another several pages of various Dharma activities (1987: 753–760). By the end of the summer of 1954, Alak Zhabdrung was called to Beijing to participate in the Tibetan translation of the new Chinese Constitution.[22] In October of 1954,[23] he met with both the Panchen Lama and the Dalai Lama, who were in Beijing attending the National People's Congress. Although Tseten Zhabdrung mentioned these political events in his autobiography, he consistently prioritized Tibetan Buddhist cultural repertoires. For example, while in Beijing, he provided detailed information on the teachings he received from the Dalai Lama in the Yonghegong, and barely mentioned the events around celebrating the new constitution.[24]

After returning back to Qinghai, he taught on the science of language, especially on

22 In Qinghai Province, Alak Zhabdrung had been previously recruited to work as a translator for the Qinghai Provincial Translation Committee (Mtsho sngon zhing chen rtsom sgyur u yon lhan khang). Tseten Zhabdrung 1987, p. 766. Cf. Dung dkar Blo bzang 'phrin las, 2003, p. 1706.

23 This meeting took place in a chapel of the Yonghegong, the famous Tibetan Buddhist complex in Beijing. Consistent with the rest of his autobiography, Alak Zhabdrung gives the dates for this event according to the Tibetan calendar (the twenty-second day of the eighth month), which corresponds to October 18, 1954.

24 In Alak Zhabdrung's life narrative, he also highlighted that His Holiness the Dalai Lama's junior tutor Trijang Rinpoche (Khri byang Rin po che, 1900/1–1981) commented on the erudition of Tseten Zhabdrung's root lama, Jigmé Damchö Gyatso. Trijang Rinpoche then commissioned Tseten Zhabdrung to print a copy of Jigmé Damchö Gyatso's *Collected Works* which Tseten Zhabdrung had compiled and edited. This was fulfilled after Alak Zhabdrung returned back to Qinghai. Tseten Zhabdrung 1987, p. 770.

པར། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་གོ་ལ་རླུམ་པོ་ཡིན་པ་དང་ཉི་འཛིན་ཟླ་འཛིན་ལ་ཚན་རིག་གི་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་པ་སོགས་ས་རྒྱུས་དང་འཇིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ་གྱི་གཞི་རིམ་ལ་ཡང་འགྲེལ་བཤད་གནང་འདུག ༼རང་རྣམ། ཤོག་གྲངས་ ༤༩༠༽ དེ་ལྟར་ཁོང་གིས་རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྔ[19]དང་ཆུང་བ་ལྔ[20]ཡི་ཕྱོགས་མང་པོར་མཁས་པའི་གོ་འཕང་ཐོབ་ཡོད་པ་རེད།

ཁོང་གིས་བདེན་པ་ལ་ཐུགས་གཟབ་གནང་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རྣམས་རང་རྣམ་གྱི་གང་སར་སྙིང་བསྡུས་སུ་སྤྱིལ་འདུག་ལ། དེ་ནི་ངེད་ཀྱི་བསམ་པར་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་སྲོལ་རྒྱུན[21]

19 རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྔ་ནི། སྒྲ་རིག་པ། གསོ་བ་རིག་པ། བཟོ་རིག་པ། གཏན་ཚིགས་རིག་པ། ནང་དོན་རིག་པ་བཅས་རེད། ཊེ་རེ་ཧྲ་སེ་ཡི་ ༢༠༠༣ ལོའི་པར་མའི་ཤོག་གྲངས་ ༡༠༡_༡༠༣ དང་། ཡང་ ལེའོ་ནར་ཊི་ ཕྲེན་ ཊེར་ ཁྲ་ཡེབ་ཀྱི་ "བོད་ཀྱི་སྔགས་དག_དབུག་པ་ཅན་དང་དགེ་བའི་དབང་པོའི་ཤུགས་རྐྱེན"ཞེས་པ་ ༡༩༩༧ ལོར་གངས་སེང་པར་སྐྲུན་ཁང་གིས་པར་དུ་བཏབ་ཅིང་ཧོ་སེ་ ཁེ་བ་ཟྟེན་དང་ རོ་ཛར་ ཛག་སོན་གྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་པའི་ "བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག_རིགས་བགར་བའི་སློབ་སྦྱོང་།" ཞེས་པའི་ཤོག་གྲངས་ ༣༩༣ སྟེང་། "རྒྱ་གར་གྱི་ནང་བའི་རིག་གནས་ཆེན་པོ་ལྔ་འབྱེད་པའི་ཚིག་ཨ་མ་དེ་ནི་དུས་རབས་ལྔ་བའི་མདོ་སྡེ་རྒྱན་གྱི་ལེའུ་གཅིག་གི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ལ་ཡོད།" ཅེས་བཀོད་འདུག འདི་བོད་ལ་ས་སྐྱ་པཎ་ཊི་ཏས་རང་གི་གྲགས་ཆེ་བའི་མཁས་པ་ལ་འཇུག་པའི་སྒོའི་ནང་དུ་ངོ་སྤྲོད་བྱས་པ་རེད་ཅེས་ཊེ་ཕྲེ་ཊི་ ཇག་སོན་གྱིས་ མཁས་པ་ལ་འཇུག་པའི་སྒོ་ཡི་སྒོ་ཆུན་གསུམ་པ་ཞེས་པ་ ༢༠༠༧ ལོར་སྣན་ནི་དཔར་ཁང་གིས་པར་བཏབ་པའི་ "ཆོས་ཀྱི་སྒོ་སྤྱང་བ།_ས་སྐྱ་པཎ་ཊི་ཏས་བོད་ཀྱི་ནང་ཆོས་མཁས་པ་ཆོ་གླིང་བ།" ཞེས་པར་གཟིགས།

20 སྙན་ངག སྡེབ་སྦྱོར། མངོན་བརྗོད། ཟློས་གར། རྩིས་བཅས་རེད། ཊེ་རེ་ཧྲ་སེ་ཡི་ཤོག་ངོས་ ༡༠༢ ལ་གཟིགས།

21 གསུང་ཚུལ་འདིའི་རྒྱབ་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་གཅིག་ནི་ཁོང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཉེས་རྫུང་ལ་ཞེད་སྣང་བྱས་པ་དེ་ཡིན་མིན་ལ་དོགས་པ་ཡོད་མ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་། རྒྱ་མིས་ཁོང་གི་སྐོར་ལ་བཀོད་པའི་རྣམ་ཐར་ཡིག་ཆ་དག་ཏུ། ༡༩༤༨ ལོའི་རྒྱ་ཁྲིམས་དང་དེ་བཞིན་མའོ་ཡི་གསུང་རྩོམ་བསྒྱུར་བ་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་སྐྲུན་གྱི་བྱ་བ་དག་རྒྱལ་དུ་བཏོན་ནས་བཤད་འདུག་སྐབས། ངས་གོང་གསལ་དེ་རྒྱ་མཚན་ལྟེ་བ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་མེད། ༡༩༩༨ལོའི་ ཧྭ་ལུང་རྫོང་གི་ས་གནས་ལོ་རྒྱུས། (化隆县志)ན་གསལ། རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་སྐྲུན་གྱིས་མཆོད་པའི་ཁོང་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཕྱག་ལས་རྣམས་རང་གི་རང་རྣམ་དུ་རྒྱལ་འདོན་བྱེད་བཞེད་ཡོད་ཚེ། ཁོང་གིས་དེ་ལྟར་གནང་ཐབ་པ་ཞིག་ཧན་ཧན་རེད། ངོ་མ་བཤད་ན། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གིས་རང་གི་མི་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་རྣམས་བཤད་ཡོད་མེད། དེ་དག་རྒྱལ་དུ་བཏོན་མེད། སྤྱིའི་ཆ་ནས་ཁོང་གིས་ནང་པའི་རིག་གཞུང་གི་ཚིག་ཕྱག་ལེན་རྣམས་ནན་བཤད་གནང་

འདི་གཙིགས་ཆེན་དུ་འཛིན་པའི་འདམ་ཁ་གནང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིན་པར་འདོད། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་པ་དེས་ངེས་པར་དུ་ཁོང་གི་སྐུ་ཆེ་དེ་བསྒྱུར་ཡོད་ནའང་། ཁོང་གིས་གནས་ཚུལ་འདིའི་སྐོར་ལ་འདི་ལྟར། "འདི་དུས་ཡངས་པའི་རྒྱལ་ཁམས་ས་འཕོ་འགྱུར་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་ཡང་བཅིངས་པ་ལས་གྲོལ་བའི་དྲིལ་བསྒྲགས་འབྲུག་སྒྲའི་གདངས་ལ་འགྲན་པ་བྱུང་།" ཞེས་བྲིས་འདུག(རང་རྣམ་ཤོག་གྲངས་ ༧༥༣). འདིའི་མཇུག་ཏུ་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་འདས་པའི་ལོ་ཤས་གོང་དུ་སྐུ་ཆེ་མ་བརྟན་པའི་བླ་མ་འཇིགས་མེད་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོའི་ཡང་སྲིད་འཚོལ་བའི་རིམ་པ་ཞིབ་རྒྱས་སུ་བྲིས་འདུག དེའི་མཇུག་ཏུ་ཤོག་ངོས་འགའ་ལ་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་མཛད་པ་སྣ་མང་ཞིག་བྲིས་འདུག(རང་རྣམ་ཤོག་གྲངས་ ༧༥༣_༧༦༠)

༡༩༥༨ ལོའི་དབྱར་སྨད་དུ་རྒྱ་ནག་གི་རྩ་ཁྲིམས་གསར་པ་བོད་སྒྱུར་བྱ་བའི་ལས་ཀ་ལ་ཞུགས་ཆེད་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་པེ་ཅིང་དུ་འབོད་འགུག་བྱས་འདུག[22] ༡༩༥༨ ལོའི་ཟླ་ ༡༠ པའི་ནང་།[23] ཁོང་གིས་པེ་ཅིན་དུ་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་མི་ཚོགས་ཆེན་ལ་བཅར་བཞིན་པའི་༧རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་༧པཎ་ཆེན་པོ་རིན་པོ་ཆེ་རྣམ་གཉིས་ལ་མཇལ་ཁ་ཞུས་འདུག ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་རང་གི་རང་རྣམ་དུ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འདི་དག་གསུངས་ཡོད་ནའང་། ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་ནང་ཆོས་རིག་གཞུང་གི་གནས་ཚུལ་རྣམས་སྤྱིལ་རྒྱུ་གཙོ་འདོན་བསྟུད་མར་གནང་འདུག དཔེར་ན། པེ་ཅིན་དུ་བཞུགས་སྐབས། ཡང་རྗེ་གོང་དུ་ཁོང་གིས་༧རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ལས་གསུང་ཆོས་ཞུས་པའི་སྐོར་ཞིབ་གསལ་དུ་བྲིས་འདུག་མོད། རྩ་ཁྲིམས་གསར་པའི་དགའ་སྟོན་གྱི་མཛད་སྒོ་དེ་དག་མིང་ཙམ་ལས་བཤད་མི་འདུག[24]

poetics, and Tibetan literature at the Qinghai Nationalities Institute. His introduction to the study of classical poetry, *A General Commentary to the Mirror of Poetics* was first composed at this time. While teaching at the Qinghai Nationalities College, he realized that there was a need to write a textbook on poetry that accorded with modern times (Tib. *dengs rabs dang mthun pa*; 1987: 778). Trace Foundation's Latse Library has this 1957 print in its rare book collection. Tseten Zhabdrung was highly prolific at this time. One of his most important works in my opinion is a local history, *Catalogue to Dentik Monastery (Dan tig dkar chag)*. Tseten Zhabdrung relied on both oral and written sources to write a historical narrative on this famous monastery.[25] Consistent with the rest of his autobiography, Tseten Zhabdrung emphasized that he continued to practice the Dharma, giving teachings and renovating monasteries up until 1958, when the political situation in Amdo became unbearable. Although not mentioned in his autobiography, this is when Tseten Abbot was arrested and murdered.[26] A few verses of one of

---

འདུག དེ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། ངེད་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་ལ། ཁོང་གིས་རང་གི་བོད་རིགས་ཀྱི་སློབ་མ་རྣམས་ལ་ཐུགས་གཏད་ཡོད་ཅིང་འདིའི་ཁོངས་སུ་ཁོང་གི་སློབ་མ་སྒྲ་སེར་གཉིས་ཀ་འདུས་ཡོད། དེར་བརྟེན། ཁོང་གི་རང་རྣམ་གྱིས་ རང་གི་གློག་མཁན་དག་ལ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་། ལོ་རྒྱུས་བཅས་སློབ་པའི་དོན་སྙིང་ལྡན་ཡོད་པ་རེད།

22 མཚོ་སྔོན་དུ་དེ་སྔོན་ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་རྩོམ་སྒྱུར་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་དུ་ཡིག་སྒྱུར་གྱི་བྱ་བ་སྒྲུབ་རྒྱུར་འབོད་འགུགས་བྱས་ཡོད་པ་རེད། རང་རྣམ་གྱི་ཤོག་ངོས་ ༧༦༦ དང་དུང་དཀར་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོའི་ཤོག་ངོས་ ༡༧༠༦ ན་གསལ།

23 མཇལ་འཛོམས་འདི་ནི་པེ་ཅིང་གི་བོད་ཀྱི་དགོན་པ་གྲགས་ཅན་ཡུང་ཧེ་གོང་ཞེས་པའི་ལྷ་ཁང་ཞིག་ཏུ་བྱུང་ཡོད་པ་རེད། ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་རང་རྣམ་གྱི་འགྲོས་དང་མཐུན་པར་མཇལ་འཛོམས་འདི་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་ཚིགས་ལྟར། ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་ཉེར་གཉིས་ཞེས་བཀོད་ཡོད་པ་དེ་ནི་ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༨ ལོའི་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡༤ ཉིན་རེད།

24 ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་གི་རྣམ་ཐར་དུ། ཁོང་གིས་ ༧རྒྱལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་སྐྱ་གཞོན་ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་（༡༩༠༠།༡_༡༩༤༡）ཡིས་རང་གི་རྩ་བའི་བླ་མ་འཇིགས་མེད་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་མཁས་པ་ཡིན་སྐོར་གྱི་བཀའ་མོལ་གནང་བ་ཡང་བཀོད་འདུག་ཅིང་། དེ་དུས་ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་ཞུ་དག་དང་དཔར་སྐྲུན་བྱས་པའི་འཇིགས་མེད་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་ཚར་གཅིག་གི་བླུ་ཡོན་གནང་བ་རེད་ལ། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་མཚོ་སྔོན་

25 In his *Catalogue to Dentik Monastery*, Tseten Zhabdrung argued convincingly that Go Lotsāwa's *Blue Annals* and Sumpa's *History of Buddhism* are off by one year and one sixty-year cycle for the dates of Gongpa Rabsal. Tseten Zhabdrung held a deep admiration for Gongpa Rabsal (Dgongs pa rab gsal, 953–1035), due to his significant role in beginning the second dissemination of Buddhism. According to standard Buddhist narrative history, Gongpa Rabsel was ordained in the Mūla-sarvāstivāda tradition at Dentik Monastery by the three great scholars *(mkhas pa mi gsum)* of the tenth century: Mar Shakyamuni, Yo Géjung, and Tsang Rabsel, who had carried the Vinaya scriptures with them as they fled Central Tibet when King Langdarma suppressed Buddhism. Later Gongpa Rabsel presided over monastic precepts to ten men of Central Tibet, who then returned to spread the Mūla-sarvāstivāda tradition in the early eleventh century. This event is seen as one of the markers of the beginning of the later dissemination of Buddhism in Tibet. Cf. Ronald M. Davidson. 2005. *Tibetan Renaissance: Tantric Buddhism in the Rebirth of Tibetan Culture*. New York: Columbia University Press, pp. 86–92; 102 and appendix I. On Gongpa Rabsel's dates see *Dan tig dkar chag*, in Tshe tan Zhabs drung 'Jigs med rigs pa'i blo gros. 2007. *Tshe tan Zhabs drung rje btsun 'Jigs med rig pa'i blo gros mchog gi gsung 'bum*, Vol. 3, p. 314. As a child he was known as Mu gzu gsal 'bar, but there are variations on how this name is spelled. Cf. E. Obermiller, trans. 1999 (reprint). *The History of Buddhism in India and Tibet by Bu-ston*. Delhi: Classics India Publications, pp. 203–205. 'Gos Lo tsā ba Gzhon nu dpal. 1984 (reprint). *Deb ther sngon po*. Chengdu: Sichuan Nationalities Press; vol. 1, pp. 89–94. Cf. Georges Roerich, trans. 1996 (reprint). *The Blue Annals*. Delhi: Motilal Banarsidass Publishers, pp. 63–67. According to Go Lotsāwa, Gongpa Rabsal gsal was born in the water male mouse year 892 C.E.; Cf. Roerich, p. 64. The famous Italian Tibetologist Giuseppe Tucci in *Tibetan Painted Scrolls* similarly recognized the inaccurate dates of Gongpa Rabsal but did not offer an alternative.

26 Oral testimony from two unrelated sources stated that Tseten Abbot was arrested in 1958 and brought to Nantan prison in Xining, where he subsequently died. Personal communication, Xining 2008. Alak Zhabdrung's *Catalogue to Dentik Monastery* tersely stated that the life of the Eighth Tseten Abbot Jigmé Rigpé Nyingpo (Tshe tan mkhan po 'Jigs med rigs pa'i snying po) came to an end in his forty-ninth year, which would be 1958. "Mdo smad grub pa'i gnas chen dan tig shel gyi ri bo le lag dang bcas pa'i dkar chag don ldan ngag gi rgyud mangs" in Tshe tan Zhabs drung 'Jigs med rigs pa'i blo gros. 2007. *Tshe tan Zhabs drung rje btsun 'Jigs med rigs pa'i blo gros mchog gi gsung 'bum*, Vol. 3, Beijing: People's Publishing House, p. 379.

FEATURED SCHOLAR

མཁས་པ་ཆེད་སྒྲིག

Tseten Zhabdrung's poems depict the terror of this time:[27]

> Kye ma!
> Who can save the monasteries from
> destruction,
> protect those who bear saffron robes,
> when those who stand in the ranks of
> Dharma-holders,
> carelessly cast off their vows like chaff?
>
> Kye ma!
> Can anyone still sleep peacefully, knowing
> the karmic results of these actions made
> with anger and weapons against the
> Three Supports,
> places respected by worship and
> prostrations?
>
> Kye ma!
> Trembling with fear! The holy texts,
> volumes dispelling ignorance
> are fastened to the soles of shoes, a terror
> never even conjured by Langdarma.
> (1987: 779)

Tseten Zhabdrung was unable to return to his monasteries, and was sent to Beijing to do translation work, where he shared a room with Muge Samten. By late 1961 or early 1962, the extremely tense political atmosphere in Amdo subsided to the point that he could return home. After arriving in Xunhua County in Qinghai, he worked with the Panchen Lama to restore the monastery in the Panchen Lama's home town of Wendu (Tib. Bis mdo), which had been left with seven monks after the religious reforms that had followed the massive anti-communist uprising of 1958.[28] It is likely that at this time, he played a role in collecting information that formed the basis for the Panchen Lama's famous 70,000 character petition.

Nevertheless, in the first decade of Chinese Communist rule he published many books,[29]

27 Due to its ambiguous dating in Tseten Zhabdrung's autobiography, in the IATS seminar in Bonn 2006, I presented that this poem was about the Cultural Revolution. However after my fieldwork and various interviews in 2008 and upon further reflection of this poem's placement in his autobiography, I now believe that this poem expressed Tseten Zhabdrung's horror at the destruction of Tseten Monastery and the death of Tseten Abbot in 1958.

28 In the early 1960s, Alak Zhabdrung worked with the Panchen Lama to increase the number of monks at Wendu to 103. However, Wendu was destroyed in 1967 at the height of the Cultural Revolution. Cf. Pu Wencheng. 2001. *Qinghai Fojiao Shi (青海佛教史)[History of Buddhism in Qinghai Province]*. Xining: Qinghai People's Publishing House, p. 113.

29 This is similar to other Tibetan authors at the time. As Lauran Hartley stated, "The projects of the 1950s maintained a critical thread of continuity from the pre-Communist era, laying the foundation for later literary negotiation," Hartley and

མཚོ་སྔོན་དུ་སླར་ཕེབས་པའི་རྗེས་སུ་ཁོང་གིས་མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་ལྷག་པར་དུ་སྙན་ངག་དང་རྩོམ་རིག་སློབ་ཁྲིད་གནང་འདུག ཁོང་གི་སློལ་རྒྱུན་སྙན་ངག་སློབ་སྦྱོང་གི་ངོ་སྤྲོད་སྙན་ངག་མི་ལོང་གི་སྤྱི་དོན་དེ་དུས་འདིར་རྩོམ་པ་མཛད་ཅིང་། ཁོང་གིས་མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་སྙན་ངག་འཁྲིད་སྐབས་དེང་རབས་དང་མཐུན་པའི་སྙན་ངག་བཀྲལ་དེབ་ཅིག་དགོས་པའི་ངེས་ཤེས་སྐྱེད་ཡོད་པ་རེད། ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་དཔེ་ཆ་དཀོན་གྲས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་དེབ་འདིའི་ ༡༩༥༨ ལོའི་པར་མ་འདུག སྐབས་འདི་དག་ལ་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་ཏ་ཅང་རྩོམ་བྲིལ་ཆེ། དེད་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་ལ་ཁོང་གི་གསུང་རྩོམ་གྱི་ནང་ནས་ཏ་ཅང་གལ་ཆེ་གྲས་གཅིག་ནི་ས་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཏེ་དན་ཏིག་དཀར་ཆག་འདི་རེད། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་ཡིག་ཆར་འཁོད་པ་དང་ངག་ཐོག་ཡོད་པའི་རྒྱུ་ཆ་གཉིས་ཀ་སྤྱད་ནས་དགོན་པ་གྲགས་ཅན་འདིའི་ལོ་རྒྱུས་བྲིས་ཡོད།[25]

དུ་སླར་ལོག་སྐབས་ཁོང་གི་དགོངས་བཞེད་དེ་བསྒྲུབས་ཡོད་པ་རེད། རང་རྣམ་གྱི་ཤོག་གྲངས་ ༨༨༠ ན་གསལ།

25 དན་ཏིག་དགོན་པའི་དཀར་ཆག་ཏུ། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་བླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་དུས་ཚིགས་ལ་འགོས་ལོ་ཙཱ་བའི་དེབ་སྔོན་དང་སུམ་པའི་ཆོས་འབྱུང་གཉིས་རབ་བྱུང་གཅིག་གི་ལོ་དྲུག་ཅུ་དང་ལོ་འཁོར་གཅིག་བཅས་ཀྱིས་རྩིས་ནོར་ཕེབས་ཡོད་པ་ཡིད་རྟོན་རང་བ་ཞིག་བསྒྲུབས་འདུག བླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་ ༼༩༤༣_༡༠༣༤༽ གྱིས་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་མགོར་ཕྱུག་རྗེས་ཆེ་བའི་དབང་གིས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་ཁོང་ལ་དད་པ་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་རེད། བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཚད་ལྡན་དག་ལྟར་ན། དུས་རབས་བཅུ་པའི་ནང་དམར་ཤཱཀྱ་མུ་ནི་དང་གཡོ་དགེ་འབྱུང་། གཙང་རབ་གསལ་གསུམ་གྱིས་གླང་དར་གྱིས་དབས་སུ་བསྟན་པ་བསྣུབས་སྐབས་འདུལ་བའི་དཔེ་ཆ་འཁྱེར་ཏེ་ཡོང་བའི་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱིས་དན་ཏིག་དགོན་དུ་བླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་ལ་མཁན་སློབ་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྙེན་རྫོགས་ཀྱི་སྡོམ་པ་བསྩལ། དོན་འདི་ནི་བོད་དུ་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་མགོ་བཙུགས་པའི་མཚམས་འབྱེད་བྱེད་ཅིག་ཏུ་བརྩི། རོ་ནལ་ཌི་ ཨེམ་ ཌེ་ཝི་ཌི་སོན་གྱིས་བརྩམས་པའི་ "བོད་ཀྱི་དུས་འགྱུར།_བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་བསྐྱར་དར་ཁྲོད་ཀྱི་གསང་སྔགས།" ཞེས་པའི་ཤོག་གྲངས་ ༨༦_༩༢ དང་ ༡༠༢ དེ་བཞིན་ཟུར་སྣར་དང་པོ་བཅས་ལ་གཟིགས། ཁོ་ལུམ་བི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་པར་ཁང་གིས་ ༢༠༠༤ ལོར་པར་བཏབ་པ། དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་དུས་ཚིགས་ཐད་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་གསུང་འབུམ་པོད་གསུམ་པར་འཁོད་པའི་དན་ཏིག་དཀར་ཆག་ཤོག་གྲངས་ ༣༡༩ པར་གཟིགས། བྲིས་པ་ཡིན་སྐབས་མཚན་མ་གཟུ་གསལ་འབར་ཞེས་

ཁོང་གི་རང་རྣམ་དང་མཐུན་པར་ ༡༩༥༨ ལོར་ཨ་མདོའི་ནང་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་བབ་བཟོད་ཐབས་དཀའ་བ་མ་བྱུང་བར་དུ། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་ཆོས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་གནང་བ་དང་། བཀའ་ཆོས་གནང་བ། དགོན་པ་བསྐྱར་བཞེངས་བཅས་བསྐྱུད་མར་གནང་བ་རེད། ཁོང་གི་རང་རྣམ་དུ་མ་གསུངས་མོད་ལོ་འདི་ནི་ཚེ་ཏན་མཁན་པོ་ཚང་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་དམར་གསོད་བྱས་[26]པའི་ལོ་དེ་རེད། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་སྙན་ངག་ཅིག་གི་ཚིགས་བཅད་འགས་དུས་འདིའི་འཇིགས་སྣང་དེ་སྟོན་པར་བྱེད།[27]

ཀྱི་མ་བསྟན་འཛིན་གྲལ་དུ་འགྲིང་བག་གིས།།
བསླབ་ཁྲིམས་རྣ་ལྷར་དོར་བའི་བག་མེད་ཀྱིས།།
ངར་སྒྲིག་འཛིན་པའི་ཆོས་སྡེ་དབང་མེད་དུ།།
ཞིག་རལ་ཉམས་ཆག་གྱུར་པ་སུ་ཡིས་བཞོལ།།

ཀྱི་མ་ཕྱུག་དང་མཆོད་པས་བཀུར་བའི་ཞིང་།
མཆོག་གསུམ་རྟེན་ལ་སྣང་བཞིན་མཚོན་ཆ་ཡིས།།
བཞིག་པའི་དཀར་མིན་ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ལ།།
བསམས་ན་ད་དུང་བདེ་བར་མནལ་ཡོད་དམ།།

ཀྱི་མ་སྣོངས་སེལ་དམ་ཆོས་གླེགས་བུའི་ཚོགས།།
རྐང་བའི་མཆིལ་ལྷམ་མཐིལ་ལ་གཙགས་པ་གང་།།

A GROUP OF UNDERGRADUATE TIBETAN STUDIES STUDENTS AT THE NORTHWEST NATIONALITIES INSTITUTE IN LANZHOU WITH THEIR BELOVED TEACHER TSETEN ZHABDRUNG (SEATED) IN THE EARLY 1979. BACK FROM, FROM LEFT TO RIGHT: PEMA BHUM, REBKONG DORJEKHAR, CHABGAG DORJE TSERING: FRONT ROW FROM LEFT TO RIGHT: NYINGBU GYEL, SHAWO TSERING. PHOTO COURTESY OF PEMA BHUM.

ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་དང་ཁོང་གིས་གཅེས་པར་བསྐྱངས་པའི་ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིམ་པའི་སློབ་མ་འགའ། ༡༩༧༩ ལོའི་ལོ་མཇུག རྒྱབ་གྲལ་གཡོན་ནས་གཡས། པད་མ་འབུམ། རེབ་གོང་རྡོ་རྗེ་མཁར། ཆབ་འགག་རྡོ་རྗེ་ཚེ་རིང་། མདུན་གྲལ་གྱི་གཡོན་ནས་གཡས། སྙིང་པོ་རྒྱལ། ཞ་བོ་ཚེ་རིང་། པར་བདག་པད་མ་འབུམ

two of which are known to be still extant: a manual on letter writing *('Phrin yig spel tshul lhag bsam padmo 'dzum pa'i nyin byed)*,[30] and as mentioned the first edition of his *General Commentary on the Mirror of Poetics (Snyan ngag spyi don)*.[31] Tseten Zhabdrung's dictionary *Dag yig thon mi'i dgongs rgyan*, republished in India in 1969, was first written in the early 1950s (1987: 778). He also wrote a treatise on Tibetan grammar including a brief history of the Tibetan language called the *Thon mi'i zhal lung*.[32] This major work

གྲགས་མོད་མཚན་གྱི་དག་ཆ་འདྲ་མིན་སྣང་། ཨེ་ ཨོ་བེར་མིལ་ལར་གྱི་བུ་སྟོན་རིན་པོ་ཆེའི་ཆོས་འབྱུང་དབྱིན་བསྒྱུར་མ། རྒྱ་གར་གནའ་དཔེ་པར་ཁང་གིས་ ༡༩༩༩ ལོར་བསྐྱར་དཔར་བྱས་པའི་ཤོག་གྲངས་ ༢༠༣_༢༠༥ དང་། ཐེ་ཁྲིན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ ༡༩༨༤ ལོར་དཔར་བའི་འགོས་ལོ་ཙཱ་བ་གཞོན་ནུ་དཔལ་གྱི་དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ་ པོད་དང་པོའི་ ཤོག་གྲངས་ ༨༩_༩༤ ཇོར་ཇི་ རོལ་རིག་གིས་བསྒྱུར་བའི་དེབ་སྔོན་ མོ་ཏི་ལལ་ བ་ནར་སི་དྷ་སེ་ཡིས་ ༡༩༩༦ ལོར་བསྐྱར་དཔར་བྱས་པའི་ཤོག་གྲངས་ ༦༣_༦༧ འགོས་ལོ་ཙཱ་བ་ལྟར་ན། དགོངས་པ་རབ་གསལ་ནི་ཆུ་ཕོ་བྱི་ ༨༡༢ ལོ་ལ་འཁྲུངས། རོལ་རིག་གི་དེབ་སྔོན་ཤོག་གྲངས་ ༦༤ ལ་གཟིགས། ཨི་ཊ་ལིའི་བོད་རིག་པའི་མཁས་པ་གྲགས་ཅན་ གེའུ་སེ་པེ་ ཏུ་ཅི་ ཡི་ བོད་ཀྱི་བྲིས་ཐང་ ཞེས་པའི་ནང་ཡང་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་ལོ་ཚིགས་ནོར་འདུག་ཅེས་བཀོད་མོད་ལོ་ཚིགས་ངོ་མ་གང་ཡིན་གྱི་གསལ་ཁ་བསྟན་མི་འདུག

26 ༢༠༠༨ ལོར་ཟི་ལིང་དུ་སྒེར་གྱི་སྐད་ཆ་བཤད་སྐབས་ཤིག་ལ། སྐབས་དོན་ལ་འབྲེལ་བ་མེད་པའི་ཁུངས་གཉིས་ཀྱི་ངག་ཐོག་གི་སྐད་ཆ་ལྟར་ན། ཚེ་ཏན་མཁན་པོ་ནི་ ༡༩༥༨ ལོར་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཤིང་ནན་ཐན་བཙོན་ཁང་ལ་འཁྲིད་ཅིང་། དེ་ནས་ཁོང་གྲོངས་པ་རེད་ཟེར། ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་དན་ཏིག་དཀར་ཆག་ན། ཚེ་ཏན་མཁན་པོ་འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་སྙིང་པོ་དགྱུང་ལོ་ཞེ་དགུའི་ཐོག་སྐུ་ཚེ་རྫོགས་ཞེས་མདོར་བསྡུས་སུ་བཀོད་འདུག་ལ། ལོ་དེ་ནི་ ༡༩༥༨ རེད། གསུང་འབུམ་པོད་གསུམ་པའི་ཤོག་གྲངས་ ༣༧༩ ན་གསལ།

27 ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་རང་རྣམ་གྱི་དུས་ཚིགས་མི་གསལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ ༢༠༠༦ ལོའི་སྔོན་གྱི་རྒྱལ་སྤྱི་བོད་རིག་པའི་ཚོགས་འདུའི་སྟེང་། ངེད་ཀྱིས་སྙན་ངག་འདི་ནི་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐོར་ལ་ཡིན་པར་བཤད་མོད། ༢༠༠༨ ལོར་ངེད་རང་ས་གནས་སུ་ཕྱིན་ནས་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པ་དང་། བཅར་འདྲི་མང་པོ་བྱས་པ། དེ་བཞིན་རང་རྣམ་དུ་སྙན་ངག་འདི་མཚམས་གང་ལ་འཁོད་པ་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་བྱས་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་ད་ནི་ངེད་ཀྱིས་སྙན་ངག་འདིས་ནི་ཚེ་ཏན་མཁན་པོ་ ༡༩༥༨ ལོར་གྲོངས་པ་དང་ཚེ་ཏན་དགོན་པ་གཏོར་བཅོམ་བྱས་པའི་འཇིགས་སྣང་སྐོར་འཆད་ཡོད་པར་འདོད་དོ།།

Schiaffini-Vedani. 2008, p. 24.

30 Held in the rare books collection of the East Asian Library at Columbia University. I would like to express my gratitude to Lauran Hartley for this information.

31 Held at Latse Library, New York City. I am deeply indebted to Pema Bhum for this information.

32 This history of Tibetan grammar *(Thon mi'i zhal lung)* is an extremely influential work. It is now in its tenth print run at 40,030 copies.

FEATURED SCHOLAR

མཁས་པ་ཆེད་སྒྲིང་།

comparing many different systems of grammatical analysis is still used as a textbook, and was reprinted in India in the late 1980s. Additionally, Alak Tseten Zhabdrung mastered different styles of calligraphy and even created new scripts. His unparalleled skills as a calligrapher can be seen in volume 8 of his *Collected Works* (2007), which reprinted several calligraphy pamphlets all written in different styles in his own hand.

Nonetheless, his fate was to be the same as a majority of Tibetan leaders of the day.[33] Alak Tseten Zhabdrung was arrested in late 1965 (1987: 787), and confined at Nantan (Chi. 南滩) prison[34] in Xining for twelve years, the same prison where Tseten Abbot had died in 1958.

After Alak Zhabdrung's release from prison in July of 1976, he spent two years recuperating at his family's residence in Jishi Town of Xunhua County (1987: 789). In the spring of 1978, Ngawang Chödar (Ngag dbang chos dar), then director of the Tibetan Studies Department at Northwest Nationalities Institute in Lanzhou, Gansu Province, invited Alak Zhabdrung to join the staff of the Tibetan Studies Department (1987: 799).

It was here that Alak Zhabdrung trained the next generation of Tibetan historians, scholars, and translators. His former students comprise some of the most important people in Tibetan studies today. The first group of graduate students (Tib. *zhib 'jug slob ma*; Ch. *yanjiu xuesheng* 研究生) in his class included the historian and translator Pu Wencheng (Ch. 蒲文成),[35] the current head editor of the Tibetan literary magazine

33 I do not know of any complete list of Tibetan monastic leaders who were wrongly imprisoned at this time. The most famous was certainly the Tenth Panchen Lama Chökyi Gyeltsen (1938–1989), who was first struggled against in Lhasa in 1964, then again in Beijing in 1966, and imprisoned until 1978. On the Panchen Lama's life, Tsering Shakya, "The man who wasn't allowed to tell the truth: the Seventh Panchen Lama," in *Lungta* vol. 10, winter 1996, pp. 24–27. Cf. Tibet Information Network. 1997. *A Poisoned Arrow: The Secret Report of the 10th Panchen Lama*. London: Tibet Information Network.

34 Tseten Zhabdrung did not specify the name of the prison he was incarcerated in for twelve years. He only mentions being confined in *khri mon*, a poetic name for "prison". We know that he was incarcerated in Nantan (南滩) from Dung dkar Blo bzang 'phrin las. 2003, p. 1706. This was further affirmed by personal communication in March 2008.

35 Pu Wencheng's contributions in making Tibetan historical sources available to a Chinese language readership are formidable. He has written extensively and critically on Tibetan Buddhist history, and also translated many Tibetan primary sources into Chinese including, among others: Bu ston's *History of Buddhism* (Ch. *Budun fojiao shi* 布顿佛教史, Tib. *Bu ston Chos 'byung*), Gendun Chophel's *White Annals* (Chi. *Bai shi* 白史, Tib. *Deb ther dkar po*), Jangkya Rolpé Dorjé's (Lcang skya Rol pa'i rdo rje) biography of the Seventh Dalai Lama (Chi. *Qishi dalai lama zhuan* 七世达赖喇嘛传, Tib. *Rgyal ba'i dbang po thams cad mkhyen gzigs rdo rje 'chang blo bzang bskal bzang rgya mtsho dpal bzang po'i zhal snga nas kyi rnam thar mdo tsam brjod pa dpag bsam rin po che'i snye ma*).

དམར་ཡིས་ཀྱང་མཚན་དགུང་མ་རྙིས་པ།།
ལག་ཏུ་བླངས་པ་དེ་དག་སྙི་རེ་གཡའ།།
(རང་རྣམ་ཤོག་གྲངས་ ༧༧༩)

ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་རང་གི་དགོན་པར་སླར་ཕེབས་མ་ཐུབ་ཅིང་། ཡིག་སྐྱུར་གྱི་ལས་ཀའི་ཆེད་དུ་པེ་ཅིང་དུ་བཏང་། དེར་ཁོང་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་ཚང་དང་ཤག་གཅིག་ཏུ་བཞུགས། ༡༩༦༡ ལོའི་ལོ་མཇུག་དང་ ༡༩༦༢ ལོའི་ལོ་མགོ་ཙམ་ལ་ཨ་མདོ་ཁུལ་གྱི་ཇ་དྲག་ཆེ་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་དེ་ཙུང་ལྷོད་དུ་ཕྱིན་ནས་ཁོང་སླར་ཕ་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ཐུབ་པར་གྱུར། མཚོ་སྔོན་གྱི་ཞུན་ཧྭ་ས་ཆར་ལོག་ཕེབས་པའི་རྗེས་དེར་ཁོང་གིས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་ལྷན་དུ་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཕ་ཡུལ་བིས་མདོའི་དགོན་པ་བསྐྱར་གསོའི་ཕྱག་ལས་གནང་། དགོན་པ་དེར་ཆོས་ལུགས་བཙོས་བསྐྱུར་གྱི་རྗེས་སུ་དགེ་འདུན་པ་བདུན་ཙམ་ལྷག་ཡོད་པ་རེད་ལ། བཙོས་བསྐྱུར་གྱི་མཇུག་འབྲས་སུ་ ༡༩༥༨ [28] ལོའི་རྒྱ་ཆེ་བའི་གུང་ཁྲན་ངོ་རྒོལ་གྱི་གྱེན་ལོག་བྱུང་ཡོད་པ་རེད། ཏ་ལམ་དུས་ཚོད་འདི་འདྲ་བ་ཞིག་ལ་ཁོང་གིས་གནས་ཚུལ་མཁོ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཕྱག་ལས་གནང་བ་དེས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐད་གྲགས་ཆེ་བའི་ཡིག་འབྲུ་ཁྲི་བདུན་གྱི་སྙན་ཞུ་ཡི་རྩང་གཞི་གྲུབ་ཡོད་པ་རེད།

གང་ལྟར། གུང་ཁྲན་གྱིས་དབང་བསྒྱུར་བའི་ལོ་བཅུ་ཕྲག་དང་པོའི་ནང་ཁོང་གིས་དེབ་མང་པོ་དཔར་སྐྲུན་བྱས་[29]ཤིང་། དེའི་ཁྲོད་ཀྱི་གཉིས་ནི་ད་ལྟ་ཡང་

28 ༡༩༦༠ ལོའི་མགོ་སྟོད་དུ་ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་གིས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་ལྷན་དུ་བིས་མདོའི་དགོན་པའི་དགེ་འདུན་པའི་གྲངས་ ༡༠༣ ལ་སྤྱར་བའི་ལས་འགན་བསྐྱབས། འོན་ཀྱང་ ༡༩༦༧ རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཚ་ཚ་ཟིང་ཟིང་གི་ཁྲོད་དུ་བིས་མདོ་དགོན་པ་གཏོར་བ་རེད། པུ་ཝེན་ཁྲིན་གྱིས་བརྩམས་པའི་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཆོས་ལུགས་ལོ་རྒྱུས་(青海佛教史)ཞེས་པ་མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ ༢༠༠༡ དཔར་བའི་ཤོག་གྲངས་ ༡༡༣ ན་གསལ།

29 ལོ་རྡན་ ཧར་ཏེ་ལེ་ཡིས། "༡༩༥༠ སྐབས་ཀྱི་ལོ་ཟླ་དག་གི་ནང་བྱུང་

ཡོད་པ་ངས་མཐོང་བ་ནི། འཕྲིན་ཡིག་སྤྱིལ་ཚལ་ལྷག་བསམ་པད་མོ་འཛུམ་པའི་ཉིན་བྱེད་[30]དང་། དེ་བཞིན་ངས་བཤད་ཟིན་པ་བཞིན་སྐད་ངག་མི་ལོང་གི་སྤྱི་དོན་[31] གཉིས་རེད། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་དག་ཡིག་ཐོན་མིའི་དགོངས་རྒྱན་ནི་ ༡༩༦༩ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་བསྒྱུར་པར་བྱས་པའང་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུ་པའི་ནང་ཐོག་མར་བརྩམས་པ་ཞིག་རེད། ཁོང་གིས་ད་དུང་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་འགྲེལ་བཤད་ཅིག་བརྩམས་པ་དེར་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་མདོར་བསྡུས་ཤིག་འཁོད་ཡོད་ལ། དེར་ཐོན་མིའི་ཞལ་ལུང་[32]ཟེར། བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་རྣམ་གཞག་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་བསྡུར་ནས་གྲུབ་པའི་ཁོང་གི་དེབ་ཆེ་བ་འདི་ད་ལྟ་ཡང་སློབ་དེབ་ཏུ་སྤྱོད་ལ། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་མཇུག་ཏུ་རྒྱ་གར་དུ་བསྒྱུར་པར་བྱས་འདུག ལྷག་དོན་དུ། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་ནི་ཡིག་གཟུགས་ཀྱི་རྣམ་དབྱེ་སྣ་ཚོགས་ལ་བྱང་ཆུབ་ཡོད་ཅིང་མཐའ་ན་རང་གི་ཡི་གེ་གསར་པ་ཞིག་ཀྱང་བརྩམས་ཡོད་པ་རེད། ཡིག་མཁན་ཟླ་དང་བྲལ་བ་ཁོང་གི་འབྲི་རྣལ་དག་ནི་གསུང་འབུམ་པོད་བརྒྱད་པའི་ནང་མཇལ་དུ་ཡོད་པ་དེ་བསྒྱུར་དུ་ཡིག་གཟུགས་དཔེ་དེབ་འགའ་ཡི་ནང་དུ་བསྒྱུར་པར་བྱས་ཡོད་པ་དེ་ཚང་མ་ཁོ་སྐུ་ངོ་མས་ཕྱག་བསྐུར་གྱིས་འབྲི་སྟངས་འདྲ་མིན་དུ་བྲིས་པ་ཞིག་རེད།

དེ་ལྟ་ན་ཡང་། ཁོང་གི་ལས་དབང་ནི་སྐབས་དེའི་[33]བོད་ཀྱི་དབུ་འཁྲིད་ཕལ་མོ་ཆེ་བ་དང་གཅིག་མཚུངས་རེད། ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་ ༡༩༦༤ ལོའི་ལོ་སྨད་ལ་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཤིང་(རང་རྣམ་ཤོག་གྲངས་ ༧༨༧)། ཟི་ལིང་གི་ནན་ཐན་[34](南滩)བཙོན་ཁང་ཞེས་པར་ལོ་ངོ་བཅུ་གཉིས་རིང་བཙོན་

བའི་ལས་འཆར་དག་གིས་གུང་ཁྲན་སྲོན་གྱི་རྒྱུན་མཐུད་པའི་སྐུད་པ་གནད་འགག་ཅན་ཞིག་བཟུང་ཡོད་པ་དང་། ཕྱིས་སུ་བྱུང་བའི་སྐད་ཡིག་གི་བགྲོ་གླེང་དག་གི་རྨང་གཞི་བཏིང་ཡོད་པ་རེད།" ཅེས་བྲིས་པ་ལྟར། འདི་ནི་སྐབས་ཐོག་འདིའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཚང་མར་གཅིག་མཚུངས་ཡིན།

30 ཁོ་ལམ་བི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ཨེ་ཤ་ཡ་ཤར་མའི་དཔེ་དེབ་དཀོན་རིགས་ཀྱི་གྲས་སུ་བཞག་འདུག ངས་ལོ་རཱན་ཧར་ཏེ་ལེ་ཡིས་གནས་ཚུལ་འདི་མཁོ་སྤྲོད་བྱས་པར་སྙིང་ཐག་པ་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ།

31 ཉིའུ་ཡོག་གི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་བཞུགས་འདུག ངས་པད་མ་འབུམ་ལགས་སུ་གནས་ཚུལ་མཁོ་སྤྲོད་གནང་བར་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ།

32 བོད་ཀྱི་སུམ་རྟགས་ལོ་རྒྱུས་དང་བཅས་པའི་དེབ་ཐོན་མིའི་ཞལ་ལུང་འདི་ནི་ཤུགས་རྐྱེན་ཧ་ཅང་ཆེ་བའི་དེབ་ཅིག་རེད། ད་ནི་པར་ཐེངས་བཅུ་པ་ཡིན་པ་དང་ཁྲོན་བསྡོམས་དེབ་གྲངས་ ༤༠༠༣༠ དཔར་ཡོད་པ་རེད།

33 སྐབས་འདིའི་དགོན་པའི་དབུ་འཁྲིད་དག་ལ་ཉེས་མེད་བཙོན་འཛུག་བྱས་པའི་ཐོ་ཆ་ཚང་ཞིག་གང་དུ་ཡོད་ངས་མ་ཤེས། ཧ་ཅང་གྲགས་ཆེ་བ་ཞིག་ནི་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་པ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་ (༡༩༣༨–༡༩༨༩) མཆོག་ཡིན་པ་དང་། ཁོང་ལ་ཐེངས་དང་པོར་ལྷ་སར་ ༡༩༦༤ ལོ་དང་ དེ་ནས་པེ་ཅིན་དུ་ ༡༩༦༦ ལོར་འཐབ་རྩོད་བྱས་ཤིང་། དེ་ནས་ ༡༩༧༨ ལོ་བར་བཙོན་འཛུག་བྱས་པ་རེད། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཚེ་སྐོར་ལ། ཚེ་རིང་ཤཱཀྱས་བརྩམས་ཤིང་ ༡༩༩༦ ལོའི་དགུན་ཁའི་རླུང་རྟའི་དུས་དེབ་ཐོག་སྤེལ་བའི་ "བདེན་པ་བཤད་དུ་མ་བཅུག་པའི་སྐྱེས་བུ། པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ།" ཞེས་པ་དང་། ཡང་ ཏེན་ བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འགྲེམས་སྤེལ་བས་ ༡༩༩༧ ལོར་སྤེལ་བའི་ "དུག་མདའ། པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་པའི་གསང་བའི་སྙན་ཞུ" ཞེས་པར་གཟིགས།

34 ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་ ཁོང་ལོ་ངོ་བཅུ་གཉིས་རིང་བཙོན་འཛུག་བྱས་པའི་བཙོན་ཁང་གི་མིང་གསལ་པོར་གསུངས་མེད། ཁོང་གིས་མངོན་བརྗོད་ཀྱི་མིང་ཚིག "ཁྲི་མོན"ཞེས་པ་འདི་ཙམ་ཞིག་གསུངས་ཡོད། ཁོང་

THE FUNERARY STUPA OF TSETEN ZHABDRUNG IN DENTIK. PHOTO COURTESY OF PEMA BHUM.

དན་ཏིག་ན་བཞུགས་པའི་མཁས་དབང་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་མཆོད་གདུང་། པར་བདག་པད་མ་འབུམ།

Light Rain (Sbrang char) Dawa Lodrö (Tib. *Zla ba blo gros*; Ch.: *Dawa Luozhi* 达哇洛智),[36] the assistant dean of South-Central University for Nationalities and historian Gao Rui (Ch. 高瑞, Tib. Gnya' gong Dkon mchog tshe brtan), and the historian Könchok (Dkon mchog), who has since passed away. This select group of graduate students accompanied Tseten Zhabdrung on pilgrimage to Lhasa, where he also gave lectures at Tibet University in the summer of 1981. A few undergraduate students in the Tibetan Studies Department in Lanzhou were permitted to attend Alak Zhabdrung's graduate classes in that first year, due to their high level of Tibetan. This group included Pema Bhum (Tib. Pad ma 'bum, Chi. Wanma Ben 万马奔), the director of Trace Foundation's Latse Library in New York City.

36 The importance of *Light Rain* in the Tibetan literary world is astounding. As Tsering Shakya stated, "Aptly titled *Light Rain* was to become the premier literary journal in Tibet. More than any other publication, it shaped and established the foundation of modern Tibetan literature," in Hartley and Schiaffini-Vedani Eds. 2008, p. 66.

At Alak Zhabdrung's behest, Pema Bhum continued at Northwest Nationalities Institute (now University) to pursue his graduate work. From his undergraduate days until Alak Zhabdrung's death, Pema Bhum worked together with Tseten Zhabdrung.[37] Other well-known graduate students included the famous writer Repkong Dorjekhar (Reb gong Rdo rje mkhar) and the writer Chabga Dorjé Tsering (Chab 'gag Rdo rje tshe ring), among others.

While it may be impossible to estimate how influential Alak Zhabdrung is or was as a teacher and scholar, the print run numbers for one of his works can provide a general indication of audience reach. Alak Zhabdrung's textbook on Tibetan poetics *General Commentary on the Mirror of Poetics* had an initial print run in 1957 in Qinghai of 2,050 copies. In 2006, it was in its fifth print run at 40,305 copies. To give a comparison, a major reference work, a Tibetan-Chinese bilingual dictionary *(Bod rgya tshig mdzod chen mo)*[38] was in its eighth print run in 2008 at a comparable number of 44,300 copies. One of Alak Zhabdrung's greatest contributions lies in the writing of this textbook, which made the subject of Tibetan classical poetry available on a scale probably unprecedented in Tibetan history.[39]

Besides all of this, Alak Zhabdrung contributed to the revitalization of Tibetan culture in two other significant ways. After Alak Zhabdrung was rehabilitated by the government, a few years after his release from prison, he was given a large sum of compensation money for being falsely imprisoned. He used this as seed-money to start a scholarship fund for talented Tibetan Studies undergraduates with financial need at Northwest Nationalities Institute.[40] This scholarship fund still exists today and has been expanded to include scholarships for high school students in the Tibetan Studies Middle School in Xunhua.[41]

Up until his death in 1985, Alak Zhabdrung continued to give Dharma teachings and empowerments throughout eastern Amdo. He also worked with the Panchen Lama, his student

37 Personal communication with Pema Bhum. October 2, 2009. Latse Library, New York City.

38 Alak Zhabdrung had also worked on this.

39 It should also be mentioned that Dungkar Lozang Trinlé's work on Tibetan poetry was just as influential. Cf. Hartley, Lauran. "Heterodox Views and the New Orthodox Poems: Tibetan Writers in the Early and Mid-Twentieth Century" in Hartley and Schiaffini-Vedani. 2008, p. 23.

40 Personal communication. September 2008. Northwest Nationalities University, Lanzhou.

41 *Qinghai News*, www.qhnews.com/index/system/2006/10/11/000009177.shtml as of 2/16/2007.

འཛུག་བྱས། ཚེ་དན་མཁན་པོ་ ༡༩༧༨ ལོར་གྲོངས་འགྲོ་སའི་བཙོན་ཁང་དེ་རང་རེད།

༡༩༧༦ ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་བཙོན་གྲོལ་ཐོབ་རྗེས། ཁོང་ཞུན་ཧྭ་རྫོང་གི་ཅི་ཧྲི་(积石镇) གྲོང་གི་རང་ཁྱིམ་དུ་སྐྱུ་ངལ་གསོ་བཞིན་ལོ་གཉིས་བསྐྱལ།(རང་རྣམ་ཤོག་གྲངས་ ༧༨༩) ༡༩༧༨ ལོའི་དབྱིད་ཀར་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ལན་གྲུའུ་ན་ཡོད་པའི་ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་བོད་ཡིག་སྐྱེ་ཚན་གྱི་འགོ་གཙོ་ངག་དབང་ཆོས་དར་གྱིས་ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་བོད་ཡིག་སྐྱེ་ཚན་གྱི་ལས་བྱར་འཛུལ་རྒྱུར་གདན་ཞུ་བྱས། (རང་རྣམ་ཤོག་གྲངས་ ༧༩༩)

གནས་འདི་ནས་ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་བོད་ཀྱི་མི་རབས་རྗེས་མའི་རྒྱལ་རབས་པ་དང་མཁས་པ། སྐད་སྒྱུར་བ་བཅས་སྐྱེད་སྲིང་བྱས། ཁོང་གི་སློབ་ཟུར་དག་གི་ཁྲོད་ད་ལྟའི་བོད་རིག་པའི་སློབ་སྦྱོང་ཁྲོད་ཀྱི་མི་སྣ་གལ་ཆེན་མང་པོ་འདུས་ཡོད། ཁོང་གི་ཞིབ་འཛུག་སློབ་མ་(研究生) ཐེངས་དང་པོའི་གྲས་སུ་ཡིག་སྒྱུར་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བ་ཕའུ་ཝེན་ཁྲིན་(蒲文成) 35དང་། ད་ལྟའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་དུས་རབས་ཀྱི་རྩོམ་སྒྲིག་པ་གཙོ་བོ་ཟླ་བ་བློ་གྲོས།(达哇洛智) 36 ལྷོ་དབུས་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་སློབ་

ཉུན་ཐན་བཙོན་ཁང་དུ་བཙུགས་པ་ནི་ང་ཚོས་ དུང་དཀར་ཚིག་མཛོད་ ཤོག་ངོས་ ༡༧༠༦ ལས་ཞིབ་ལ། ༢༠༠༨ ལོའི་ཟླ་བ་གསུམ་པར་བྱུང་བའི་སྐེར་གྱི་གླིང་མོལ་ལས་དོན་འདི་ངེས་ཞིབ་འདྲོངས་པ་བྱུང་།

35 པའུ་ ཝེན་ཁྲིན་གྱི་རྩོམ་ཡིག་དག་གིས་ རྒྱ་ཡིག་ཀློག་མཁན་རྣམས་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་རྣམས་ཀློག་ཏུ་ཡོད་པ་བཟོས་པ་དེ་ནི་བསྔགས་འོས་ཤིག་རེད། ཁོས་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་དཔྱད་ཞིབ་རང་བཞིན་ཡོད་པ་དང་བཅས་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྐོར་བྲིས་ཡོད་ཅིང་། ད་དུང་ཡིག་ཆ་ངོ་མ་མང་པོ་ཞིག་བསྒྱུར་ཡོད་པའི་ཁོངས་སུ་ བུ་སྟོན་ཆོས་འབྱུང་(布顿佛教史)དང་། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ།(白史) དེ་བཞིན་ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེས་བརྩམས་པའི་ ༧རྒྱལ་བ་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་རྣམ་ཐར་(七世达赖喇嘛传)བཅས་ཡོད་པ་རེད།.

36 བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་དུ་སྣང་ཚར་གྱི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་ནི་ངོ་མཚར་འོས་པ་ཞིག་རེད། ཚེ་རིང་ཤུགས། "མིང་དང་མཐུན་པར། སྣང་ཚར་ནི་བོད་

སྐྱི་གཞོན་པ་དང་ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བ་གཉའ་གོང་དཀོན་མཆོག་ཚེ་བརྟན་ནམ་གོ་རེ། (高瑞) ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བ་དཀོན་མཆོག (ཚེ་ལས་འདས།)བཅས་བཞི་ཡོད། ༡༩༨༡ ལོའི་དབྱར་ཁར་ཞིབ་འཇུག་སློབ་མའི་སྐོར་ཁག་འདི་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་དང་ལྷན་དུ་ལྷ་སར་གནས་སྐོར་ལ་ཕེབས་ཤིང་། དེ་དུས་ཁོང་གིས་བོད་ལྗོངས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་གཏམ་བཤད་ཀྱང་གནང་འདུག ལན་ཀྲོའུ་ཡི་བོད་རིག་པའི་སྡེ་ཚན་ནང་གི་མཐོ་རིམ་སློབ་མ་ཁ་ཤས་ཤིག་རང་གི་བོད་ཡིག་གནས་ཚད་མཐོ་བའི་རྒྱུན་ལ་བརྟེན་ནས་ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་ཞིབ་འཇུག་སློབ་མའི་འཛིན་གྲྭ་ལ་འགྲོ་བཅུག་འདུག་ཅིང་། དེའི་ཁོངས་སུ་ཉིའུ་ཡོག་གྲོང་ཁྱེར་ན་ཡོད་པའི་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་འགན་འཛིན་པད་མ་འབུམ་ཡང་ཚུད་ཡོད་པ་རེད།(万马奔) ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་བཀའ་བཀོད་བཞིན་པད་མ་འབུམ་གྱིས་ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་རང་གི་ཞིབ་འཇུག་སློབ་མ་བཏོན་ཞིང་། དེའི་རྗེས་སུ་ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་དགོངས་པ་མ་རྫོགས་བར་དུ་པད་མ་འབུམ་གྱིས་ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་དང་མཉམ་དུ་དགེ་རྒན་གྱི་ཕྱག་ལས་གནང་ཡོད་པ་རེད།[37] དེ་ལས་གཞན་པའི་ཁོང་གི་སློབ་མ་གྲགས་ཆེ་བའི་གྲས་སུ་རྩོམ་པ་པོ་རེབ་གོང་རྡོ་རྗེ་མཁར་དང་། རྩོམ་པ་པོ་ཆབ་འགག་རྡོ་རྗེ་ཚེ་རིང་སོགས་ཡོད་པ་རེད།

ཁོང་མཁས་པ་ཞིག་གམ་ཡང་ན་དགེ་རྒན་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེ་ཆུང་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་མིན་དེ་ཚོད་བགམ་བྱེད་མི་ནུས་པ་ཞིག་ཡིན་སྲིད་མོད། ཁོང་གི་གསུང་རྩོམ་གཅིག་གི་པར་གྲངས་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོང་གི་ཀློག་མཁན་གྱི་ཁྱབ་ཚད་རོབ་ཙམ་དཔོག་ཐུབ། ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་སྙན་ངག་སློབ་དེབ་སྙན་ངག་མེ་ལོང་གི་སྤྱི་དོན་དེ་ ༡༩༤༧ ལོར་མཚོ་སྔོན་དུ་ཐོག་མར་དཔར་སྐྲུན་པར་གྲངས་ ༢༠༤༠ ཡིན་པ་རེད། ༢༠༠༦ གི་ལོར་དེ་ནི་པར་ཐེངས་ལྔ་པ་ཡིན་པ་དང་ཁྲོན་བསྡོམས་པར་གྲངས་ ༥༠༣༠༤ ཡིན་པ་རེད། དཔེ་མཚོན་གསར་ཞིག་བྱས་པ་ཡིན་ན། བོད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ཆེ་བ་བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ[38]དེ་ ༢༠༠༨ གྱི་ལོར་དཔར་ཐེངས་བརྒྱད་པ་སྤེལ་ཞིང་པར་གྲངས་ནི་བསྒྱུར་འོས་པའི་གྲངས་ཀ་ཞིག་སྟེ་ ༥༥༣༠༠ ཡིན་པ་རེད། ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་མཛད་རྗེས་ལྷབས་ཆེ་བའི་གྲས་ཀྱི་གཅིག་ནི་སློབ་དེབ་འདི་བརྩམས་པའི་ནང་བྱུང་བ་རེད་ལ། དེས་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་སྙན་ངག

ནང་གི་རྩོམ་རིག་དུས་རབས་གཙོ་བོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་དང་། དཔེ་དེབ་གཞན་ལས་ལྷག་པར། སྔར་ཆར་གྱིས་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་རྩོམ་རིག་གི་རྨང་གཞི་བཙུགས་ཤིང་བཟོ་དབྱིབས་བཏོད་ཡོད་པ་རེད།"ཅེས་བྲིས་པ་ལྟར་རེད།

37 ༢༠༠༩ ལོའི་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༢ ཉིན་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་པད་མ་འབུམ་ལགས་སུ་གླེང་མོལ་བྱས་པ།

38 ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་ཀྱང་འདི་ལ་ཕྱག་ལས་གནང་ཡོད།

MAP OF TAK MONASTERY AND THE SIX GARWA OR MONASTIC SEATS OF TSETEN ZHABDRUNG. IMAGE COURTESY OF NICOLE WILLOCK.

ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞངས་དྲུང་ཚང་གི་གདན་ས་སྟག་དགོན་པ་དང་སྒར་བ་ཁ་དྲུག་དགོན་གྱི་ས་ཁྲ།

Shardong Rinpoche (Shar gdong Blo bzang bshad sgrub rgya mtsho, 1922–2001/2) and other important Amdo lamas to rebuild all of the Six Garwaka monasteries, his own monastic seat at Tak Monastery, as well as Karing Monastery (Ka ring) and Shakyung Monastery (Bya khyung).[42] He passed away peacefully at Labrang Tashikyil (Bla brang bkra shis 'khyil) of natural causes. An elaborate cremation ceremony at Labrang followed which drew thousands of mourners. His main reliquary stūpa is located at Dentik Monastery. Tseten Zhabdrung's legacy lives on in his writings, his scholarship fund, and his efforts to rebuild local monasteries as well in those he inspired with his teachings.

The lineages of Tseten Zhabdrung and Tseten Abbot continue to this day. The Ninth Tseten Abbot Ngawang Lozang Tenpé Gyeltsen (Ngag dbang blo bzang bstan pa'i rgyal mtshan) was recognized in 1991. The seventh Tseten Zhabdrung Lozang Jampel Norbu (Blo bzang 'jam dpal nor bu, b.1988) was recognized in 1993. In 1994, he

42 Personal communication. September 2008.

began his monastic education with Shardong Rinpoché at Shakyung Monastery. Both took up their thrones at the Six Garwaka Monasteries in 1993, and continue to be very active in their communities.

After a twenty-year vacuum, Alak Tseten Zhabdrung Jigmé Rigpé Lodrö played a crucial role in the revitalization of Tibetan culture and language both inside and outside of monastic settings. By transmitting his classical knowledge in new innovative ways, he effectively bridged two worlds. His contributions to Tibetology especially live on in the generation of scholars that he trained, who continue to teach and inspire students of Tibetan Studies around the world.

In conclusion, this essay serves as a brief introduction to the life and works of the great Tibetan scholar Tseten Zhabdrung Jigmé Rigpé Lodrö. I have attempted to take a well-rounded approach succinctly showing his contributions to many fields of Tibetan scholarship as well as presenting a brief biography on his life. His life history and accomplishments will be elucidated more fully in my forthcoming dissertation.[43] ■

***Nicole Willock** is a PhD Candidate in Religious Studies and Central Eurasian Studies at Indiana University Bloomington. She is in the last phases of writing her dissertation on the life and works of Tseten Zhabdrung entitled, "The Life of a Tibetan Buddhist Teacher in Modern China: In Pursuit of Knowledge" which is based on translation of his autobiography, fieldwork at his monasteries and interviews with his former students.*

43 I would like to express my sincere gratitude to those who have guided me in the research for this work, especially Elliot Sperling, Gendun Rabsal, Pema Bhum, Gray Tuttle, and Lauran Hartley for their support and continuing guidance in pursuing this project. I express my sincere thanks to those who generously shared their stories on Tseten Zhabdrung with me including: Pema Bhum, Dawa Lodrö, Pu Wencheng, Gao Rui, Lu Gyalbum (Glu rgyal bum), Sangjégyal (Sangs rgyas rgyal), Repgong Dorjékhar (Reb gong Rdo rje mkhar), Gegen Demchok (Bde mchog), Gendun (Dge 'dun), Lamchokgyal (Lha mchog rgyal), and Huaré Sangjé (Dpa' ri sangs rgyas). I am also very grateful to Jikmé Chöpak ('Jigs med chos 'phags) for his dedication to upholding the memory of his great uncle. To the memory of Professor Jamyang Drakpa ('Jam dbyang grags pa), who left us all too soon, may Tibetan Studies continue to flourish! I extend my deep appreciation to Gangri and Huatsegyal for their research assistance. To Professor Tsewang Dorjé and his former student Kyungdrik (Khyung 'brug), I am immensely grateful for their support in my research while at Qinghai Nationalities University and travelling to all Six Garwaka Monasteries. Thanks also to the staff at QNU who made my research in Xining possible. All views and interpretations of Tseten Zhabdrung's life history are solely my own, as well as any errors or inaccuracies.

གི་སློབ་ཁྲིད་དེ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་ཕལ་ཆེར་བྱུང་མ་མྱོང་བ་ཞིག་གི་ཚད་ཅིག་ལ་སླེབས་པར་མཛད་པ་རེད།[39]

དེ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་ཕྱོགས་དམིགས་བསལ་བ་གཉིས་ཀྱི་ཐད་ནས་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་བསྐྱར་གསོའི་ལེགས་སྐྱེས་ཕུལ་ཡོད། ཨ་ལགས་ཞབས་དྲུང་ཚང་བཙོན་ནས་གློད་གྲོལ་བྱས་ཏེ་ལོ་ཤས་ཀྱི་རྗེས་སུ་གཞུང་གིས་ཁོང་དཀར་འདོན་བྱས་ཤིང་། ཉེས་མེད་དུ་བཙོན་འཛུག་བྱས་པའི་གུན་གསབ་ཏུ་སྒོར་མོ་ཡོན་ཆེ་སྤྲད་པ་རེད། སྒོར་མོ་དེ་མ་རྩ་ལ་བཞག་ནས་ཁོང་གིས་ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་སློབ་མ་རིག་བཟང་དཀའ་ངལ་ཅན་ཚོའི་ཆེད་དུ་སློབ་ཡོན་ཐེབས་རྩ་ཞིག་བཙུགས་པ་རེད།[40] སློབ་ཡོན་འདི་ནི་ད་ལྟའང་ཡོད་པ་སྟེ། ཞུན་ཧྭ་མཐོ་འབྲིང་སློབ་གྲྭའི་བོད་རིག་པའི་སློབ་མ་ཚོ་ཡང་ཚུད་པར་བྱས་ནས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་ཡོད་ཡོད་པ་རེད།[41]

༡༩༨༤ ལོར་ཁོང་དགོངས་པ་མ་རྫོགས་པའི་བར་དུ། ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གིས་ཨ་མདོའི་ཤར་ཕྱོགས་གང་སར་དབང་ལུང་དང་བཀའ་ཆོས་བསྩལ་ཡོད་པ་རེད། དེ་དུས་ཁོང་གིས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་། རང་གི་སློབ་མ་ཤར་གདོང་བློ་བཟང་བཤད་སྒྲུབ་རྒྱ་མཚོ་ (༡༩༢༢_༢༠༠༡༢)། དེ་མཚུངས་ཀྱི་ཨ་མདོའི་བླ་མ་གལ་ཆེན་མང་པོ་ལྷན་དུ་ཕྱག་ལས་གནང་ནས། སྐར་བ་ཁ་དྲུག་གི་དགོན་པ་ཚང་མ་དང་། རང་གི་གདན་ས་སྟག་དགོན་པ། དེ་བཞིན་ཀ་རིང་དགོན་པ། བྱ་ཁྱུང་དགོན་པ་[42]བཅས་

39 དྲུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་སྙན་ངག་གི་རྩོམ་ཡིག་དག་ཀྱང་འདི་མཚུངས་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེ་བ་རེད་ཅེས་བཤད་དགོས་པ་ཞིག་རེད།

40 ༢༠༠༨ ལོར་ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ར་སྐྱེར་གྱི་གླིང་མོལ་བྱས་པ།

41 མཚོ་སྔོན་གསར་འགྱུར། འབྲེལ་ཐག www.qhnews.com/index/system/2006/10/11/000009177.shtml as of 2/16/2007

42 ༢༠༠༨ ལོའི་ཟླ་ ༩ པའི་བྱུང་བའི་སྐྱེར་གྱི་གླིང་མོལ།

བསྒྱུར་བཞེངས་གནང་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་བླ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འཁྱིལ་དུ་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་ཞི་བདེའི་ངང་དགོངས་པ་རྫོགས་པ་རེད། དགོངས་རྫོགས་ཞུགས་འབལ་བླ་བྲང་དུ་འཚོགས་སྐབས་མྱ་ངན་ཞུ་མཁན་སྟོང་ཕྲག་མང་པོ་འདུས་པ་རེད། ཁོང་གི་སྐུ་གདུང་བཞུགས་སའི་མཆོད་རྟེན་དེ་དན་ཏིག་དགོན་པར་ཡོད་པ་རེད། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་མཛད་རྣམ་ནི་ཁོང་གི་གསུང་རྩོམ་དང་ཁོང་གི་སློབ་ཡོན་ཐེབས་རྣ། དེ་བཞིན་ཁོང་གིས་དགོན་པ་བསྒྱུར་བཞེངས་ཀྱི་ཐུགས་བསྐྱེད་གནང་བ་བཅས་ཀྱི་ནང་གསོན་བཞིན་ཡོད་པ་རེད་ལ། ད་དུང་ཁོང་གི་སློབ་ཁྲིད་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱལ་ལྕུག་ཐེབས་ཡོད་མཁན་ཚོའི་ཁྲོད་དུའང་གནས་བཞིན་པ་རེད།

ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་དང་ཚེ་ཏན་མཁན་པོ་ཚང་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱི་སྐུ་ཕྲེང་ནི་མུ་མཐུད་ནས་དུས་ད་ལྟའང་གནས་བཞིན་ཡོད། ཚེ་ཏན་མཁན་པོ་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་ངག་དབང་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་ནི་ ༡༩༩༡ ལོར་ངོས་འཛིན་མཛད་པ་རེད། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་བློ་བཟང་འཇམ་དཔལ་ནོར་བུ ༼༡༩༨༨ ལོར་འཁྲུངས།༽ ནི་ ༡༩༩༣ ལོར་ངོས་འཛིན་མཛད་པ་རེད། ༡༩༩༨ ལོར་ཁོང་གིས་བྱ་ཁྱུང་དགོན་དུ་ཤར་གདོང་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་མདུན་ནས་རང་གི་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་སློབ་གཉེར་མགོ་བརྩམས་ཤིང་། མུ་མཐུད་ནས་རང་རང་གི་སྡེ་ཁག་རྣམས་སུ་མཛད་པ་འཕྲིན་ལས་རྒྱས་བཞིན་ཡོད།

མི་ལོ་ཉི་ཤུའི་བར་སྟོང་གི་མཇུག་ཏུ། ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་བློ་གྲོས་ཀྱིས་དགོན་པའི་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀའི་ཁོར་ཡུག་ཏུ་བོད་ཀྱི་སྐད་དང་རིག་གཞུང་བསྒྱུར་གསོའི་ཐད་ནས་གནད་ཆེ་བའི་མཛད་འཕྲིན་བསྒྲུངས་ཡོད། རང་གི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་ཤེས་ཡོན་དེ་དག་སྟོན་མེད་ཀྱི་ཐབས་ལམ་གསར་པ་ཞིག་ཏུ་སྤེལ་བར་མཛད་པ་དེས། ཁོང་གིས་འཇིག་རྟེན་སྔ་ཕྱི་གཉིས་ཀྱི་བར་ཕན་སུམ་ཚོགས་པའི་ངོས་ནས་ཟམ་པ་སྦྲེལ་བ་རེད། ལྷག་དོན་ཁོང་གིས་བོད་རིག་པར་བཞག་པའི་ལེགས་སྐྱེས་དག་ནི། མུ་མཐུད་ནས་འཛམ་གླིང་ཁྲོན་གྱི་བོད་རིག་པའི་སློབ་མ་ཚོ་ལ་འཆད་ཁྲིད་དང་སྐྱལ་ལྕུག་གནང་མཁན་གྱི་ཁོང་གིས་སྦྱོང་བརྡར་སྤྲད་པའི་མཁས་པའི་ཁྱུ་ཚོགས་དེ་དག་གི་ཁྲོད་དུ་གནས་བཞིན་ཡོད།

མཐའ་དོན་དུ། རྩོམ་ཡིག་འདི་ནི་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་བློ་གྲོས་མཆོག་གི་གསུང་རྩོམ་དང་སྐུ་ཆེའི་སྐོར་རོབ་ཙམ་མཚོན་ཆེད་ཡིན་ལ། ངས་ཁོང་གི་སྐུ་ཆེའི་རྣམ་ཐར་མདོར་ཙམ་ཞུ་བ་དང་ལྷན་དུ་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་སྡེ་ཁག་མང་པོར་བཞག་པའི་ཁོང་གི་མཛད་རྗེས་དག་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་མདོར་ཙམ་ཞུ་རྒྱུའི་འབད་བརྩོན་བསྐྱེད་པ་ཡིན། ཁོང་གི་སྐུ་ཆེ་དང་མཛད་རྗེས་རྒྱས་པ་ནི་ངེད་ཀྱི་འབུམ་རམས་པའི་ཆེད་རྩོམ་དུ་ཡོང་ངེས་ཡིན། [43] ■

(དགེ་འདུན་རབ་གསལ་གྱིས་དབྱིན་ཡིག་ནས་བསྒྱུར།)

ནེ་ཁོལ་ལྷེ་ལོག་ནི་ཨ་རི་ཨིན་དི་ཡ་ན་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་འབྲུམ་རམས་པའི་སློབ་མ་ཡིན། མོས་བརྩམས་ཚར་གྲབས་ཡོད་པའི་མཐར་ཕྱིན་དཔྱད་རྩོམ་ནི་མཁས་དབང་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་མཆོག་གི་སྐོར་ཡིན་པ་དང་དེ་ནི་མཁས་དབང་དེའི་རང་རྣམ་དང་། ཁོང་གི་དགོན་པ་ལ་ལྟ་ཞིབ་དང་ཁོང་གི་སློབ་མ་རྣམས་ལ་བཅར་འདྲི་བྱས་པ་གཞི་རྩ་བྱས་ནས་བྲིས་པ་ཡིན།

---

43 ངས་ང་ལ་ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་ཀ་འདིའི་ཆེད་དུ་ལམ་སྟོན་གནང་མཁན་ཡོངས་ལ་སྙིང་ཐག་པ་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་གི་ཡོད། དམིགས་བསལ་གྱིས་ ཨི་ལི་ཝོར་ཏེ་ སྤྱིར་ལིང་དང་། དགེ་འདུན་རབ་གསལ། པད་མ་འབུམ། གླི་རི་ ཏུ་ཏེལ། ལོ་རྡན་ ཏྲར་ཏེ་ལེ་བཅས་ལ་ཁོང་ཚོས་ལས་འཆར་འདི་གཉེར་བའི་རིང་མུ་མཐུད་ནས་ལམ་སྟོན་གནང་བ་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་བ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ། དེ་བཞིན་ང་དང་ལྷན་དུ་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་སྤྲོད་མཁན་ པད་མ་འབུམ། བླ་བ་བློ་གྲོས། ཕུའུ་ཕྱིན་ཁྲིན་ གཉའ་གོང་དཀོན་མཆོག་ཚེ་བརྟན། ཀླུ་རྒྱལ་འབུམ། སངས་རྒྱས་རྒྱལ། རབ་གོང་རྡོ་རྗེ་མཁར། དགེ་རྒྱན་བདེ་མཆོག དགེ་འདུན། ལྷ་མཆོག་རྒྱལ། དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས་བཅས་ལ་སྙིང་ཐག་པ་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ། ད་དུང་འཇིགས་མེད་ཆོས་འཕགས་ལགས་ཀྱིས་རང་གི་ཨ་ཁུའི་དྲན་རྟེན་མཐོང་འདེགས་པའི་རྩོལ་བ་ལ་ཡང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་འདོད་བྱུང་། ད་དུང་དགེ་རྒན་འཇམ་དབྱངས་གྲགས་པ་དམ་པ་དེས་ང་ཚོ་ཚང་མ་བསྒྱུར་ནས་སྤུ་པོར་ཕེབས་ཟིན་པ་དེའི་རྗེས་དྲན་ཞུ། དེའི་ཆེད་དུ་བོད་རིག་པ་འདི་ཡང་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བར་ཤོག དེ་བཞིན་གངས་རི་དང་དཔའ་རྩེ་རྒྱལ་གཉིས་ཀྱིས་ཞིབ་འཇུག་ལས་རོགས་གནང་བ་ལ་བསྔགས་བརྗོད་གཏིང་ཟབ་ཞུ། དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་ཚེ་དབང་རྡོ་རྗེ་དང་ཁོང་གི་སློབ་ཟུར་ཁྲུང་འབྲུག་གཉིས་ལ་མཆོད་ན། སྐར་བ་ཁ་དྲུག་གི་དགོན་པ་ཚང་མར་བསྐྱོད་སྐབས་དང་དེ་བཞིན་མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་སྡོད་སྐབས་ངའི་ཞིབ་འཇུག་ལ་རོགས་འདེགས་གནང་བར་ཧ་ཅང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བཞིན་ཡོད། ཟི་ལིང་དུ་ངེད་ཀྱི་སློབ་སྦྱོང་འགྲུབ་པ་གནང་མཁན་གྱི་མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ལས་བྱེད་རྣམས་ལ་ཡང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ཚང་གི་སྐུ་ཆེའི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་གྱི་ལྟ་ཚུལ་དང་འགྲེལ་བཤད་ཚང་མ་ང་རང་ཉིད་ཁོ་ནའི་ཡིན་ཞིང་། དེ་མཚུངས་མ་དག་པ་དང་ནོར་བ་དག་ཀྱང་ངོ།།

Tibetan Novels: Still a Novelty

A Brief Survey of Tibetan Novels Since 1985

by Guest Editor Françoise Robin

OPPOSITE NEAR LEFT: THE COVER OF NAKPO KELZANG'S *THE WILD MAN OF LUMBUM*.

ནག་པོ་སྐལ་བཟང་གི་ཀླུ་འབུམ་མི་རྒོད་ ཀྱི་མདུན་ཤོག

OPPOSITE FAR LEFT: THE COVER OF THE SECOND EDITION OF *THE HEAD TURQUOISE*, THE FIRST NOVEL IN TIBETAN.

བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་དང་པོ་གཙུག་གཡུ་ཡི་པར་གཞི་གཉིས་པའི་མདུན་ཤོག

OPPOSITE MIDDLE: THE COVER OF *JOYS AND SORROWS OF AN ORDINARY TIBETAN FAMILY*, PUBLISHED IN 1991.

༡༩༩༡ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་ཕལ་བའི་ཁྱིམ་ཚང་གི་སྐྱིད་སྡུག་གི་མདུན་ཤོག

OPPOSITE NEAR RIGHT: ONE OF TSERING DÖNDRUP'S EARLIER NOVELS, FOG, PUBLISHED IN 2002.

༢༠༠༢ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་སྒྲུང་རྩོམ་སྨུག་པ།

OPPOSITE FAR RIGHT: ILLUSTRATION FROM *THE HEAD TURQUOISE*.

གཙུག་གཡུ་ཡི་བར་འཛུག་རི་མོ་ཞིག

IT has become customary to say that the first ever Tibetan novel is *The Tale of the Incomparable Youth (Gzhon nu zla med kyi gtam rgyud)*, written in the 1720s by Zhapdrung Tsering Wanggyel (Zhabs drung Tshe ring dbang rgyal, 1693–1763), one of the most powerful men of his day in Central Tibet.[1] Still, if one looks for characteristics of what is considered as pertaining to the genre of the novel, in the modern sense of the word, *The Tale* cannot contend in this category. True, it tells of hardships experienced by its protagonist. True, it teems with warfare, love, and spiritual quest. But it lacks the main qualities of a novel (in the Western sense): the capacity to reflect, with realism, complex individual experience through changing times and circumstances. In *The Tale*, the predictability of the hero and the timelessness of his adventures are typical of the epic genre, not of the novel as we know it in the West.[2]

1 It was translated into English by B. Newman under the title *The Tale of the Incomparable Prince* (New York: HarperCollins, 1997).
2 This is no coincidence: its author conscientiously emulated the Indian epic *Ramayana*.

བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་ཐོག་མ་ནི་གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་རེད་ཅེས་པ་དེ་ད་ནི་བཤད་སྲོལ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ནི་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༢༠ ལས་མས་སུ་བརྩམས་ཞིང་། དེའི་རྩོམ་པ་པོ་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་ལགས་ནི་(1693-1763) ཁོང་གི་དུས་སྐབས་དེའི་རིང་ལ་དབུས་གཙང་ཁུལ་གྱི་དབང་ཐང་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་གྲས་ཀྱི་གཅིག་རེད[1]། ཡིན་ནའང་། བརྩམས་སྒྲུང་གི་རྩོམ་སྲོལ་ལ་ཚང་དགོས་པའི་ཁྱད་ཆོས་གང་དག་ཡིན་པའི་སྐོར་ལ་དེང་རབས་ཀྱི་ཚིག་འགྲོས་ཀྱི་ཐད་ནས་བསམ་བློ་ཞིག་བཏང་ཆེ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ནི་བརྩམས་སྒྲུང་གི་རིགས་སུ་མི་གཏོགས། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་དུ་མི་སྣ་གཙོ་བོ་དེས་དཀའ་སྡུག་མྱོང་ས་ཚུལ་བྲིས་ཡོད་པ་བདེན་པ་རེད་ལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ནི་དམག་འཁྲུག་དང་བརྩེ་བ། སྒྲུབས་རེའི་ནང་དོན་གྱིས་ཁེངས་ཡོད་པའང་བདེན་པ་རེད། ཡིན་ནའང་། ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་བསམ་སྣང་ལྟར་ན། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ལ་བརྩམས་སྒྲུང་གི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་དེ་ཚང་མེད་པར་འདོད། དེ་ནི་གང་ཟག་སྒེར་གྱི་རྟོག་འཛིང་གི་འཚོ་བའི་ཉམས་མྱོང་རྣམས་དུས་ཚོད་དང་གནས་སྟངས་ཀྱི་འགྱུར་བའི་ཁྲོད་

ད་དུང་གསར་ཉམས་ཆེ་བའི་བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྙན། ༡༩༨༤ ལོའི་ཚན་གྱི་བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྙན་གྱི་དཔྱད་ཞིབ་ཕྲན་བུ།

ཆོས་ཉིད་དབང་མོ་ནས།

ནས་མངོན་སུམ་དུ་མཚོན་ནུས་ཤན་པ་དེ་རེད། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་དུ་མི་སྣ་གཙོ་བོའི་བསམ་སྤྱོད་ལ་སྟོན་དཔྱགས་བྱེད་ཐབ་པ་དང་ཁོང་གི་མཛད་འཕྲིན་ལ་དུས་ཀྱིས་མི་ཟིན་པ་བཅས་ནི་དཔའ་བོའི་སྙན་རིང་གི་རྩོམ་རིག་གི་ཁྱད་ཆོས་འབའ་ཞིག་མ་གཏོགས། ནུབ་ཕྱོགས་ས་ང་ཚོས་བརྩམས་སྙན་ཟེར་བ་ཞིག་བཤད་བཞིན་པ་དེའི་ཁྱད་ཆོས་མ་རེད[2]།

ཡིན་ནའང་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་འགོ་སྟོད་དུ་དེང་རབས་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་དར་འགོ་ཚུགས་པ་ནས་བཟུང་། རྩོམ་པ་པོ་ཚོས་བརྩམས་ཆོས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མང་དག་ཅིག་དཔར་སྐྲུན་བྱས་པའི་ཁོངས་སུ་ (གསར་རྩོམ་དང་བཅོས་སྙན། ཡང་ན་བརྩམས་སྙན་) ཟེར་བ་ལ་སོགས་པའི་སྙན་རྩོམ་རིགས་གསར་བ་ཞིག་འདུས་ཡོད་ཅིང་། ང་ཚོས་འདིར་གླེང་བཞིན་པའི་བརྩམས་སྙན་ཟེར་བ་འདི་ཡང་དེའི་ཁོངས་སུ་འདུ། སྙན་རྩོམ་འདི་དག་ནི་རྒྱ་ནག་གི་སྲོལ་ལྟར་སྙན་ཐུང་དང་། སྙན་འབྲིང་། སྙན་རིང་བཅས་རིགས་གསུམ་དུ་བགར་ཞིང་། དེ་དག་གི་རིང་ཐུང་ནི་ཤོག་གྲངས་གསུམ་ནས་ཤོག་གྲངས་བདུན་བརྒྱའི་བར་ཡིན། རྩོམ་ཡིག་འདིའི་ནང་དུ་གོང་གི་སྙན་འདྲེན་སྟངས་ཀྱི་རིགས་ཕྱི་མ་གཉིས་ཏེ། དེབ་གཟུགས་སུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་བརྩམས་སྙན་དེ་དག་ཁོ་ན་བཤད་རྒྱུ་ཡིན་པར་བརྟེན། (བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་སྒྱུ་རྩལ་དང་སྣང་ཆར། ཟླ་ཟེར་ལ་སོགས་པའི་) རྩོམ་རིག་དུས་དེབ་ཁག་དང་ཡང་ན་ (མཆོད་མེ་དྲ་ཚིགས་ལྟ་བུའི་) དྲ་རྒྱ་བཅས་ཀྱི་ཐོག་ཏུ་མ་འགོད་བྱས་པའི་བརྩམས་སྙན་གྱི་རིང་ཚད་ལྡན་པའི་བཅོས་སྙན་དེ་དག་གི་སྐོར་ལ་འདིར་དཔྱད་ཞིབ་བྱེད་རྒྱུ་མིན[3]།

གཞན་ཡང་འདིར་གླེང་བར་འོས་པའི་གལ་ཆེ་ཞིང་རྩོད་གཞི་ཅན་གྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཞན་ཞིག་ནི་སྐད་ཡིག་གི་སྐོར་རེད། བོད་ཡིག་མིན་པའི་

FEATURES

ཆེད་བསྒྲིགས།

TOP LEFT: WRITER TSETEN DORJÉ GIVES A TALK AT TRACE FOUNDATION'S LATSE LIBRARY IN JANUARY 2010.

༢༠༡༠ ལོར་རྩོམ་པ་པོ་ཚེ་བརྟན་རྡོ་རྗེ་ནས་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གསུང་བཤད་ཅིག་གནང་སྐབས།

TOP RIGHT: WRITER TRASHI PENDEN IN 2007. PHOTO COURTESY OF LAURAN R. HARTLEY.

རྩོམ་པ་པོ་བཀྲ་ཤིས་དཔལ་ལྡན། ༢༠༠༧ ལོར། པར་བདག་ Lauran R. Hartley ཡིན།

སྐད་ཡིག་གཞན་དུ་བསྒྱུར་བའི་རྩོམ་ཡིག་དེ་དག་ལ་བོད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཅི་ཙམ་ལྡན་མིན་གྱི་ཐད་ལ། གཙོ་ཆེ་བར་བོད་དུ་སྔོན་ངག་དང་སྙན་རྩོམ་གྱི་ཁོངས་ནས་རྩོད་པ་རྒྱུན་རིང་བརྒྱབ་པ་འདི་ནི་བོད་མི་ཚོས་མི་སེར་སྤྱིལ་བའི་རྗེས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོའི་སྐོར་གྱི་རྩོད་པའི་ཐོག་ལ་ཕལ་བའི་ལེགས་སྦྱིས་ཞིག་ག་ལ་མིན[4]། བོད་དུ་ལོ་མང་པོའི་རིང་ལ་འདིའི་སྐོར་ལ་རྩོད་པ་རྫོགས་མཐའ་མེད་པ་ཞིག་བྱས་རྗེས། བརྗོད་གཞི་ཚ་པོ་འདི་ནི་ཐད་ཀར་ཆེར་མ་ལྟར་རྣོ་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནད་དོན་ལ་ཐུག་གི་ཡོད་སྐབས། ད་ནི་རྩོད་པ་དེ་བཏང་སྙོམས་སུ་བཞག་ཚར་སོང་། ཡིན་ནའང་རྒྱ་ཡིག་དང་དབྱིན་ཡིག་ སྐད་ཡིག་གཞན་པ་དག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་རྩོམ་རིག་རྣམས་ལ་མཁས་པ་གཞན་པ་དག་གིས་དཔྱད་ཞིབ་གནང་བཞིན་པ་ཡིན་སྐབས་རྩོམ་ཡིག་འདིའི་ནང་དུ་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་བསྒྱུར་སྐྱུང་ཁོ་ནར་དཔྱད་ཞིབ་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན[5]།

མཐའ་མ་དེར་བཙན་བྱོལ་བོད་མི་ཚོས་ཀྱང་ཉེ་དུས་ནས་བཟུང་བོད་ཡིག་གི་བསྒྱུར་སྐྱུང་འབྲི་འགོ་བཙུགས་ཡོད་ནའང་། ལ་རྩེའི་དུས་དེབ་འདིའི་ས་ཚོད་ཀྱི་དབང་གིས་དེ་དག་ལས་བསྒྱུར་སྐྱུང་གཉིས་ཀྱི་མིང་ནས་སྨོས་ན། དགེ་འདུན་རབ་གསལ་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་འགྲོ། སྐབས་བཅོལ་ལ་འགྲོ(ཤོག་གྲངས་ ༢༨༩) ཞེས་པ་དེ་ནི་རང་གི་མི་ཚེའི་ཉམས་མྱོང་ངོ་མའི་ཆ་ཤས་གཞི་ལ་བཞག་སྟེ་ཨ་མདོའི་ན་གཞོན་ཁ་ཤས་སྐྱབས་བཅོལ་དུ་འགྲོ་བའི་བསྒྱུར་སྐྱུང་ཞིག་རེད། པད་མ་ཚེ་དབང་ཤཱཀྱ་ཡིས་བསྒྱུར་བའི་ནུབ་ཀྱི་གྲང་ངར་དང་ཤར་གྱི་དྲོད་འཇམ་ཞེས་པ་དེ་ནི་བཙན་བྱོལ་སྤྱི་ཚོགས་སུ་བྱུང་བའི་བརྩེ་དུང་གི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་རེད། འདི་གཉིས་ཀའང་ ༢༠༠༢ ལོར་བོད་ཀྱི་དུས་བབ་ཅེས་པའི་ཚགས་པར་ལས་ཁྲངས་ཀྱིས་རྡ་རམ་ས་ལར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་འདུག

ལྟོས་ས་ལྟོས་འཛོག་གིས་བཤད་ན། འདིར་གླེང་བཞིན་པའི་བསྒྱུར་སྐྱུང་ནི་བོད་ཡིག་ཏུ་ད་དུང་མང་པོ་མེད་པར། ཉེ་རབས་ཀྱི་དུས་སྐབས་འདིའི་རིང་ལ་བསྒྱུར་སྐྱུང་དེབ་ ༡༩ ཙམ་ཐོན་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་ལས་བསྒྱུར་སྐྱུང་གི་དེབ་ཆེས་ཐོག་མ་ནི་ ༡༩༨༤ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་འདུག བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ལྟ་བུའི་ཤེས་རིག་གི་ཚད་གཞི་མཐོན་པོ་ཅན་འདི་འདྲ་ཞིག་ལ་མཚོན་ནས་བཤད་ན། [བསྒྱུར་སྐྱུང་དར་བའི་དུས་ཚོད་འདི་ནི]ཅི་

But, since the beginnings of what is called contemporary Tibetan literature, in the early 1980s, authors have published an impressive number of texts that can be included in the new category of fictional narrative (called *gsar rtsom*, *bcos sgrung* or *brtsams sgrung*), to which novel belongs. These stories are classified, in the Chinese manner, between short *(sgrung thung)*, medium *(sgrung 'bring)* and long fictional texts *(sgrung ring)*, ranging from three to 700 pages. This article will only deal with the latter two types of narratives, provided they were published in a book-format. As a consequence, novel-length fictional narratives that have so far only appeared in serialized format in literary magazines (*Tibet Literature and Art*, *Honey Rain,* and *Moonshine* mostly) or on the internet (Tibet Chömé) will not be analyzed here.[3]

Also, an important and controversial factor that has to be taken into account is language: there have been lengthy debates, mostly in Tibet proper, in poetic and fictional circles alike, about the degree of "Tibetanness" of works written in a language other than Tibetan—the Tibetan contribution to the vexed postcolonial question of language and identity.[4] After years of endless discussions, this hot topic has been abandoned in Tibet as it obviously borders on thorny political matters. However, as other scholars are covering the literature being produced in Chinese, English and other languages, for this article, only novels written originally in Tibetan language will be surveyed.

3 But, since they stand out in the Tibetan literary landscape, these novel-length texts deserve to be quoted here: *The Turquoise-Maned Demon and Lhasa (Srin po g.yu rngog dang Nyi ma lha sa)* by Tabha (Bkra bha, 1997), *The Village Head (Sde dpon)* by Takbum Gyel (Stag 'bum rgyal, 1999), *Sound of Autumn* (*Ston gyi rang sgra*, 1999) by Anyön Trashi Döndrup (A smyon Bkra shis don grub, 1999), *The Sun setting in the west (Nub bzhud kyi nyi ma)* by Rebkong Dorjekhar (Reb gong Rdo rje mkhar, 1999), *Uncle Namgyäl and his Old Folks Stories (A khu Rnam rgyal dang kho'i gna' rgya'i tshe lo*, 2001) by Anyön Trashi Döndrup, *A Pure and Unsullied Love (Dwangs gtsang lhad med kyi brtse dung)* by Tsangding Dargyé (Gtsang sdings dar rgyas, 2002), *Lhasa Dreams (Lha sa'i rmi lam)* by Nyima Döndrup (Nyi ma don grub, 2002), *The Third Eye (Mig gsum pa)* by Rikden Gyatso (Rig ldan rgya mtsho, 2002), and *Overcast Sky, Obscure Earth (Gnam sa rab rib)* by Tsering Namgön (Tshe ring gnam mgon, 2002-2003). To the best of my knowledge, no other full-length novel has appeared in installment, at least in the main Tibetan magazines that I have consulted. Tsering Namgön's *The Party's Troublesome Son* (*Tang bu zing rnyog*, 2000), which describes the fate of a young orphan fostered by the Party during the Cultural Revolution, still awaits a long-planned single book-format publication, and cannot be included in this short survey, although it legitimately deserves the label of a novel. We should also mention here the gifted author Kyapchen Dedröl (Skyabs chen bde grol)'s *The funerary ground by the mountain and Shambhala's Vultures (Gangs 'dabs kyi dus khrod dang Sham bha la'i bya rgod)*. It is to my knowledge the first and only (so far) novel published in installment (2009-2010) on a website (www.tibetcm.com). It was originally written between 1999 and 2001 but was not published "for a variety of reasons" (http://www.tibetcm.com/html/news/f04a227cf8510bd1588624001d6530f0/).

4 See for instance Lara Maconi, "Au-delà du débat linguistique : comment définir la littérature tibétaine d'expression chinoise? 'Spécificités nationales' et 'spécificités régionales.'" *Revue d'Études Tibétaines* 14, October 2008, pp. 117-156 (http://himalaya.socanth.cam.ac.uk/collections/journals/ret/pdf/ret_14_09.pdf). See also Yangdon Dhondup, "Roar of the Snow Lion: Tibetan Poetry in Chinese", in L. Hartley and P. Schiaffini-Vedani (eds.), *Modern Tibetan Literature and Social Change*, Durham & London, Duke University Press, 2008, pp. 32-60; Lara Maconi, "One Nation, Two Discourses: Tibetan New Era Literature and the Language Debate," *ibid*, pp. 173-201; Patricia Schiaffini-Vedani, "The 'Condor' Flies Over Tibet: Zhaxi Dawa and the Significance of Tibetan Magical Realism," *ibid.*, pp. 202-224.

འདྲའི་འཕྱི་ཡོད་པ་རེད་ཨང་བསམ།

འདིར་དྲན་སྐུལ་ཞུ་རྒྱུ་ཞིག་ལ། འཛམ་གླིང་ཡང་རྩེའི་ཞིང་ཁམས་འདི་ར་སྙན་རྩོམ་གྱི་ལས་སུ་འཇུག་པ་ནི་དུས་རབས་མང་པོའི་རིང་ལ་ཡིག་མཁན་པ་ཚོའི་ཁྲོད་དུ་དགའ་ཕྱོགས་ཆེ་ཤོས་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་ཅིང་། སེར་སྐྱ་གཉིས་ལ་ཁྱད་པར་མེད་པར་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ཚོས་རྒྱ་གར་ནས་དར་བའི་སྙན་ངག་གི་བསྟན་བཅོས་རྩོམ་སྲོལ་དེའི་རྩོམ་རྒྱལ་སུ་མཐོ་ལ་འགྲན་ནས་བཞུགས། མང་ཚོགས་ལ་མཚོན་ན། ཁོང་ཚོའི་སྙིང་གི་ "སྐོམ་གདུང" ནི་གེ་སར་སྒྲུང་དང་། བོད་ཁམས་ཡོངས་སུ་ཁྱབ་པའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ངག་རྒྱུན་གྱི་རྩོམ་རིག་གིས་ཅུང་ཟད་སེལ་བར་བྱས།

སྣང་ཚུལ་འདི་ལ་གནས་ཚུལ་གསུམ་གྱི་ཐོག་ནས་ཕྱོགས་ཙམ་ཞིག་འགྲེལ་ཆོག་སྟེ། བོད་ནི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བར་ཡུ་རོབ་ཀྱི་མི་སེར་སྤྱིལ་མེད་ལ། ཡི་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱང་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་སྤེལ་ཐབ་མེད། རྒྱུ་རྐྱེན་འདི་གཉིས་ནི་ཡུ་རོབ་དང་བྱང་ཨ་མེ་རི་ཀ་ འཛར་པན་བཅས་མ་བརྩིས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དག་ཏུ་བརྩམས་སྒྲུང་དར་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་བ་མིན་ན། ཕྱིར་བཏང་དེ་ནི་དེའི་མཐུན་འགྱུར་དུ་གྱུར་ཡོད།

གཞན་ཡང་། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ནི་འདས་དང་ (ད་ལྟ་གང་དུའང་) གཙོ་ཆེ་བར་གྲོང་གསེབ་དང་འབྲོག་སྡེའི་ངོ་བོར་ཆགས་པ་དེས། བོད་དུ་བཅོས་སྒྲུང་དང་བརྩམས་སྒྲུང་དར་སའི་མཆོག་གྱུར་གྱི་ཁོར་ཡུག་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གྲལ་རིམ་སྟེ། གྲོང་ཁྱེར་གྱི་འཚོ་བ་དང་འབྱོར་ལྡན་གྲལ་རིམ་ཆགས་ཐབས་མ་བྱུང་[6]། མཇུག་མཐར། ༡༩༨༠ ལོ་བར་དུ་བོད་མི་ཚོའི་སེམས་སུ་གཞན་དང་མི་མཚུངས་པའི་རང་གཞན་བརྩེ་བའི་མ་གྱུར་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྒོམ་པའི་བླ་མེད་ཀྱི་ཆོས་དད་ཅིག་ཡོད་པ་དེས་བརྩམས་སྒྲུང་འབྲི་སྲོལ་གྱི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་འགོག་རྐྱེན་ཐེབས་ཡོད་པ་ནི་སྨོས་མེད་རེད། རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་པ་ཚོ་ལྟར་ན། བརྩམས་སྒྲུང་གི་དར་རྒྱས་ནི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དད་པ་ཉམས་རྒུད་དུ་འགྲོ་བར་འབྲེལ་བ་ཆེ་བར་འདོད། དེར་བརྟེན། བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་ནི་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་དབང་སྒྱུར་བྱས་པ་ལས་བྱུང་བ་ཞིག་ཏུ་བསམ་ཚོག

ལ། དེ་ལས་ཁྲབ་ཆེ་རུ་བཏང་ན། བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་ནི་བོད་འདི་ཉིད་དུས་རབས་གསར་བ་ཞིག་ཏུ་སླེབས་པའི་མཚོན་རྟགས་སུ་བརྩི་ཆོག

དབུས་གཙང་གི་རྩོམ་པ་པོ་ཚོས་ཐོག་དྲངས་པའི་བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་སྔ་གྲས། (1985-1995)

བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་ཐོག་མ་ནི་གཙུག་གཡུ་རེད། (གཙུག་གཡུ་ལ་ཤོག་གྲངས་ ༣༠༨ ཡོད་ཅིང་། ༡༩༨༤ ལོར་དེབ་གྲངས་ ༢༤༠༠ དཔར།) སློབ་དཔོན་བདེ་སྐྱིད་བཟང་མོ་ལགས་ (Pr. H. Stoddard) ཀྱིས་གསུངས་པ་གཞིར་བཟུང་ན། གཙུག་གཡུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་མ་ཐག་ཏུ་དེ་རྩོམ་སྒྲིག་པའི་གླིང་བརྫོད་ཚ་ཤོས་སུ་གྱུར་ཞིང་། ཀློག་པ་པོ་ཚོས་འདོན་ཐེངས་རྫེས་མ་ལ་སྒུག་པ་ཆ་འདོད་ལྟར་རེ་སྐྱུག་བྱས་འདུག ཆེ་རིང་ཤཀྱ་ལགས་ཀྱིས་ཁོང་ལྷ་སར་བཞུགས་པའི་རིང་ལ་གཙུག་གཡུའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་རྙེད་ཐབས་བྱས་པར། གཙུག་གཡུའི་དཔེ་དེབ་བཙོང་རྒྱུ་ལྷག་མེད་པས། སུས་ཀྱང་སོ་སོའི་དེ་གཞན་ལ་སྟེར་འདོད་བྱེད་ཀྱི་མི་འདུག་ཅེས་ཕྱིར་དྲན་གནང་སྐབས་གསུངས་བྱུང་།

གཙུག་གཡུ་ནི་དེ་འདྲའི་ཡག་པོ་ཞིག་བྱུང་བ་ནི་དེའི་གསོན་ཉམས་ལྡན་པའི་རྩོམ་སྲོལ་དང་སྒྲུང་གི་བྱུང་རིམ་རྙོག་འཛིང་ལྡན་པ་ཞིག་ཏུ་རྫས་འགོད་བྱས་པ་དེ་ལ་རག་ལས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་ཐེ་ཚོམ་མེད་པ་ཞིག་རེད། རྩོམ་པ་པོས་བརྩམས་སྒྲུང་དེ་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱབ་ལྗོངས་བསྟན་མེད་ནའང་། གནས་ཚུལ་ཁ་ཤས་ཀྱི་ཐོག་ནས་དེ་ནི་དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་དུས་སྟོད་དུ་བྱུང་བའི་སྒྲུང་ཞིག་ཡིན་པའི་ལོ་དུས་བསྟན་ཡོད། གཙུག་གཡུའི་རྩོམ་པ་པོ་གླང་མདུན་དཔལ་འབྱོར་ནི་ (1941 ལོར་འཁྲུངས་ཤིང་) ༧རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཡང་ཚ་ཡིན་པ་ལྟར། ཁོང་ནི་ལྷ་སའི་སྐུ་དྲག་མཐོ་ཤོས་ཀྱི་གྲས་སུ་ཡོད་པས། གཙུག་གཡུའི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་ལྷ་སའི་སྲར་སྲོལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་ཀྱི་སྐུ་དྲག་གི་ཉིན་མ་རེ་རེའི་འཚོ་བ་རྣམས་ཡང་དག་པ་ཞིག་ཞིབ་འབྲི་བྱེད་ཐུབ་པར་གྱུར་ཡོད། དེའི་ནང་དུ་དམ་ཚིག་མི་གཙང་ཞིང་། ལྐོག་ཟ་རལ་སུངས་དང་ཕྱོགས་རིས་འཐེན་འཁྱེར་གྱི་རྣམ་པ་མང་དག་ཅིག་བྲིས་ཏེ། ལྷ་སའི་མཐོ་རིམ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ནི་ཅི་ཙམ་རལ་སུངས་ཡིན་པ་འབར་དུ་བསྟན་པ་དེས། ལོ་རབས་ལྔ་བཅུའི་ནང་གི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གི་ "བཅིངས་འགྲོལ་"ནི་ལུགས་མཐུན་ཞིག་ཡིན་པ་ཤུགས་སུ་བསྟན་ཡོད། གཙུག་གཡུའི་ནང་དུ་སྔ་མོའི་གྲོང་ཁྱེར་ལྷ་ས་དང་དེའི་འཇིག་རྟེན་པའི་འཚོ་བའི་རྣམ་པ་བཅས་གསོན་ཉམས་དོད་པོ་ཞིག་ཞིབ་འབྲི་བྱས་ཡོད་པ་དེས་གཙུག་གཡུ་ནི་དེ་འདྲའི་ཀློག་སྦྱོ་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་ལ་ཐེ་ཚོམ་ག་ལ་ཡོད་དེ། ཡིན་ནའང་གོང་གི་ "བཅིངས་འགྲོལ་" རྒྱུ་མཚན་དེས་གཙུག་གཡུ་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ་དེ་ ༢༠༠༢ ལོར་ཅིའི་ཕྱིར་སྤྱིར་བཏང་ལས་བརྒལ་བའི་དེབ་གྲངས་ (དཔེ་དེབ་ ༧༠༠༠) མཐོན་པོ་དེ་འདྲ་ཞིག་དཔར་སྐྲུན་བྱས་པར་འགྲེལ་བཤད་ཕྱོགས་ཙམ་ཞིག་བརྒྱབ་ཡོད་པར་འདོད།

གཙུག་གཡུའི་རྗེས་ནས་བརྩམས་སྒྲུང་དཔེ་དེབ་གཉིས་པ་ཕལ་པའི་ཁྲིམ་ཚང་གི་སྐྱིད་སྡུག་ཞེས་པ་དེ་ (1991ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དེབ་གྲངས་ ༡༨༣༠ དཔར། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ ༥༠༠) དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་པར་ལོ་བདུན་འགོར་ཞིང་། དེའི་རྩོམ་པ་པོ་ནི་(༡༩༧༠ ལོར་སྐྱེས་པའི་) བཀྲ་ཤིས་དཔལ་ལྡན་རེད། ད་ལྟའི་ཆར་འདི་ནི་བོད་ཡིག་གི་བརྩམས་སྒྲུང་རིང་ཤོས་དེ་རེད་ལ། ༡༩༩༡ ལོར་དཔེ་ཚོང་ཁང་ཁག་ཏུ་དངོས་སུ་འགྲེམས

Last, although Tibetans in exile too have lately taken to writing novels in Tibetan, due to space restriction, I can only mention two of them in passing: Gedün Rabsel's (Dge 'dun rab gsal) *Let's Go, Let's Go To Exile* (*'Gro / Skyabs bcol la 'gro,* print run unknown, 264 pages) is a semi-autobiographical account of the flight into exile of a group of Amdo youngsters. Pema Tsewang Shastri's (Padma tshe dbang Shastri) *Western Coldness and Eastern Warmth (Nub kyi grang ngar dang shar gyi drod 'jam)*, a love story set in exile. Both were published by *Tibet Times (Bod kyi dus bab)*, in Dharamsala, in 2002.

Novels in the sense retained here are still a relative rarity in Tibetan: only nineteen novels have appeared in the contemporary period with the first one being published only in 1985. This is an incredibly late period for such a highly literate civilization as Tibetan civilization. Let us remind here that, on the roof of the world, belles-lettres literary composition has been a national pastime among the *literati* for centuries. Tibetan writers, religious and lay persons alike, have been vying for supremacy in one genre *par excellence*, namely, classical poetry hailing from India. As for the masses, their "thirst" for fiction was partly quenched by the Gesar Epic *(Ge sar sgrung)* and the rich oral literature that pervades the whole Tibetan world.

This can be partly explained by three factors mainly: contrary to many other nations, Tibet did not experience European colonization nor extensive missionary work, two factors which have usually contributed to, when not triggered, the rise of the novel outside Europe, North America, and Japan. Also, because Tibetan society was (and still is) mainly a rural and pastoral culture, it lacked the milieu and social strata *par excellence* in which fiction writing and novels developed in the world, i.e. urban life and the bourgeois class.[5] Last, the unmatched individual and collective religiosity of Tibetans until 1950 certainly hindered the development of fictional writing—often linked, according to literature theorists, to a decline in religious faith. So, the Tibetan novel can somehow be considered as the offspring of Chinese colonization, and, more largely, to a token of the entry into a new era.

Early Tibetan Novels (1985–1995): Central Tibet writers take the lead

The first novel in Tibetan was *The Head Turquoise* (*Gtsug g.yu*, 304 pages, print run 2500 copies, 1985). According to Professor H. Stoddard, it was an editorial hit immediately upon publication, readers waiting eagerly for the next installment to come; T. Shakya has recalled how, when he tried to get hold of a copy while in Lhasa, no-one would part with theirs, as the book had been sold out. It undoubtedly owes much of its success to its flowing style and its intricate plot. Although no historical background is

5 See for details Ian Watt's *The Rise of the Novel* (Berkeley: The University of California Press, 1984 [1957]).

འགོ་ཚུགས། བརྩམས་སྒྲུང་དེས་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་བདག་བཟུང་བྱས་པའི་རྗེས་ཀྱི་ཐོག་མའི་ལོ་ངོ་བཅུ་ཕྲག་ཁ་ཤས་ཀྱི་རིང་གི་དབུས་གཙང་ཁུལ་གྱི་བོད་མི་ཞིང་པ་ཁྱིམ་ཚང་ཕལ་མོ་ཆེའི་ལས་དབང་བགྲངས་ཡོད། བརྩམས་སྒྲུང་དེའི་ནང་དུ་དབུས་གཙང་ཁུལ་གྱི་ཞིང་པ་ཚོའི་སྤྱིར་བཏང་གི་མི་ཚེ་ལ་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་དང་འཕོ་འགྱུར་ཆེ་ཁག་གི་ཐོག་ནས་དུས་མཚམས་ཀྱིས་བཅད་ཕྱེས་ཡོད་པས། བརྩམས་སྒྲུང་དེ་ནི་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུའི་སྐབས་དང་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་སྟོད་གཉིས་བར་གྱི་བོད་ཀྱི་གྲོང་གསེབ་ཀྱི་ཉིན་རེའི་འཚོ་བའི་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཁུངས་བཙན་ཞིང་ལོ་ཚིགས་ཀྱི་གོ་རིམ་ཐད་ནས་རྣ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཆོག་སྙམ།

གསར་གཏོད་ཀྱི་ངོ་བོ་ལྡན་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་འདི་གཉིས་བརྗོད་པའི་རྗེས་སུ། ༡༩༩༥ ལོར་བརྩམས་སྒྲུང་ཐང་གྲས་གཉིས་ཏེ། ལྷག་པ་དོན་འགྲུབ་ (1932-1997) ཀྱིས་བརྩམས་པའི་མི་མངོན་པའི་འཆིང་ཐག་ (དེབ་གྲངས་ ༡༥༠༠ དཔར། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ ༢༥༢) དང་། འཆི་མེད་རྡོ་རྗེ་ (༡༩༦༡ ལོར་སྐྱེས་) ཡིས་བརྩམས་པའི་རྒྱུད་ནག་ཁྲོད་ཀྱི་བུ་རྒྱ་ཁྱོད་ (དེབ་གྲངས་ ༣༠༠༠ དཔར། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ 182) གཉིས་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ལ། དེ་གཉིས་ཀ་ཡང་སྤྱི་ཚོགས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་པའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས།

(རྩོམ་པ་པོ་རང་ཉིད་ཀྱི་མི་ཚེའི་སྐོར་ཡིན་ཤས་ཆེ་བའི་)རྒྱུད་ནག་ཁྲོད་ཀྱི་བུ་རྒྱ་ཁྱོད་ཅེས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་དེས་ཕལ་པའི་ཁྱིམ་ཚང་གི་སྐྱིད་སྡུག་ལྷར་དུ་དུས་སྐབས་གཅིག་མཚུངས་ཞིག་གླེང་ཡོད་མོད། ཡིན་ནའང་དེས་གཙོ་བོར་བློ་བསོད་ནམས་ཞེས་པའི་ན་གཞོན་ལོ་རྒྱུས་པ་ཞིག་གིས་ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་བོད་དང་ཁོང་གི་བཤེས་གཉེན་དམ་པ་སྤྲུལ་སྐུ་ནམ་མཁའི་ནོར་བུ་གཉིས་ལ་དྲན་སེམས་བསྐྱེད་པར་མ་ཉེས་ཁག་གཡོགས་བྱས་པའི་དཀའ་སྡུག་གི་ལས་དབང་དམིགས་སུ་བཟུང་སྟེ་བྲིས་ཡོད།

བརྩམས་སྒྲུང་དེའི་ནང་དུ་མི་སྣ་གཙོ་བོ་བློ་བསོད་ནམས་ཀྱིས་ཏང་ལ་ཡིད་ཆེས་རྩ་ནས་མ་བརྟག་རུང་། མགོ་ལ་འཐབ་འཛིང་བབས་

ཚུལ་གསོན་ཉམས་ལྡན་པ་ཞིག་འབྲི་བའི་སྒོ་ནས། གཙོ་བོ་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་ཀྱི་ཡ་ང་ཞིང་ཚེ་མེད་པའི་གྲལ་རིམ་འཐབ་རྩོད་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད། དེར་བརྟེན། བརྩམས་སྒྲུང་དེ་ནི་བོད་ཡིག་ཏུ་བྲིས་པའི་ “རྣ་ཤུལ་རྩོམ་རིག[7]”གི་བརྩམས་སྒྲུང་ཁ་ཚང་ཐོག་མ་ར་བགྲངས་ཆོག་པར་འདོད[8]།

མི་མངོན་པའི་འཆིང་ཐག་ནི་འདས་སོང་གི་ལོ་ཟླ་དང་རྒྱང་ཁད་དེ་ཙམ་མི་རིང་པའི་དུས་སྐབས་ཞིག་ཏུ་བྱུང་བའི་དབྱངས་ཅན་དཔལ་གྱི་སྒྲོ་སྡུག་གི་ལས་དབང་དང་འབྲེལ་བའི་སྒྲུང་ཞིག་ཡིན། དབྱངས་ཅན་དཔལ་ནི་བརྩི་མཐོང་ཆེ་རུང་བྱམས་བརྩེ་ཆུང་བའི་ཨིམ་ཆི་ཞིག་གི་བུ་མོ་ཡིན་ལ། རྒྱུ་རྫམ་ཅན་གྱི་ཨ་མས་ཁོ་མོ་བཙན་ཚུགས་ཀྱིས་ཚོང་པ་ཆང་རྒྱལ་དང་སྐབས་འཚོལ་ཅན་ཞིག་གི་མནའ་མར་བརྫངས། བརྩམས་སྒྲུང་གི་ཁ་བྱང་ལས་ “འཆིང་ཐག” ཅེས་པའི་ཚིག་དེས་བཙན་དབང་གིས་གཉེན་སྒྲིག་བྱེད་དུ་འཛུག་པའི་ལུགས་སྲོལ་དེ་བསྟན་ནས། གཉེན་སྒྲིག་གི་གདམས་ཀ་ལ་རང་དབང་ཡོད་ཆོག་ཨང་སླམ་པའི་འབོད་སྐུལ་དེ་དེང་རབས་ཀྱི་རྩོམ་སྲོལ་ལྟར་ཀློག་བདེ་གོ་བདེ་ཞིག་བྲིས་ཡོད། རླུང་ནག་ཁྲོད་ཀྱི་བྱ་རྒོད་ནི་དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ། སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་རྩོམ་སྲོལ་ལྟར་ལེའུ་རེ་རེའུ་མཇུག་ཏུ་ཚིག་བར་དགུ་མའི་བར་སྐབས་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་རེ་བྲིས་ཡོད།

བརྩམས་སྒྲུང་གཉིས་ཀ་ལའང་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ཞིབ་ཆ་བྲིས་པ་མི་འདང་བར། སུ་དགེ་སུ་སྡིག་གྱི་མཐའ་གཉིས་སུ་ལྷུང་པའི་དབྱེ་མཚམས་ཤོར་བ་དེ་ཤོག་གྲངས་དང་པོ་ནས་བརྡར་ཤ་ཆོད་པར་འགྱུར་མེད། ཡིན་ནའང་། མི་མངོན་པའི་འཆིང་ཐག་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱབ་ལྗོངས་རྣ་ནས་མེད་རུང་། སྒྲུང་མཇུག་ནི་དེ་འདྲའི་བཟོད་དུ་མེད་པའི་ཡ་ང་བའི་རྣམ་པ་ཞིག་ཏུ་བྲིས་པ་དེས། བརྩམས་སྒྲུང་དེ་ཉིད་བོད་ཀྱི་བཅོས་སྒྲུང་དུ་བརྒྱ་ལ་དར་སྲོལ་ཆེ་བའི་དགའ་སྐྱིད་ལྡན་པའི་སྒྲུང་མཇུག་བསྡུ་སྟངས་ཀྱི་རྒྱུན་སྲོལ་ལས་རིང་དུ་གྱེས་ཏེ་ཀློག་རིན་ལྡན་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།

རླུང་ནག་ཁྲོད་ཀྱི་བྱ་རྒོད་ནི་དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ། དགའ་སྐྱིད་ལྡན་པའི་ངང་ནས་སྒྲུང་གི་མཇུག་བསྡུ་རྒྱུ་ཡིན་པ་ནི་སྔོན་དཔགས་བྱེད་ཐུབ་པ་ཞིག་རེད་མོད། ཡིན་ནའང་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་སུ་བོད་མི་ཡོན་ཏན་པ་དང་གྲྭ་བ་ཚོའི་ཐོག་ལ་རྒྱ་མི་ཁོ་ན་ཙམ་མིན་པར་བོད་མི་ཧུར་བརྩོན་ཅན་ཚོས་འཐབ་འཛིང་ཇི་ལྟར་བྱས་ཚུལ་གྱི་རྣམ་པ་དེ་གསོན་ཉམས་ལྡན་པ་ཞིག་ཏུ་མངོན་སུམ་དུ་བྲིས་ཏེ། མགུ་གང་བ་ཞིག་བྱེད་པའི་རིན་ཐང་དེ་ནི་ཡིད་ཀྱི་དྲངས་བ་འདྲེན་པ་ཞིག་འདུག བརྩམས་སྒྲུང་འདི་དག་ནི་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ཞེས་ས་ཁུལ་དེའི་གཞུང་འབྲེལ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ནི་དབུས་གཙང་ནས་བྱོན་པའི་རྩོམ་པ་པོ་ཚོའི་བརྩམས་ཆོས་ཤ་སྟག་ཡིན།

ལོ་རབས་དགུ་བཅུའི་དཀྱིལ་བར་དུ། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ནི་བོད་སྐད་བཤད་སའི་ཡུལ་གྲུ་ཡོངས་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་གི་མགོ་ཁྲིད་སུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཆོག་མོད། ཡིན་ནའང་རེ་བ་ཆེན་པོ་ཅི་ཙམ་བསྐྱེད་པ་ལྟར་དུ་བརྩམས་སྒྲུང་གི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་རྒྱུན་བསྲིངས་བརྟན་པོ་མ་བྱུང་བར། དེའི་རྗེས་ནས་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་བརྩམས་སྒྲུང་གཉིས་ཏེ། བཀྲས་གླིང་དབང་རྡོར (1934 ལོར་སྐྱེས།) གྱིས་ ༡༩༩༧ ལོར་བརྩམས་པའི་བཀྲས་ཟུར་ཚང་གི་གསང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་དང་། ལྷག་པ་དོན་འགྲུབ (གོང་དུ་གཟིགས་) གྱིས ༢000 ལོར་བརྩམས་པའི་དྲིལ་པའི་མི་ཚེ་ཞེས་པ་གཉིས་མ་གཏོགས་ཐོན་མེད།

given by the author, several clues point to the first half of the 20th century as the set time of the story. Its description of daily life in upper-class Lhasa traditional society is rendered with accuracy by the author, Langdün Penjor (Glang mdun Dpal 'byor, b.1941), himself a member of the highest strata of Lhasa aristocracy as he was a great-nephew of the 13th Dalai Lama. It includes many scenes of treason, corruption and nepotism, all underscoring the rottenness of Lhasa high society, thus tacitly legitimizing the communist "liberation" in the 1950s. This may partly explain why it benefitted from a second edition with an unusually high print run (6000 copies) in 2002, although its fine description of fine aspects of material life and Lhasa old city certainly accounts for its popularity.

It took seven years for the second Tibetan novel to be published: *Joys and Sorrows of an Ordinary Tibetan Family* (*Phal pa'i khyim tshang gi skyid sdug*, print run 1830, 700 pages, 1991), by Trashi Penden (Bkra shis dpal ldan, b.1960), to date the longest Tibetan-language novel, appeared in bookshops in 1991. It tells of the fate of an average Central Tibetan farmer's family throughout the first decades of Chinese takeover of Tibet. It can be considered a faithful and valuable chronicle about daily life in rural Tibet between the late 1950s and early 1980s, punctuated by major historical and political campaigns and upheavals, seen through the life of typical Central Tibetan peasants.

These two pioneering works were followed in 1995 by two shorter novels, also belonging to the socio-realist genre: *The Invisible Rope* (*Mi mngon pa'i 'ching thag*, print run 1500, 252 pages) by Lhakpa Döndrup (Lhag pa don grub, 1932–1997) and *Vulture In The Dust Storm* (*Rlung nag khrod kyi bya rgod*, print run 3000, 182 pages) by Chimé Dorjé ('Chi med rdo rje, b.1941). The plot (greatly autobiographical it seems) of *Vulture*, although covering the same period as *Joys and Sorrows*, focuses on the sorry fates of a young historian, Lo Sönam (Blo Bsod nams), wrongly accused of nurturing a nostalgia for feudal Tibet, and his mentor Namkha Norbu (Nam mkha' nor bu), an incarnate lama. It mainly depicts the cruelty and absurdity of the class struggle during the Cultural Revolution, including gripping descriptions of struggle sessions *('thab 'dzing)* inflicted upon the protagonists–although Lo Sönam never loses faith in the Party. As such, it can be considered the first full-length "scar literature"[6] novel in Tibetan.[7] *The Invisible Rope* is set in a closer past and relates the sad destiny of Yangchenpel (Dbyangs can dpal). The daughter of a respected but aloof traditional doctor, she is forced by her materialistic mother to marry a drunkard and opportunistic

6 "Scar literature" (Tib. *rma shul rtsom rig*, Chi. *shanghen wenxue*) is a genre that blossomed after 1977 in China, following the publication of a short story called *Scar*, by Lu Xinhua. It refers to cathartic texts that describe the sufferings entailed by the Cultural Revolution. It was encouraged by the authorities.

7 "Scar literature" was not unheard of in Tibetan, but only in short-story format, one of the earliest and most famous example being *The Bard* (Tib.: *Sgrung pa*) by Döndrupgyel (Don grub rgyal, 1953-1985), published in 1981.

བརྩམས་སྒྲུང་འདི་གཉིས་ཀ་ཡང་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་སྟོད་དུ་འབྱོར་ལྡན་གྱི་ཁྱིམ་ཚང་ཇེ་མང་དུ་འགྲོ་བཞིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱབ་ལྗོངས་དེ་ལ་འདོད་མོས་མེད་པའི་རྣམ་པ་བསྟན་ཏེ་བྲིས་ཡོད། བརྩམས་སྒྲུང་སྔ་མ་དེས་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སྤྱི་ཚོགས་ནི་སྙིང་ཞེན་དང་། མཁྲེགས་འཛིན། ཁེངས་དྲེགས་ཆེ་བའི་རྐྱེན་གྱིས་བོད་མི་ཁྱིམ་ཚང་ཕལ་པ་རྣམས་སོ་སོའི་ཉམས་ཆུང་གི་གནས་སྟངས་དེ་ལས་ཐར་ཐབས་མེད་པ་བསྟན་ཡོད་ལ། བརྩམས་སྒྲུང་ཕྱི་མ་དེས་ནི་ཧི་མ་ལ་ཡ་ཕར་བརྒལ་ཚུར་བརྒལ་བྱེད་པའི་དྲིལ་པ་ཞིག་གི་དོས་པའི་མི་ཚེ་འབྲི་བཞེངས་བྱས་པ་བརྒྱུད་ནས་འཕགས་བོད་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་བལ་ཚོང་ཇེ་ལྷར་དར་སྟངས་དང་དེང་རབས་ཅན་ཐོག་མར་མཐོང་ཆོས་སུ་ཇེ་ལྷར་གྱུར་སྟངས་ཀྱི་རྣམ་པ་བྲིས་ཡོད། ཚིག་གི་སྣན་ཆ་དོད་པ་ཙམ་ལས་དོན་གྱི་དཔྱད་ཞིབ་ཀྱིས་ཡོངས་ནའང་ ༡༩༤༠ ལོའི་གོང་གི་ལྷ་ས་དང་དབུས་གཙང་ཁུལ་གྱི་རྣམ་པ་མཚོན་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་འདི་གཉིས་ནི་ཀློག་སྦྱོང་ཞིང་གནས་ཚུལ་འཛོམས་པོ་ཞིག་འདུག[9]

འདིའི་རྗེས་ནས་བཟང་དབུས་གཙང་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཚོས་བརྩམས་སྒྲུང་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་རྒྱུ་ཕལ་ཆེར་མཚམས་ཆད་པར་གྱུར། རྩོམ་པ་པོའི་དཔུང་འདྲེན་པ་འདི་ཆོས་སྒྲུང་གི་འཆར་འགོད་གསར་བ་ཞིག་དང་རྩོམ་སྲོལ་གསར་བ་ཞིག་གི་མགོ་བརྩམས་པར་བྱས་རུང་། ཁོང་ཚོའི་རྩོམ་འབྲིའི་ལས་ས་འཛུག་པའི་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་རྒྱུན་དེ་ལོ་རབས་དགུ་བཅུའི་དཀྱིལ་ནས་མ་མཐུད་དུ་རྒྱུན་བསྲིངས་བྱེད་མ་ཐུབ་པར་ལུས། དེའི་རྒྱུ་མཚན་གཅིག་ནི། བཀྲ་ཤིས་དཔལ་ལྡན་མ་གཏོགས་རྩོམ་པ་པོ་གཞན་ཚང་མའི་སྐྱེས་ལོ་ནི་ ༡༩༣༢ ནས་ ༡༩༤༡ བར་ལ་ཡིན་པས། རྩོམ་འབྲིའི་ལས་ས་འཛུག་པའི་འགོ་རྩོམ་སྐབས་ནས་ཁོང་ཚག་ཕལ་ཆེ་བ་དགུང་ལོ་མཐོ་ཙམ་ལ་སླེབས་ཚར་ཡོད། གཞན་ད་དུང་ཁོང་ཚག་མང་ཆེ་བ་ནི་ལས་ཞོར་རྩོམ་པ་པོ་ཡིན་པས་བརྩམས་སྒྲུང་དེབ་དེ་ཁོ་ན་མ་གཏོགས་བརྩམས་ཆོས་གཞན་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་རིགས་དཀོན་པོ་ཡིན། ང་ཚོས་དོ་སྣང་བྱེད་རིན་ཡོད་པ་ཞིག་ནི། (བཀྲ་ཤིས་དཔལ་ལྡན་གྱི་) ཆར་རྗེས་ཀྱི་ཤ་མོ་བརྙོལ་བ་ལྟ་བུའི་བརྩམས་སྒྲུང་དེ་དག་གི་རྗེས་ནས། དབུས་གཙང་ཁུལ་དུ་ཕལ་ཆེར་ལོ་གཞོན་རྩོམ་པ་པོ་སུ་གང་མ་བྱུང་བ་དེ་ཡིན། བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་གི་བསྐྱི་གནས་སུ་བརྩི་ལོབས་སུ་སོང་

entrepreneur. This plea in favor of free choice of one's partner—the "rope" in the title referring to the tradition of forced marriage—is written in a simple and modern style, while *Vulture* has a more traditional tone, with each chapter ending, in a traditional fashion, with a summarizing nine-syllable quatrain. Both novels lack psychological subtlety, with unwavering goodies and unrepentant baddies clearly identifiable from the first pages, but *The Invisible Rope*'s unusually and deeply tragic end, which breaks with the convention of happy ending that reigns in Tibetan fiction, makes it worth a read, although it completely lacks a historical background. On the contrary, *Vulture*, although predictably closing on a happy ending, is interesting for its cathartic value and unusually realistic rendering of torture inflicted upon educated and/or religious Tibetans during the Cultural Revolution, not only by Chinese citizens but by zealous Tibetans too.

These works were all published by Tibet Autonomous Region (TAR) People's Press, the region's official publishing house, and written by authors themselves originating from Central Tibet. Until the mid-1990s, the TAR could thus be considered as the fountainhead of novels in the whole Tibetan speaking world. But this promising start did not evolve into a steady flow of works, as only two more novels were published later in the TAR: *The Secret Tale of the Tesur House* (*Bkras zur tshang gi gsang ba'i gtam rgyud*) by Teling Wangdor (Bkras gling Dbang rdor, b.1934) in 1997, and *A Muleteer's Life* (*Drel pa'i mi tshe*) by Lhakpa Döndrup (see above) in 2000. The plots of both novels are set against the backdrop of the rising bourgeois class in the first half of the 20th century. The former shows the impossibility for a Tibetan commoners' family to transcend its humble origin, because of upper class conservatism, rigidity and exclusiveness. The latter features a trans-Himalayan caravan's muleteer and describes the rise of Tibeto-Indian wool trade and the discovery of modernity. Descriptive rather than analytical, these narratives of pre-1950 life in Lhasa and Central Tibet still make a pleasant and informative reading.[8]

The publication of novels by Central Tibet authors almost stopped hereafter. These pioneers had inaugurated a new format, a new genre, but were not able to extend their writing effort beyond the

8 *The Secret Tale of the Tesur House* was translated into English by its own author (under the name Tailing Wandor) and published by China Tibetology Publishing House in 1998. It was also translated into German.

བའི་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་ལོ་ཆུང་ཞིང་རེ་བཞག་ཆེ་བའི་རྩོམ་པ་པོ་དཀོན་པར་གྱུར་བ་འདི་ནི་གནད་དོན་རྙོག་འཛིང་ཅན་ཞིག་རེད། ས་ཁུལ་འདི་ལ་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཐོག་ནས་ "རང་སྐྱོང་" ཟེར་བའི་མིང་བྱང་ཡོད་མེད་ལ་མ་ལྟོས་པར། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་སློབ་ཆུང་མཐར་ཕྱིན་པའི་རྗེས་སུ་བོད་ཡིག་གི་ཐོག་ནས་སློབ་གཉེར་བྱེད་པའི་མཐུན་རྐྱེན་མི་འདང་བ་དེ་ནི། རྩོམ་པ་པོ་གསར་བ་ཐོན་དཀའ་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གྱི་ཁྲོད་ནས་ཕྱོགས་གཅིག་ཡིན་ངེས།

འདིར་ངེས་པར་དུ་བཤད་དགོས་རྒྱུ་ཞིག་ལ་གོང་དུ་གླེང་པའི་རྩོམ་པ་པོ་ཚང་མ་ ༡༩༥༩ ལོའི་གོང་གི་ "སྤྱི་ཚོགས་རྙིང་པའི་"སྐབས་སུ་བོད་ཡིག་ལ་ནང་བྱན་ཆུབ་པར་གྱུར་བ་དེ་འདྲ་ཤ་སྟག་རེད། དེ་མིན་གྱི་རྒྱུ་མཚན་དུ་བགྲངས་འོས་པ་གཞན་ཞིག་ནི། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་ལོ་མཇུག་ནས་ཛ་དྲག་ཏུ་འགྱུར་འགོ་ཚུགས་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཡང་ང་བ་དེ་རེད། ལྷ་སའི་ཡར་ལངས་ཁྲིམ་སྐྱོར་ (1987-1989) བྱུང་ནས་ཅང་མ་འགོར་བར། མཁྲེགས་འཛིན་པ་ཁྲིན་ཁའི་ཡོན་གྱིས་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་ཏང་ཨུ་ལོ་བརྒྱད་ (1992-2000) ཀྱི་རིང་ལ་དབང་དུ་བསྒྱུས་ཤིང་། དུས་སྐབས་དེ་ནི་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་སྐད་ཡིག་ལ་མནར་གཅོད་ཐེབས་པའི་ལོ་ཟླ་ཞིག་ཏུ་གྲགས་པ་མ་ཟད། དེ་ནི་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ལ་སྔོ་མོ་ཕྱེས་པ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། རྩོམ་རིག་དང་ཡང་ན་སྤྱིར་སྒྱུ་རྩལ་གསར་གཏོད་ལ་གནོད་པའི་ཡ་ང་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་འདི་སྐབས་དེ་དུས་ནས་བཟུང་ད་བར་དུ་གནས་ཡོད་པ་མ་ཟད། ༢༠༠༨ ལོ་ནས་བཟུང་སྔར་བས་ཀྱང་ཛ་དྲག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།

mid-1990s. For one reason, most were already advanced in age when they took up writing: with the exception of Trashi Penden, all were born between 1932 and 1941. Also, most were "amateur" writers, publishing hardly anything beyond this one novel. What deserves our attention is that, after his flurry of novels, hardly any young writer has emerged in Central Tibet. The dearth of young and promising authors in the TAR, which has traditionally been seen as the center of the Tibetan civilization, is a complex issue: the lack of Tibetan-medium education above primary school in the region, in spite of its officially labeling as "autonomous," has certainly played a part in this dearth of new writers. It must be noted that the writers mentioned above had all acquired their mastery of Tibetan language in the "old society," before 1959. Another likely reason is the harsh political climate which has been reigning in the TAR since the late-1980s: not long after Lhasa's demonstrations (1987–1989), the hard-liner Chen Kuiyuan ruled the TAR Communist Party for eight years (1992–2000), characterized by a harsh treatment of Tibetan culture and language, seen as doorways to nationalism. Such an atmosphere, not favorable to literary or more generally artistic creation, has been prevailing since then, with renewed strength since 2008.

1995: The decline of Utsang and the rise of Amdo writers

Since the mid-1990s, commitment to literature has shifted further north-east, mainly to Amdo,[9] where the political and cultural climate was comparatively milder, and Tibetan-language education available up to university level. There, no less than twelve novels were published in a span of fourteen years (1996–2009), written by relatively young (born between 1955 and 1969) and regular authors. Their commitment and dedication to literature means they can be considered as full-fledged professional writers, contrary to their elderly TAR colleagues whom we can describe as belonging rather to the amateur circle.

Social realism, favored by TAR-based writers as we have seen, is also practiced by some Amdo writers and includes early works like *The Serene Meadow* (*Lhing 'jags kyi rtswa thang*, 1999) by Takbum Gyel (Stag 'bum rgyal, b.1966), the second longest Tibetan novel with 588 pages (print run 1500). It chronicles the conflict between modernity and tradition in the Tibetan grasslands through the story of a herders' family. The most recently published novel belongs to this genre, although it verges on the fantastic due to its intricate structure. *The Years of Disturbed Dreams* (*Rmi lam 'khrug pa'i lo*, 450 pages, Gansu Nationalities Press, 2009) was written by Hura Japé (Hu ra 'Ja' pe), a young writer born in the eighties in Ngawa who has already published a number of middle-length and short stories since 2004. Its structure alternates two first-person narratives apparently not connected:

9 Amdo refers to one of Tibet's three traditional provinces (the two others are Utsang and Kham). It covers Qinghai, northwest Sichuan and southwest Gansu.

༡༩༩༥ ལོར་རྩོམ་པ་པོའི་དཔུང་ཁག་དབུས་གཙང་དུ་ཉམས་ཏེ་ཨ་མདོ་རུ་དར།

ལོ་རབས་དགུ་བཅུའི་དཀྱིལ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་དགའ་ཁ་དེ་གཙོ་ཆེ་བར་བྱང་ཤར་མཚམས་ཀྱི་ཨ་མདོའི་ཕྱོགས་ནས་མཆེད་པར་གྱུར[10]། ཨ་མདོ་རུ་ཆབ་སྲིད་དང་རིག་གཞུང་གི་ཁོར་ཡུག་ནི་ལྷོད་བཅས་ཀྱིས་ཅུང་ཞི་འཇམ་ལྡན་པ་མ་ཟད། བོད་ཡིག་གི་ཐོག་ནས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་བར་དུ་སློབ་གཉེར་བྱེད་པའི་སྐབས་བ་ལྡན། ལོ་ངོ་བཅུ་བཞིའི་ (1996-2009) དུས་ཡུན་གྱི་རིང་ལ་དེ་རུ་བརྩམས་སྒྲུང་དེབ་བཅུ་གཉིས་ལས་མི་ཉུང་བ་ཞིག་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཤིང་། དེ་དག་ཚང་མ་ (1955-1969 ལོ་བར་དུ་སྐྱེས་པའི་) ལོ་གཞོན་ཞིང་རྒྱུན་དུ་ནས་རྩོམ་འབྲིའི་ལས་ས་འཛུགས་པའི་རྩོམ་པ་པོ་ཤ་སྟག་ཡིན། ཁོང་ཚོས་རྩོམ་རིག་ལ་བཅངས་པའི་ཆོད་སེམས་དང་དགའ་ཞེན་དེས་ཁོང་ཅག་ནི་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་ལས་ཞོར་རྩོམ་པ་པོའི་ཁོངས་སུ་བགྲང་བའི་རྩོམ་པ་པོ་རྒན་རབས་དེ་དག་ལས་ལྡོག་སྟེ། ཆེད་ལས་རྩོམ་པ་པོ་རུ་བརྩི་ཆོག་པ་ཞིག་ཡོད།

བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཚོ་སྤྱི་ཚོགས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ལ་དགའ་མོས་ཆེ་བ་ང་ཚོས་གོང་དུ་མཐོང་གསལ་ལྟར། ཨ་མདོའི་རྩོམ་པ་པོ་ཁག་ཅིག་ཀྱང་དེ་བཞིན་ཡིན་པ་ནི་དཔེར་ན། སྟག་འབུམ་རྒྱལ་ (1966 ལོར་སྐྱེས་) གྱི་བརྩམས་ཆོས་སྤྲོ་གྲུས་ལྷིང་འཇགས་ཀྱི་རྩྭ་ཐང་ལྟ་བུ་ཡིན། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་རིང་གྲས་ཨང་གཉིས་པ་དེ་ཡིན་ལ། བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ (1999 ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དེབ་གྲངས་ 1500 དཔར། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ ༥༨༨ ཡོད།) བརྩམས་སྒྲུང་འདིས་འབྲོག་ཁྱིམ་ཞིག་གི་འཚོ་བའི་གནས་སྟངས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བོད་ཀྱི་རྩྭ་ཐང་དུ་འབྱུང་བཞིན་པའི་དེང་རབས་དང་སྲོལ་རྒྱུན་གཉིས་བར་གྱི་འགལ་བ་བསྟན་ཡོད་པས། འདི་ནི་ཉེ་ཆར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་གི་ཁྲོད་ནས་རྩོམ་སྣ་འདིའི་གྲས་སུ་གཏོགས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་གསར་ཤོས་དེ་ཡིན་མོད། ཡིན་ནའང་གཞུག་འཁྱོག་མང་བའི་བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་རྩོམ་སྒྲོམ་གྱིས་བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ཉིད་ཕལ་བྱུང་གི་བརྩམས་ཆོས་ཤིག་ཏུ་འགྱུར་བར་ཚད་བཀག་ཐེབས་སུ་བཅུག

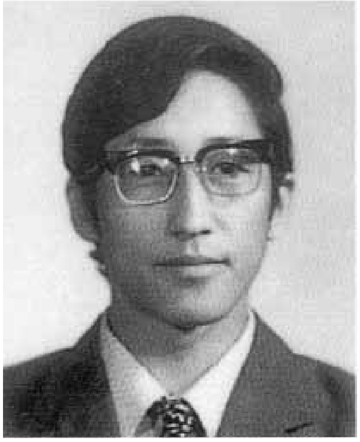

FEATURES

ཆེད་བསྒྲིགས།

TOP LEFT: THE AUTHOR WANGDOR TAILING DURING A VISIT TO TRACE FOUNDATION'S LATSE LIBRARY IN 2007.
རྩོམ་པ་པོ་བཀྲས་གླིང་དབང་རྡོར་ལགས་ ༢༠༠༧ ལོར་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་ཐེབས་སྐབས།

TOP MIDDLE: THE WRITER REPKONG DORJEKHAR.
རྩོམ་པ་པོ་རེབ་གོང་རྡོ་རྗེ་མཁར།

TOP RIGHT: THE AUTHOR TENPA YARGYÉ IN 1997. PHOTO COURTESY OF LAURAN R. HARTLEY.
རྩོམ་པ་པོ་བསྟན་པ་ཡར་རྒྱས། ༡༩༩༧ ལོར། པར་བདག་ Lauran R. Hartley ཡིན།

ཡོད་པར་འདོད།

(༢༠༠༩ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་ཤོག་གྲངས་ ༨༤༠ ཅན་གྱི་) སྙི་ལམ་འཁྲུགས་པའི་ལོ་ཞེས་པ་དེ་ནི་ཧུ་ར་འཇང་པེ་ཡིས་བརྩམས། ཧུ་ར་འཇང་པེ་ནི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུར་རྔ་བ་ཁུལ་དུ་སྐྱེས་པའི་རྩོམ་པ་པོ་ལོ་གཞོན་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་གིས་ ༢༠༠༨ ལོའི་ཚུན་ལ་སྒྲུང་འབྲིང་དང་སྒྲུང་ཐུང་མང་དག་ཅིག་བྲིས་ཏེ་དཔར་སྐྲུན་བྱས་ཡོད། སྙི་ལམ་འཁྲུགས་པའི་ལོ་ཞེས་པའི་རྩོམ་གྱི་སྙོམ་གཞི་གཅིག་ཏུ། གང་ཟག་དང་པོ་མི་གཉིས་ཀྱིས་སོ་སོའི་ས་ནས་ཐ་དད་དུ་སྒྲུང་འདྲེན་རེས་བྱེད། ནམ་ལངས་སློབ་གྲྭ་ནས་མཐར་ཕྱིན་རྗེས། སྙིང་ཞེན་ཆེ་བའི་རང་ཁྲིམ་དུ་ལོག་སྐྱེ་གོ་བ་ལོན་ཐབས་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་ལ་གཏོང་ལེན་བྱེད་པར་འགྱུར། འོད་ལྡན་ནི་ཐོག་མར་སྙི་ལམ་ནང་གི་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་མོད། རིམ་གྱིས་འོད་ལྡན་དང་ནམ་ལངས་གཉིས་དངོས་སུ་མཇལ་འཛོམས་བྱུང་མཚམས་སྒྲུང་རྒྱུན་གཞི་གཅིག་ཏུ་འདྲེས་པར་འགྱུར། རྩོམ་པ་པོས་བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་རྩོམ་སྙོམ་གྱི་ཐོག་ལ་བསམ་བློ་ཡོད་རྒྱུ་བཏང་ཡོད་པ་དེས་ཕོལ་ཁུ་ནེར་ (Faulkner) གྱི་ལག་མཐིལ་རྒྱབ་མོ་ (Wild Palm) ཞེས་པ་དེ་དྲན་པར་བྱེད་པར་བརྟེན། དེའི་ཁྱད་ཆོས་ངོ་མ་དེ་ངེས་པར་དུ་ནན་བཤད་བྱེད་དགོས་པར་འདོད།

ཨ་མདོའི་ལོ་གཞོན་བརྩམས་སྒྲུང་འབྲི་མཁན་ཆོས་རྩོམ་སྲོལ་མི་འདྲ་བ་གསུམ་སྟེ། སྐྱེས་རབས། དཔའ་བོའི་བརྩམས་སྒྲུང་། ལོ་རྒྱུས་དཔའ་བོ་མི་སྣའི་བརྩམས་སྒྲུང་བཅས་ལ་འཚོལ་ཞིབ་བྱེད་པའི་ཐོག་ནས་གསར་གཏོད་ཀྱི་འཛིན་ནུས་བསྟན་ཡོད། རྩོམ་སྲོལ་དང་པོ་དེ་བརྩམས་སྒྲུང་གསུམ་གྱི་ནང་དུ་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད་ལ། བརྩམས་སྒྲུང་དེ་རེ་རེས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་ཀྱི་མི་སྣ་རླབས་ཆེན་ཞིག་སྒྲུང་དེའི་མི་སྣ་གཙོ་བོར་བདམས་ཡོད། དེ་དག་ལས་བརྩམས་སྒྲུང་ཐོག་མ་ནི། (1969 ལོར་སྐྱེས་པའི་) ཚེ་བརྟན་རྡོ་རྗེ་ཡིས་བརྩམས་པའི་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན། (ཤོག་གྲངས་ ༢༨༨ ཅན་གྱི་བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ ༡༩༩༨ ལོར་དེབ་གྲངས་ ༣༠༠༠ དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཡོད།) ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་བོ་ཡིས་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པར་ཨ་མདོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་འབྱོར་ཕྱུག་ལྡན་པའི་ས་ཁོངས་ཧྲིལ་པོ་ཞིག་རྒྱལ་ཁའི་ངང་ནས་དབང་དུ་བསྒྱུར་པ་མ་ཟད། ཁྲིམ་མཆོས་ཞེས་ཞ (ཐང་གུ་ཐ) དང་སུང་གི་རྒྱལ་ཕྲན་རྣམས་ཀྱི་སྟོབས་འབྱོར་དབང་ཐང་གི་ངོ་རྒྱར་ལངས་པའི་རྒྱལ་བོ་ཞིག་ཡིན།

Namlang's (Nam lang), a young graduate meeting incomprehension when joining his conservative family after his graduation, and the girl Oden's ('Od ldan), at first a dream character. Gradually, the two narratives intertwine, until Oden and Namlang actually come together. Obviously, the author has paid great attention to the structure which is reminiscent of Faulkner's *Wild Palms* and whose originality must be underscored.

Young novelists from Amdo have shown innovating capacities by exploring three new genres: biographical, heroic fiction and historical-heroic fiction. The former is represented by three novels that each take a great man in Tibetan history as their central protagonist. The first is by Tseten Dorjé (Tshe brtan rdo rje, b.1969), who dedicated his novel *King of Tsongkha (Tsong kha'i rgyal bo*, 1998, print run 3000, 244 pages) to a 11th century monarch who not only ruled successfully over a large and rich part of Amdo, but also competed in strength with his mighty neighbors, the Xixia (Tangut) and Song kingdoms. The middle-school Tibetan teacher Drongbu Dorjé Rinchen ('Brong bu Rdo rje rin chen, b.1967) published *A Letter Sent to Tibet, Land of Snows (Gangs can bod yul du springs pa'i 'phrin yig*, 1999, print run 2000, 240 pages), a biofiction of Sakya Pandita Kunga Gyeltsen (Sa skya Pandita Kun dga' rgyal mtshan, 1181–1251), the successful introducer of Indian literary culture in Tibet, and a peace-maker who averted a Mongolian invasion in the Land of Snows. Last, the editor Rangdra (Rang sgra, real name Tshe rgyal, b.1964) focused on the 7th century celebrated creator of the Tibetan alphabet, *Thonmi Sambhota (Thon mi Sambho ta*, 1999, print run 2000, 288 pages). These three works were part of a project, launched by the Qinghai Nationalities Press in Xining, of a 24 title-collection, each dedicated to a key figure in Tibet history, culture or religion.[10] For various reasons, which have been said to be as diverse as lack of able authors, poor quality of submitted manuscripts and political sensitivity, the project was interrupted before completion.[11] *The Faraway Tent (Thag ring gi sbra nag*, 2005, print run 5000, 432 pages), by Tenpa Yargyé (Bstan pa yar rgyas, b.1962), narrates the conflict among rival pastoral tribes in an unspecified past (possibly at the turn of the 20th century), through the turbulent destinies of Wangchen (Dbang chen), his second wife Omakyi ('O ma skyid), and his son Dradül (Dgra 'dul). Interspersed with well-rendered ethnological descriptions of nomadic folk culture with a focus on hunting and fighting,

10 Among them, King Songtsen Gampo (Srong btsan sgam po, c.605-649), King Trisong Detsen (Khri srong lde btsan, r. 755-797), King Langdarma (Glang Dar ma, 803-842?), the 5th Dalai Lama (1617-1682), his powerful regent Sanggyé Gyatso (Sangs rgyas rgya mtsho, 1653-1705), the 6th Dalai Lama (1683-1706?), and such religious figures as Padmasambhava (semi-legendary 8th century Indian religious master who allegedly came to Tibet to help implement Buddhism), Atiṣa (11th century Bengali master who was instrumental in reintroducing Buddhism in Tibet).

11 Repkong Dorjekhar (Reb gong Rdo rje mkhar)'s biofiction of Sanggyé Gyatso (see note 3 above) was turned down by the editors of this collection because it underscored conflicts between Mongolians and Tibetans, thus breaching the sacrosanct respect of "harmony among nationalities". Still, it seems to have found its way in the literary journal *White Snow Mountain (Gangs dkar ri bo)*, published in Dartsemdo (Dar rtse mdo, Ch. Kangding), in Sichuan Province, in 1999 (vol. 1: 4-21, vol. 2: 4-26, vol. 4: 4-42), under the title *The Setting Sun (Nub bzhud kyi nyi ma)*.

འབྲོང་བུ་རྡོ་རྗེ་རིན་ཆེན་གྱིས་གངས་ཅན་བོད་ཡུལ་དུ་སྤྲིངས་པའི་འཕྲིན་ཡིག་ཞེས་པ་ཞིག་བརྩམས་ཏེ་ (1999 ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཤིང་། དཔར་ཐེངས་དེར་དཔར་གྲངས་ 2000 དང་དཔེ་དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ 240 ཡོད།) ཁོང་ནི་ (1967 ལོར་སྐྱེས་ཤིང་) དམའ་འབྲིང་སློབ་གྲྭའི་བོད་ཡིག་དགེ་རྒན་ཡིན། ཁོང་གི་བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ནི་ས་སྐྱ་པན་ཏི་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་ (1181-1251) ཞེས་རྒྱ་གར་གྱི་རྩོམ་རིག་བོད་དུ་ལེགས་པར་འདྲེན་མཁན་དང་སོག་པོའི་དམག་ཤུགས་བོད་ནས་ཞི་འཇམ་གྱིས་བཟློག་མཁན་དེའི་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་ཞིག་ཡིན། དེ་ནས་མཐའ་མ་དེ་ནི། (དངོས་མིང་ལ་ཚེ་རྒྱལ་ཟེར་ཞིང་། ༡༩༦༤ ལོར་སྐྱེས་པའི་) རྩོམ་སྒྲིག་པ་རང་སྒྲ་ཡིས་དུས་རབས་བདུན་པར་བོད་ཡིག་གསར་གཏོད་མཛད་མཁན་ཐོན་མི་སམ་བྷོ་ཊ་ཞེས་པ་ཞིག་བརྩམས་ཏེ། (1999 ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཤིང་། དཔར་ཐེངས་དེར་དེབ་གྲངས་ 2000 དང་དཔེ་དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ 288 ཡོད།) བརྩམས་སྒྲུང་འདི་གསུམ་ནི་ཟི་ལིང་གི་མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་རྩོམ་ཡིག་མི་འདྲ་བ་ ༢༤ ཕྱོགས་སྒྲིག་བྱས་ཏེ། རྩོམ་ཡིག་རེ་རེའི་བརྗོད་གཞི་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གཞུང་། ཆོས་ལུགས་བཅས་ཀྱི་གནད་ཡོད་མི་སྣ་[11]རེ་བདམས་ཏེ་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་རྒྱུའི་ལས་འཆར་ཞིག་གི་ཆ་ཤས་ཡིན། ཡིན་ནའང་ལས་འཆར་འདི་ལེགས་འགྲུབ་མ་བྱུང་གོང་དུ་མཚམས་འཇོག་དགོས་པར་གྱུར་འདུག[12]ཅིང་། དེ་ལ་རྒྱུ་མཚན་སྣ་ཚོགས་ཇི་སྙེད་ཅིག་བགྲངས་ཏེ། རྩོམ་པ་པོ་ལེགས་གྲས་དཀོན་པ་དང་། བརྩམས་ཆོས་ཕུལ་འབྱོར་བྱུང་བ་རྣམས་སྤུས་ཚད་ཞན་པ། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྣམ་རྟོག་ཆེ་བ་བཅས་རེད།

(༡༩༦༢ ལོར་སྐྱེས་པའི་) བསྟན་པ་ཡར་རྒྱས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་ཐག་རིང་གི་སྦྲ་ནག་ཅེས་པ་དེ་ (2005 ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཤིང་། དཔར་ཐེངས་དེར་དེབ་གྲངས་ 5000 དཔར་ལ། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ 432 ཡོད།) བརྩམས་སྒྲུང་འདིས་(ཕལ་ཆེར་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་ཟིན་མ་ཟིན་གྱི་མཚམས་དེ་འདྲ་ཞིག་ཏུ་མིན་ནམ་སྙམ་པའི་)དུས་ཚོད་ངེས་གཏན་མེད་པའི་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དེ་འདྲ་ཞིག་ཏུ་ཕན་ཚུན་དགྲ་ཟླར་

proverbs, and songs, it documents very satisfactorily the little-known life of Changthang (Byang thang) tribes before 1950. Its author, himself from a nomadic background in Nagchu (Nag chu), has a thorough inside knowledge of these communities and is a committed writer who regularly publishes realist fiction set in his native region, as well as ethnographic material that has become extremely precious as the nomadic way of life of the Changthang is doomed to undergo drastic changes within the next years.

Two novels belong to the heroic genre: Nakpo Kelzang (Nag po skal bzang, b.1955)'s *The Wild Man of Lumbum* (*Klu 'bum mi rgod*, Chengdu, 1997, print run 8000, 348 pages); and Dorjé Tseten (Rdo rje tshe brtan)'s *The Turquoise Fortress of the White Rock* (*Brag dkar g.yu rdzong*, Lanzhou, 1998, print run 1200, 180 pages). The former narrates the numerous adventures of a popular Amdo hero, a fighting monk who shows considerable talent for martial arts. This novel has been termed the first Tibetan martial arts fiction (Tib. *drag rtsal brtsams sgrung*, Chi. *wuxia xiaoshuo*) by a Tibetan reviewer. It can be related to Chinese-style "kungfu" novels and Tibetan-style epic, with a super-hero endowed with supernatural strength and working for the benefit for his community. It has also attracted criticism, who resented what they saw a strong Chinese influence in the genre, something which the author vigorously denied, since he said he had based his novel on research scrupulously conducted in several Amdo monasteries where martial art techniques are still attested. As for *The Turquoise Fortress*, it borrows to the great Gesar Epic stylistically, to the extent that it does not really correspond to the novel genre, but rather fits in the epic style. Both novels are characterized by their timelessness and predictability, which almost excludes them from the genre of the novel in the modern sense of the term.

Repkong Dorjekhar (b.1958) has authored two novels[12] which can be described as "historical-heroic": *The Consciousness' Laugh* (*Rnam shes kyi dgod sgra*, Kunming, 1996, print run 2000, 284 pages) and *Tale of a Bag's Wanderings in the World* (*Rkyal ba'i 'jig rten du myul ba'i gtam rgyud*, 1998, print run 2000, 500 pages). In the first one, a Tibetan resistance group is organized by a young hero,

12 Only three authors have published more than one novel: Repkong Dorjekhar, Lhakpa Döndrup (two novels) and Tsering Döndrup (three novels).

ལངས་པའི་འབྲོག་སྡེ་ཁག་གི་འགལ་བ་རྣམས་དབང་ཆེན་དང་ཁོང་གི་བཟའ་ཟླ་ཨང་གཉིས་པ་འོ་མ་སྐྱིད་དང་ཁོང་གི་བུ་དགྲ་འདུལ་བཅས་ཀྱི་མི་ཚེའི་ནྲ་ནླབས་འཁྲུགས་པོའི་སྟེང་ལ་བརྟེན་ནས་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད། བར་མཚམས་ལ་རེར་འབྲོག་པའི་ཡུལ་སྲོལ་བཤད་པར་རི་དྭགས་རྔོན་པ་དང་དམག་རྒྱག་པ། གཏམ་དཔེ་དང་གླུ་གཞས་སོགས་དམིགས་སུ་བཟུང་སྟེ་མིའི་རིགས་རྒྱུད་ཞིབ་འཇུག་གི་ལམ་ནས་ཞིབ་འབྲི་བྱས་ཏེ། ང་ཚོར་དེ་ཙམ་ཤེས་རྟོགས་མེད་པའི་ ༡༩༥༠ ལོའི་གོང་གི་བྱང་ཐང་གི་འབྲོག་སྡེ་ཁག་གི་གནས་ཚུལ་རྣམས་འདོད་བློ་ཚིམས་པ་ཞིག་ཡིག་ཐོག་ཏུ་ཕབ་ཡོད།

བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་རྩོམ་པ་པོ་ཁོང་རང་ཉིད་ནི་འབྲོག་པའི་རྒྱབ་ལྗོངས་ཡོད་པའི་ནག་ཆུའི་མི་ཞིག་ཡིན་ལ། བྱང་ཐང་གི་འབྲོག་སྡེ་ཁག་གི་ཕྱི་ནང་གི་གནས་ཚུལ་ལ་རྒྱུས་མངའ་དཔྱིས་ཕྱིན་པ་ཞིག་འདུག ཁོང་ནི་རྩོམ་པ་པོ་ཆོད་སེམས་ཅན་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་གིས་རང་གི་ཕ་ཡུལ་ནག་ཆུ་ཁུལ་དུ་བྱུང་བར་ཆ་འཛོག་གིས་བྲིས་པའི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཙོས་སྒྲུང་རྣམས་རྒྱུན་དུ་ནས་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། གཞན་ཡང་མ་འོངས་པའི་ལོ་ཁ་ཤས་ཀྱི་རིང་ལ་བྱང་ཐང་གི་འབྲོག་པའི་འཚོ་བ་ལ་འགྱུར་ལྡོག་ཆེན་པོ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་པས། ཁོང་གིས་ས་གནས་ས་ཐོག་གི་གནས་ཚུལ་ཇི་བཞིན་དུ་བྲིས་པ་དེ་དག་ནི་ཧ་ཅང་རྩ་ཆེན་པོར་འགྱུར་བཞིན་ཡོད།

དཔའ་བོའི་རྩོམ་སྟའི་གྲས་སུ་གཏོགས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་གཉིས་ནི། (1955 ལོར་སྐྱེས་པའི་) ནག་པོ་སྐལ་བཟང་གིས་བརྩམས་པའི་ཀླུ་འབུམ་མི་རྒོད་ (1997 ལོར་ཁྲིན་ཏུའུ་རུ་དཔེ་སྐྲུན་

trained in martial arts *(drag rtsal)* and yogic *(rtsa rlung)* techniques transmitted by his father, a lay Buddhist practitioner (*sngags pa*), to oppose Muslim warlords and troops who played havoc in the first half of the 20th century in Amdo. The second novel features a similar super-hero who travels in time and visits reincarnations of historical figures, such as the 6th Dalai Lama, the first Tibetan emperor Nyatri Tsenpo (Gnya' khri btsan po), the 17th–18th century Mongolian ruler Lhazang Khan (Lha bzang khan), and the terrifying and hated Muslim General Ma Bufang (1903-1975) from Qinghai. Either the main hero asks them to clarify questions about debated topics in Tibetan history, or he sets to kill them, thus taking a late revenge in the name of his fellow Tibetan citizens who suffered on account of their sometimes cruel deeds. Such an artificial and not wholly convincing—but original—trick is clearly an entertaining way of discussing Tibetan history. Unfortunately, as with the previous genre, high predictability and repetition in expressions and situations run the risk of wearing out the reader's attention and interest after a few chapters.

Tsering Döndrup (Tshe ring don grub, b.1961) is one of the most experienced, radical and productive authors in the Tibetan world. His irreverence for religion and tradition has been his trademark for over twenty years, as his *Ancestors* (*Mes po*, 2001, print run 1500, 300 pages) and *Fog* (*Mug pa*, 2002, print run 1000, 208 pages) testify.[13] The former, which most readers consider better than the latter, describes through a series of flashbacks the doomed and tragic encounter between a Tibetan clan, headed by Drugthar ('Brug thar), and a group of unspecified strangers referred to as *the pale men (mi skya bo)*, a meeting that ends with the ruin of the clan, vanquished by environmental disaster and social inadequacy. "Wild Yak Rinpoche" *(A lags 'Brong tshang)*, the local incarnate lama, a regular character in Tsering Döndrup's fictional writings, plays an important part in the narrative, through his successive incarnations, and serves to mark (and at times, denounce) the omnipresence of religion in Tibetans' daily life. As most of its author's works, it resorts to tongue-in-cheek humor to underscore credulity, greed and misunderstandings between different human communities. With his third and latest novel to date, *The Red Wind Scream* (*Rlung dmar 'ur 'ur*, 2006, 382 pages; see featured excerpt in this issue), Tsering Döndrup has shown a renewed boldness, this time not aimed at the conservatism of some aspects of Tibetan society, but at the Chinese grand narrative of Amdo's incorporation into its orbit. The first part of this audacious novel is set in the upheaval years of the Great Leap Forward (1958–9), which in Amdo coincided with the brutal repression of the rebellion against the Liberation Army and the communist policy. The flowing and at times humoristic style of the novel contrasts with the harshness of its content. So far, it is the only novel that describes in details a mute period of Tibetan history: the arbitrary arrests, the killings, the suicides, the cruelty, the treasons, the sufferings, and sometimes the

13 Both published by semi-private—now closed down—Tibetan publishing houses.

བྱས། དཔར་ཐེངས་དེར་དེབ་གྲངས་ 8000 དཔར་ཞིང་། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ 348 རེ་) དང་། རྡོ་རྗེ་ཚེ་བརྟན་གྱིས་བརྩམས་པའི་བྲག་དཀར་གཡུ་རྫོང་ (1998 ལོར་ལན་ཀྲུག་ཏུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དཔར་ཐེངས་དེར་དེབ་གྲངས་ 1200 དཔར། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ 180 རེ་) གཉིས་ཡིན། བརྩམས་སྒྲུང་སྔ་མ་དེའི་ནང་དུ་ཨ་མདོའི་སྐད་གྲགས་ཆེ་བའི་དཔའ་རྒོད་གྲྭ་བ་དྲག་རྩལ་ལྡན་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེའི་གཏམ་རྒྱུད་འདྲ་མིན་བྲིས་ཡོད་ཅིང་། བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ལ་བོད་མི་རྩོམ་རིག་དཔྱད་བརྗོད་པ་ཞིག་གིས་བོད་ཀྱི་དྲག་རྩལ་བརྩམས་སྒྲུང་ཐོག་མ་ཞེས་བོས། བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ལ་རྒྱ་ནག་གིས་ "གོང་ཕུའུ" བརྩམས་སྒྲུང་དང་བོད་ཀྱིས་གཏམ་རྒྱུད་ཞེས་འབོད་པ་གཉིས་ཀྱི་རྩོམ་སྲོལ་ཏེ། ངོ་མཚར་གྱི་མཐུ་སྟོབས་ལྡན་པའི་དཔའ་རྒོད་ཅིག་གིས་རང་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་སྡེའི་བདེ་སྡུག་གི་ཆེད་དུ་འཐབ་རེས་བྱེད་པ་དེའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན། ཁ་ཤས་ཀྱིས་རྩོམ་སྣ་འདི་ལ་རྒྱ་ནག་གི་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེན་པོ་ཐེབས་པར་དགོངས་ནས་བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ལ་སྐྱོན་བརྗོད་བྱེད་མཁན་ཡང་ཡོད་མོད། ཡིན་ནའང་རྩོམ་པ་པོས་སྐྱོན་བརྗོད་དེ་ལ་ངོས་ལེན་མི་བྱེད་པར། ཁོང་གི་བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ནི་ཨ་མདོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་དགོན་པ་ཁ་ཤས་སུ་ད་དུང་ཡང་དྲག་རྩལ་མ་ཉམས་རྒྱུན་འཛིན་བྱེད་བཞིན་པ་དེར་ཁོང་གིས་ཞིབ་འཇུག་མཐིལ་ཕྱིན་བྱས་པ་གཞིར་བཟུང་ནས་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བཤད།

བྲག་དཀར་གཡུ་རྫོང་ལ་ཆ་མཚོན་ན། དེའི་རྩོམ་སྲོལ་ནི་གོ་སར་སྒྲུང་གི་རྩོམ་སྲོལ་དང་འདྲ་ཤས་ཆེ་བས་མཚམས་མཚམས་སུ་དེ་ནི་གནའ་སྒྲུང་ཞིག་མ་གཏོགས་བརྩམས་སྒྲུང་གི་ཁྱད་ཆོས་ཅི་ཡང་མི་འདུག་ཨང་བསམ་པར་བྱེད་ལ། བརྩམས་སྒྲུང་འདི་གཉིས་ཀའི་ནང་དུ་དུས་ཚོད་ལ་ངེས་པ་མེད་པ་དང་མ་འོངས་ལ་སྔོན་དཔགས་བྱེད་ཐུབ་པའི་རྣམ་པས་ཁེངས་ཡོད་པ་རེད། བརྩམས་སྒྲུང་འདི་གཉིས་ནི་དེང་རབས་བརྩམས་སྒྲུང་གི་རྩོམ་སྲོལ་གྱི་གྲས་ནས་ཕལ་ཆེར་གནས་དབྱུང་བཏང་མི་ཡོང་ངམ་བསམ་པ་ཞིག་འདུག

solidarity, experienced by Tibetans from almost all walks of life at that time ("Wild Yak Rinpoche" is again the protagonist of the novel), and sometimes imposed by Tibetans themselves. Although coming to grips with a sensitive past is not unheard of in Chinese novels, *The Red Wind Scream* is a landmark in the history of the Tibetan novel published in China, as Tsering Döndrup is the first writer who has dared so far to tackle this dark period—the other instance is *The Joys and Sorrows of the Naktsang Boy* (*Nags tshang zhi lu'i skyid sdug*), by Naktsang Nülo (Nags tshang Nus blo), but these are autobiographical memoirs, and does not claim to be a novel. Tsering Döndrup's *Red Wind* is an interesting case of testimony through the medium of fiction, since no historic writing or analysis of this period has been allowed to emerge so far. Given that Tsering Döndrup was working at the Archives of the Malho Mongolian Autonomous Prefecture until the publication of his book, it can be surmised that its historical background is alas accurate. As usual with Tsering Döndrup, its tragic content does not preclude humor, which comes as a relief as the text can sometimes become oppressive. Still, in spite of its fictional guise, the authorities have withdrawn it from the market, under the pretext that it had not been published by an officially approved publishing house, but more plausibly because it sheds a crude and non-authorized light on painful times.

རིབ་གོང་རྡོ་རྗེ་མཁར་ནི་ (1958 ལོར་སྐྱེས་ཤིང་།) ཁོང་གིས་བརྩམས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་དེབ་གཉིས་13ཏེ། རྣམ་ཤེས་ཀྱི་དགོད་སྒྲ་དང་(1996 ལོར་ཁྲུང་མིན་དུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དཔར་ཐེངས་དེར་དེབ་གྲངས་ 2000 དཔར་ཞིང་། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་284 ཡོད།) རྒྱལ་པའི་འཇིག་རྟེན་དུ་སྤྱོལ་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ (1998ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དཔར་ཐེངས་དེར་དེབ་གྲངས་ 2000 དཔར་ཞིང་། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ 500 ཡོད།) གཉིས་ནི་ལོ་རྒྱུས་དཔའ་བོའི་བརྩམས་སྒྲུང་གི་གྲས་སུ་བགྲངས་ཆོག་པར་འདོད།

བརྩམས་སྒྲུང་དང་པོ་ར། དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་དུས་སྟོད་དུ་ཨ་མདོ་ས་ཆར་གཏོར་བཅོམ་གཏོང་མཁན་ཁ་ཆེའི་དམག་དཔོན་དང་དམག་མི་ཚོར་ཕར་རྒོལ་བྱེད་པའི་ཆེད་དུ། བོད་མི་ལོ་ཆུང་དཔའ་རྟོད་ཅིག་གིས་རང་གི་ཨ་ཕ་སྟེ། སྟུགས་པའི་ཆབ་འཛིན་པ་ཞིག་གི་མདུན་ནས་དྲག་རྩལ་དང་རྩལ་ལུང་གི་མན་ངག་ཞུས་པའི་མཐའ་མར། ཁ་ཆེའི་དམག་དཔུང་ལ་ཕར་རྒོལ་བྱེད་པའི་དམག་བསྡུ་བརྒྱབ་པའི་སྐོར་བྲིས་ཡོད།

བརྩམས་སྒྲུང་གཉིས་པ་དེ་རུའང་། གོང་གི་དཔའ་རྟོད་དེ་འདྲ་ཞིག་གིས་དུས་ཚོད་ཕྱིར་སྒྱུར་བརྒྱབ་སྟེ་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་ཁག་ཅིག་མཇལ་དུ་སོང་བའི་ཁྲོད་དུ་ ༦རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་དང་། བོད་རྒྱལ་ཐོག་མ་གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོ། དུས་རབས་བཅུ་བདུན་ནས་བཅོ་བརྒྱད་བར་གྱི་སོག་པོའི་དབང་འཛིན་པ་ལྷ་བཟང་ཧན། འཇིགས་ཡེར་དང་ཞི་འགྲོན་ལངས་སའི་མཚོ་སྔོན་གྱི་ཁ་ཆེའི་དམག་དཔོན་མ་བུའུ་ཕང་ (1903-1975) བཅས་ཡོད། དཔའ་རྟོད་དེས་ཡང་ན་ནི་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་དེ་ཚོར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་དུ་རྩོད་པ་ཆེ་བའི་བརྗོད་གཞིའི་སྐོར་གྱི་གནད་དོན་རྣམས་ལ་གསལ་བཤད་བྱེད་རྒྱུའི་རེ་སྐུལ་ཞུ་ཞིང་། དེ་མིན་ན་ནི་ཁོང་ཚོའི་མཚམས་རེའི་སྤྱོད་ངན་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་འབངས་སྐྱུན་ཟླ་རྣམ་པས་སྡུག་བསྔལ་མྱོངས་དགོས་གྱུར་བའི་དགྲ་ཤ་ལེན་པའི་ཆེད་དུ་ཁོང་ཚོ་གསོད་པར་བྱེད། བཅོས་མ་དང་ཡིད་ཆེས་མི་རུང་ནའང་ཐུན་མོང་མིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པའི་སྒྱུ་རྩལ་འདི་ལྟ་བུ་ནི་སྒྲོ་སྣང་འཕེལ་བའི་སྒོ་ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གླེང་སྟངས་ཞིག་ཡིན་པ་ནི་གསལ་པོ་རེད། ཡིན་ནའང་གོང་དུ་བཤད་པའི་རྩོམ་སྒྲོལ་དེ་ནང་བཞིན། རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་དང་གནས་ཚུལ་གྱི་བབས་ཀྱི་ཐད་ནས་མ་འོངས་སྟོན་དཔགས་དང་

Conclusion

The Tibetan novel as a genre was launched under the Chinese authorities' auspices in the 1980s, as a token of Tibetan writing culture coming to terms with modernity at last. But this literary tool, originally meant to propagate state-approved views about the nation, history, society, culture, and politics, was skillfully diverted by Tibetan writers to narrate *their* views of, mostly, the Tibetan nation (non Tibet-related content is extremely scarce). Social realism can be considered a roundabout way of settling accounts with present times and values; the historical novel, obviously, caters to the need of recalling Tibet's glorious past or re-appropriating it through narration; the heroic novel is a particularly well-suited genre for Tibetan society, as it reminds of the Gesar epic, but also serves to glorify all-powerful characters in a period of relative powerlessness of Tibetans; historical-heroic genre combines the two previous genres' advantages. In other words, lay intellectuals have turned the novel into a means of engaging thoroughly and subtly into an in-depth reflection on what being a Tibetan has meant for the last fifty years. This is especially crucial in places like Tibet where public debate and assessment of history and society are still tightly controlled by the Chinese authorities. Particularly, Tsering Döndrup's *The Red Wind Scream* has certainly set a precedent and pushed the limits of what Tibetan writers feel entitled to tackle as novel subjects and elaborate upon as narratives.

One can only hope that new novels will keep being published and new genres explored, reflecting the changes undergone by Tibetans in an increasingly globalised world, and that both Tibetans and non-Tibetans alike will engage in reading these narrations, produced in harsh social conditions and for a limited audience. ■

*Guest Editor **Françoise Robin** (Chos nyid dbang mo) is associate professor of Tibetan language and literature at INALCO (France). Her research fields include contemporary fiction and poetry, as well as the emerging Tibetan cinema.*

བསྒྱུར་བཀློས་བྱེད་ཚད་མཐོ་བ་དེས་བརྩམས་སྒྲུང་གི་ཐོག་མའི་ལེའུ་རེ་ཟུང་ཞིག་མ་གཏོགས་མ་བཀླགས་གོང་ནས་ཀློག་མཁན་གྱི་དོ་སྣང་དང་དགའ་སྣང་བསྐྲུགས་སུ་མི་འཇུག་པའི་ངེས་པ་མེད་པར་འགྱུར།

(1961 ལོར་སྐྱེས་པའི་)ཚེ་རིང་དོན་འགྲུབ་ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་དུ་ཉམས་མྱོང་ཆེ་ཤོས་དང་། ལྷ་བ་ཐལ་དྲགས་ཤོས། བརྩམས་ཆོས་མང་ཤོས་བཅས་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཞིག་ཡིན། ཆོས་ལུགས་དང་སྲོལ་རྒྱུན་ལ་དད་གུས་མེད་པ་ནི་འདས་པའི་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུ་ལྷག་རིང་གི་ཁོང་གི་དམིགས་བསལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཁོང་གི་མེས་པོ་ (2001 ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དེབ་གྲངས་ 1500 དཔར། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ 300) དང་སྨུག་པ་ (2002 ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དེབ་གྲངས་ 1000 དཔར། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ 300) གཉིས་ཀྱིས་ར་སྤྲོད་པར་འགྱུར14། ཀློག་པ་པོ་མང་ཆེ་བ་ཞིག་གི་བསམ་པར་མེས་པོ་ནི་སྨུག་པ་ལས་ལེགས་པར་འདོད་ཅིང་། མེས་པོའི་ནང་དུ་འབྲུག་ཐར་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་དཔོན་འགོ་བཟུང་བའི་བོད་ཀྱི་ཚོ་བ་ཞིག་དང་སུ་ཡིན་གསལ་ཁ་མེད་པའི་མི་ཆ་མེད་སྐོར་ཞིག་སྟེ། མི་སྨྱོ་བོ་ཞེས་འབོད་པ་དེ་གཉིས་བར་དུ་ཕན་ཚུན་ཡང་འུ་ཐུག་གི་འགྲོགས་འདྲིས་བྱུང་སྟངས་ཀྱི་བྱུང་རིམ་བྲིས་ཡོད། འགྲོགས་འདྲིས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་ཚོ་བ་དེའི་ཕྱིའི་སྤྱོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ལ་རང་བྱུང་གི་གོད་ཆག་དང་། ནང་བཙུད་ཀྱི་སེམས་ཅན་ལ་མུ་གེའི་གནོད་པ་སོགས་ཀྱིས་གཙེས་ཏེ་མཐའ་མར་ཉམས་རྒུད་དུ་གྱུར།

ཨ་ལགས་འཁྱོང་ཚང་ཞེས་ཚེ་རིང་དོན་འགྲུབ་ཀྱི་བརྩམས་ཆོས་སུ་ཡང་ཡང་འབྱུང་བའི་ཡུལ་དེའི་སྤྲུལ་སྐུ་དེ་སྒྲུང་འདིའི་གྲུབ་ཆ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་ལ། སྤྲུལ་སྐུ་དེའི་སྐུ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན་གྱི་མཛད་པའི་ཐོག་ནས་ཆོས་ལུགས་ནི་བོད་མི་ཚོའི་ཉིན་རྒྱུན་གྱི་འཚོ་བའི་ཁྲོད་དུ་ས་ཁྱབ་རྡོ་ཁྱབ་དུ་གྱུར་ཡོད་པ་བསྟན་ཞིང་། (མཚམས་མཚམས་ལ་དེར་དམའ་འབེབས་བྱས་ཡོད།) མེས་པོ་ཡང་རྩོམ་པོ་པོའི་བརྩམས་ཆོས་མང་ཆེ་བ་ལྟར། དེའི་ནང་དུ་རྩེད་མཚར་དང་ཀུ་རེའི་ལམ་ནས་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་འདྲ་མིན་གྱི་བར་དུ་ཕན་ཚུན་རྩོམ་ཚོག་ཚོག་དང་ཧམ་སེམས་ཚད་པ། གོ་ནོར་ཐེབས་པ་བཅས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འབྱུང་རིགས་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད།

ཚེ་རིང་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་ཁོང་གི་བརྩམས་སྒྲུང་དེབ་གསུམ་པའམ་ཆེས་ཉེ་ཆར་གྱི་བརྩམས་ཆོས་རླུང་དམར་འུར་འུར་ (2006 ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དེབ་རེར་ཤོག་གྲངས་ 382 ཡོད།) ཀྱི་ནང་དུ་ཞུམ་མེད་ཀྱི་དཔའ་སྤོབས་གསར་བ་ཞིག་བསྟན་ཡོད། ད་རེས་ཁོང་གི་དཔའ་སྤོབས་ཚད་ས་ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་ཀྱི་སྙིང་ཞེན་གྱི་རྣམ་པ་ཁག་ཅིག་གི་ཐོག་ལ་མིན་པར། དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ་ཨ་མདོ་རྒྱ་ཁོངས་སུ་བཙུག

སྟངས་ལ་རྒྱ་ནག་གིས་བམ་བཤད་ཅི་འདྲ་ཞིག་བརྒྱག་གི་ཡོད་པ་དེའི་ཐོག་ལ་ཡིན།

དཔའ་སྙོབས་ཀྱིས་ཁེངས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་ཆ་ཤས་དང་པོ་ནི་མཆོངས་སྒྲོན་ཆེན་མོ་ (1958-9) ཞེས་པའི་ཟང་ཟིང་གི་ལོ་ཟླ་དེའི་སྐོར་ལ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ནི་ཨ་མདོ་རུ་འཚིངས་འགྲོལ་དམག་དང་གུང་ཁྲན་ཏང་ལ་ཡར་ལངས་ངོ་རྒོལ་བྱས་པར་གདུག་རྩུབ་ཀྱི་གཉའ་གནོན་གཏོང་བའི་སྐབས་དང་འབྲེལ་ནས་བྱུང་ཡོད། བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་བྱུང་ཆ་ལྡན་ཞིང་མཚམས་མཚམས་ལ་དགོད་བྲོའི་ཉམས་ཀྱིས་ཕྱུག་པའི་རྩོམ་སྒྲོལ་དེ་ནི་བརྗོད་བྱའི་ནང་དོན་རྩུབ་པོ་དང་མཉམ་དུ་ལྡོག་ཟླར་ལངས་ཡོད།

རླུང་དམར་འུར་འུར་ནི་ད་བར་དུ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་ཀྱི་གྲགས་འགྱུལ་མེད་པའི་ལོ་ཟླའི་སྐོར་ཞིབ་འབྲི་བྱས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་ཁོ་ན་ཡིན་ཞིང་། ལོ་ཟླ་དེའི་ཁྲོད་དུ་བོད་མི་མཐོ་དམན་བར་གསུམ་ཕལ་ཆེ་བའི་མི་ཚེའི་ནང་དུ་དོན་མེད་འཛིན་བཟུང་། དམར་གསོད། རང་སྒྲོག་རང་གཅོད། ཡ་ང་བའི་གདུག་རྩུབ། ངོ་ལོག་རྒྱབ་གཏོད། སྡུག་བསྔལ་མནར་གཅོད་དང་། མཚམས་མཚམས་ལ་གདུང་སེམས་མཉམ་སྐྱེད་ལ་སོགས་པའི་ཉམས་མྱོང་འདི་དག་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀྱིས་མ་མྱངས་པ་མེད། (བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་ནི་སླར་ཡང་ཨ་ལགས་འབྲོང་ཚང་ཡིན་ཞིང་།) མཚམས་མཚམས་ལ་བོད་མི་རང་གིར་རང་མི་ལ་སྡུག་སྦྱོང་མནར་གཅོད་བཏང་ཡོད།

སེམས་ཚོར་རྣོ་བའི་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཇུ་བ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་བརྩམས་སྒྲུང་དུ་སྤྱིར་བྱུང་མ་མྱོང་བ་དེ་འདྲ་ཅང་མ་རེད། ཡིན་ནའང་ཚེ་རིང་དོན་འགྲུབ་ནི་མུན་ནག་གི་དུས་སྐབས་འདི་འཇིག་རྟེན་དཀར་ངོགས་སུ་དམར་འདོན་བྱེད་ཡོད་པའི་རྩོམ་པ་པོ་ཐོག་མ་དེ་ཡིན་པས། ཁོང་གི་རླུང་དམར་འུར་འུར་ནི་ཀྲུང་གོ་རུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་བོད་ཡིག་བརྩམས་སྒྲུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྡོ་རིང་ཞིག་ཡིན། འདི་དང་ཆ་འདྲ་བའི་དཔེ་དེབ་གཞན་ཞིག་ནི་ནགས་ཚང་ནུས་བློས་བརྩམས་པའི་ནགས་ཚང་ཞི་ལེའི་སྐྱིད་སྡུག་ཅེས་པ་དེ་རེད། ཡིན་ནའང་དེ་ནི་མི་ཚེའི་བྱུང་རིམ་ཇེ་མ་ཇེ་བཞིན་དུ་བརྗོད་པའི་དྲན་ཐོ་ཞིག་ལས་བརྩམས་སྒྲུང་གི་གྲས་སུ་བགྲངས་མི་ཆོག་པར་འདོད།

དུས་སྐབས་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆའམ་ཡང་ན་ཞིབ་འཇུག་གི་རྩོམ་ཡིག་ཅི་ཡང་ད་བར་དུ་སྤྱི་ཚོགས་ཐོག་ལ་ཐོན་ཏུ་བཅུག་མེད་པས། ཚེ་རིང་དོན་འགྲུབ་ཀྱི་རླུང་དམར་འུར་འུར་ནི་བཙོས་སྒྲུང་གི་ལམ་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔང་རྟགས་སྟོན་པའི་སྒྲུང་དེབ་ཐུན་མོང་མིན་པ་ཞིག་རེད། སྒྲུང་དེབ་འདི་དཔེ་སྐྲུན་མ་བྱས་བར་དུ་ཚེ་རིང་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་རྨ་ལྷོ་སོག་རིགས་རང་སྐྱོང་རྫོང་གི་ཡིག་ཚགས་ཁང་དུ་བྱ་བ་བསྒྲུབས་ཡོད། དེར་བརྟེན་སྒྲུང་དེབ་འདིར་འཁོད་པའི་ཡ་ང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱབ་ལྗོངས་དེ་ནི་ཕངས་སེམས་དང་བཅས་བདེན་པ་བདེན་རྐྱང་ཡིན་པའི་སྤྱི་སྒོམ་བརྒྱབ་ཆོག

ཚེ་རིང་དོན་འགྲུབ་ལ་མཚོན་ན་བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་བརྗོད་བྱ་ཡ་ང་བ་དེ་འདྲ་རུ་ནམ་རྒྱུན་ལྟར་དགོད་བྲོའི་རྩེད་མཚར་ལ་འཇུག་ཡུལ་མེད་པ་མིན་པར། སྒྲུང་དེབ་ཀློག་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་དུ་མཚམས་མཚམས་ལ་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་མནོན་པར་བྱེད་པས། སྐབས་མཚམས་དེ་འདྲ་རུ་ཁོང་གི་དགོད་བྲོའི་རྩེད་མཚར་རྣམས་ནི་སེམས་ཀྱི་གསོས་སུ་འགྱུར་བར་བྱེད། བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ལ་བཙོས་སྒྲུང་གི་ཕྱི་ཤུན་གྱིས་བཏུམས་ཡོད་མེད་ལ་མ་ལྟོས་པར། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སྒྲུང་དེབ་རྣམས་དཔེ་འཚོང་ཁྲོམ་ར་ནས་ཕྱིར་བསྡུ་བྱས་ཡོད། དེ་ལྟར་བྱེད་དོན་ནི

བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ཉིད་གཞུང་གིས་ངོས་ལེན་ཡོད་པའི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ཞིག་གིས་དཔར་སྐྲུན་མ་བྱས་པ་ལ་བསྟད་མོད། ཡིན་ནའང་ཡིན་ངོ་མ་ནི་བརྩམས་སྒྲུང་འདིས་ན་ཟུག་ཆེ་བའི་མུན་ནག་གི་ལོ་ཟླ་ཞིག་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་འདོད་པ་ལ་མ་བསྟུན་པར་འཇིག་རྟེན་དཀར་ངོགས་སུ་དམར་རྗེན་དུ་ཕྱུངས་པའི་རྐྱེན་གྱིས་ཡིན་ལས་ཆེ།

མཇུག་སྡོམ།

བོད་ཡིག་གི་བརྩམས་སྒྲུང་ནི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་སྐབས་སུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་འོག་ཏུ་རྩོམ་སྒྲོལ་གསར་བ་ཞིག་གི་ངོ་བོའི་ཐོག་ནས་དར་འགོ་ཚུགས་ཏེ། བོད་ཡིག་ཏུ་གཞི་ནས་དེང་རབས་ཀྱི་རྩོམ་འགྲོས་ངོས་ལེན་བྱུང་བའི་མཚོན་རྟགས་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་གྱུར། ཡིན་ནའང་ཐོག་མའི་དམིགས་ཡུལ་ལྟར་ན། རྩོམ་རིག་གི་ལག་ཆ་འདི་བརྒྱུད་དེ་བོད་མི་རིགས་དང་། དེའི་ལོ་རྒྱུས། སྤྱི་ཚོགས། རིག་གཞུང་། ཆབ་སྲིད་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ལ་གཞུང་གིས་ངོས་བཞེས་ཡོད་པའི་ལྟ་ཚུལ་རྣམས་དྲིལ་བསྒྲགས་བྱེད་སྒྱུད་ཅིག་ཏུ་རེ་བ་བརྒྱབ་ཡོད་མོད། ཡིན་ནའང་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཚོས་ཐབས་མཁས་ཀྱི་སྒོ་ནས་དེའི་ཁ་ལོ་ནི་གཙོ་ཆེ་བར་ཁོང་ཚོ་རང་ཉིད་ཀྱིས་བོད་ལ་འཛིན་པའི་ལྟ་ཚུལ་མཚོན་ཐབས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་བསྒྱུར། (ཁོང་ཚོའི་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་བོད་དང་འབྲེལ་བ་མེད་པའི་བརྗོད་བྱ་ནི་ཧ་ཅང་དཀོན་པོ་ཡིན།)

སྤྱི་ཚོགས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་ནི་དུས་ད་ལྟ་བ་དང་དེའི་རིན་ཐང་ལ་ཚོད་དཔགས་འཇལ་བྱེད་ཅིག་ཏུ་བརྩི་ཆོག་པ་ལྟར། ལོ་རྒྱུས་བརྩམས་སྒྲུང་གིས་བོད་ཀྱི་འདས་ཟིན་པའི་གཞི་བརྗོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཕྱིར་དྲན་ནམ་ཡང་ན་ལོ་རྒྱུས་དེའི་བྱུང་རིམ་བསྒྱུར་སྒྲིག་བྱེད་པའི་དགོས་མཁོ་བསྐྱོང་ཐུབ་པ་ནི་གསལ་པོ་རེད། དཔའ་བོའི་བརྩམས་སྒྲུང་ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཤིན་ཏུ་འཚམས་པའི་རྩོམ་སྒྲོལ་ཞིག་ཡིན་པར་འདོད། རྒྱུ་མཚན་ནི་དེས་གེ་སར་གྱི་སྒྲུང་དྲན་གསོ་གཏོང་བ་མ་ཟད། ད་དུང་དེས་བོད་མི་ཚོར་ལྟོས་བཅོས་ཀྱིས་དབང་ཐང་ཆུང་བའི་ལོ་ཟླ་འདི་འདྲ་ཞིག་ཏུ་ཕལ་བྱུང་གི་མི་སྣ་སུ་རུང་ལ་མཆོག་གྱུར་གྱི་གཞི་བརྗོད་སྟོན་པའི་མཐུན་འགྱུར་བྱེད། ལོ་རྒྱུས་དཔའ་བོའི་བརྩམས་སྒྲུང་གིས་གོང་གི་རྩོམ་སྒྲོལ་དེ་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་མཚམས་ཡོད་ཚད་གཞི་གཅིག་ཏུ་བསྡུ་བར་བྱེད་དོ།

བཤད་སྟངས་གཞན་ཞིག་ལ་བརྗེས་ན། མི་སྣ་ཤེས་ཡོན་ཅན་ཚོས་བརྩམས་སྒྲུང་ནི་འདས་པའི་ལོ་ངོ་ལྔ་བཅུའི་རིང་ལ་ཁོང་ཚོས་རང་ཉིད་བོད་ཅིག་ཡིན་པའི་འདུ་ཤེས་བཟུང་པ་དེར་བསྟན་དོན་ཅི་ཞིག་ཡོད་པའི་སྐོར་ལ་ཞིབ་ཅིང་ཕྲ་ཞིང་ཁ་ཚ་དགོས་གཏུགས་ཀྱི་བསམ་གཞིགས་གཏིང་ཟབ་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་ལག་ཆ་ཞིག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་རེད། འདི་ནི་བོད་ལྟ་བུའི་ཡུལ་གྲུ་ཞིག་སྟེ། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ད་དུང་ཡང་ཧ་ཅང་དམ་དྲག་ཆེན་པོའི་སྒོ་ནས་མང་ཚོགས་ཀྱིས་དཔྱད་གླེང་སྤེལ་བ་དང་། ལོ་རྒྱུས་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དགེ་སྐྱོན་ལ་བརྡར་ཤ་གཅོད་པ་བཅས་ལ་སྟངས་འཛིན་ནན་མོ་བྱེད་པའི་ཡུལ་གྲུ་ཞིག་ལ་མཚོན་ན་ཧ་ཅང་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན། དམིགས་བསལ་དུ་ཆེ་རིང་དོན་འགྲུབ་ཀྱི་རྒྱུད་དམར་འུར་འུར་གྱིས་མ་དཔེ་ཞིག་བསྟན་ཏེ། བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཚོས་བརྩམས་སྒྲུང་གི་བརྗོད་བྱར་ཅི་ཞིག་འབྲི་རུང་བ་དང་སྒྲུང་འདྲེན་ཚུལ་ཅི་འདྲ་ཞིག་བྱེད་རུང་བའི་ཚད་བཀག་དེ་གཏོར་ཡོད་པ་ནི་ཐེ་ཚོམ་མེད་པ་ཞིག་ཡིན།

ཉིན་རེ་ལས་ཉིན་རེར་གོ་ལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལམ་དུ་འགྲོ་བའི་འཛིག་རྟེན་འདིའི་ཁྲོད་དུ་བོད་མི་ཚོར་འཕོ་འགྱུར་ཅི་འདྲ་ཞིག་བྱུང་བར་བསམ་གཞིགས་གཏོང་བའི་བརྩམས་སྒྲུང་གསར་བ་མུ་མཐུད་དུ་དཔེ་སྐྲུན་དང་། རྩོམ་སྒྲོལ་གསར་བ་མུ་མཐུད་དུ་འཚོལ་སྒྲིགས་བྱེད་ཐུབ་པའི་རེ་བ་བཅངས་རྒྱུ་དང་ཆབས་ཅིག སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་སྟངས་རྒྱུན་པོ་དེ་འདྲ་ཞིག་ཏུ་ཀློག་མཁན་ཉུང་ཉུང་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་བརྩམས་པའི་སྒྲུང་གཏམ་དེ་དག་བོད་མི་ཡིན་མིན་གཉིས་ཀས་གཅིག་མཚུངས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཀློག་ཐུབ་པའི་སྨོན་འདུན་ཞུ། ■

(བསོད་ནམས་ཚེ་རིང་གིས་དབྱིན་ཡིག་ནས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར།)

གདན་ཞུས་རྩོམ་སྒྲིག་པ་ཆོས་ཉིད་དབང་མོ་(Françoise Robin)ལགས་ནི་ཧྥ་རན་སི་ཡི་INALCO སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ཡི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་རྩོམ་རིག་གི་དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་གཞོན་པ་ཡིན། མོའི་ཞིབ་འཇུག་གི་ཁྱབ་ཁོངས་ནི་དེང་རབས་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་དང་བོད་ཀྱི་གློག་བརྙན་ཡིན།

Endnotes

1 གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ནི་ སྦྲིས་ ནེའུ་མན་ (B. Newman)གྱིས་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཏེ། དབྱིན་འགྱུར་གྱི་ཁ་བྱང་ལ། The Tale of the Incomparable Prince ཞེས་ཟེར། ཧར་ཕེར་ ཁོ་ལིན་ (HarperCollins) དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ ༡༩༩༨ ལོར་ནེའུ་ཡོག་ཏུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།

2 འདི་ནི་སྐབས་འཕྲལ་ཞིག་མིན་པར། རྩོམ་པ་པོས་རྒྱ་གར་གྱི་ར་མ་ཎའི་རྟོགས་བརྗོད་ལ་གང་ནུས་ཀྱིས་ལད་ཟློས་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན།

3 ཡིན་ནའང་། བརྩམས་སྒྲུང་གི་རིང་ཐུང་ཅན་གྱི་བརྩམས་ཆོས་འདི་དག་ནི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་ཁྱབ་ཁོངས་སུ་འབབ་དུ་ཐོན་ཡོད་པར་བརྟེན། དེ་དག་འདིར་དྲངས་ན།
སྲིན་པོ་གཡུ་རྫོག་དང་ཉི་མ་ལྷ་ས། བཀྲ་ཤིས། ༡༩༩༨
སྤྱི་དཔོན། སྟག་འབུམ་རྒྱལ། ༡༩༩༩
སྔོན་གྱི་རང་སྒྲ། ཨ་སྨྱོན་བཀྲ་ཤིས་དོན་འགྲུབ། ༡༩༩༩
ནུབ་བཞུད་ཀྱི་ཉི་མ། རབ་གོང་རྡོ་རྗེ་མཁར། ༡༩༩༩
ཨ་ཁུ་རྣམ་རྒྱལ་དང་ཁོའི་གནའ་རྒྱའི་ཆེ་ལོ། ཨ་སྨྱོན་བཀྲ་ཤིས་དོན་འགྲུབ། ༢༠༠༡
དྭངས་གཙང་ལྷད་མེད་ཀྱི་བརྩེ་དུང་། གཙང་སྲིངས་དར་རྒྱས། ༢༠༠༢
ལྷ་སའི་རྨི་ལམ། ཉི་མ་དོན་འགྲུབ། ༢༠༠༢
མིག་གསུམ་པ། རིག་ལྡན་རྒྱ་མཚོ། ༢༠༠༢
གནམ་ས་རབ་རིབ། ཚེ་རིང་གནམ་མགོན། ༢༠༠༢།༢༠༠༣
ངས་ཤེས་ཚོད་ལྟར་ན། འདི་དག་ལས་གཞན་ངས་བརྗུད་གཙོད་ཞུས་པའི་བོད་ཡིག་གི་དུས་དེབ་གཙོ་ཆེ་ཁག་ཏུ་འདོན་སྤེལ་བྱས་མི་འདུག ཚེ་རིང་གནམ་མགོན་གྱི་ཏང་བུ་ཟིང་རློག (2000) ཞེས་པ་དེའི་ནང་དུ་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་སུ་ཏང་གིས་གསོ་སྐྱོང་བྱས་པའི་ལོ་ཆུང་དྭ་ཕྲུག་ཅིག་གི་ལས་དབང་བྲིས་ཡོད་པ་དེ་ལ། བརྩམས་སྒྲུང་གི་གོ་མིང་སྨྱོད་དགོས་པ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་རུང་། དཀྱུས་གཅིག་ཏུ་དེབ་གཟུགས་སུ་དཔར་སྐྲུན་བྱེད་རྒྱུར་ད་དུང་བསྒུག་ནས་བསྡད་ཡོད། གཞན་ཡང་ང་ཚོས་འདིར་ཕལ་བྱུང་རྩོམ་པ་པོ་སྐབས་ཆེན་བདེ་གྲོལ་གྱི་གངས་འདབས་ཀྱི་དུར་ཁྲོད་དང་ཤམ་བྷ་ལའི་བྱ་རྒོད་ཅེས་པ་དེའང་གླེང་འོས་ཞིང་། ངས་ཤེས་གསལ་ལྟར་ན། འདི་ནི་ (2009-2010) བར་དུ་དྲ་རྒྱ་ཞིག་ (www.tibetcm.com) གི་ཐོག་ལ་མུ་འགོད་བྱས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་ཐོག་མ་དང་ཁོ་ན་ཉིད་རེད། བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ནི་དོན་ངོ་མར་ ༡༩༩༩ ལོ་ནས་ ༢༠༠༡ བར་དུ་བརྩམས་གྲུབ་རུང་། "རྒྱ་རྒྱེན་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་དབང་གིས" དཔེ་སྐྲུན་བྱས་མི་འདུག (http://www.tibetcm.com/html/news/f04a227cf8510bd1588624001d6530f0/).

4 དཔེར་ན། ལ་ར་ མ་ཁོ་ནི་ (Lara Maconi) ཡིས་བརྩམས་པའི་ « "Au-delà du débat linguistique : comment définir la littẽrature tibétaine d'expression chinoise ? 'Spécificités nationales' et 'spécificités régionales'", Revue d'Études Tibétaines ༢༠༠༨ ལོའི་སྤྱི་ཟླ་ ༡༠ པའི་ཚེས་ ༡༤། ཤོག་གྲངས་ ༡༡༨ ནས་ ༡༥༦ བར་དུ་འབྲེལ་ཐག་འདི་ནས་གཟིགས། (http://himalaya.socanth.cam.ac.uk/collections/journals/ret/pdf/ret_14_09.pdf) དང་ L ཧར་ཊྲི་ལེ་དང་ P. སི་ཁེ་ཕེ་ནི་ ཕྲེ་ཊ་ནི་ (L. Hartley & P. Schiaffini-Vedani) གཉིས་ཀྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་ཤིང་། ཊིའུ་ཁེ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོས་ ༢༠༠༨ ལོར་ཊར་ཧམ་དང་ལོན་ཌོན་གཉིས་སུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པ་དེའི་ཤོག་གྲངས་ ༣༢ ནས་ ༦༠ བར་དུ་འདོན་སྤེལ་བྱས་པའི་དབྱངས་སྙན་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་ གངས་སེང་གི་ངར་སྐད། རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བྲིས་པའི་བོད་ཀྱི་སྙན་ངག་ཅེས་པ་དེ་ལའང་གཟིགས་རོགས་མཛོད། གཞན་ཡང་། གོང་མཚོན་དཔེ་དེབ་དེའི་ཤོག་གྲངས་ ༡༨༣ ནས་ ༢༠༡ བར་གྱི་ ལ་ར་ མ་ཁོ་ནི་(Lara Maconi)ཡི་རྩོམ་ཡིག་ རྒྱལ་ཁབ་གཅིག གླིང་ཕྱོགས་གཉིས། བོད་ཀྱི་དུས་རབས་གསར་པའི་རྩོམ་རིག་དང་སྐད་ཡིག་གི་རྩོད་པ་ཞེས་པ་དེ་དང་། ད་དུང་། གོང་མཚོན་གྱི་དཔེ་དེབ་དེའི་ཤོག་གྲངས་ ༢༠༢ ནས་ ༢༢༩ བར་དུ་འཁོད་པའི་ བོད་ཀྱི་ཐོད་དུ་འཕུར་བའི་བྱ་རྒོད། བཀྲ་ཤིས་ཟླ་བ་དང་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་སྒྱུ་འཕྲུལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་བཅས་ལའང་གཟིགས་པར་མཛོད།

5 ཚ་རྒྱེན་འདིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བྲིས་པའི་བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་རྣམས་རང་བཞིན་གྱིས་ཟུར་དུ་ལུས་སུ་འཇུག་འགྲོ་བས། དེ་དག་ལས་སྐད་གྲགས་ཆེ་བའི་བརྩམས་སྒྲུང་ཁ་ཤས་ཀྱི་མིང་ནས་སྨོས་ན། འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོའི་སྐལ་བཟང་མེ་ཏོག (1982) ཨ་ལེགས་ཀྱི་རྟུལ་འཚབ་དྭངས་སོང་ (རྒྱ་ཡིག་གི་དཔར་མ་ ༡༩༩༨། དབྱིན་ཡིག་གི་དཔར་མ། ༢༠༠༢) དང་། གེ་སར་རྒྱལ་པོ་ (རྒྱ་ཡིག་གི་དཔར་མ་ ༢༠༠༩། དབྱིན་ཡིག་གི་དཔར་མ། ༢༠༡༡ ལོར་འདོན་ངེས།) གཞན་ད་དུང་། ཡེ་ཤེས་བསྟན་འཛིན། མི་སྨོན། དགའ་དབྱངས་སྨོན། རྡོ་རྗེ་ཚེ་བརྟན། དོན་འགྲུབ་དབང་འབུམ་བཅས་སོགས་ཡོད། གཞན་ཡང་བརྩམས་སྒྲུང་དཔེ་དེབ་དང་བརྩམས་སྒྲུང་ཐུང་ངུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་རྩོམ་པ་པོའི་དཔུང་ཁག་ཅིག་ཡོད་རུང་། འདིར་ས་ཚོད་ཆུང་རྒྱེན་ཁོང་ཚོ་ཚང་མའི་མིང་བཀོད་ཐབས་བྲལ། དབྱིན་ཡིག་དང་དེ་མིན་གྱི་སྐད་ཡིག་གཞན་དུ་བྲིས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་འདིར་མ་འཁོད་པའི་ཁོངས་སུ་བླ་མ་ཡོན་ཏན་དང་ཁོང་གི་མ་གཡར་ ཨ་ལི་ཟན་ཌི་ར་ ཌབྷིཊི་ ནེལ་ A. David-Néel (1868-1969)གཉིས་ཀྱིས་ཕ་རན་སིའི་སྐད་ཡིག་ཏུ་ཐོག་མར་བརྩམས་པའི་ Le Lama aux cinq sagesses (1935 ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དབྱིན་ཡིག་གི་ཁ་བྱང་དུ་ མི་ཕམ་ཞེས་འབོད། 1938 ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) ཞེས་པ་དེ་དང་། ཚེ་དབང་སྒྲོན་པ་

ཡིས་བརྩམས་པའི་ Idols on the Path (1996 ལོར་ལོན་ཊོན་དུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) (1999 ལོར་ལྡི་ལི་རུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་) འཛམ་དབྱངས་ནོར་བུས་བརྩམས་སྒྲུང་ཞེར་ལོ་ཀོམ། མན་ཊ་ལའི་དཀྱིལ་འཁོར་ནི་སྐད་གྲགས་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན་ཞིང་། ཉེ་ཆར་གསར་དུ་ཐོན་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་ཁག་ཅིག་ནི། རིན་ཆེན་རྡོ་རྗེ་ཡིས་བརྩམས་པའི་བོད་ཀྱི་གླུ་བ་ངོ་ལོག་པ་ (2005 ལོར་ནེའུ་ཡོག་ཏུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་) དང་། ཀུ་རུ་ཡིས་བརྩམས་པའི་བོད་ཀྱི་ཚོ་དཔོན་འཛའ་རྟོང་ (2005 ལོར་ཟྦི་ལིང་དུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་)། ཐུབ་བསྟན་བསམ་འཕེལ་གྱིས་བརྩམས་པའི་གནམ་ནས་ཟགས་པ་ (2008 ལོར་ལྡི་ལི་རུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་) བཅས་ཡིན། འབྲུག་ཡུལ་གྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཆོས་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བརྩམས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་ཁག་ཀྱང་འདིར་བགོད་མེད་མོད། ཡིན་ནའང་དེ་དག་ལས་ངེས་པར་དུ་གླེང་རིན་ཡོད་པ་ཞིག་ནི་ཀུན་དགའ་ཆོས་ལྡན་གྱིས་བརྩམས་པའི་གཟའ་ཡི་དཀྱིལ་འཁོར་ (2005 ལོར་ལྡི་ལི་རུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་) ཞེས་པ་དེ་རེད། འདི་ནི་འབྲུག་གི་རྩོམ་པ་པོ་ཞིག་གིས་བརྩམས་ཤིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་ཏུ་ཁྱབ་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་གི་དེབ་ཐོག་མ་རུ་གྲགས་ཞིང་། ཕ་རན་སི་དང་ཨི་ཏ་ལི་གཉིས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཡོད། ཀརྨ་ཨུ་ར་ཡིས་ (1995 ལོར་) བརྩམས་པའི་སྨན་སྟོང་ཅན་གྱི་དཔའ་རྟོད་ཅེས་པ་དེ་ནི་འབྲུག་གི་ལོ་རྒྱུས་བརྩམས་སྒྲུང་གི་དེབ་ཐོག་མ་དེ་ཡིན།

6 ཞིབ་ཕྲ་ནི་ཨེ་ཡན་ ཝ་ཏི་ (Ian Watt) ཡིས་ བརྩམས་ཞིང་། (1984[1957]ལོར་ཁ་ལི་ཕོར་ནི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་དཔར་སྐྲུན་བྱས་པའི་)བརྩམས་སྒྲུང་གི་དར་རྒྱལ་ཞེས་པ་དེར་གཟིགས།

7 «རྒྱ་ཤུལ་རྩོམ་རིག »ནི་ལུའུ་ཞུན་གྱིས་བརྩམས་པའི་སྒྲུང་ཐུང་ རྒྱ་ཤུལ་ ཞེས་པ་དེ་དཔར་སྐྲུན་བྱས་པ་དང་འབྲེལ་ནས་ ༡༩༧༧ ལོའི་རྗེས་སུ་རྒྱ་ནག་ཏུ་དར་བའི་རྩོམ་སྲོལ་རིགས་གཅིག་ཡིན། དེས་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ལས་བྱུང་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཞི་བར་བྱེད་པར་འདོད་ཅིང་། རྩོམ་སྲོལ་འདི་ལ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སྐྱུལ་སྐྱོང་བྱས་ཡོད།

8 « རྒྱ་ཤུལ་རྩོམ་རིག »ནི་བོད་ཡིག་ཏུ་མ་གྲགས་པ་དེ་འདྲ་མིན་མོད། ཡིན་ནའང་སྒྲུང་ཐུང་ཁོ་ནར་མ་གཏོགས་བྱུང་མེད། རྩོམ་སྲོལ་འདིའི་དཔེ་མཚོན་སྔ་ཤོས་དང་སྐད་གྲགས་ཆེ་ཤོས་ནི་ ༡༩༨༡ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་དོན་འགྲུབ་རྒྱལ་ (1953-1985) གྱིས་བརྩམས་པའི་སྐྱུང་པ་ཞེས་པ་དེ་རེད།

9 བཀྲས་ཟུར་ཚང་གི་གསང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ནི་བརྩམས་སྒྲུང་དེ་ཉིད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོས་ (བཀྲས་གླིང་དབང་རྫོར་ཞེས་པའི་མིང་ཐོག་ནས་) དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཏེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ ༡༩༩༨ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དཔེ་དེབ་འདི་འཛར་མན་གྱི་སྐད་ཡིག་ཏུའང་བསྒྱུར་ཡོད།

10 ཨ་མདོ་ནི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཞེས་བརྗོད་སྲོལ་ཞིག་ཡོད་པ་དེའི་ཁོངས་ཀྱི་གཅིག་ཡིན་ལ། (གཞན་དེ་གཉིས་ནི་དབུས་གཙང་དང་ཁམས་ཡིན།) ཨ་མདོའི་ཁོངས་སུ་ད་ལྟའི་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་དང་། སི་ཁྲོན་གྱི་ནུབ་བྱང་དང་ཀན་སུའུ་ཡི་ལྷོ་ནུབ་བཅས་འདུས་ཡོད།

11 དེ་དག་གི་ཁྲོད་དུ། རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ (605-949)། ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་(755-797)། གླང་དར་མ་ (803-842?)། རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་(1617-1682) དང་ཁོང་གི་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ(1653-1705)། རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་(1683-1706?)བཅས་དང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་མི་སྣ་དཔེར་ན་སློབ་དཔོན་པདྨ་འབྱུང་གནས་ (རྒྱ་གར་དུ་དུས་རབས་བརྒྱད་པར་བྱོན་ཞིང་ད་ལམ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་མི་སྣ་ལྟ་བུར་གྱུར་བའི་ཆོས་ཀྱི་སློབ་དཔོན་འདི་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་སྤེལ་བར་བོད་དུ་བྱོན་པར་བཤད་) དང་། ཇོ་བོ་རྗེ་ཨ་ཏི་ཤ་ཞེས་ (དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པར་རྒྱ་གར་བྷང་གྷ་ལ་ཡིར་བྱོན་པའི་སློབ་དཔོན་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་མཛད་རྗེས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན།)

12 རིན་གོང་རྡོ་རྗེ་མཁར་གྱིས་བརྩམས་པའི་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོའི་ (གོང་གི་མཆན་གསུམ་པར་གཟིགས་) བཙོས་སྒྲུང་གི་རྣམ་ཐར་གྱི་ནང་དུ་བོད་སོག་གཉིས་བར་གྱི་འགལ་བ་རྣམས་འབུར་དུ་ཐོན་པ་ཞིག་བྲིས་ཡོད་པར་བརྟེན། ཕྱོགས་སྒྲིག་དཔེ་དེབ་འདིའི་རྩོམ་སྒྲིག་པ་ཚོས་དེས་ནི་ « མི་རིགས་བར་གྱི་འཆམ་མཐུན་ » ལ་གླ་མེད་གོང་བཀག་བྱེད་པ་དང་འགལ་བར་བསྣད་ནས་ངོས་ལེན་མ་བྱས་པར་ཕྱིར་བསྐྱོགས། ཡིན་ནའང་བརྩམས་སྒྲུང་དེ་རྗེས་ནས་ནུབ་བཞུད་ཀྱི་ཉི་མ་ཞེས་པའི་ཁ་བྱང་འོག་ཏུ་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དར་རྩེ་མདོ་རུ་འདོན་བཞིན་པའི་གངས་དཀར་རི་བོ་ཞེས་པའི་རྩོམ་རིག་དུས་དེབ་དེའི་ནང་དུ། ༡༩༩༩ ལོར་ (དུས་དེབ་འདོན་ཐེངས་དང་པོ་རུ། ཤོག་གྲངས་ ༥ ནས་ ༢༡ བར་དང་། འདོན་ཐེངས་གཉིས་པ་རུ། ཤོག་གྲངས་ ༥ ནས་ ༢༦ བར། འདོན་ཐེངས་བཞི་པ་རུ། ཤོག་གྲངས་ ༥ ནས་ ༢༥ བར་དུ་) དཔར་སྐྲུན་བྱས་འདུག

13 བརྩམས་སྒྲུང་དཔེ་དེབ་གཅིག་ལས་ལྷག་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་མཁན་གྱི་རྩོམ་པ་པོ་གསུམ་ཁོན་མ་གཏོགས་མེད་པར། རིན་གོང་རྡོ་རྗེ་མཁར་དང་ལྷག་པ་དོན་འགྲུབ་གཉིས་ཀྱིས་ (བརྩམས་སྒྲུང་དེབ་ ༢ རེ་) དང་། ཚེ་རིང་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་ (བརྩམས་སྒྲུང་དེབ་ ༣) དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཡོད།

14 འདི་གཉིས་ཀ་འང་ད་ལྟ་སྔོ་བརྒྱབ་ཚར་ཡོད་པའི་ཕྱེད་སྐྱེར་བདག་ཅན་གྱི་བོད་ཀྱི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ཞིག་གིས་དཔར་སྐྲུན་བྱས།

FEATURES
ཆེད་བསྒྲིགས།

ཨ་ཙ་ར་ཇོར་ཇི་བློ་གོལ། (George Bogle)

མགོན་པོ་ཚེ་རིང་ནས།

བློ་གོལ་ས་ཧེབ་བམ་ཨ་ཙ་ར་བློ་གོལ་སྐེ་ཡོངས་གྲགས་སུ་ཇོར་ཇི་བློ་གལ (1747–1781) ནི་བོད་དུ་ཡོང་མཁན་དབྱིན་གཞུང་མི་སྣ་དང་པོ་དེ་ཡིན་པ་མ་ཟད་ཉེ་རབས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་བོད་མོ་ཞིག་དང་བཟའ་ཟླ་སྒྲིག་མཁན་ནུབ་གླིང་བ་དང་པོ་དེ་ཡང་རེད། ཁོང་ནི་ཕ་ཚོང་པ་ཕྱུག་པོ་ཇོར་ཇི་བློ་གལ་George Bogleཟེར་བ་ཞིག་དང་མ་རིགས་བཟང་གི་སྲས་མོ་ཨན་སིན་ཀླེ་ཡེར་Anne Sinclair ཟེར་བ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་༡༧༤༧ལོར་སི་ཀོ་ཊི་ལན་ཊིའི་གྲོང་ཁྱེར་ཆེ་ཤོས་གླ་ལ་སི་གོ་(Glasgow) རུ་སྐྱེས། ཁོང་ལ་གཅེན་པོ་གཉིས་དང་སྲིང་མོ་བཞི་ཡོད། ལོ་བཅུ་གསུམ་སྐབས་ཨ་མ་གྲོངས་འདུག ཁོང་ཨེ་ཊེར་སྦུར་གི་(Edinburgh) སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་སློབ་ཞུགས་བྱས་ཏེ་གཏན་ཚིགས་རིགས་པར་སློབ་སྦྱོང་དང་། ལོ་བཅོ་བརྒྱད་ལ་སོན་སྐབས་ལོན་ཊོན་གྱི་ཐག་ཉེའི་ཨེན་ཧྥིལ་ཊེར་(Enfield) ཡོད་པའི་སྒེར་བཙུགས་གཙུག་ལག་སློབ་གྲྭ་ཞིག་ནང་བསླབ་པ་མཐར་ཕྱིན། དེ་ནས་ཟླ་དྲུག་རིང་ལ་ཧྥ་རན་སིར་ཡུལ་སྐོར་དུ་ཕྱིན་ཞིང་སླར་ལོག་ནས་རང་གི་གཅེན་པོ་རོ་སྦར་ཊིའི་(Robert) ལོན་ཊོན་དང་སི་ཀོ་ཊེར་ཡོད་པའི་ལས་ཁུངས་ནང་དངུལ་གཉེར་གྱི་བྱ་བ་ལོ་བཞིར་བྱས།

རྒྱ་གར་ཤར་ཕྱོགས་ཚོང་སྡེ།

༡༧༧༠ལོར་དབྱིན་ཇི་བས་གཉེར་བའི་རྒྱ་གར་ཤར་ཕྱོགས་ཚོང་སྡེའི་ནང་བྱ་བ་ཐོབ་སྐེ་བྷང་གལ་ལ་ལོ་སྔ་ཕྱིར་མུ་གེ་བྱུང་སྐབས་ཏེ། ལོ་དེའི་ཟླ་དགུ་པར་དབྱིན་ཇིའི་དབང་ཤུགས་ཀྱི་ལྟེ་གནས་བྷང་ག་ལའི་གྲོང་ཁྱེར་ཀ་ལི་ཀ་ཏར་འབྱོར། དེར་སླེབས་ནས་རིང་པོ་མ་ཐོགས་པར་རང་ཉིད་ཀྱི་ཤེས་འཛིན་ལ་བརྟེན་ནས་ཤར་ཕྱོགས་ཚོང་སྡེའི་གཞུང་འཛིན་སྤྱི་ཁྱབ་པ་ཝ་རེན་ཧ་སི་ཁྲིན་(Warren Hastings) གྱི་ལག་རོགས་སུ་བསྐོ་བཞག་བྱས། ༡༧༧༤ ལོར་སྤྱི་ཁྱབ་པ་ཝ་རེན་ཧ་སི་ཁྲིན་གྱིས་ཁོང་འབྲུག་དང་བོད་དུ་སྐུ་ཚབ་ཏུ་བཏང་ཏེ་ཁོང་ནི་ལོ་རྒྱུས་ནང་བོད་དབྱིན་བར་འབྲེལ་བ་བྱུང་མཁན་གཞུང་འབྲེལ་མི་སྣ་ཐོག་མ་དེ་ཆགས། བོད་དབྱིན་གཉིས་ཀྱི་ཐོག་མའི་འབྲེལ་བ་འདི་ནི། དང་པོར་འབྲུག་ཡུལ་དང་ཀུ་ཅི་བྷེ་ཧར་(Cooch Behar)གཉིས་བར་བྱུང་བའི་རྩོད་རྙོག་ཅིག་ལས་འཕྲོས་ཏེ་འབྲུག་དང་དབྱིན་གཞུང་གཉིས་བར་དམག་འཁྲུག་ལངས་པ་དེའི་བར་འདུམ་གྱི་ཆེད་དུ་བཏང་བའི་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཐོག་དྲུག་པ་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་(1738-1780)ཀྱི་ཕྱག་ཡིག་ཅིག་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་འདུག

PORTRAIT OF GEORGE BOGLE.

ཇོར་རྗེ་བྷོ་གོལ་གྱི་འདྲ་པར།

འབྲུག་དང་ཀུ་ཅི་བྷི་ཧར་བར་གྱི་རྩོད་རྙོག

༡༧༣༠ལོར་ཀུ་ཅི་བྷི་ཧར་གྱི་རྒྱལ་པོས་རྒྱ་གར་གྱི་མུ་གལ་རྒྱལ་པོར་ཁ་གཏད་གཅོག་པའི་ཆེད་དུ་འབྲུག་ལ་རྒྱབ་རོགས་བཙོལ་ཅིང་འབྲུག་དང་བར་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་དང་། རིམ་པས་ཀུ་ཅི་བྷི་ཧར་ནང་འབྲུག་གི་དབང་ཤུགས་ཆེ་རུ་ཕྱིན་འདུག

སྡྷ་ཏི་ག་རཛ་སྲེ་ཀུ་ཅི་བྷི་ཧར་གྱི་རྒྱལ་པོ་གཤེགས་རྗེས་༡༧༧༡ནང་སྐུ་མཆེད་རྣམས་རྒྱལ་པོར་སུ་བསྐོ་མ་འཆམ་པའི་སྐབས།འབྲུག་སྡེ་སྲིད་བཞི་དར་བས་རྒྱལ་སྲས་དགྲ་གཅན་ཁྲི་ལས་ཕབ་སྟེ་འབྲུག་ཏུ་བཙོན་ལ་བཅུག་ཅིང་དེའི་ཚབ་ཏུ་འབྲུག་པའི་མཐུན་ཕྱོགས་རྒྱལ་སྲས་ཤིག་རྒྱལ་ཁྲིར་བཀོད། དེའི་སྐོར་པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ནང་། འབྲུག་སྡེ་སྲིད་བཞི་དར་ནས་གོས་སྐུ་ཆེན་པོ་གསར་བཞེངས་གྲུབ་པ་དང་བསྟུན་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ལ་ཕེབས་འབུལ་སྤྱན་མི་ཆེད་དུ་མངགས་པ་འགྱུར། ཕར་ཡང་ཕེབས་སོ་བརྗོད་པའི་བཀའ་ཤོག་དང་གནང་སྐྱེས་བཟང་པོ་བཅས་དྲུང་འཁོར་ཆེན་དུ་མངགས་ཏེ། སྡྷ་ཏི་ཀའི་རྜཛ་སྲི་སྲིད་ནས་བཙོན་དུ་བཟུང་ཡོད་འདུག་པ་གློད་གྲོལ་མཛད་ན་ལེགས་པའི་ཞལ་

FEATURES

ཆེད་བསྒྲིགས།

RIGHT: THE SIXTH PANCHEN LAMA LOZANG PELDEN YESHÉ.

པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དྲུག་པ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས།

ཏ་ཕེབས། སྡེ་སྲིད་ནས་ཀྱང་བཀའ་སྤྱི་བོས་ནོད་དེ་སངས་རྒྱས་སྟོང་སྐུ་གསེར་ཟངས་ལས་གྲུབ་པ་གསར་བཞེངས་ཀྱི་ཕུད་ཡིན་ཚུལ་གྱི་སྐུ་བརྙན་གྱིས་ཐོག་དྲངས་པའི་དངོས་འབུལ་རྒྱ་ཆེན་པོ་བསྐུར་ཏེ་བཀའ་ལས་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མི་འགལ་བར་དེ་འཕྲུལ་ཞྭ་ཏེ་ཀའི་ར་ཛ་ཡང་བཙོན་ནས་བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་གྱི་ཞུ་ཡིག་འབྱོར་པས་ཐུགས་མཆོག་ཏུ་དགྱེས་ཞེས་གསལ་འདུག་ཀྱང་། དངོས་སུ་ན་རྩོད་རྟོག་དེ་མར་མ་འཇགས་པར། ༡༧༧༢ནས་ ༡༧༧༣ ནང་རྒྱལ་སྲས་དགྲ་གཅན་གྱི་རྒྱབ་རྟེན་དབྱིན་ཇིའི་རྒྱ་གར་ཤར་ཕྱོགས་ཀོང་སྤྱི་ལངས་ནས་དབྱིན་འབྲུག་བར་དམག་འཁྲུག་ལངས་ཤིང་ཀུ་ཙི་བྷི་ཧར་ནང་ཡོད་པའི་འབྲུག་གི་དམག་སྐར་མཐར་སློད་བཏང་སྟེ་སྦྲག་ས་གྲོ་བར་ཕྱོགས་སུ་དེད་པ་མ་ཟད་འབྲུག་གི་ས་ཆ་ཡང་གང་འཚམ་ཤིག་དབྱིན་ཇིར་ཤོར། སྐབས་དེར་འབྲུག་ནང་ཁུལ་དུའང་རྩོད་རྟོག་བྱུང་སྟེ་བཞི་དར་བའི་སྡེ་སྲིད་ཀྱི་གོ་གནས་ཕབ་ཅིང་སྡེ་སྲིད་གསར་པ་ཀུན་དགའ་རིན་ཆེན་ལ་བསྐོས། སྡེ་སྲིད་བཞི་དར་བ་རྗེས་སུ་བོད་ནང་སྐྱབ་བཅོལ་དུ་འབྱོར་བ་རྒྱབ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་ཞིབ་སུ་མ་བཅུག་པར་བཀྱོངས་འདུག

པན་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་ཡིག

འབྲུག་སྡེ་སྲིད་ཀུན་དགའ་རིན་ཆེན་གྱིས་པན་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་ཕྱི་འབྲུག་གཉིས་ལ་བར་འདུམ་གནང་དགོས་པའི་རེ་འདུན་ཞུས་པ་དང་། གོར་ཁ་ས་སྐྱོང་གིས་ཀྱང་འབྲུག་དང་ཕེ་རེང་སོགས་ས་སྐྱོང་ཁ་ཤས་འཁྲུག་ཟིང་གི་སྐབས་སུ་ཡོད་འདུག་པར་རྗེ་ཉིད་ནས་བར་ཆིངས་ཤིག་གནང་ན་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཚུལ་ཞུས། དེ་བས༡༧༧༤ནང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་པུ་རན་ཏ་སི་ཁྲིན་ལ་སྐུ་ཚབ་ཆེད་མངགས་གཏོང་འབྲུག་གི་ས་ཆ་བླངས་པ་རྣམས་ཕྱིར་སློག་དང་འབྲུག་དང་ཕན་ཚུན་འགྲིག་འཇགས་ཡོང་བའི་ཕྱག་འཕྲིན་བཏང་བ་རྒྱ་གར་དབྱིན་གཞུང་ལ་ཟླ༣ཚེས༢༩ཉིན་འབྱོར་ཏེ། ཀོང་སྤྱིའི་སྤྱི་ཁྱབ་པས་དེ་ནི་བོད་འབྲུག་གཉིས་ནང་འབྲེལ་བ་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་ཡག་པོ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ནས་ལམ་སང་དེ་ལ་ངོས་ལེན་གྱིས་འབྲུག་པའི་ས་བཟུང་བ་རྣམས་ཕྱིར་སློག་གནང་ཞིང་། ༡༧༧༤ ལོའི་ཟླ ༤ ཚེས ༢༥ ཉིན་རྒྱ་གར་དང་འབྲུག་གཉིས་ཕན་ཚུན་དམག་འཁྲུག་མེད་པར་ཞི་བདེར་གནས་རྒྱུ་དང་ཚོང་གི་འབྲེལ་བ་བྱེད་རྒྱུའི་ཆིངས་ཡིག་ཅིག་ཀྱང་བཞག་འདུག

ཇོར་རྗེ་བྷོ་གལ་བོད་འབྲུག་ལ་སྐུ་ཚབ་ཏུ་བཏང་བ།

དབྱིན་འབྲུག་གི་དམག་འཁྲུག་དང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་ཡིག་དེས་དབྱིན་གཞུང་ལ་འབྲུག་ནང་ཚོང་འབྲེལ་དང་། བོད་ནང་ཡང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་བརྒྱུད་འབྲེལ་བའི་སྒོ་མོ་གསར་བ་ཞིག་འབྱེད་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་ཡག་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཏེ། དོན་དག་འདི་ལག་ལེན་བསྟར་བར་ཡིད་ཆེས་བློས་འགེལ་བྱེད་ཆོག་པའི་ཚོང་སྤྱིའི་ནང་གི་གཞུང་ཞབས་པ་རྣམ་དཔྱོད་ཅན། གཟབ་ནན། ཏན་ཏན་ཡིན་པའི་ཇོར་རྗེ་བྷོ་གལ་ལ་བསྐོ་བཞག་དང་ལག་རོགས་སུ་སྨན་པ་ཨ་ལེག་ཟན་ཊར་ཧ་མེལ་ཁྲོན་(Alexander Hamilton) བཏང་། བོད་ནང་ཁོང་གི་ལས་འགན་ནི། ཚོང་

འབྲེལ་གྱི་སློ་མོ་ཞིག་ཕྱེ་བར་འབད་རྒྱུ་དང་འབྲེལ། དུང་ལྷང་གཡལ་ནས་ལྷ་ས་བར་གྱི་ལམ་རྒྱུས་ཆ་རྒྱུས་དང་། ལྷ་ས་དང་ཁྲིམ་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་འབྲེལ་བ། གཞུང་དང་གཞུང་གི་ཡོང་སྒོ། བྱེད་སྒོ་ཁག་ལ་རྒྱུས་ལོན་བྱེད་དགོས་པའི་མངགས་ཆ་ཡང་གནང་འདུག

སྐོགལ་སྐུ་འཁོར་ ༡༧༧༨ ལོའི་ཟླ་༤་བའི་ཟླ་དཀྱིལ་ལ་ཀ་ལི་ཀ་ཏ་ནས་ལམ་དུ་ཆས་ཏེ་ ཟླ་ ༧ ཚེས ༩ ལ་འབྲུག་ཡུལ་དུ་འབྱོར། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་བོད་གཞུང་ལ་ཕོ་བོད་དུ་ཡོང་ཆོག་མིན་གྱི་དགོངས་སྐོར་ཞུས་པའི་བཀའ་ལན་མ་འབྱོར་བར་ཟླ་གསུམ་ལ་དེར་སྒུག་དགོས་བྱུང་འདུགམཐར་ཆོག་མཆན་རེག་སྟེ་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡༣ ཉིན་རོགས་པ་ཧ་མིལ་ཁྲོན་སོགས་འཁོར་དང་བཅས་འབྲུག་རྒྱལ་ས་ནས་ལམ་དུ་ཆས་ཏེ་འབྲུག་ཁོངས་ཕ་རི་དང་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་ཕག་རི། རྒྱལ་རྩེ་སོགས་བརྒྱུད་ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༤ ཉིན་ཤངས་རྣམ་གླིང་རྫོང་ཁོངས་བདེ་ཆེན་རབ་རྒྱབ་དགོན་དུ་ འབྱོར་ཏེ་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་ཐོག་མའི་མཇལ་འཕྲད་བྱུང་འདུག གནས་འདི་ནི་ཁོང་ལོ་ཤས་གོང་ནས་འབྲུམ་གཡོལ་དུ་ཐེབས་ཏེ་བཞུགས་ཡུལ་ཡིན།

བོད་དུ་ཟླ་ལྔ།

སྐོགལ་འབྱོར་བའི་ཟླ་གཅིག་གི་རྗེས་ཏེ་ ༡༧༧༨ ཟླ་ ༡༢ ཚེས ༧ ཉིན་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་བདེ་ཆེན་རབ་རྒྱས་དང་ཁ་གྱེས་ནས་འབྲུངས་ཡུལ་བཀྲ་ཤིས་རྩེ་སོགས་བརྒྱུད་མི་ཚོགས་མང་པོའི་ཐེབས་བསུའི་ཁྲོད་རང་གི་གདན་ས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་ཞབས་སོར་འགོད་སྐབས་སྐོགལ་ཡང་མཉམ་དུ་ཡོད་པ་རེད།

སྐོགལ་བོད་དུ་ ༡༧༧༤ ཟླ་ ༨ ཚེས ༧ བར་ཟླ་ལྔ་ལ་བསྡད་པ་དང་། དེའི་རིང་ཕྱི་ལོགས་སུ་ཁམས་སངས་སུ་ཉིན་ཤས་ཐེབས་པ་མ་གཏོགས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་བསྡད། དེར་བསྡད་པའི་རིང་། དགོན་པའི་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་མཛད་སྒོ་ཁག་ལ་ཞུགས་པ་མ་ཟད། རྒྱ་ནག ཕྱི་སོག བལ་ཡུལ། ཀ་ཤི་མིར་གྱི་ཚོང་པ་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་མི་སྣ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཐུག་འཕྲད་བྱས། ལྷག་པར་དུ་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ནང་མི་རྣམས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡག་པོ་བྱུང་ཞིང་། དེ་སྐབས་དགུང་ལོ་ཉེར་བརྒྱད་ལ་སོན་ཡོད་པའི་ཁོང་གི་སྐུའི་ཚ་མོ་བསམ་སྡིངས་རྡོ་རྗེ་ཕག་མོ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་པ་སྐལ་བཟང་མཆོག་ལྡན་བདེ་ཆེན་དབང་མོ་ལའང་མཇལ་ཞིང་། མོ་ནི་ནམ་རྒྱུན་ནས་སྐུ་གཟུགས་ཐང་པོ་ཞིག་མིན་པར་བརྟེན་སྨན་པ་ཧ་མིལ་ཁྲོན་གྱིས་མོ་བཀྲས་ལྷུན་དུ་བཞུགས་ཡུན་རིང་སྨན་བཅོས་ཀྱང་གནང་འདུག

སྐབས་རེར་བོད་ཕྱི་ནང་གི་མགྲོན་པོ་རྣམས་དང་མཉམ། བོད་ཇ་འཐུང་ཞིང་། ཁ་བཟྟ་གློད། སྒོ་ཐ་འཐེན། མིག་མངས་རྩེད་པ་སོགས་བྱས་ནས་བསྡད། ཁམས་སངས་ཀྱི་སྐབས་སུ་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་གཉེན་ཉེ་ཚོ་དང་མཉམ་རྔོན་རྒྱག་ཏུའང་ཕྱིན། དེར་བསྡད་རིང་ལྷ་སར་འགྲོ་རྒྱུར་འབད་པ་བྱས་འདུག་ནའང་བོད་གཞུང་གིས་ཆོག་མཆན་མ་སྤྲད་པས་འགྲོ་ཐབ་མི་འདུག

བོད་དབྱིན་བར་ཚོང་གི་འབྲེལ་ལམ་བཟོ་རྒྱུར་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་ངོས་ནས་གང་ཡོང་བྱས་འདུག་ནའང་། བོད་གཞུང་བློ་དོགས་མང་པོས་ཁེངས་པ་དང་། ནེ་པ་ལ་གོར་ཁ་རྒྱལ་པོའི་བཙན་གནོན་འོག་ཡོད་པ་མ་ཟད་འབྲས་ལྗོངས་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་ནས་འབྲུག་ཟིང་གི་སྐབས་

RIGHT: AN ENGRAVING OF THE ROSARY PRESENTED TO GEORGE BOGLE BY THE SIXTH PANCHEN LAMA.

པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་ཕྲེང་དྲུག་པས་ཇོར་རྗེ་བོ་གལ་ལ་གནང་བའི་ཕྱག་ཕྲེང་།

ས་འཁྱིལ་བ། འབྲུག་ཡུལ་གྱིས་ཀྱང་བོད་མི་ཚོང་པ་དང་ཕྱི་གླིང་བ་འབྲུག་བརྒྱུད་ཡོང་མི་འཇུག་པ་བཅས་ཀྱིས་བདེ་འཇགས་ཀྱི་ཚོང་ལམ་ཞིག་རྙེད་པར་མ་གྱུར་པ་རེད།

པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་ཕྲེང་དྲུག་པ།

བོ་གལ་ལྷ་སར་འགྲོ་མ་ཐུབ་པ་དང་དབྱིན་བོད་བར་ཚོང་འབྲེལ་ཡག་པོ་ཞིག་འཛུགས་མ་ཐུབ་ན་ཡང་། ཁོང་བོད་དུ་ཡོང་བའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ལྟར། བོད་ནང་ལ་འབྲེལ་བའི་སྒོ་མོ་ཞིག་ཕྱེས་པ་མ་ཟད་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ཡག་པོ་ཞིག་བཟོས་པ་རེད། རྗེས་སུ་འང་མུ་མཐུད་བོད་ནང་འབྲེལ་བ་བྱེད་སའི་སྒོ་མོ་ཞིག་ཕྱེ་ཐུབ་པ་རེད། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ནི་དེ་སྐབས་དགུང་ལོ་བཞི་བཅུ་ཡས་མས་ཤིག་དང་། སྐུ་གཟུགས་ཆུང་ཞིང་སྐུ་ཤ་རྒྱགས་སེ་བ།བཞིན་མདངས་དཀར་ལ་འཛུམ་པའི་མདངས་དང་ལྡན་ཞིང་ཞལ་རྣེད་ཆེ་བ་ཞིག་དང་། ཁོང་གི་སྐུ་ག་ཤིས་ཀྱང་ཞལ་སངས་ཤིང་དྲང་ཐད་དུ་སྨྲ་མཁན། ཧ་ལས་པའི་དགྱེས་ཉམས་དང་ཐུགས་སྤྲོ་བོའི་ངང་ཞལ་གསུང་གནང་ཞིང་། བཞད་མོ་བཞད་ཅིང་ཉམས་འགྱུར་བསྟན་ཏེ་སྐྱུང་དགོད་བྲོ་བོ་གསུང་མཁན་ཞིག་ཡིན་འདུག

བོ་གལ་གྱིས། ངས་ཁོང་གི་སྟེང་ནས་འགྲོ་བ་མི་ལ་རང་ཆས་སུ་ཡོད་པའི་ཞན་སྐྱོན་བཙལ་བར་འབད་པ་ཡིན་ཏེ། ཁོང་ནི་ས་སྟེང་སྐྱེ་དགུ་ཡོངས་ཀྱི་བརྩེ་བའི་མགོན་དུ་གྱུར་པས་ངས་ཅི་ཡང་རྙེད་མ་སོང་། སེམས་གཏིང་ནས་ཁོང་ལ་སྐྱོན་གྱི་མཛུབ་མོ་འཛུགས་ས་ཞིག་རྙེད་པའི་གོ་སྐབས་ཡོངས་སུ་བྲལ། ཞེས་བྲིས་འདུག མཐའ་མཇུག་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་རྒྱ་གར་དུ་བོད་མི་གནས་སྐོར་བ་ཚོ་སྡོད་ས་ཞིག་རྒྱག་ཆོག་པའི་རེ་བ་ཞུས་པ་དེ་བོ་གལ་གྱིས་དེ་བཞིན་བསྒྲུབ་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་བྱས་ཤིང་། རྗེས་སུ་ཀ་ལི་ཀ་ཏའི་ཐག་ཉེ་ཆུ་བོ་གང་གཱའི་འགྲམ་ངོགས་སུ་ལྷ་ཁང་ཞིག་དང་མགྲོན་ཁང་ཞིག་རྒྱབ་ཡོད་འདུག

པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས། རྗེས་སུ་ ༡༧༨༠ ལོར་རྒྱ་ནག་ལ་ཆིབས་སྒྱུར་སྐབས། བོ་གལ་ཡང་ཕར་ཡོང་བར་ལག་འཁྱེར་བཟོ་རྒྱུར་ཐབས་ཤེས་འཐེན་རྒྱུ་བྱས་འདུག་ཀྱང་། ཁོང་གཉིས་ཀ་ལོ་སྔ་ཕྱི་བྱས་ནས་གྲོངས་པར་བརྟེན་དེ་ལྟར་མ་ཡོང་པ་རེད།

ཇོར་རྗེ་བོ་གལ་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཟིན་ཐོ་གསར་པ།

བོ་གལ་ཕར་རྒྱ་གར་དུ་སླེབས་པ་དང་། ཁོང་གིས་བོད་ནང་འབྲེལ་ལམ་བཟོས་པའི་བྱས་རྗེས་ལ་གདེང་འཇོག་དང་དྲན་རྟེན་གྱི་ཆེད་དུ། ༡༧༧༤ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་ཡོད་པའི་དབྱིན་ཇིའི་རི་མོ་བ་ཁྲི་ལི་ཁེ་ཁྲལ་གྱིས། བོ་གལ་གྱིས་བོད་ལྭ་གོན་ཞིང་ལག་ལ་ཁ་བཏགས་ཤིག་བཟུང་ནས། ཁྲི་སྟེང་བཞུགས་པའི་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་མཇལ་འཕྲད་ཞུ་བཞིན་པའི་ཚུལ་བྲིས་པའི་ཚོན་རིས་དེ། སྤྱི་ཁྲབ་པ་ཧྭ་རེན་ཧ་སི་ཁྲིན་གྱིས་དབྱིན་རྒྱལ་ལ་ལག་རྟགས་སུ་བསྐུར་ཞིང་། དེ་ད་ལྟའང་དབྱིན་ཇིའི་སྐུ་དྲག་སྒྱུ་རྩལ་གསོག་ཉར་ཁང་དུ་ཡོད་འདུག

ཇོར་རྗེ་བོ་གལ་ནི་༡༧༨༡ལོར་ཀ་ལི་ཀ་ཏར་ཁང་པའི་ཐོག་སྟེང་ནས་འདྲེད་བརྡར་ཤོར་བ་ལ་བརྟེན་ནས་གྲོངས་པར་གྱུར། ཁོང་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པས་ད་ལྟ་བར་ཁོའི་སྐོར་བྲིས་པའི་དེབ་དང་རྩོམ་

མི་ཉུང་བ་ཞིག་བྱུང་པ་རེད། དེ་ཡང་ཁོང་ནི་གངས་རི་ནྲ་བའི་ལྒྱུགས་རི་བཙན་པོ་ཕྱི་སྣེ་བོད་དུ་ཡོང་མཁན་དབྱིན་གཞུང་གི་མི་སྣ་དང་པོ་དང་དབྱིན་བོད་བར་འབྲེལ་བའི་སྣོ་མོ་གསར་པ་ཞིག་འབྱེད་མཁན་ཡིན་པས་ལོས་ཡིན། དེར་མ་ཟད། སྐྱེས་དམན་གཅིག་གིས་ཁྱོ་ག་མང་དུ་བསྟེན་མཁན་གྱི་མིང་སྟེ། དབྱིན་སྐད་དུ polyandry ཟེར་བའི་མིང་འདི་ཐོག་མར་གསར་བཟོ་གནང་མཁན་ཡང་ཁོང་ཡིན་འདུག ད་དུང་ཉེ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ནང་བོད་མོ་ཞིག་དང་བཟའ་ཟླ་སྒྲིག་མཁན་ནུབ་གླིང་པ་དང་པོ་དེ་ཡང་རེད། ཁོང་གིས་ཆང་ས་རྒྱ་ནས་རྒྱབ་མེད་པར་བཤད་མཁན་འདུག་ཀྱང་། ཕ་ཊི་རིག་ཧྥ་རན་ཆི་Patrick French ནས་ཁོང་གིས་བོད་མོ་བདེ་ཆེན་དང་མཉམ་གཉེན་སྒྲིག་ནས་བུ་མོ་གཉིས་སྐྱེས་པ་དང་། རྗེས་སུ་བུ་མོ་གཉིས་སི་ཁོ་ཊི་ལན་ཞེར་བཏང་བར་བཤད།

ཁོང་གྲོངས་པའི་རྗེས། བྱ་ཇོར་རྗེ་George དང་། བུ་མོ་མར་ཐ་Martaདང་མེ་རི་Mary བཅས་བྱིས་པ་གསུམ་ཡོད་པ་དང་། ཁྲིམ་རྒྱུད་ཀྱི་མིའི་བཤད་རྒྱུན་ལ་འང་། བུ་མོ་གཉིས་ཀྱི་ཨ་མ་བོད་མོ་ཡིན་པར་བཤད།

ཟུར་ལྟའི་དཔྱད་གཞི།

༡ པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ཉི་མའི་འོད་ཟེར།
༢ ཞུ་སྐབ་པའི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས།
༣ ཕྲ་རེན་ཀ་སི་ཁྲིན་གྱི་ཡིག་ཚོགས།
༤ གཡུ་མཚོ། ༡
༥ ཇོར་རྗེ་བོ་གལ་བོད་དུ་ཕྱིན་པ་དང་ཐོམ་སི་མན་ནེན་ལྷ་སར་འགྲུལ་བཞུད་བྱས་པའི་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་སྒྲིགས།
༦ ཁེ་ཊི་ཁྲིལ་ཆི་ཆེར་གྱིས་བྲིས་པའི། ཐང་གལ། འབྲུག བོད་ནས་བསྐྱར་བའི་ཇོར་རྗེ་བོ་གལ་གྱི་ཡི་གེ་ཁག
༧ དབྱིན་ཇིས་འབྲུག་ལ་བཙན་འཛུལ། ༡༧༧༢ ནས་ ༡༩༠༧
(བོད་ཀྱི་ཡིག་ཚང་ལས་བྱུང་བའི་ཕྱི་རྒྱལ་བའི་མི་མིང་འགའ་ཞིག་གི་དག་ཆ་ཁུངས་གཏུགས་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་རང་སོར་བཞག་ཡོད་པ་དགོངས་འཛགས་ཞུ།-རྩོམ་སྒྲིག་པས།)

མགོན་པོ་ཚེ་རིང་ནི་མཚོ་སྔོན་དགེ་ཐོན་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ནས་མཐར་ཕྱིན། ཁོང་གིས་བོད་ཡིག་དགེ་རྒན་དང་། ལྟང་གཞོན་རྩོམ་རིག་དུས་དེབ་དང་དམངས་གཙོ་ཚགས་པར་གྱི་རྩོམ་སྒྲིག་གི་ཕྱག་ལས་གནང་མྱོང་། དེང་སང་ཁེན་ཏ་ན་བཞུགས་ཡོད།

FEATURES

ཆེད་བསྒྲིགས།

Translating the Wingbeats:

Tibetan Writings for the German-language Reader

GUEST Editor Françoise Robin interviewed literary scholars and translators Alice Grünfelder and Franz-Xaver Erhard regarding the publication of *Flügelschlag des Schmetterlings: Tibeter erzählen [Wingbeat of the Butterfly: Tibetan Stories]*, Alice Grünfelder (ed.), published by Unionsverlag (Zürich), 2009. This publication features German language translations of selected works by Tibetan writers originally written in Tibetan, Chinese and English.

RIGHT: EDITOR AND TRANSLATOR ALICE GRÜNFELDER (TOP) AND TRANSLATOR FRANZ-XAVER ERHARD (BOTTOM).

རྩོམ་སྒྲིག་པ་དང་ལོ་ཙཱ་པ་ Alice Grünfelder (གོང་)དང་ལོ་ཙ་པ་ Franz-Xaver Erhard(འོག)

Contents

Translations from the Tibetan by Franz-Xaver Erhard:

Döndrub Gyel. *Rkang lam phra mo*
Tsering Döndrub. *Ra lo*
Pema Tseten. *Gangs*
Tagbum Gyel. *Ha pa gsos pa'i zin tho*

Translations from the English by Alice Grünfelder and Franz-Xaver Erhard:

Jamyang Norbu. Preface to *Shadow Tibet*
Yangdon Dhondup. "The Life of Gendün Chophel Re-discovered."
Poems by Buchung D. Sonam ("Conflict in Duality"), Tenzin Tsundue ("The Third Side of a Coin"), and Palden Gyel ("Your Birthday").
Thubten Samphel. *The Last Idol*

Translations from the Chinese by Alice Grünfelder:

Tsering Woeser. "Ji yi ci shasheng zhi xing" / "A Killing Trip."
Geyang. "Yige laoni de zishu" / "The Story of an Old Nun."
Alai. *Xuemai / Blood Ties*.

Questions:

How did this collection of translation come into being?

AG: I started the project because I was interested in the different views that Tibetan authors inside and outside of Tibet have towards Tibet. I realized that the common problems of being a member of a community dominated by a larger community, and feeling estranged, are much more obvious than the differences. Also, I wanted to see the progress of Tibetan literature after 1989 because, after that year, the Tibetan literary scene changed totally. Literature in Chinese lost its relevance and many authors left Lhasa. Northeastern Tibet became a more important publishing ground for literature written in Tibetan.

ཕྱེ་མ་ལེབ་ཀྱི་གཤོག་རྡེབ་ཀྱི་ཡིག་སྒྲུར།

འཛར་མན་སྐད་ཀྱི་ཀློག་པ་པོ་ལ་བོད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས།

གདན་ཞུས་རྩོམ་སྒྲིག པ་ཚོས་ཉིད་དབང་མོ་ལགས་(Francoise Robin)ནས་རྩོམ་རིག་མཁས་དབང་དང་ལོ་ཙཱ་བ་ཨེ་ལིས་ག་རན་ཕེལ་ཏར་[Alice Grunfelder]དང་ཕ་རན་ཛི་ཛེ་ཕྱི་ཡར་ཨར་ཧྲཊ་[Franz-Xaver Erhard]རྣམ་གཉིས་ལ་ "ཕྱེ་མ་ལེབ་ཀྱི་གཤོག་རྡེབ། བོད་ཀྱི་སྒྲུང་།(Wingbeat of the Butterfly: Tibetan Stories)"ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་དེའི་སྐོར་ལ་བཅར་འདྲི་ཞུས་པ། དཔེ་དེབ་འདི་ཨེ་ལིས་ག་རན་ཕེལ་ཏར་ནས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་པ་དང་Unionsverlag (Zurich) ཞེས་པའི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ནས་ནས་༢༠༠༩་ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དཔེ་དེབ་འདི་ནི་འཛར་མན་སྐད་དུ་ཐེངས་དང་པོར་ཆེད་སྒྲིག་བྱས་པའི་བོད་པའི་རྩོམ་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་ཡིག་དང་། རྒྱ་ཡིག་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བྲིས་པའི་བརྩམས་ཆོས་འདེམས་བསྒྲིགས་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན།

ནང་དོན།

བོད་ཡིག་ནས་སྒྱུར་མཁན་ཕ་རན་ཛི་ཛེ་ཕྲར་ཨར་ཧྲཊ་[Franz-Xaver Erhard]

- དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་རྔང་ལམ་ཕྲ་མོ།
- ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་ར་ལོ།
- པད་མ་ཚེ་བརྟན་གྱི་གངས།
- སྟག་འབུམ་རྒྱལ་གྱི་ཧ་པ་གསོས་པའི་ཐེན་པོ།

དབྱིན་ཡིག་ནས་སྒྱུར་མཁན་ཨེ་ལིས་ག་རན་ཕེལ་ཏར་[Alice Grunfelder]དང་། ཕ་རན་ཛི་ཛེ་ཕྲར་ཨར་ཧྲཊ་[Franz-Xaver Erhard]

- འཇམ་དབྱངས་ནོར་བུའི་གྲིབ་འོག་གི་བོད་ཅེས་པའི་དཔེ་དེབ་ཀྱི་གླེང་བརྗོད།
- དོན་གྲུབ་གཡང་སྐྱོན་གྱི་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་སྐོར་གྱི་ཐེན་པོ་ཞིག
- བ་ཆུང་བསོད་ནམས་ཀྱི་སྙན་རྩོམ་ངོ་བོ་གཉིས་ཀྱི་འགལ་བ།
- བསྟན་འཛིན་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་སྙན་རྩོམ་སྒོར་མོའི་སྐྱེ་གསུམ་པ།
- དཔལ་ལྡན་རྒྱལ་གྱི་ཁྲིད་ཀྱི་སྐྱེས་སྐར།
- ཐུབ་བསྟན་བསམ་འཕེལ་ལགས་ཀྱི་མཐའ་མའི་མཆོན་སྐྱུ།

རྒྱ་ཡིག་ནས་སྒྱུར་མཁན་ཨེ་ལིས་ག་རན་ཕེལ་ཏར་[Alice Grunfelder]

- ཚེ་རིང་འོད་ཟེར་ལགས་ཀྱི་སློག་གཅོད་ཐེངས་ཤིག་གིས་འགྱུལ་བསྐྱོད་ཐེན་པོ།
- དགེ་གཡང་ལགས་ཀྱི་བཙན་རྣན་མ་ཞིག་གི་རང་བཤད་ལོ་རྒྱུས།
- ཨ་ལེ་ཡི་ཁྲག་རྒྱུད།

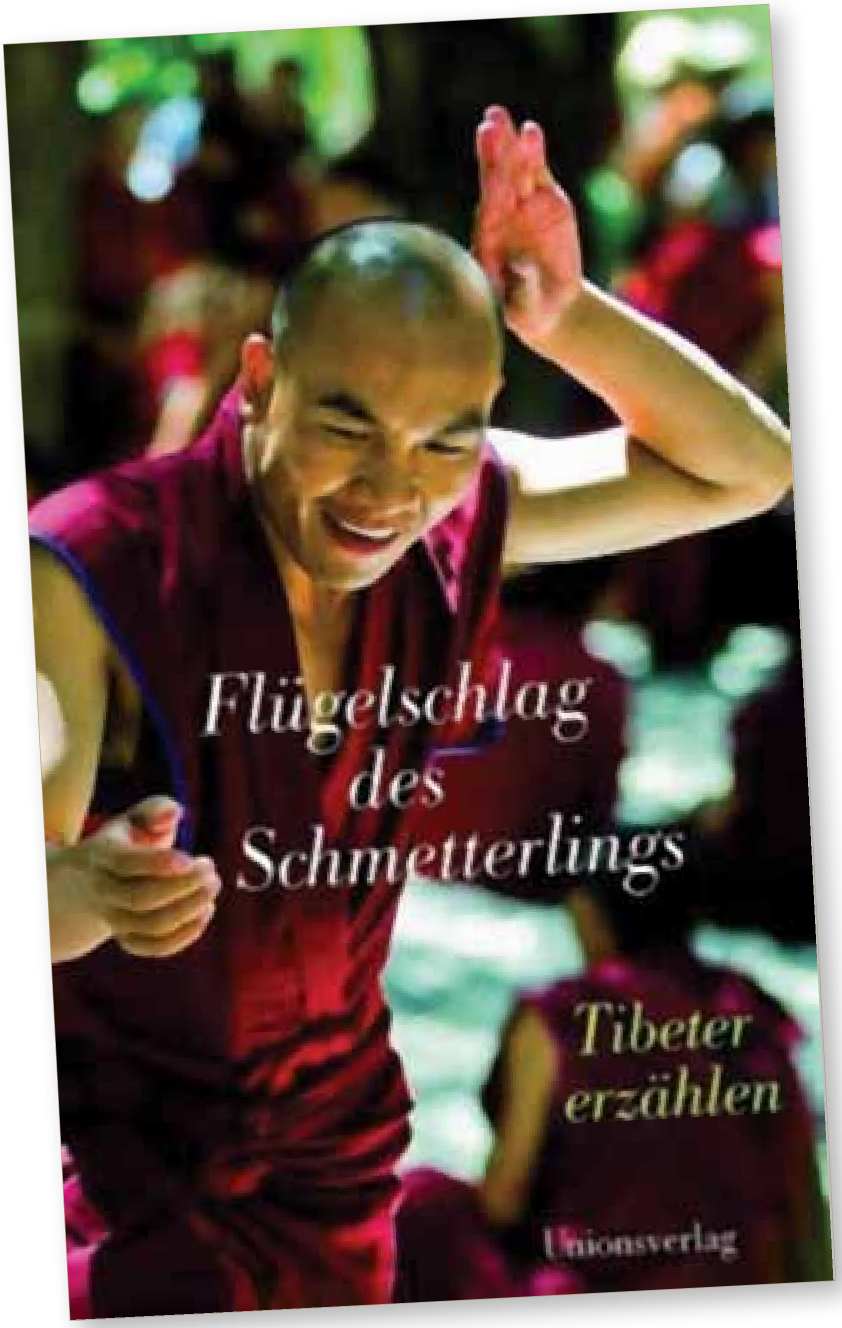

COVER OF THE GERMAN-LANGUAGE PUBLICATION *WINGBEAT OF THE BUTTERFLY: TIBETAN STORIES*.
འཇར་མན་སྐད་དུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་ཕྱེ་མ་ལེབ་ཀྱི་གཤོག་རྫེབ། བོད་ཀྱི་སྒྲུང་ཟེར་བའི་དཔེ་དེབ་དེའི་མདུན་ཤོག

༣་བ།

སྒྱུར་རྩོམ་འདེམས་བསྒྲིགས་བྱེད་པའི་དམིགས་ཡུལ་གསུང་རོགས།

AG: བོད་གཞིས་བྱེས་ཀྱི་བོད་པ་རྩོམ་པ་པོ་རྣམས་ལ་བོད་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཐད་ལྟ་ཚུལ་མི་འདྲ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཤེས་འདོད་ཀྱིས་ལས་གཞི་འདི་འགོ་བཙུགས་པ་ཡིན། སྤྱི་ཚོགས་ཆེ་བ་ཞིག་གི་དབང་འོག་ཏུ་གནས་དགོས་པ་དང་། ཕྱི་ཡོང་བ་ཡིན་པའི་ཚོར་དང་འབྲལ་ཐབས་མེད་པའི་དཀའ་ངལ་དེ་གཉིས་མཚུངས་པ་དེ་མི་མཚུངས་པ་ལས་གསལ་པོར་མངོན། དེ་མིན་ངས་༡༩༨༩ ལོའི་རྗེས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་འགྱུར་ལྡོག་ཀྱང་ཤེས་ན་འདོད། ༡༩༨༩ རྗེས་ལ་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་རྣམ་པ་ལ་སྤྱི་ཡོངས་ནས་འགྱུར་བ་ཞིག་ཕྱིན་འདུག རྒྱ་ཡིག་གི་རྩོམ་རིག་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ལ་གོ་བབ་ཇེ་ཆུང་དུ་སོང་བ་དང་རྩོམ་པ་པོ་གང་མང་ཞིག་ལྷས་དང་བྲལ། བྱང་ཤར་གྱི་བོད་ཁུལ་དེ་བོད་ཡིག་གི་རྩོམ་རིག་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་གནས་སྟང་ལས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

ཁྱེད་ཚོའི་དཔེ་དེབ་དེ་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་མཁན་སུ་རེད།

AG: Unionverlag(www.unionsverlag.com)ཟེར་བའི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་འདིས་ལོ་རབས་དགུ་བཅུའི་ནང་ལ་བཤད་པ་ལྟར་“འཛམ་གླིང་ཕར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩོམ་རིག”དཔེ་སྐྲུན་བྱེད། དཔེ་སྐྲུན་ཁང་འདིས་ལྷོ་ཨ་རི་དང་། ཨ་རབ་རྒྱལ་ཁབ། ཨེ་ཤི་ཡ་བཅས་ཀྱི་རྩོམ་རིག་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་རྒྱུ་དེ་གཙོ་གནད་དུ་འཛིན། ཁོང་ཚོས་བདག་གི་དེ་སྔའི་བརྩམས་དེབ་ཆ་ཚང་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་སོང་ལ། དཔེ་དེབ་དེ་ཚོའི་ནང་ན་དེང་རབས་བོད་ཀྱི་རྩོམ་ཡིག་རྒྱ་ཡིག་ནས་བསྒྱུར་པའང་ཡོད།(?) དཔེ་བསྐྲུན་ཁང་དེ་དང་རྒྱུན་རིང་ཡིད་ཆེས་ལྡན་པའི་འབྲེལ་བ་ཡོད་སྟབས་ད་རེས་ང་ལ་རྩོམ་པ་པོ་དང་། རྩོམ་བརྗོད་གཞི་འདེམས་རྒྱུའི་རང་དབང་ཆ་ཚང་གནང་བྱུང་།རྩོམ་སྒྲིག་པས་ཨ་ལེ་ཡི་རྩོམ་དེ་ཙང་ཙམ་རིང་དྲགས་པར་དགོངས་སོང་། རྩོམ་སྒྲིག་པ་ལ་མཚོན་ན། མོ་རང་རྩོམ་དེ་ཚོའི་སྦྱུས་ཀ་ཁོ་ནར་དོ་སྣང་ཆེ་ཡང་སྦྲུར་བྱང་གིས་མོས་སྣང་དེ་དག་ཤེས་རྟོགས་ཡོང་དང་མཚུངས་སུ་དེ་དག་ཅིའི་ཕྱིར་བདམས་པ་ཤེས་པ་ལ་ཕན་ཐོགས་གང་ལེགས་བྱུང་ཟེར། ལོ་ཚན་དེའི་ནང་དུ། ངས་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུའི་ཚན་གྱི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རིམ་འགྲེལ་བརྗོད་བྱས་ཡོད། ངས་ད་དུང་ཡིག་སྒྱུར་བྱས་པའི་སྒྲུང་རྣམས་དང་དེ་དག་གི་སྤྱི་ཁོག་ཀྱང་ངོ་སྤྲོད་བྱས་ཡོད། མཆན་བུ་ནི་སྤྱིར་བཏང་གི་གླེག་པ་པོ་ལ་འགོག་རྐྱེན་ཞིག་ཡིན་སྟབས་འདིའི་ནང་བཅུག་མེད། འོན་ཀྱང་ང་ཚོས་དཔེ་དེབ་འདིའི་ནང་དུ་རྩོམ་པ་པོ་ཚང་མའི་རྣམ་ཐར་དང་མིང་ཚིག་རེའུ་མིག་བཅས་འཁོད་ཡོད།

དཔེ་དེབ་དེའི་མདུན་ཤོག་ཏུ་དགེ་འདུན་པ་ཞིག་གིས་རྟགས་བསལ་གཏོང་བཞིན་པ་དེ་ཇི་ལྟར་བདམས་པ་ཡིན།

AG: དེ་ངས་བདམས་པ་ཡིན། གང་ཡིན་ཞེ་ན། བོད་ལ་དོ་སྣང་ཡོད་པའི་མི་ཚང་མས་དཔེ་དེབ་དེ་ཉོ་བའི་རེ་བ་བསྐྱབ་པ་ཡིན། ཁྱེད་ཀྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་བོད་ལ་དོ་སྣང་ཡོད་མི་མང་ཆེ་བ་ཆོས་ལུགས་ལ་དོ་སྣང་ཡོད་པ་དེ་ཁོ་ནས་ཡིན། དེར་བརྟེན་འདི་ནི་ཁྲིམ་རང་འབྲེལ་བའི་ཐག་གཅོད་ཅིག་ཡིན་ལ། དེ་སྔ་An den Lederriemen geknotete ལ་དེ་ལྟར་བྱས་ནས་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་། དཔེ་དེབ་ཚོང་མཁན་ཞིག་གིས་ང་ལ་བརྗོད་གསལ། ཁོང་རང་གིས་དེབ་དེ་གློག་སྒྲོང་མེད་སྟབས་གློག་པ་པོ་རྣམས་ལ་བླུ་སྐུལ་བྱེད་མི་ཐུབ་ཀྱང་། དཔེ་དེབ་གང་མང་ཞིག་ཚོང་ཐུབ་པ་དེ་ནི་མདུན་ཤོག་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིན་ཟེར།

དཔེ་དེབ་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་རྩོམ་རིག་འཛར་མན་སྐད་དུ་ཡིག་སྒྱུར་བྱས་པ་ཐེངས་དང་པོ་དེ་ཡིན་ནམ།

FXE: ངས་ཤེས་གསལ་ལྟར་ན་དེ་ལྟར་རེད།

Who is your publisher?

AG: Unionsverlag (www.unionsverlag.com) publishes "the other side of world literature," as they themselves said in the nineties. They focus on literature from South America, Africa, Arab countries and Asia. They published all my previous books, which consisted of Tibetan contemporary literature translated from Chinese[1]. Because of this long-lasting and trusting relationship, I was given total freedom in the choice of authors, texts and themes. The only reservation my publisher had was about Alai's text, which he thought was too long. As for the editor, she was only interested in the quality of the texts but added that the "Afterword" had helped her to understand the stories as well as their selection. In that section, I described the development of Tibetan literature since the fifties, and I gave also some interpretation about the translated stories or an explanation about their context. I did not include footnotes, because it is a hamper for normal readership. But we did include biographies for all authors, as well as a glossary.

What about the choice for the book cover, which shows a monk debating?

AG: I chose the book cover because I hoped all the people interested in Tibet would grab this book. As you know, most people interested in Tibet in the West are mostly only interested in religion. So it was a marketing decision. It had worked already very well with *An den Lederriemen geknotete Seele / Soul Bounded to a Leather Cord*. A bookseller told me that, although he had not read the book himself and thus could not recommend it to his readers, he sold dozens of copies, only because of the cover.

Is it the first ever collection that includes German translation of Tibetan langugage contemporary literature?

FXE: To my knowledge, yes it is.

AG: My first story collection, *An den Lederriemen geknotete Seele*, included short stories from Tibet-based writers like Tashi Dawa, Sebo, Alai, who write in Chinese. Later on, for the story collection *Himalaya: Menschen und Mythen*, I translated from English two texts by Tibetan authors: Jamyang Norbu ("The Silence and Hunter's Moon") and Gyalpo Tsering ("The Wrath of the Dead Cow").

How did you choose the authors and texts in the present book? Did you give priority to the quality of the texts or on the notoriety of the authors, or texts that had not been translated into a Western language?

FXE: Alice approached me at the IATS conference in Bonn (2006) asking if I would like to contribute some translations of Tibetan language short stories. I was then already browsing through Tibetan language magazines to find some suitable stories, i.e. not too long nor too short and not too obscure for a broader Western audience. Of course I recommended the stories and writers I liked best. Our guiding ideas were to include neither Socialist Realism, which would hardly interest a German audience, nor scar literature, as some had been translated from Chinese earlier. Also, back in 2006, few Tibetans writing in Tibetan had engaged in scar literature. Now things have changed, with books like *The Red Wind Scream (Rlung dmar 'ur 'ur)* or *[The Year of Nightmare]* (*Rmi lam 'khrug pa'i lo)*. We wanted to present readers with a broad variety of different approaches. Of course, Döndrub Gyel's essay "Rkang lam phra mo" ("The Threadlike Path") is not a novelty for Western readers as it had been translated into English but that was more than a decade ago (1997) and it had been only published in *The Tibet Journal*. Since our collection aimed at a broader and non-academic audience, I decided to present a new translation altogether. The reason why I wanted to include this essay is that it is certainly one of the most important texts to understand contemporary Tibetan literature.

AG: It was very important that the short stories have a certain literary quality. I have been reading heaps of Tibetan literature translated in many Western languages and I find most pieces disappointing from the literary point of view. In most cases the figures were plain and painted in black and white, the stories lacked any kind of dramaturgy, the message was too obvious from the very beginning, and the

1 An den Lederriemen geknotete Seele (Soul Bounded to a Leather Cord, 1997); Himalaya: Menschen und Mythen (Himalaya: Men and Myths), 2004), Reise in den Himalaya: Geschichten fürs Handgepäck (Himalayan Voyages: Hand Luggage Stories, 2008).

AG: ངས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་དེབ་དང་པོ་དེའི་ནང་དུ་བོད་དུ་གནས་སྡོད་བྱེད་བཞིན་པ་རྒྱ་ཡིག་གི་རྩོམ་པ་པོ་བགྲེས་རླབ་བ་དང་།སེ་བོ། ཨ་ལའི་བཅས་ཀྱི་སྙན་ངག་རྣམས་བཀོད་ཡོད། དེ་རྗེས་ Himalaya: Menschen und Mythenཞེས་པའི་སྙན་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དེའི་ནང་དུ་འཇམ་དབྱངས་ནོར་བུའི་བརྩམས་སྙན་ངག་བཅད་དང་རྫོན་པའི་ཟླ་བ(The Silence and Hunter's Moon)ཟེར་བ་དང་། རྒྱལ་པོ་ཚེ་རིང་གི་ཤི་བའི་བ་ཡི་ཤ་འཁོན་ (The Wrath of the Dead Cow)ཞེས་པའི་སྙན་དེ་གཉིས་དབྱིན་ཡིག་ནས་བསྒྱུར་བ་ཡིན།

དཔེ་དེབ་དེའི་ནང་གི་རྩོམ་པ་པོ་དང་རྩོམ་དེ་དག་གང་འདྲ་བྱས་ནས་བདམས་པ་ཡིན། ཁྱེད་ཀྱིས་རྩོམ་གྱི་སྤུས་ཀ་འམ་ཡང་ན་རྩོམ་པོ་པོའི་གྲགས་སྐད། ཡང་ན་དེ་སྔ་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་མ་མྱོང་བ་གལ་ཆེན་དུ་བརྩིས་ནས་བདམས་པ་ཡིན་ནམ།

FXE: ༢༠༠༦ ལོར་རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་ཚོགས་འདུ་སྐོང་ལ་ཚོགས་སྐབས། ཨེ་ལི་སི་Aliceཡིས་ང་ལ་བོད་ཡིག་གི་སྙན་ངག་ཁ་ཤས་ཡིག་སྒྱུར་གྱི་མཐུན་འགྱུར་གནང་འདོད་ཡོད་མེད་དྲིས་སོང་། སྐབས་དེ་དུས་ནས་ངས་བོད་ཡིག་དུས་དེབ་ཁག་ཏུ་སྙན་རྩོམ་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཀློག་པ་པོ་ལ་འཚམས་པ་སྤྲོ། རིང་མཐའ་ཐུང་མཐའ་གཉིས་ལ་མ་ལྟུང་ཞིང་། ནང་དོན་ལྐོག་གྱུར་མ་ཡིན་པ་དེ་འདྲ་འཚོལ་བཞིན་ཡོད། ང་རང་གི་བློ་ལ་འགྲོ་བའི་སྙན་ངག་རྩོམ་པ་པོ་དེ་དག་ངོ་སྤྲོད་བྱེད་པར་འགྱུར་བ་དེ་ནི་སློས་མི་དགོས། དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྩོམ་ལ་འཇེར་མན་གྱི་ཀློག་པ་པོ་རྣམས་དགའ་དཀའ་བས་དེབ་འདིའི་ནང་དུ་གདམ་རྒྱུ་མིན་པ་དང་། སེམས་རྣལ་འི་རྩོམ་རིག་ཀྱང་དེ་སྔ་རྒྱ་ཡིག་ནས་ཁ་ཤས་བསྒྱུར་ཚར་ཡོད་པས་དེ་ཡང་མི་གདམ་རྒྱུ་ནི་ང་ཚོའི་སེམས་ཀྱི་རྩ་འཛིན་ཞིག་ཡིན། ༢༠༠༦ ལོར་བོད་ཡིག་གི་རྩོམ་པ་པོ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་སེམས་རྣལ་འི་བརྩམས་ཆོས་སྤེལ་ཡོད། ད་ལྟ་གནས་ཚུལ་གང་མང་ལ་འགྱུར་བ་ཕྱིན་ཡོད། ལྕང་དམར་འུར་འུར་དང་རྫི་ལམ་འཁྲུགས་པའི་ལོ་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ལ་མཚོན་ན་ང་ཚོས་ཀློག་པ་པོ་ལ་བརྩམས་ཆོས་སྣ་འཛོམས་ཤིག་འབུལ་འདོད་པ་ཡིན། དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་རླང་ལམ་ཕྲ་མོ་ནི་སྙན་རྩོམ་མིན། དེ་ལོ་ངོ་བཅུ་ཕྲག་གཅིག་ལྷག་གི་སྔོན་ལ་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ན་ཡང་བོད་ཀྱི་དུས་དེབ་ཟེར་བ་དེའི་ཐོག་ལ་མ་གཏོགས་ད་ཕན་སྤེལ་མྱོང་མེད། ང་ཚོའི་དེབ་འདིས་དམིགས་ས་ནི་ཞིབ་འཇུག་པ་མ་ཡིན་པར་དེ་ལས་རྒྱ་ཆེ་བ་ཞིག་ལ་དམིགས་པ་ཡིན་སྟབས། སྒྱུར་རྩོམ་གསར་པའི་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཤིག་བྱེད་གཏན་འཁེལ་བ་ཡིན། ངས་རླང་ལམ་ཕྲ་མོ་ཞེས་པའི་ལྷུག་རྩོམ་འདི་བདམས་དོན་ནི་ལྷུག་རྩོམ་འདི་དེང་རབས་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གསར་པ་འདི་ལ་གོ་བ་ལེན་པ་ལ་ཆེས་གལ་ཆེ་བའི་བརྩམས་ཆོས་ཤིག་ཡིན་པ་དེའི་སྟབས་ཀྱིས་ཡིན།

AG: སྙན་ངག་ལ་རྩོམ་རིག་གི་སྤུས་ཚད་ངེས་ཅན་རེ་དགོས་པ་དེ་ཧ་ཅང་གལ་ཆེན་པོ་རེད། ངས་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་བསྒྱུར་བའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གང་མང་ཞིག་བཀླགས་པ་ཡིན། རྩོམ་རིག་གི་ངོས་ནས་བལྟས་ན། བརྩམས་ཆོས་མང་ཆེ་བ་ལ་བློ་ཕམ་བྱུང་། སྐབས་མང་ཆེ་བར་མི་སྣ་རྣམས་སྣ་རྒྱང་ཡིན་ཞིང་དཀར་པོ་དང་ནག་པོ་གཉིས་ཀྱི་ཚོན་མདངས་མ་གཏོགས་མེད། སྙན་རྣམས་ལ་འཕྲབ་ཉམས་ཞན་ལ། བརྗོད་བྱའི་སྙིང་པོ་ཅི་ཡིན་སྙན་འགོ་འཛུགས་དུས་ནས་གསལ་པོར་ཤེས་ཐུབ། སྙན་གི་རྗོད་སྟངས་ནི་སུན་སྣང་ཅན་ཡིན། དེའི་སྟབས་ཀྱིས་སྙན་གི་འདེམས་བསྒྲིགས་འདི་ལ་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་སྤུས་ཚད་ནི་ངའི་ཚད་གཞི་ཁོ་ན་ཡིན། ངས་རྩོམ་པ་པོའི་སྙན་གྲགས་དང་གནས་ཚུལ་གཞན་པ་ལ་བལྟས་མེད།

སྤྱི་ཡོངས་ནས་བལྟས་ན། བོད་ཡིག་ཏུ་རྩོམ་པ་པོའི་གྲངས་འབོར་དེ་རྒྱ་ཡིག་དང་དབྱིན་ཡིག་ལ་འབྲི་བའི་བོད་པ་རྩོམ་པ་པོ་ལས་གྲངས་འབོར་ཆེ་

narrative was boring. So, for the selection of stories, my only criterion was literary quality of the text, not the author's fame nor any other factor.

It seems that, on the whole, Tibetans writing in Tibetan outnumber Tibetans writing in Chinese or English. Still, in your collection, translations from the Tibetan fill about only one-third of the book. Why? Also, Tibetans mostly write poems, but your collection includes very few poems. Why?

FXE: The idea behind the collection was to bring together Tibetan stories, essays and to a lesser extent poems from all over the world in order to present the reader with the heterodox views of Tibetan intellectuals and the plenitude of Tibetan writing. We were hoping to find contributions in German language as well, but we could not find a good piece. So it seems it should be about one-third for English writing, one-third for Chinese, and one-third for Tibetan.

AG: I would have loved to include Tibetan writings translated from Italian and Spanish as well. I also started a literary competition for young Tibetan writers in German language in 2005, but the outcome was meager. The idea was indeed to have one book with inside and outside views articulated by Tibetan writers on a high literary level - or at least as high as possible. And only a few stories and writers could meet with this demand. Regarding poetry, poems in general sell very badly in Germany, they complicate the approach towards Tibetan literature, which is already difficult enough for a broader readership.

How did the authors react when you contacted them to tell them they were going to be translated into German?

FXE: In general, Tibetan writers enjoy this sort of recognition—which in our case even came with some money. Since writing in Tibetan usually doesn't reach a great audience even within the Tibetan community, in my opinion, most writers consider translations as a major support for Tibet and her literature.

AG: All were happy when I contacted them, but when it came to sign contracts and forward the royalties, it became more difficult. But this is the same case with authors from all over the world, they are bad in handling their rights and money!

Has the book reached an audience?

AG: Interest for Tibet has been decreasing since 2001. World attention focuses now on such topics as Islam. And when people do have an interest in Tibet, they tend to be attracted only to Buddhism or esoteric elements. This is very frustrating. In a word, there is definitively no strong interest in Tibetan lay and contemporary literature. So I feel we have to carry on doing this kind of publication.

We organised one reading in Frankfurt that attracted fifty people, but only eighteen people attended a reading in Zürich. I am not allowed to say anything about the sales figures, but I found them disappointing, because I had hoped that the story collection could sell well along with all the books on China which were published last year at the Frankfurt Book Fair. The Frankfurt Book Fair is the biggest in the world and, in 2009, China was its guest of honor. Actually even Chinese books didn't sell well there.

Did it get reviews in the media?

AG: The stories I published earlier were too fancy, too surrealistic, they had a complicated literary structure for an average audience, in a word, they were very difficult to understand for a Western readership. For this book, we received many positive press reviews, many more than when the first story collection *An den Lederriemen geknotete Seele* was published. I think this is mostly linked to the fact that we opted for a more comprehensive and easy approach. ■

བ་འདྲ། ཡིན་ན་ཡང་། ཁྱེད་ཚོའི་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཀྱི་དེབ་འདིའི་ནང་དུ། བོད་ཡིག་ནས་བསྒྱུར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ཀྱིས་དེབ་དེའི་སུམ་ཆའི་གཅིག་ཙམ་མ་གཏོགས་ཟིན་མི་འདུག དེ་ཅིའི་ཕྱིར་རེད། བོད་པ་མང་ཆེ་བས་སྙན་རྩོམ་འབྲི། ཡིན་ན་ཡང་ཁྱེད་ཅག་གི་དེབ་ཀྱི་ནང་དུ་སྙན་རྩོམ་བཀོད་པ་ཧ་ཅང་ཉུང་། རྒྱུ་མཚན་ཅི་ཡིན།

FXE: ཕྱོགས་བསྒྲིགས་འདིའི་རྒྱབ་ལོགས་ཀྱི་བསམ་བློ་ནི། བོད་ཀྱི་སྒྱུར་རྩོམ་དང་ལྷུག་རྩོམ། སྙན་རྩོམ་བཅས་འཛམ་གླིང་ཁྱོན་ཡོངས་ནས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ནས་བྱས་ནས་ཀློག་པ་པོ་ལ་བོད་ཀྱི་ཞིས་ཡོན་ཅན་གྱི་ཆོས་འགའ་ལ་གྱི་ལྟ་བ་དང་བོད་རྩོམ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཞིག་འབུལ་འདོད་པ་ཡིན། ང་ཚོས་འཛར་མན་གྱི་སྐད་ཡིག་གི་ནང་ནས་ཀྱང་རྩོམ་འགའ་རེ་ཐོབ་རེ་བྱས་ན་ཡང་སྒྱུས་ཀ་ཅན་ཞིག་རྙེད་མ་སོང་། དེའི་སྐབས་ཀྱིས་དབྱིན་ཡིག་སུམ་ཆ་གཅིག་དང་། རྒྱ་ཡིག་སུམ་ཆ་གཅིག བོད་ཡིག་སུམ་ཆ་གཅིག་ཏུ་གྱུར་བ་རེད།

AG: ངས་ཨི་ཏ་ལིའི་སྐད་དང་སི་པ་ནི་ཧྲིའི་སྐད་ནས་ཡིག་སྒྱུར་བྱས་པའི་བོད་རྩོམ་འགའ་རེ་ཡང་དེབ་འདིའི་ནང་ལ་བཙུགས་ན་འདོད། ༢༠༠༨ ལོ་ལ་འཛར་མན་སྐད་ཀྱི་བོད་གཞོན་རྩོམ་པ་པོ་རྣམས་ལ་རྩོམ་རིག་གི་འགྲན་བསྡུར་ཞིག་ཀྱང་སྤེལ་བ་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་འབྲས་བུ་ཆུང་ཆུང་རེད། རྩོམ་རིག་གི་ཚད་མཐོ་བའམ་ཉུང་མཐའ་ཡང་ཅི་ཙམ་གྱིས་མཐོ་ཚད་ལ་སླེབས་ཐུབ་པའི་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་རྣམས་ཀྱི་ལྟ་བ་སྤྱི་ཕྱི་འབྲེལ་ཆགས་པ་ཞིག་དེབ་གཅིག་ནང་དུ་འདུ་རྒྱུ་དེ་ང་ཚོའི་འདོད་བློ་ངོ་མ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་སྒྱུར་རྩོམ་དང་རྩོམ་པ་པོ་ཉུང་ཉུང་ཞིག་མ་གཏོགས་འདོད་བློ་འདི་ལ་འཚམས་ཀྱི་མི་འདུག སྙན་རྩོམ་གྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན། འཛར་མན་ལ་སྒྱུར་བཏང་སྙན་རྩོམ་བྱིན་དཀའ། རྟོག་འཛིང་ཅན་གྱི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་གནས་སྟངས་འདི་ལ་བལྟས་ན། དེ་ལ་ཀློག་པ་པོ་མང་པོ་ཡོང་རྒྱུ་དཀའ་ངལ་གྱི་གནས་སུ་ལྷུང་ཚར་ཡོད།

རྩོམ་པ་པོ་གང་ཞིག་གི་རྩོམ་འཛར་མན་སྐད་ལ་བསྒྱུར་རྒྱུ་ཡིན་པ་ཁོང་ལ་བརྗོད་སྐབས་ཁོང་གིས་རྣམ་འགྱུར་ཅི་ཞིག་སྟོན་གྱི་འདུག

FXE: སྤྱིར་བཏང་བཤད་ན། བོད་པ་རྩོམ་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་འདི་འདྲ་ལ་དགའ་པོ་བྱེད་ཀྱི་འདུག ང་ཚོའི་དེབ་འདི་ལྟ་བུར་མཚོན་ན་རྩོམ་ཡོན་གྱི་སྙོར་མོ་རེ་ཡང་ཡོད་པ་རེད། བོད་ཡིག་ཏུ་རྩོམ་འབྲི་བ་འདིས་སྤྱིར་བཏང་བོད་པ་རང་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ནང་ན་ཡང་ཀློག་མཁན་རྒྱ་ཆེན་པོ་མ་རེད། ངའི་མཐོང་སྣང་ལ། རྩོམ་པ་པོ་མང་ཆེ་བས་ཡིག་སྒྱུར་ནི་བོད་དང་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་འདུག

AG: ངས་འབྲེལ་གཏུགས་བྱས་པ་ཚང་མ་དགའ་སོང་། ཡིན་ན་ཡང་རྩོམ་ཡོན་གྱི་གནད་རྒྱུ་ལ་མིང་རྟགས་འགོད་སྐབས་ལ་ཐུག་སྐབས་དཀའ་ངལ་ཅན་དུ་འགྱུར་གྱི་འདུག ཡིན་ན་ཡང་དེ་འཛམ་བུ་གླིང་རྩོམ་པ་པོ་ཚང་མ་དེ་འདྲ་རེད། ཁོང་ཚོ་པར་དཔང་དང་སྙོར་མོའི་ལས་དོན་ལ་འཇོན་པོ་མེད།

དེབ་དེ་ཀློག་པ་པོ་ལ་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས་སམ།

༢༠༠༧ ལོ་ནས་བོད་ལ་དོ་སྣང་ཉམས་དམས་སུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། དེང་སང་འཛིག་རྟེན་གྱིས་རིག་པ་སླེམ་ས་ཁ་ཆེ་ལྟ་བུ་རེད། མི་རྣམས་ཀྱིས་བོད་ལ་དོ་སྣང་བྱེད་སྐབས་ཀྱང་དོ་སྣང་བྱེད་ས་དེ་ནང་ཆོས་དང་ལྷོག་གྱུར་གྱི་སྐོར་རེད། འདི་ཡིད་སྨུག་པ་ཞིག་རེད། ཚིག་གཅིག་ཏུ་བཤད་ན། བོད་ཀྱི་མི་སྣ་བོ་དང་དེང་རབས་རྩོམ་རིག་ལ་དོ་སྣང་ཆེན་པོ་ཞིག་གཏན་ནས་མི་འདུག དེའི་སྐབས་ཀྱིས་ངའི་ཚོར་བ་ལ།

With previous training as a book sales assistant, ***Alice Grünfelder*** *went on to study Sinology and literature in Berlin and Sichuan Province. She wrote her masters thesis (1995) on modern Tibetan literature and continues to research and work in that field. She has worked in the publishing business since 1984.*

Franz-Xaver Erhard *has studied philosophy, literature, and Tibetology. He lives and works as a book seller and Tibetologist in Berlin and Lhasa.*

འདི་ལྟ་བུའི་དཔེ་སྐྲུན་ནི་ང་ཚོ་རང་གིས་བྱེད་དགོས་ཀྱི་འདུག

ང་ཚོས་Frankfurt(འཛར་མན་གྱི་གྲོང་ཁྱེར་ཞིག)དཔེ་ཀློག་ཅིག་རྒྱ་འཛུགས་བྱས་པར་མི་ལྔ་བཅུ་ཐམ་པ་ཡོང་སོང་། Zurich (སུད་སུའི་གྲོང་ཁྱེར་ཞིག)དཔེ་ཀློག་ཅིག་བཀོད་སྒྲིག་བྱས་མི་བཅོ་བརྒྱད་མ་གཏོགས་ཡོང་མ་སོང་། དཔེ་དེབ་འཚོང་བའི་གྲངས་ཀ་ཧྲེ་འདྲ་ཡིན་པ་ང་ལ་བཤད་དབང་མེད། ཡིན་ན་ཡང་དེ་ནི་ཡིད་སྨུག་པ་ཞིག་རེད། རྒྱུ་མཚན་ནི། ན་ནིང་ Frankfurt ཡི་དཔེ་དེབ་ཚོང་འདུས་ཀྱི་སྟེང་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་རྒྱ་ནག་གི་སྐོར་གྱི་དཔེ་དེབ་དང་མཉམ་དུ་ང་ཚོའི་སྙང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་འདི་ཡག་པོ་བྲིན་རྒྱུ་རེད་བསམས་སོང་། Frankfurt ཡི་དཔེ་དེབ་ཚོང་འདུས་ནི་འཛམ་གླིང་སྟེང་གི་ཆེ་ཤོས་དེ་རེད། ༢༠༠༩ ལོར་རྒྱ་ནག་ནི་ཚོང་འདུས་ཀྱི་སྐུ་མགྲོན་གཙོ་བོ་རེད། དངོས་གནས་བཤད་ན་དེ་ལ་རྒྱ་ནག་གི་དཔེ་དེབ་ཀྱང་ཡག་པོ་བྲིན་མ་སོང་།

རྒྱུད་ལམ་ཁག་ནས་དཔེ་དེབ་དེ་སྒྱུར་ཞིབ་བྱས་སོང་ངམ།

AG: ངས་སྔོན་མ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་སྙང་རྩོམ་དེ་དག་རྟོག་པ་རྙོག་དྲག་པ་དང་། དངོས་ཡོད་ལས་བརྒལ་དྲག་པ། སྤྱིར་བཏང་གི་ཀློག་པ་པོ་ལ་རྩོམ་སྒྲིག་རྟོག་འཛིང་ཆེ་དྲག་འདུག ཚིག་གཅིག་ལ་བསྡུས་ན། ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཀློག་པ་པོས་རྟོགས་ཁག་པོ་འདུག ད་རེས་ཀྱི་དེབ་ལ་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྱུར་ཞིབ་མང་པོ་ཐེབ་སོང་། སྙང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དང་པོ་ An den Lederriemen geknotete seele དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་སྐབས་ལས་ཧ་ཅང་མང་པོ་ཐེབ་སོང་། འདི་ནི་ངས་བལྟས་ན་ང་ཚོས་ཁྱབ་ཆེ་ཞིང་ལས་སླ་བའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་བདམས་པ་དེ་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་རེད་སྙམ། ■

དཔེ་དེབ་ཚོང་སྒྱུར་བའི་སྦྱོང་བརྡར་སྔོན་དུ་སོང་བའི་ Alice Grünfelder གྱིས་སྦྱིར་ལིན་དང་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དུ་རྒྱ་ནག་རིག་པ་དང་རྩོམ་རིག་སློབ་གཉེར་གནང་། མོས་རང་གི་རབ་འབྱམས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་༡༩༩༥ ལོར་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ཐོག་ལ་བྲིས་ཤིང་མུ་མཐུད་དེའི་སྐོར་ལ་ཞིབ་འཇུག་གནང་བཞིན་ཡོད། མོས་༡༩༨༤ ལོ་ནས་བཟུང་དཔེ་སྐྲུན་གྱི་ཚོང་ལས་བསྒྲུབས་སྤྱོད།

Franz-Xaver Erhard ལགས་ནས་མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་། རྩོམ་རིག བོད་རིག་པ་བཅས་ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱས། ཁོང་དཔེ་དེབ་འཚོང་མཁན་ཞིག་ཡིན་པའི་ངོས་ནས་སྦྱིར་ལིན་དང་ལྷ་ས་གཉིས་ལ་བཞུགས་ཡོད།

ANNOUNCEMENT

Trace
FOUNDATION
ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པ།
利众基金会

TRACE FOUNDATION LAUNCHES AN ENHANCEMENT INTERNSHIP PROGRAM

The aim of Trace Foundation's Enhancement Internship program is to support promising individuals from China to obtain experience living, studying English and working in the United States. This is an exceptional opportunity for outstanding individuals with academic backgrounds, who are interested in advancing their academic pursuits and/or careers. Through our program, we hope to provide the opportunity for these individuals to sharpen their English language skills and gain increased knowledge, resources and practical experience necessary to further advance their future goals.

GENERAL INFORMATION

Internships are based in New York, with a commitment of one year. The internship will be focused on studying English and gaining practical work experience in a nonprofit setting. The Foundation will provide enrollment in English classes as well as the opportunity to put that knowledge into practice.

- Applicants must have completed an Associate or Bachelor degree or higher to be considered.
- Applicants must have a high level of proficiency in written and spoken Tibetan and basic spoken English skills.
- All Enrichment Internships will be on a non-salaried basis.
- Trace Foundation will provide travel to/from the post, appropriate housing and a modest per diem.
- The Foundation will provide information and assistance on applying for a visa.
- Medical insurance that covers the entire period must be in place prior to travel.

APPLYING FOR ENRICHMENT INTERNSHIP

Individuals interested in applying for an Intern position should send the following information to interns@trace.org:

- Letter of interest including the following:
  - > Motivation/reason for applying for internship
  - > Academic background
  - > Future career plans
  - > Objective of internship
  - > Time/length available
- Resume or Curriculum Vitae
- Letter of recommendation from a teacher

All applications are screened utilizing the same diligence as other employment opportunities within the Foundation.

Short-listed candidates will be invited to participate in the interview process. Those candidates who receive an invitation to join the Foundation's internship program will be required to sign a letter of agreement.

At the end of the assignment, the intern will receive a certificate of appreciation and if the requirements are met, may be eligible to apply to Trace Foundation's International Scholarship program.

ANNOUNCEMENT

གསལ་བསྒྲགས།

Taktser Rinpoché Collection Donated to the Library

FAR RIGHT: TAKTSER RINPOCHE AND HIS WIFE KUNCHOK YANGKYI.

སྟག་མཚེར་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཁོང་གི་སྐུ་ཟླ་དཀོན་མཆོག་དབྱངས་སྐྱིད་ལགས།

IN 2009, Trace Foundation's Latse Library received the personal library and papers of Taktser Rinpoché Thubten Jigme Norbu as a donation by his widow Kunchok Yangkyi. The intention of donating this treasured collection to the library was so that the items would not be scattered and that this unique set of materials would be easily accessible to those interested in and wanting to do research on Tibetan culture.

Taktser Rinpoché's collection comprises almost 60 large boxes, which library staff is still unpacking and sorting. Among the mainly Tibetan and English books are some very rare and out of print volumes. In addition to books, there are photos, slides, film reels, and negatives, many of which have never been seen outside the family before, and are thereby revelatory and precious glimpses of Taktser Rinpoché's public, personal, and family lives. The materials also serve as important documentation to the experiences of the Tibetan government and Tibetan society in recent modern history. There are also quite a number of manuscripts and correspondence. One fine example is a rare letter from the Thirteenth Dalai Lama to an unknown Westerner, dated October 13, 1933. The Dalai Lama passed away fifteen days after this letter was written, making it one of the last of his life. It is currently on view at the library.

According to the expressed wish of Taktser Rinpoché's widow, in order to provide easy access to this collection, the library is spending both time and expense to sort and catalog the new acquisitions. Also, Latse has employed a staff member whose time is dedicated primarily

ཞིང་གཞིགས་སྟག་མཚེར་རིན་པོ་ཆེ་ཐུབ་བསྟན་འཇིགས་མེད་ནོར་བུ་མཆོག་གི་ཕྱག་དཔེ་རྣམས་ཁོང་གི་སྐུ་ཟླ་དཀོན་མཆོག་དབྱངས་སྐྱིད་ལགས་ནས་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་ཞལ་འདེབས་སུ་གནང་། དཔེ་མཛོད་ཁང་འདི་ལ་ཞལ་འདེབས་སུ་གནང་དོན་ནི་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་དཔེ་རྣམས་ཁ་འཐོར་དུ་མི་འགྲོ་བར་གནས་གཅིག་ལ་བཞུགས་སུ་འཇུག་ཆེད་དང་། དེ་དག་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་གི་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ལ་དོ་སྣང་ཅན་དང་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལོངས་སུ་སྤྱོད་པ་དང་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་བདེ་ཆེད་དུ་ཡིན།

སྟག་འཚེར་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་དཔེའི་ཤོག་སྒམ་དྲུག་ཅུ་ལ་ཉེ་བ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལ་བོད་དབྱིན་གཉིས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གཙོ་བོར་གྱུར་བའི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་བོད་དཔེ་དང་དེང་རབས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་གང་མང་ཡོད་ལ། དེའི་ཁྲོད་ན་དཔེ་རྒྱུན་ཆད་པའི་དཔེ་དཀོན་ཡང་སྐོར་ཞིག་ཡོད། ཡིག་ཐོག་གི་རྒྱུ་ཆ་ལས་གཞན་ད་དུང་སྐུ་པར་དང་སྤྱིན་ཤོག གློག་བརྙན་གྱི་རིགས་གང་མང་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་གི་ཁྲོད་ན་སྔོན་ཆད་ཕྱི་ལ་མངོན་མ་མྱོང་བའི་སྟག་མཚེར་རིན་པོ་ཆེ་རང་དང་། ཡབ་གཞིས། བོད་གཞུང་། བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་སྟངས་དང་འགྱུར་བ་མངོན་པའི་རྒྱུ་ཆ་རྩ་ཆེན་གང་མང་

སྟག་མཚེར་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་དཔེ་ རྣམས་ལ་རྩེ་ལ་ཞལ་འདེབས་གནང་བ།

ཞིག་ཡོད། དེ་དག་ལས་གཞན་ད་དུང་ལག་བྲིས་ཀྱི་ཡིག་རིགས་ཀྱང་སྐོར་ཞིག་ཡོད་པ་ལས། དཔེར་ན་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག་གིས་ ༡༩༣༣ ལོའི་ཟླ་བཅུ་བའི་ཚེས་ ༡༥ ཉིན་ཕྱི་རྒྱལ་པ་ཞིག་ལ་བཏང་བའི་ཆབ་ཤོག་ལྟ་བུ་ཡང་ཡོད་པ་གཅིག་བྲིས་ན་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་མོའི་སྐུ་ཚེའི་ནང་གི་ཆབ་ཤོག་མཐའ་མ་ཡིན་སྲིད་ལ། དེ་ནས་ཉིན་བཅོ་ལྔའི་རྗེས་ལ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་མོ་སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་ཡོད།

སྟག་མཚེར་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་དཔེ་དེ་རྣམས་ཁོང་གི་སྐུ་ཟླ་དཀོན་མཆོག་དབྱངས་སྒྲིད་ལགས་ཀྱི་ཐུགས་མོས་ལྟར། བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དོ་སྣང་ཡོད་མཁན་དང་ཞིབ་འཇུག་གནང་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་ལོངས་སུ་སྤྱོད་ཐུབ་ཆེད། འདི་ག་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་འགྲོ་སོང་དང་དུས་ཚོད་ཆེད་གཏོང་གིས་དབྱེ་འབྱེད་དང་ཐོ་འགོད་སོགས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། སྔོན་ཤོག་དང་འདྲ་པར། གློག་བརྙན་གྱི་རྒྱ་ཆ་ཅི་ཡོད་ཉར་ཚགས་དང་དྲ་རྒྱའི་ཐོག་ལ་འཇོག་ཆེད་མི་སྣ་ཆེད་གླས་ཀྱིས་གློག་བཤུས་རྒྱག་བཞིན་ཡོད་ལ། ད་ཕན་སྔོན་ཤོག་སུམ་སྟོང་ཙམ་དབྱེ་འབྱེད་ལེགས་སྒྲིག་བྱས་ཡོད་པ་དང་། འདྲ་པར་སུམ་སྟོང་ཙམ་གློག་བཤུས་བརྒྱབ་ཚར་ཡོད།

སྟག་མཚེར་རིན་པོ་ཆེ་ཐུབ་བསྟན་འཇིགས་མེད་ནོར་བུ་མཆོག་ནི་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༢༢ ལོར་ཨ་མདོ་སྐུ་འབུམ་དུ་༧རྒྱལ་དབང་བཅུ་བཞི་པ་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་གི་སྐུའི་གཅེན་པོར་སྐུ་འཁྲུངས་ཤིང་། ལོ་ཤས་ཀྱི་རྗེས་སུ་༧སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་མོས་ཨ་མདོ་སྐུ་འབུམ་གྱི་སྟག་མཚེར་རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་གནང་། སྟག་མཚེར་རིན་པོ་ཆེ་ནི་དུས་རབས་གོང་མའི་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུའི་འགོ་ནས་ཨ་རིར་ཕེབས་ཏེ་བོད་དོན་ལ་ཕྱག་ལས་སྣ་མང་ཞིག་གནང་ཡོད་པ་ལས། ཕྱག་ལས་གནང་ཡུན་རིང་ཤོས་ནི་ཨ་རིའི་ཨིན་ཌི་ཡ་ན་གཙུག་ལག་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དགེ་རྒན་ཆེན་མོའི་ཕྱག་ལས་གནང་བ་དེ་ཡིན། ༢༠༠༨ ལོར་ཨ་རིའི་ཨིན་ཌི་ཡ་ནའི་སྦྲུ་ལུའུ་མིན་ཏོན་གྲོང་ཁྱེར་དུ་སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས། ■

to digitizing the audio-visual and print materials such as slides, photos, and films, not only for long-term preservation concerns, but also to eventually make this digital content available on our website. To date we have sorted and conserved over 3,000 slides, and have scanned roughly 2,000 photos.

Taktser Rinpoché Thubten Jigme Norbu was born in 1922 in Kumbum, Amdo. He is the older brother of the Fourteenth Dalai Lama. At a young age, he was recognized by the Thirteenth Dalai Lama as the reincarnation of Taktser Lama of Kumbum. In the early 1950s Taktser Rinpoché moved to America where he did various kinds of work on behalf of Tibetans. His longest term of employment was serving as a professor of Tibetan Studies at Indiana University. He passed away in Bloomington, Indiana, in 2008. ■

NEW & NOTABLE

དཔེ་དེབ་ངོ་སྤྲོད།

The Library's Fourth Language: The Dzongkha Collection

RIGHT: COVER OF A BOOK OF CHILDREN'S STORIES IN DZONGKHA.

རྫོང་ཁ་སྐད་ཀྱི་བྱིས་པའི་སྒྲུང་དེབ་ཅིག་གི་མདུན་ཤོག

UP until recently, Trace Foundation's Latse Library had collections in three major languages: Tibetan, Chinese and English. Starting in 2009, the library introduced holdings in a fourth language: Dzongkha, the language of the Himalayan kingdom of Bhutan. In 1970, under the order of the king Jigmé Dorjé Wangchuk, the dialect of the Dzongkha area became the official language of the country. Dzongkha is written in Tibetan script, while the Tibetan language is referred to by the Bhutanese as "chöké," or "liturgical language."

Most of the materials in the library's Dzongkha language collection are children's books, including a large series titled *[Children's Storybooks] (A lo'i srung deb)*, published by the KMT Publishing House since 2007; the library has acquired all 116 titles published so far. The stories featured in these books are based on Tibetan and western children's literature and tales, as well as both traditional and new Bhutanese children's stories. Regardless of the origin, all the stories are rendered into Dzongkha, and

ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་རྒྱུ་ཆ་རྣམས་ད་བར་དུ་བོད་སྐད་དང་། རྒྱ་(ནག་)སྐད། དབྱིན་སྐད་བཅས་རྐྱེན་དུ་གྱུར་ཡོད། ༢༠༠༩ ལོ་ནས་འདི་ག་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་སྐད་ཡིག་བཞི་པ་སྟེ། རྫོང་ཁ་སྐད་ཀྱི་རྒྱུ་ཆའི་སྡེ་ཚན་ཞིག་གསར་འབྱེད་བྱས།

རྫོང་ཁ་སྐད་ནི་ ༡༩༧༠ ལོ་འབྲུག་རྒྱལ་པོ་འཇིགས་མེད་རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག་གི་བཀའ་ལྟར་འབྲུག་ཡུལ་གྱི་རྫོང་ཁ་ཟེར་བའི་ཡུལ་སྐད་ལ་གཞི་བཅོལ་ནས་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱི་སྐད་ཡིན། དེང་སང་འབྲུག་ཡུལ་དུ་ཁོང་ཚོའི་སྐད་ལ་རྫོང་ཁ་སྐད་དང་བོད་སྐད་ལ་ཆོས་སྐད་ཅེས་འབོད།

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ན་བཞུགས་པའི་རྫོང་ཁའི་སྐད་ཀྱི་རྒྱུ་ཆ་ཕོན་ཆེ་ཤོས་ནི་བྱིས་པའི་ཀློག་དེབ་ཡིན། དེའི་གྲས་སུ་"ཨ་ལོའི་སྒྲུང་དེབ"ཟེར་བའི་བྱིས་པའི་སྒྲུང་དེབ་ཀྱི་དེབ་ཕྲེང་ཞིག་ཡོད། དེ་ ༢༠༠༧ ལོ་ནས་ཀེ་ཨེམ་ཊི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ཟེར་བ་ནས་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཡོད་པ་དང་ད་ཕན་དེབ་གྲངས་ ༡༡༦ དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཡོད། དེབ་ཕྲེང་དེ་བོད་ཀྱི་བྱིས་སྒྲུང་དང་དབྱིན་ཡིག་གི་བྱིས་སྒྲུང་གང་མང་བཙོས་སྒྲིག་བྱས་པ་དང་། འབྲུག་ཡུལ་རང་གི་སྔར་ཡོད་ཀྱི་བྱིས་སྒྲུང་དང་གསར་བརྩམས་བྱིས་སྒྲུང་བཅས་ཀྱིས་གྲུབ་ཡོད། འབྲུག་ཡུལ་རང་གི་བྱིས་སྒྲུང་རྣམས་རྫོང་ཁའི་སྐད་དང་འབྲུག་པའི་ཡུལ་ལྗོངས་དང་མི་སྡེའི་རི་མོར་བྲིས་ཡོད་པ་ནི་སྨོས་ཅི། བོད་ཡིག་དང་དབྱིན་ཡིག་གི་བྱིས་སྒྲུང་རྣམས་ཀྱང་རྫོང་ཁའི་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་གི་ནང་གི་མི་སྣའི་

ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་སྐད་ཡིག་བཞི་པ་སྟེ།
རྫོང་ཁ་སྐད་ཀྱི་རྩུ་ཆ།

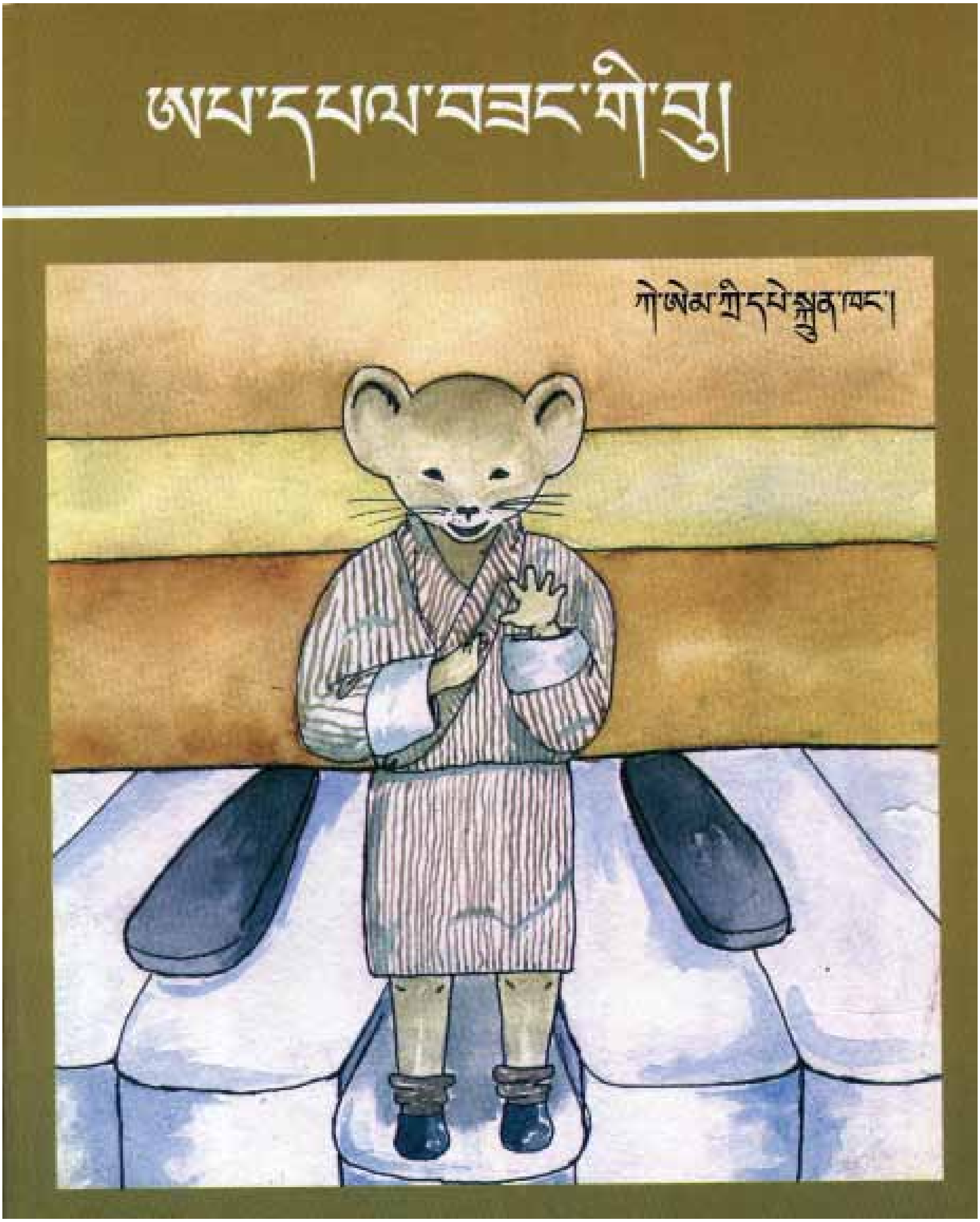

NEW & NOTABLE

དཔེ་དེབ་ངོ་སྤྲོད།

OPPOSITE LEFT: THE SERIES CHILDREN'S STORYBOOKS, PART OF THE LIBRARY'S NEW DZONGKHA LANGUAGE COLLECTION.

ཨ་ལོའི་སྒྲུང་དེབ་ཟེར་བའི་དེབ་ཕྲེང་སྡེ། རྫོང་ཁ་སྐད་ཀྱི་དཔེ་དེབ་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག

OPPOSITE RIGHT: SOME OF THE NEWLY-ACQUIRED BOOKS AND AUDIO-VISUAL MATERIALS FROM BHUTAN.

འབྲུག་ཡུལ་ནས་ཉེ་ཆར་ཉོ་སྒྲུབ་བྱས་པའི་དཔེ་དེབ་དང་འོད་སྔེར་ཁག་ཅིག

the illustrations are also "Bhutan-ized" with characters in Bhutanese dress and scenery distinctive of the kingdom. Each book closes with the lesson of the story. The main compilers and editors of the series include Tenzin Wangchuk, Kunzang Thinley, and Tsering Dorji, with illustrations by the artists Thubten, Kunsang, and Wangchuk. The publisher of this series states that the books are intended for the Bhutanese people and especially the younger generations, to make them interested in learning the Dzongkha language.

In addition, Latse has acquired a twenty-eight volume series called *Sung deb (Sgrung deb)*, twenty-odd books for learning Dzongkha, and another twenty-eight to develop written and spoken language skills. Along with some individually published storybooks, the total number of children's books comes to 180.

After children's books, the largest number of books in our Dzongkha holdings are on language, including a number of reprinted Tibetan grammar books, with the original Tibetan texts and commentary in Dzongkha language. One good example is *[A New Dzongkha Grammar] (Rdzong kha'i brda bzhung gsar pa)*, where the Tibetan and Bhutanese are presented side by side on the page, a useful convention for comparative research between the two languages. There are also several books on how to compose letters and poetry in Dzongkha.

The library has also acquired a considerable number (~40) of texts on history and on the history of religion in Bhutan. Some of these are written in Tibetan, others are translated into Dzongkha from the original Tibetan. Some notable among these include *[A Clear Mirror of Bhutan's Yogi Lineage] ('Brug gi smyos rabs yang gsal me long)* in Dzongkha language except for the dedicatory, which is in Tibetan; *[Seeds of Faith] (Dad pa'i sa bon)* which lists around 300 Bhutanese monasteries with historic photos; *[Book of Proverbs] (Dpye gtam*; Tib. *Gtam pa'i yi dpe deb*); and other useful references such as a text on how traditional religious statues are made, and another on the crafting of daily-use objects.

The new collection also includes more than thirty audio-visual items, with Bhutanese movies, songs, dance, the making of traditional handicrafts, and much more. Moreover, we have initiated subscriptions of four journals published in Bhutan which will soon be arriving in the library.

གཟུགས་བརྙན་དང་གོས་ཡུག ཡུལ་ལྗོངས་བཅས་ཀྱང་འབྲུག་པའི་ངོ་བོར་བསྒྱུར་ནས་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཡོད། སྒྲུང་དེབ་རེ་རེའི་རྒྱབ་ཤོག་ཏུ་སྒྲུང་དེབ་དེ་དག་གི་ཤུགས་བསྟན་ཚུལ་དུ་མི་ཚེ་ཡི་བསླབ་བྱ་ཐང་ང་རེ་བཀོད་ཡོད།

དེབ་ཕྲེང་དེ་རྫོང་ཁའི་སྐད་དུ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་གནང་མཁན་གཙོ་ནི་བསྟན་འཛིན་དབང་ཕྱུག་དང་། ཀུན་བཟང་འཕྲིན་ལས། ཚེ་རིང་རྡོ་རྗེ་ཟེར་བ་གསུམ་ཡིན་ལ། དེ་དག་རི་མོར་སྤྱིལ་མཁན་གཙོ་བོ་ནི་ཐུབ་བསྟན་དང་། ཀུན་བཟང་། དབང་ཕྱུག་ཟེར་བ་གསུམ་ཡིན།

དེབ་ཕྲེང་འདིའི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་དེབ་ཕྲེང་འདི་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པ་ནི་འབྲུག་གི་མི་དམངས་དང་། གཞོན་སྐྱེས་ཕོ་མོ་རྣམས་འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་སྐད་རྫོང་ཁ་ཟེར་བ་དེ་སྦྱོང་བའི་སློབ་སྦྱིད་ཆེད་ཡིན་ཚུལ་བཀོད་ཡོད།

དེབ་ཕྲེང་འདི་ལས་གཞན་ད་དུང་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནཉིས་སྟོང་བརྒྱད་ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་སྒྲུང་དེབ་ཟེར་བའི་དེབ་གྲངས་ཉེར་བརྒྱད་དང་། རྫོང་ཁ་སྐད་དང་ཡི་གེ་སྦྱོང་བྱེད་ཀྱི་དཔེ་དེབ་ཉེར་བརྒྱད། ཡང་སྒྲུང་དེབ་སྣ་ཚོགས་དེབ་གྲངས་བཅས་བྱིས་པའི་ཀློག་དེབ་ཁྱོན་བསྡོམས་དེབ་གྲངས་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཅུ་ཡོད།

བྱིས་པའི་ཀློག་དེབ་ཕུད་ནས་དཔེ་སྐྲུན་གྱི་དེབ་གྲངས་མང་ཤོས་ནི་བརྡ་སྤྲོད་དང་བརྡ་དག་གི་དཔེ་དེབ་ཡིན། བརྗོད་གཞི་འདི་ལ་དཔེ་དེབ་གྲངས་ཉི་ཤུ་ཡོད་པ་ལས། དེབ་གྲངས་བཅུ་གཉིས་ནི་བོད་སྐད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་སྐྱར་པར་བྱས་པ་ཡིན་ལ། དེབ་གྲངས་བརྒྱད་ནི་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་ཚིག་བོད་སྐད་ཡིན་ལ་འགྲེལ་བ་རྣམས་རྫོང་ཁ་སྐད་དུ་བྲིས་ཡོད། དེའི་གྲས་སུ་རྫོང་ཁའི་བརྡ་གཞུང་གསར་པ་ཟེར་བའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་ཡོད་པ་ལ། བོད་སྐད་ཀྱི་སུམ་ཅུ་པ་དང་རྫོང་ཁའི་སྐད་

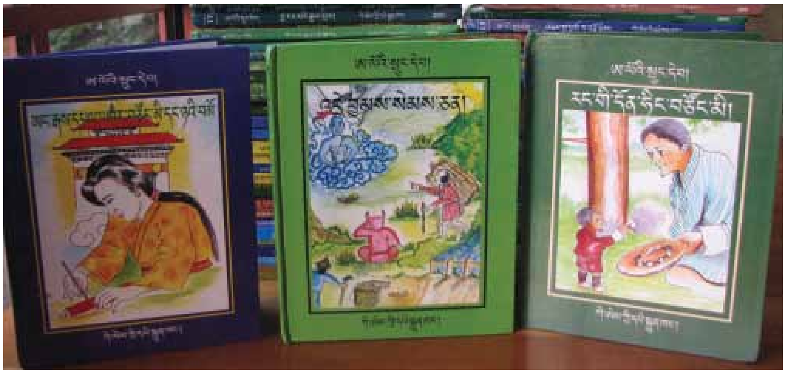

གཉིས་གཤིབ་བསྒྱུར་གྱིས་བཀོད་ཡོད་པ་འདི་ལྟ་བུ་ནི་སྐད་རིགས་ཞིབ་འཇུག་པ་ཞིག་གིས་བོད་སྐད་དང་རྫོང་ཁ་སྐད་གཉིས་ཀྱི་མཚུངས་ཆོས་དང་ཁྱད་པར་ཤེས་པ་ལ་ད་བར་དུ་ལག་ཏུ་སོན་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན། ད་དུང་རྫོང་ཁའི་སྐད་དུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་ཡིག་བསྐྱུར་རྣམ་གཞག་དང་སྔོན་ཆག་སོགས་ཀྱི་ཡང་དེབ་གྲངས་བརྒྱད་ཡོད།

འབྲུག་པའི་རྒྱལ་རབས་དང་ཆོས་འབྱུང་གི་སྐོར་ལ་ཡང་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ན་དེབ་གྲངས་བཅུ་བཞི་བཞུགས་ཡོད། དེ་དག་ལས་ཁ་ཤས་བོད་ཡིག་ཏུ་བརྩམས་ཡོད་པ་དང་། ཁ་ཤས་ཐོག་མར་བོད་སྐད་དུ་བརྩམས་ནས་ཕྱིས་སུ་རྫོང་ཁ་སྐད་དུ་བརྩམས་པ་ཡང་ཡོད། འབྲུག་གི་སློས་རབས་ཡང་གསལ་མི་ལོང་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ལ་མཚོན་ན་མགོ་མཇུག་གི་མཆོད་བརྗོད་དང་སྨྲར་བྱང་བོད་ཡིག་བྲིས་ནས་གཞུང་དངོས་གཞི་རྫོང་ཁ་སྐད་དུ་བྲིས་ཡོད། དད་པའི་ས་བོན་(དེབ་དང་པོ་)ཟེར་བའི་དེབ་དེའི་ནང་དུ་འབྲུག་ཏུ་དུས་རབས་དང་པོ་ནས་ད་བར་དུ་བྱུང་བའི་གནས་ཆེན་དང་དགོན་པ་སུམ་བརྒྱ་ཙམ་འདུ་པར་དང་ཡིག་ལམ་གཉིས་ཀར་བཀོད་ནས་ངོ་སྤྲོད་བྱས་ཡོད།

ད་དུང་དཔྱེ་གཏམ་ཞེས་གཏམ་དཔེ་ཡི་དཔེ་དེབ་དང་། འབྲུག་གི་བཟོ་རིགས་བཅུ་གསུམ་གྱི་བཤད་པ་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་ཟེར་བའི་ནང་དུ་སྤྲོལ་རྒྱུན་གྱི་རྟེན་བཞེངས་རིག་པ་དང་། འབྲུག་གི་ཁྲིམ་ཟྭའི་རྣམ་བཤད་ཅེས་མི་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་བའི་ཉེར་མཁོའི་ཅ་ལག་བཟོ་སྐྲུན་སྟོན་པའི་དཔེ་དེབ་དེ་འདྲ་ཡང་རེ་ཟུང་ཡོད། དཔེ་དེབ་ལས་གཞན་འདི་ག་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་འབྲུག་ཡུལ་ནས་བླུ་ཉོ་བྱས་པའི་རྫོང་ཁ་སྐད་ཀྱི་གློག་བརྙན་དང་གླུ་གཞས། འབྲུག་གི་སྲོལ་རྒྱུན་ལག་ཤེས་ངོ་སྤྲོད་བཅས་ཀྱི་འོད་སྡེར་སུམ་ཅུ་ལྷག་ཡོད་ཅིང་། རྫོང་ཁ་སྐད་ཀྱི་དུས་དེབ་གྲངས་བཞི་གསར་འདོན་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་པ་ཡང་ཆ་ཚང་མངགས་ཉོ་བྱས་ཚར་ཏེ་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་འགྱོར་ཉེར་ཡོད།

In the two years since we started collecting from Bhutan, the library has already acquired close to 500 items. And as the Bhutanese government is working hard to promote Bhutanese culture and language, this means we can anticipate our collection growing larger and richer in resources as more publications become available. ■

རྫོང་ཁ་སྐད་ཀྱི་རྒྱུ་ཆ་ཉོ་སྒྲུབ་ཀྱི་འགོ་བཙུགས་ནས་ལོ་གཉིས་ཙམ་ལས་སོང་མེད་ན་ཡང་། ཡིག་ཐོག་དང་སྔ་གཟུགས་ཀྱི་སྒྲུ་ཆའི་གྲངས་འབོར་ལྔ་བརྒྱ་ལས་བརྒལ་ཚར་ཡོད་པ་དང་། འབྲུག་ཡུལ་དུ་རྫོང་ཁ་སྐད་དང་འབྲུག་གི་རིག་གཞུང་དར་སྤེལ་གྱི་ཆེད་དུ་དཔེ་སྐྲུན་གྱི་གྲངས་འབོར་མང་འཕེལ་ལ་འགྲོ་བཞིན་པ་བཅས་ཀྱིས་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་རྫོང་ཁ་སྐད་དང་འབྲུག་ཡུལ་གྱི་རྒྱུ་ཆ་གྲུ་ནོམ་པ་ཞིག་འཛོམས་རྒྱུའི་སྔ་ལྟས་ཤར་ཡོད། ■

NEW & NOTABLE
དཔེ་དེབ་ངོ་སྤྲོད།

A Series of Books on
Oral Folk Literature

OPPOSITE LEFT: VOLUME ON ORAL FOLKTALES IN STANDARD LANGUAGE.
ངག་རྒྱུན་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་དཔེ་དེབ།

OPPOSITE RIGHT: A WORKSHEET USED BY FIELD RESEARCHERS OF THE KHAM ORAL FOLK CULTURE PROJECT.
ངག་རྒྱུན་སྒྱུ་རྩལ་པའི་གནས་ཚུལ་འཚོལ་སྡུད་ཀྱི་རེའུ་མིག

IN 2006-2007, the Kham Cultural Heritage Preservation and Development Association sought out and collected local oral folk culture from the Kham Tibetan areas mainly in Sichuan Province and have published these collections in 30 volumes accompanied with 30 CDs of audio recordings and scanned material. The content includes: folk tales (*dmangs khrod gtam rgyud*;,073); 44 historical tales and miscellany (*bshad srol*); 31 local traditions (*yul srol*); 1,173 riddles (*khed*); 1,078 folk sayings (*gtam dpe*); 20 form speeches (*kha bshad*); 5 handicraft narratives (*lag shes*); 22 folk games (*rtsed rigs*); 1,094 dance songs (*bro*); 84 dance and song pieces (*bro shags* - dances involving also songs that are exchanged as statement and reply between individuals or groups); 1,634 songs (*glu*); 255 exchanged songs (*glu shags*); 598 love songs (*mdza' gzhas*); for a total of 7,111 works of

ཁམས་པའི་ཤུལ་བཞག་རིག་གནས་སྲུང་སྐྱོང་ཚོགས་པ་ཟེར་བས་ ༢༠༠༦ དང་ ༢༠༠༧ ལོ་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལ་ཁམས་ཁུལ་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་དེང་སང་རྒྱ་ནག་སི་ཁྲོན་ཁོངས་སུ་ཚུད་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་གྱི་ངག་རྒྱུན་གྱི་རིག་གནས་འཚོལ་སྡུད་དང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་པ་དེབ་གྲངས་སུམ་ཅུ་དང་འོད་སྡེར་སུམ་ཅུ་བཏོན་ཡོད།

དེའི་ནང་ན་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད་ ༡༠༧༣ དང་། བཤད་སྲོལ་ ༤༤། ཡུལ་སྲོལ་ ༣༡། ཁེད་ ༡༡༧༣། གཏམ་དཔེ་ ༡༠༧༨། ཁ་བཤད་ ༢༠། ལག་ཤེས་ ༥། རྩེད་རིགས་ ༢༢། བྲོ་ ༡༠༩༤། བྲོ་ཤགས་ ༨༤ ། གླུ་ ༡༦༣༤། གླུ་ཤགས་ ༢༥༥། མཛའ་གཞས་ ༥༩༨ བཅས་ངག་རྒྱུན་རྩོམ་རིག་སྣ་གྲངས་ ༧༡༡༡ ཡོད་པ་དེ་དག་དར་རྩེ་མདོ་དང་། དཀར་མཛེས། བྲག་མགོ གསེར་རྟ། རོང་བྲག སྡེ་རུང་། སྡེ་དགེ རྟའུ། རྫ་བའི་ཁྲུང་ཆུ་རྫོང་བཅས་རྫོང་ཁག་དགུ་ནས་དམངས་ཁྲོད་སྒྱུ་རྩལ་པ་ ༢༠༠ ཙམ་གྱི་ངག་ནས་འཚོལ་སྡུད་བྱས་ཡོད།

དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད་ ༡༠༧༣ ཡོད་པ་དེ་དག་ཁྱོན་དེབ་གྲངས་བཅུ་དགུ་དང་འོད་སྡེར་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་ནང་དུ་བསྡུས་ཡོད། འོད་སྡེར་ཚང་མ་གཏམ་རྒྱུད་འཆད་མཁན་གྱི་ཡུལ་སྐད་ཇི་བཞིན་ཕབ་ཡོད་ན་ཡང་། དེབ་གྲངས་བཅོ་བརྒྱད་པོ་དེ་སྒྲིག་སྟངས་མི་འདྲ་བ་གསུམ་དུ་བསྒྲིགས་ཡོད། དེ་ལས་དེབ་གྲངས་བཅུ་ཐམ་པ་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད་གཅེས་བསྡུས་ཞེས་འབོད་ཅིང་། ཡུལ་སྐད་འདྲ་མིན་ནས་བསྡུས་པའི་

ངག་རྒྱུན་རིག་གནས་ཀྱི་དེབ་ཕྲེང་ཞིག

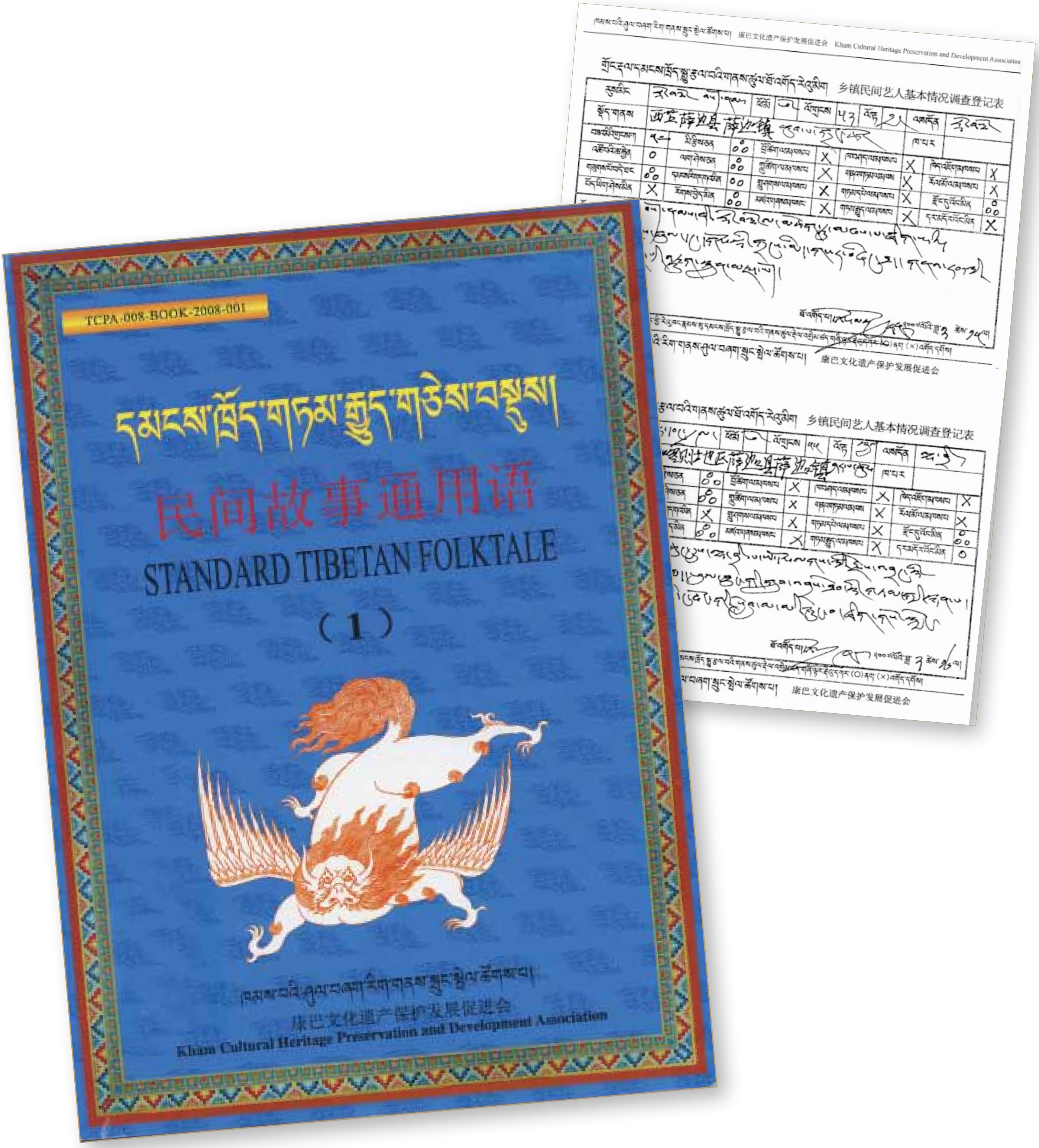

oral folk literature and orally-transmitted traditional culture. These were collected from over 200 individuals from nine counties, namely Dartsemdo, Kardzé, Drakgo, Serta, Rongdrak, Derong, Degé, Tau, and Ngawa Kyungchu.

Of the folklore genre, the most volumes—18 volumes and 19 CDs — are dedicated to folk tales. All the tales are recorded and transcribed in the contributor's dialect. The tales are presented in three ways: ten volumes contain the tales from different dialects rendered into common colloquial language. Another six volumes titled "Folk Tales (with Notes)" present the stories in the dialect with notes on meaning in common language in parentheses. Another two volumes "Folk Tales with Footnotes" provide the exact transcription of the dialect with common colloquial equivalent in footnotes. One additional volume provides abstracts of all the folk tales. The dance song collection, which features the lyrics of the songs, has four books with four CDs; folk songs comprise three volumes with three CDs; and there is one volume and one CD each for folk sayings, riddles, historical tales and miscellany, as well as one volume dedicated to the background and biographical information of the artists and contributors not only from those whose work appears in the series but from other areas as well. For each work, the editors have acknowledged by name the various persons who collected the material, conducted the interview, did transcription, revision, editing, etc.

The so-called "historical tales and miscellany" (*bshad srol*), are presented in three parts: one is a collection of folk tales of local Tibetan historical persons, events, local monasteries, and holy places. These tales cover both historical and more modern periods; for example, an oral version of the centuries-old tale about the Sixth Dalai Lama and how government officials wrapped him in yak skin and threw him in the river is presented here, as well as more recent oral tales, such as some dating from the 1950s on the fight between Tibetans and the Chinese Red Army. Another section called "folk technology" *(lag rtsal)* includes practical information on how to make tools, local farming methods, and so on, while a third part focuses on "folk customs *(dmangs srol)*.

As mentioned earlier, the oral works were transcribed to preserve the local dialect, and a

གཏམ་རྒྱུད་རྣམས་བོད་ཡིག་ཤེས་མཁན་ཀུན་གྱིས་གློག་ཐབ་པའི་ཡིག་སྐད་དུ་བསྒྲིགས་ཡོད། དེ་འཕྲོས་ཀྱི་དེབ་གྲངས་བརྒྱད་ལས་དྲུག་ནི་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད་གུག་མཆན་མར་འབོད་ཅིང་། གཏམ་རྒྱུད་འཆད་མཁན་གྱི་ཡུལ་སྐད་ལྟར་ཡི་གེར་ཕབ་སྟེ། གོ་དཀའ་བའི་ཡུལ་སྐད་རྣམས་ཀྱི་འཁྲིས་སུ་གུག་རྟགས་ཀྱི་ནང་དུ་མཆན་བརྒྱབ་ཡོད། དེབ་གྲངས་གཞན་པ་གཉིས་ལ་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད་མཇུག་མཆན་ཅན་ཟེར་ཞིང་། གཏམ་རྒྱུད་གང་ཞིག་གི་ནང་དུ་བྱུང་བའི་གོ་དཀའ་བའི་ཡུལ་སྐད་རྣམས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་མཇུག་ཏུ་དཀྱུས་གཅིག་ཏུ་བཀོད་དེ་མཆན་འགྲེལ་བྱས་ཡོད་པ་དེ་ལ་གོའོ། ད་དུང་གོང་གསལ་གྱི་དཔེ་དེབ་རྣམས་སུ་ཐོན་པའི་གཏམ་རྒྱུད་རྣམས་ཀྱི་ནང་དོན་གནད་བསྡུས་ལོགས་སུ་བསྒྲིགས་པའི་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད་ནང་དོན་གནད་བསྡུས་ཟེར་བའི་དཔེ་དེབ་གཅིག་ཀྱང་ཡོད་དོ།

དེ་འཕྲོས་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་བྲོ་གར་གཅེས་བསྡུས་ལ་དེབ་གྲངས་དང་འོད་སྡེར་བཞི་རེ་དང་། དམངས་ཁྲོད་གླུ་གཞས་གཅེས་བསྡུས་ལ་དེབ་གྲངས་དང་འོད་སྡེར་གསུམ་རེ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། དམངས་ཁྲོད་གཏམ་དཔེ་གཅེས་བསྡུས་དང་། དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་ཁེད་གཅེས་བསྡུས། བཤད་སྲོལ་སོགས་ཀྱི་གཅེས་བསྡུས། དམངས་ཁྲོད་སྒྱུ་རྩལ་པའི་གནས་ཚུལ་གཅེས་བསྡུས་བཅས་ལ་དེབ་གྲངས་དང་འོད་སྡེར་རེ་རེ་མ་གཏོགས་མེད། དམངས་ཁྲོད་སྒྱུ་རྩལ་པའི་གནས་ཚུལ་གཅེས་བསྡུས་ནི་དེབ་གྲངས་སུམ་ཅུ་བོ་འདིའི་ནང་ལ་བྱུང་བའི་དམངས་ཁྲོད་སྒྱུ་རྩལ་པ་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པར། ཕྱོགས་བསྒྲིགས་འདིའི་ནང་ན་བརྩམས་ཆོས་མེད་པའི་དབུས་གཙང་ཕྱོགས་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་སྒྱུ་རྩལ་པ་སྐོར་ཞིག་གི་གནས་ཚུལ་ཡང་བཀོད་ཡོད། དེབ་དེ་དག་ལ་འཁོད་པའི་དམངས་ཁྲོད་བརྩམས་ཆོས་རེ་རེའི་བཤད་མཁན་

དང་། སྣ་འབེབས་མཁན། ཡི་གེར་འབེབས་མཁན། ཞུས་དག་གཏོང་མཁན་བཅས་ཀྱང་བརྒྱམས་ཆོས་རེ་རེའི་མདུན་དུ་བཀོད་ཡོད།

དེ་དག་ལས་གྲོ་གར་གཅིས་བསྒྱུས་ཟེར་བ་ནི་གྲོ་གར་གྱི་གཞུས་ཚིག་གཅིས་བསྒྱུས་ཡིན་པ་དང་། བཤད་སྤྲོལ་སོགས་ཀྱི་གཅིས་བསྒྱུས་ཟེར་བའི་དེབ་དེའི་ནང་དུ་ངག་རྒྱུན་ལ་འབྱམས་པའི་ས་གནས་སམ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་མི་སྣ་དང་དོན་རྐྱེན་གལ་ཆེན་དང་། དགོན་སྡེ་དང་གནས་ཆེན་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་དམངས་ཁྲོད་ལོ་རྒྱུས་དང་བཤད་སྤྲོལ་ཟེར་བའི་ལེ་ཚན་ཞིག་དང་། ས་གནས་ཀྱི་ཞིང་ཕྱུགས་སྐྱོང་སྟངས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་མི་ཚེའི་ཉེར་མཁོ་སྐྱབ་སྟངས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་པ་དམངས་ཁྲོད་ལག་རྩལ་ཟེར་བའི་ལེ་ཚན་ཞིག ས་གནས་འདྲ་མིན་གྱི་ལོ་གསར་གཏོང་སྟངས་དང་གཉེན་སྒྲིག་བྱེད་སྟངས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་སྤྲོལ་རྒྱུན་སྣ་ཚོགས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་དམངས་སྤྲོལ་ཟེར་བའི་ལེ་ཚན་བཅས་གསུམ་ཡོད། ལེ་ཚན་དང་པོ་ལྟ་བུར་མཚོན་ན་ལྷ་སའི་སྡེ་བ་གཞུང་གིས་༧རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་ཀོ་ཐུམ་བརྒྱབ་ནས་ཆུའི་ནང་ལ་འཕངས་པ་ལྟ་བུའི་དུས་རབས་དྲུག་པའི་ལོ་རྒྱུས་དོན་རྐྱེན་གྱི་བཤད་སྤྲོལ་དང་། རྒྱ་ནག་དམར་ཕྱོགས་ཀྱི་དམར་དམག་ཅེས་པའི་དམག་དཔུང་བོད་ཁམས་ལ་སླེབས་སྐབས་བོད་པས་དེ་ལ་དམག་འཛིང་བྱས་ལྟ་བུའི་དུས་རབས་གོང་མའི་ལོ་རབས་སུམ་ཅུའི་ནང་གི་དོན་རྐྱེན་ངག་རྒྱུན་དུ་གནས་པ་ཡང་བཀོད་ཡོད།

འཚོལ་སྒྲུབ་བྱས་པའི་ངག་རྒྱུན་རྩོམ་རིག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་འདིའི་ནང་དུ་ཡུལ་སྐད་གོ་དཀའ་བ་རྣམས་ཀྱང་སྣ་གདངས་དང་ཡི་གེར་ཇི་བཞིན་ཕབ་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་གི་ཚིག་དོན་ལ་མཆན་བུ་བཏབ་རྗེས་བོད་སྤྱི་པའི་ཡིག་སྐད་ལ་ཕབ་ཡོད། དཔེར་ན་རྒྱལ་རོང་སྐད་ཀྱི་གཏམ་དཔེ་ཞིག "ཤས་ཧེ་ཕྲ་ཀེའི་ཤས་བ་སད་ཟེད་གི་འདུག བྲག་ཧེ་ཕྲ་ཀེའི་ཀ་ཙེ་སད་སྐྱེ་གི་འདུག"ཟེར་བ་འདིའི་ནང་གི་མིང་ཚིག་རེ་རེ་ལ་མཆན་བུ་བཏགས་རྗེས"ཤིང་ཆེན་པོའི་འོག་ལ་ཤིང་ཕྲན་སྐྱེ་ས་ཡོད། བྲག་ཆེན་པོའི་འོག་ན་རྩ་སྔོན་སྐྱེ་ས་ཡོད།"ཟེར་བ་སྟེ། འདི་ལྟ་བུ་ནི་ངག་རྒྱུན་གྱི་གཏམ་དཔེ་འཚོལ་སྒྲུབ་ཙམ་མ་ཡིན་གྱི། ཡུལ་སྐད་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པར་ཕན་ཐོགས་ཆེའོ།

ཁམས་པའི་ཤུལ་བཞག་རིག་གནས་སྲུང་སྤེལ་ཚོགས་པ་ནི་༢༠༠༦ ལོའི་ཟླ་ ༩ བའི་ཚེས་ ༡༡ ཉིན་བཙུགས། ཚོགས་པ་འདིའི་ཚོགས་གཙོ་སྟོང་ཉིད་ལགས་ནས་ཚོགས་པ་འདི་ནི་བོད་པའི་མི་རབས་ནས་མི་རབས་ཀྱི་རིང་ལ་གྲུབ་པའི་དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་རིག་གནས་འདི"ད་ལྟ་དེང་རབས་རིག་གནས་དང་ཕྱི་ཕྱོགས་རིག་གནས་མི་རིགས་གཞན་པའི་རིག་གནས་སོགས་སྟོབས་ཆེའི་རིག་གནས་ཀྱི་རླབས་འོག་ཏུ་ཚུད་ནས་ཉམས་དམས་པར་ཡོད། གནས་ཚུལ་དེ་ལྷོད་གཡེང་དུ་བསྐྱུར་ན་རླབས་འོག་ཏུ་འཚུབས་ནས་རི་མོ་དང་སྣང་བརྟན་ཙམ་དུ་འགྱུར་བར་དོགས། བློ་ལྡན་དག་ལ་འབོད་སྐུལ་གྱི་ཆེད་དུ་ལས་འགོ་བཙོན་པ་ལགས།"ཞེས་ཚོགས་པ་འདིའི་ལས་གཞིན་དམིགས་ཡུལ་གསུངས་ཡོད།

ཚོགས་པ་འདི་ནི་དཀར་མཛེས་ཁུལ་དུ་དཀར་མཛེས་ཁུལ་རིག་གནས་ཅུས་ཟེར་བའི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་ལས་ཁངས་སུ་དེབ་སྐྱེལ་བྱས་ཡོད་ལ། ཚོགས་པ་འདིའི་ལས་གཞི་ལ་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པ་ནས་རོགས་དངུལ་གྱི་ཞལ་འདེབས་གནང་ཡོད། ■

more common rendering is provided in notes or in footnotes. For example, a saying from Gyelrong region of Kham, unintelligible to someone not familiar with Gyelrong dialect, is also rewritten in common writing for the general reader to understand. This enables the reader not only to understand the Gyelrong manner of expression, but also aids in an exploration of their language and dialect.

The Kham Cultural Heritage Preservation and Development Association was established on September 11, 2006. The organization's Director Tong Nyi (Stong Nyid) states in the Foreword: "This oral folk culture was developed by Tibetans over many generations. Currently 'outside' culture and that of other nationalities is like a strong wave—under their wave our culture is growing weaker. If we just ignore this situation, the wave will cover us and our culture will exist not with any substance but only as a veneer. In order to encourage people concerned about this, we started this project."

The association is registered as a branch of the Kardzé Prefecture Cultural Bureau Office. Trace Foundation has provided grants for the association's projects in the past. ■

NEW & NOTABLE

དཔེ་དེབ་ངོ་སྤྲོད།

Early Children's Book

Translated from English into Tibetan

OPPOSITE TOP: A PAGE FROM SHELTON'S BOOK WITH ILLUSTRATION BY KELSANG TSERING.

ལྷ་མོའི་རྣམ་ཐར་ཟེར་བའི་བྲིས་སྣང་གི་དེབ་དེའི་ནང་དུ་སྐལ་བཟང་ཚེ་རིང་ཟེར་བས་བྲིས་པའི་རི་མོ།

OPPOSITE BOTTOM: THE COVER OF *A STORYBOOK FOR TIBETAN BOYS AND GIRLS*, PUBLISHED 1922.

༡༩༢༢ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་ལྷ་མོའི་རྣམ་ཐར་དང་ཨེས་ཏེར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་བོད་པའི་བུ་དང་བུ་མོ་རྣམས་ལ་ཕན་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ་ཟེར་བ་དེའི་མདུན་ཤོག

IN the Rare Book Room of Trace Foundation's Latse Library there is a small book entitled *Lhamö namtar (Lha mo'i rnam thar)* from the Taktser Rinpoché Collection (see related article in this issue). Only looking at the title, one would think it would contain the libretto of the opera of Central Tibet, which is called *lhamo*. But actually, it is a collection of children's stories translated from English into Tibetan, and inside one finds the English title: *A Story Book for Tibetan Boys and Girls: Being Translations of Fairy Stories and Fables Including the Story of Esther.*

A dedicatory note states: "This book [is] published for the Tibetans, that they may know these friends in America who love them and desire to help them to know the world and its maker our God and his son Jesus our saviour." This very rare book was published in 1922 in Calcutta, India, by the Baptist Mission Press; it is not clear if the book was ever distributed among Tibetans, as was the intention. We cannot

ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་དཔེ་དཀོན་ཁང་ན་ལྷ་མོའི་རྣམ་ཐར་ཟེར་བའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་ཡོད་པ་དེ་ནི་ལྟག་མཆོར་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་དཔེ་(འདིའི་སྐོར་གསར་འགྱུར་འདོན་ཐེངས་འདིའི་ནང་ལ་ཞིབ་གསལ་བཀོད་ཡོད་པ་ལ་གཟིགས་རོགས།)ཡི་ཁྲོད་ནས་བྱུང་། དཔེ་དེབ་དེའི་མིང་མཐོང་བཙམ་གྱིས་དཔེ་དེབ་དེ་ནི་བོད་དབུས་གཙང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་གློས་གར་ལྷ་མོའམ་རྣམ་ཐར་གྱི་འཁྲབ་གཞུང་ལྟ་བུ་ཡིན་སྙམ་སྙེར་ཡང་། དོན་དངོས་སུ་དེ་ནི་དབྱིན་ཡིག་ནས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་བྱིས་སྣང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཀྱི་དེབ་ཅིག་རེད། དེབ་འདི་ལ་དེབ་མིང་རིང་པོ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་པ་ནི་འདི་ལྟར་ཏེ། "ལྷ་མོའི་རྣམ་ཐར་དང་ཨེས་ཏེར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་བོད་པའི་བུ་དང་བུ་མོ་རྣམས་ལ་ཕན་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།"

དཔེ་དེབ་འདིའི་སྔར་བྱང་ལས"དཔེ་ཆ་འདི་འཇིག་རྟེན་བཀོད་པ་པོ་དང་ཁོང་གི་སྲས་ཡེ་ཤུ་མ་ཤི་ཀ་ངོ་ཤེས་པའི་དོན་དུ་བྲིས་པའོ།"ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟར། ཧ་ཅང་དཀོན་པའི་དཔེ་དེབ་འདི་ནི་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༢༢ ལོར་རྒྱ་གར་ཀ་ལི་ཀ་ཏར་ The Baptist Mission Press ཟེར་བའི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་གྱི་པར་སྐྲུན་ཁང་དེས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་སྤེལ་ཆེད་དུ་པར་སྐྲུན་བྱས་འདུག་ན་ཡང་། དམིགས་ཡུལ་ལྟར་བོད་མིའི་ཁྲོད་ལ་

དབྱིན་ཡིག་ནས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་

བྲིས་སྣང་སྤུ་གྲས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་ཅིག

༡༡༨
ཨེ་སི་ཐེར་རྣམ་ཐར།
ནས་ཡར་ཤེར་སྐྱིང་བསྐོར་ཁ་ཤས་ཙམ་དུ་རེའི་ཉི་མའི་ཟླ་ཞིག་ལ
བབ་མོ་ རྒྱལ་པོས་ཁྲ་ལ་མིག་རྒྱུག་རྒྱུག་བརྡུས་ནས་ཡང་ཡོང་པ་རྒྱ
རིགས་འདིག་བཞུག་སྟེ་ ཡོང་སྤྱོད་ཅམ་ནས་འབྱུང་དུས་སུ་ཁྲ་རེའི་
གཡོག་ལྟུག་གིས་ཡང་ཚུ་དེ་གཏོར་བས་ རྒྱལ་པོ་ཚུང་ཞིག་བྱུགས
ཁྲོས་དེ་སྐད་ཡང་ཡོང་པ་ཐང་ནས་བྲང་ས་དེ་ཚུ་ཕྱོགས་འདིག་འཛོག་བས
འབྱུང་ཤི་བར་བ་ལ་ ཡང་སྒྱུར་ཁྲམ་ག་ཡོག་ལྟུག་གི་གཏོར་བ་ལ
རྒྱལ་པོ་ཤིན་དུ་ཁྲོས་ཏེ་ རལ་གྲི་བཏོན་དེ་ར་བྱུག་ནས་ཁྲ་དེ་གསོད

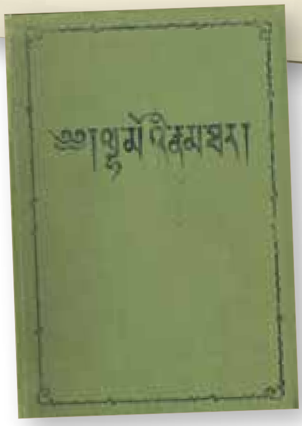

འགྲིམས་སྤྱོལ་བྱེད་ཐབ་ཡོད་མེད་ཤེས་དཀའ། དཔེ་དེབ་འདི་ནི་དབྱིན་ཡིག་ནས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་བྲིས་སྣང་གི་དེབ་སྤུ་ཤོག་ས་དེ་མིན་ན་ཡང་སྤུ་ཤོག་ཀྱི་གྲས་ཤིག་ཡིན་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་མེད།

དེ་སྒྱུར་མཁན་ནི་བོད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར་དབྱིན་ཇི་མ་མིང་ལ་Mrs. A. L. Shelton ཟེར་ཞིང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་སྤྱོལ་མཁན་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་དེབ་དེའི་ཤོག་ལྷེ་གཞན་པ་ཞིག་ན་“འབའ་ནས་བསོད་ནམས་གཡང་འཛོམ་གྱི་སྐྱིག་སྐྱེ། བྲིས་པ་སྐལ་བཟང་དབང་འདུས་ནས་ཕྱི་སྐད་བོད་ལ་བསྒྱུར་ནས་ཞིང་རྟ་ཧོར་ཟླ་ ༨ པའི་ཚེས་ལ་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ།”ཞེས་པ་འདིས་སྒྱུར་མཁན་ངོ་མ་དེ་སུ་ཡིན་ངེས་དཀའ་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༢༠ ལོའི་གཡས་གཡོན་ན་ཞིང་རྟའི་ལོ་ཞིག་འཚོལ་དཀའ་བས་ཞིང་རྟ་འདི་ཡང་ལོ་གང་ལ་འབབ་པ་བཅས་ངེས་གཏན་དཀའ་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།

དཔེ་དེབ་འདིའི་ནང་ན་ལུག་རྫི་རྣན་མའི་དཔེ་དང་། སེང་གེ་དང་བྱི་བ། བསོད་ནམས་ཅན་གྱི་གཡོག་པོ་ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་རིང་ཐུང་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་བྲིས་སྣང་སུམ་ཅུ་སོ་གསུམ་ཡོད་པ་ལས། བྲིས་སྣང་མཐའ་མ་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་དཔེ་ལས་བྱུང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་Esther ཏེ། བོད་སྐད་དུ་བཙུན་མོ་ཨེ་སི་ཐེ་ཟེར་བ་དེ་ལ་ལེའུ་བཅུ་ཡོད་ཅིང་ཤོག་གྲངས་བཞི་བཅུ་ལྷག་ཡོད་པ་དེ་བྲིས་སྣང་རིང་ཤོས་དེ་ཡིན།

བྲིས་སྣང་གི་དཔེ་དེབ་དེའི་ནང་བར་འཇུག་རི་མོ་ཡང་གང་མང་ཞིག་ཡོད། རི་མོ་དེ་དག་འབྲི་མཁན་ནི་སྐལ་བཟང་ཚེ་རིང་ཟེར་བ་ཁོང་བོད་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་སྐབས་ཀྱིས་ཡིན་ནམ། བྲིས་སྣང་གི་མི་སྣ་རྣམས་ལ་བོད་པའི་གྱོན་ཆས་གྱོན་དུ་བཅུག་ཡོད།

Mrs. A. L. Shelton ནི་ Dr. Albert Shelton

ཟེར་བ་དེའི་ཆུང་མ་ཡིན་པའི་ཆ་དེ་ལྟར་འབོད་ལ། མོའི་མིང་ངོ་མ་ནི་

NEW & NOTABLE

དཔེ་དེབ་ངོ་སྤྲོད།

OPPOSITE LEFT: THE COVER OF THE CHILDREN'S BOOK *SAMSARA DOG.*

འཁོར་བར་འཁྱམས་པའི་ཁྱི་ཟེར་བའི་བྱིས་སྒྲུང་གི་མདུན་ཤོག

say that this is the earliest book translated from English into Tibetan, but it is certainly one, if not *the* earliest children's book to be translated.

The translator of the book is Flora Beal Shelton, or so the publishing information on the title page of the book states. Flora Beal was born in 1870 into a farming family in Kansas (U.S.). She worked as a schoolteacher before marrying the American medical doctor and Christian missionary Albert Shelton in 1899. Within a few years in 1904, the two departed the States for China and the Tibetan borderlands. In 1905 they established a Christian mission in Batang in Kham, and lived there for nearly two decades, proselytizing and attending to the sick. Flora became accustomed to life in that region, where she not only raised the couple's two daughters, who were born in Batang, but also studied the Tibetan language and worked on translations of Tibetan stories. Mrs. Shelton left Batang in 1920 to take her daughters for schooling in the U.S. and to arrange for the publication of the book reviewed here. Mrs. Shelton also authored a biography of her husband's life, *Shelton of Tibet,* after his death in 1922 at the hands of bandits not far from the mission post in Batang.

Although Mrs. Shelton is stated as the translator on the English title page of the book, on another page of the book, one finds the following information in Tibetan: "Compiled by Sönam Yangdzom from Batang, and translated from the foreign language by the copier Kelsang Wangdu; finalized in the eighth month of the wooden horse year of the Tibetan calendar." Thus it is difficult to say who was the true translator of the stories, as the publishing details in English and Tibetan have conflicting information. The Tibetan calendar year is also a mystery, as there is no wooden horse year in the period of the 1920s.

The book has a total of thirty-three children's stories, including several Aesop's fables—"The Boy and the Wolf," "The Lion and the Mouse," and so on—folk tales, and other western children's classics. "The Story of Esther," from the Old Testament—Tsünmo Yesete *(Btsun mo Ye se the)* in Tibetan—is the longest story in the book, with ten chapters and having over 40 pages.

The book is illustrated with line drawings by artist Kelsang Tsering. All the figures are in Tibetan dress and the objects and scenery depicted are also Tibetan in nature. ■

Flora Beal Shelton ཡིན། སྨན་པ་དང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཞིག་ཡིན་པའི་མོའི་ཁྱོ་ག་ཡིས་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་སྔོན་དུ་ཁོང་གི་ཁྱིམ་མི་ཆ་ཚང་ཁྱིད་ནས་བོད་ཡུལ་གྱི་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་ཕལ་ཆེར་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུ་ལ་བསྡད། Flora Beal ནི་སྤྱི་ལོ་ ༢༨༧༡ ལོར་ཞིང་པའི་ཁྱིམ་ཞིག་ཏུ་སྐྱེས་ཤིང་། མོས་སློབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་གྱི་ཕྱག་ལས་གནང་མྱོང་། ༡༨༩༩ ལོར་མོ་ Albert Shelton དང་གཉེན་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༠༤ ལོར་བཟའ་ཟླ་དེ་གཉིས་ཨ་རི་ནས་བོད་རྒྱའི་ས་མཚམས་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་ལ་བསྐྱོད། ༡༩༠༥ ལོར་ཁམས་འབའ་ཐང་ལ་ཁོང་གཉིས་ནས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་གནས་ཤིག་གསར་འཛུགས་བྱས་ནས་དེར་ཕལ་ཆེར་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུར་བསྡད་ཡོད་ལ། དེར་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་བ་དང་ནད་པ་ལ་སྨན་བཅོས་བྱས། Flora ཁམས་ཀྱི་མི་ཚེ་ལ་གོམས་པར་གྱུར་ཅིང་། བཟའ་ཟླ་དེ་གཉིས་འབའ་ཐང་ལ་བུ་མོ་གཉིས་སྐྱེས་ནས་སྐྱེད་སྲིང་བྱས་པས་མི་ཚད། མོས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སློབ་སྦྱོང་བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཡིག་སྒྱུར་བྱས། མོའི་ཁྱོ་ག ༡༩༢༢ ལོར་འབའ་ཐང་གི་ཛག་པས་ལག་ཉེས་སུ་བཏང་རྗེས། མོས་རང་གི་ཁྱོ་གའི་རྣམ་ཐར་"བོད་ཀྱི་ Shelton"ཟེར་བ་དེ་བརྩམས། ■

From the Children's Corner: *Samsara Dog*

by Elizabeth Rose Sharp

བྱིས་སྒྲུང་།

འཁོར་བར་འཁྱམས་པའི་ཁྱི།

ཨེ་ལི་ཛེ་བེད་རོས་ཤཱཔ་ནས།

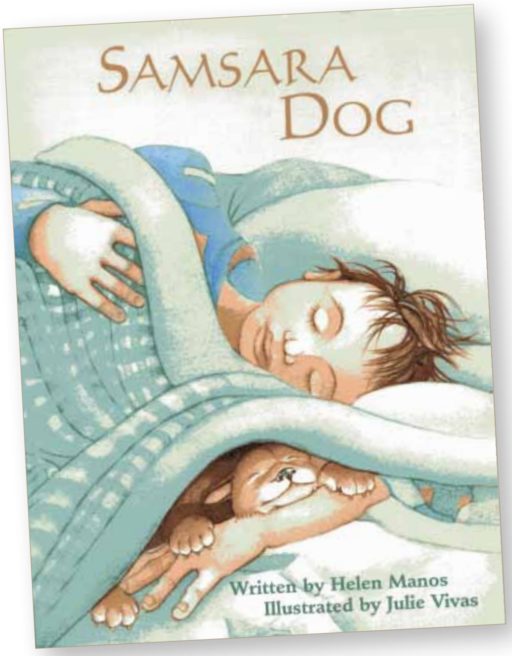

Editor's note: We invited one of our youngest library regulars to write a review of a new children's book in our collection that she would recommend to other young readers. She selected this gentle and beautifully-illustrated storybook on the cycle of rebirth and reincarnation told through the lives of a dog.

Samsara Dog. Written by Helen Manos; illustrated by Julie Vivas. La Jolla (CA): Kane/Miller Book Publishers, 2006. ISBN: 978-1-933605-51-7

Samsara Dog is a very good book that shows little children an example of the wheel of *samsara*. I like this book because it tells me that in every life you learn something new. *Samsara Dog* is about a dog coming back for many lives and I like dogs. The pictures in this book are very cute except for the first one which is scary. I always feel good when I finish the book and very happy.

Elizabeth Rose Sharp is one of Latse Library's most long-standing patrons. Within a month of the library's opening in 2003, at the age of two, she began visiting the library in the company of her Tibetan nanny. She continues to visit regularly, now with her mother Katherine, and has developed a keen and serious interest in Tibetan culture. The library staff appreciates her intelligence and obvious love of reading. Elizabeth has explored the library's offerings, delighting in videos of Tibetan opera, the New Year celebrations, and especially the growing collection of children's books in our upstairs Reading Room. Whenever we acquire a new children's book, we will show it to Elizabeth and ask her for her opinion. She reads it carefully, thoughtfully, and then appears back at the librarians' office door to offer her critique. She attends the British International School and enters 4th grade in fall 2010. ■

རྩོམ་སྒྲིག་པའི་མཆིད། ངཚོས་འདི་ག་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་རྟེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་རྒྱུན་ལྡན་ དཔེ་དེབ་གཟིགས་མཁན་གྱི་གྲས་ནས་ལོ་ན་ཆུང་ཤོས་ཤིག་ལ་མོས་ན་ཆུང་གི་གློག་པ་པོ་གཞན་པ་ལ་ངཚོའི་དཔེ་དེབ་ལས་གང་ཞིག་ངོ་སྤྲོད་བྱེད་འདོད་ཡོད་པ་དེ་ལ་སྐུར་ཞིབ་ཅིག་འབྲི་སྐུལ་བྱས་པ་ཡིན། མོས་སྐྱོང་དོན་འཇམ་ཞིང་པར་རིས་མཛེས་པའི་ཁྱི་ཡི་སྐྱེ་བ་བླངས་ཚུལ་སྐོར་གྱི་སྒྲུང་དེབ་འདི་བདམས་བྱུང་།

འཁོར་བར་འཁྱམས་པའི་ཁྱི་(*Samsara Dog*)དེ་ཧེ་ལན་མ་ནོས་ནས་(Helen Manos)བརྩམས་པ་དང་། པར་རིས་འབྲི་མཁན་དེ་ཇུ་ལི་ ཝི་ཝས་ལ་ཇོལ་ལ་ (Julie Vivas. La Jolla)(CA) པར་སྐྲུན་བྱ་མཁན་ཀེན།མི་ལར་དཔེ་དེབ་པར་སྐྲུན་ཁང་༢༠༠༦།

ISBN: 978-1-933605-51-7

འཁོར་བར་འཁྱམས་པའི་ཁྱི་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་དེ་ཕྲུ་གུ་ཆུང་ཆུང་ཚོར་འཇིག་རྟེན་གྱི་འཁོར་བའི་དཔེ་སྟོན་པའི་དཔེ་དེབ་ཡག་པོ་ཞིག་འདུག ང་དེབ་འདིར་དགའ་མོས་བྱེད་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་དེབ་དེའི་ནང་སྐྱེ་བ་རེ་རེ་ལ་ཤེས་རྒྱ་གསར་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་ཡིན། འཁོར་བར་འཁྱམས་པའི་ཁྱི་ཞེས་པ་དེ་ཁྱི་ཞིག་གིས་ཡང་དང་ཡང་དུ་ཁྱི་ལུས་ལེན་པའི་སྐོར་ཡིན་པ་དང་ང་རང་ཁྱི་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། དཔེ་དེབ་དེའི་ནང་པར་རིས་

NEW & NOTABLE

དཔེ་དེབ་ངོ་སྤྲོད།

RIGHT: YOUNG BOOK REVIEWER ELIZABETH SHARP. PHOTO COURTESY OF KATHERINE SHARP.

ན་ཆུང་དཔེ་དེབ་སྐྱར་ཞིབ་པ་ Elizabeth Sharp། པར་བདག་ Katherine Sharp

རྣམས་སྙིང་རྗེ་པོ་ཞེ་དྲག་འདུག་ཀྱང་པར་རིས་དང་པོ་དེ་སྔག་འོས་པ་ཞིག་འདུག ང་ནམ་ཡང་དཔེ་དེབ་ཅིག་བཀླགས་ཚར་པ་ན་ང་ལ་ཚོར་བ་སྐྱིད་པོ་འདུག

ཨེ་ལི་ཛེ་བྷེད་རོས་ཤཱབ་ནི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ཡོང་ཡུན་རིང་ཤོས་ཀྱི་གྲོགས་མཁན་གྱི་གྲས་ཤིག་ཡིན། ༢༠༠༣ ལོར་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དབུ་བརྙེས་ནས་ཟླ་གཅིག་ཙམ་མ་སོང་སྔོན་ལ་ལོ་ན་གཉིས་ལ་སོན་པའི་ཨེ་ལི་ཛེ་བྷེད་རོས་ཤཱབ་མོ་རང་གི་བོད་རིགས་མ་མའི་ལྷན་དུ་ཡོང་འགོ་བཙུམས། མོ་རྒྱུན་མཐུད་ནས་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་ཡོང་ཞིང་། ད་ལྟ་ཁོ་མོའི་ཨ་མ་ཀ་ཐ་རིན་ལྷན་དུ་ཡོང་བཞིན་ཡོད་ལ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ལ་དགའ་སྣང་ཇེ་ཆེར་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། ང་ཚོ་དཔེ་མཛོད་ལས་བྱེད་རྣམས་ནས་ཁོ་མོ་རིག་པ་གསལ་ཞིང་དཔེ་དེབ་ཀློག་རྒྱུར་དགའ་མོས་དེ་འདྲའི་ཆེ་བ་ལ་དགའ་མོས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

ཨེ་ལི་ཛེ་བྷེད་ནས་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་མཆོད་གཤམ་ལ་ཞིབ་ལྟ་དང་། བོད་ཀྱི་ལྷ་མོའི་གློག་བརྙན་ཐག་ལ་ལྟ་བ་དང་། ཡོ་གསར་གྱི་རྟེན་འབྲེལ་མཛད་སྒོ། དམིགས་བསལ་གྱིས་འདི་ག་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་བྱིས་པའི་དཔེ་དེབ་ཇེ་མང་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ཚོར་ཁོ་མོས་དགའ་ཚོར་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱིན་འདུག ང་ཚོར་བྱིས་པའི་དཔེ་དེབ་གསར་པ་འབྱོར་མ་ཐག་ངས་ཨེ་ལི་ཛེ་བྷེད་ལ་བསྟན་ནས་ཁོ་མོའི་བསམ་ཚུལ་གང་ཡོད་འདྲི་གི་ཡོད། མོས་དེབ་དེ་གཟབ་ནན་གྱིས་ཀློག་ཅིང་བསམ་ཞིབ་བྱས་ནས་སླར་དུ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་ཡོང་ནས་ཕྲན་ལ་མོའི་བསམ་ཚུལ་བཤད་ཀྱི་འདུག ཨེ་ལི་ཛེ་བྷེད་ནི་དབྱིན་ཇིའི་རྒྱལ་སྤྱི་སློབ་གྲྭར་བསློད་ཡོད། ༢༠༡༠ ལོའི་སྟོན་ཁར་འཛིན་རིམ་བཞི་པར་འགྲོ་མཁན་རེད། ■

ལ་རྩེ་ལ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་སྦྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་རིགས།

New & Notable Resources at Latse on the Postal History of Tibet

སྦྲག་རྟགས་ནི་ཆུང་ཆུང་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་དེས་གཏམ་རྒྱུད་ཆེན་པོ་ཞིག་བཤད་ཐུབ། ༢༠༠༩ ལོའི་ཟླ་ ༡༡ པའི་ནང་ལ། ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས"ལྷ་སའི་སྦྲག་ཐམ། བོད་ཀྱི་སྦྲག་རྟགས་དང་ཡིག་འབྲེལ་གྱི་འགྲེམས་སྟོན་ཞིག"ཟེར་བའི་ཚོགས་འདུ་ཞིག་བཀོད་སྒྲིག་བྱས་ནས་དེའི་ཐོག་ཏུ་སྦྲག་དངོས་དང་ཡིག་འབྲེལ་གསོག་ཉར་བྱས་ཡོད་པ་མི་འདྲ་བ་ཁག་ལྔ་གདན་འདྲེན་ཞུས་ནས་སྣང་པ་བོད་ཀྱི་འཕྲིན་ཡིག་སྤྲོལ་ཚུལ་གྱི་སྲོལ་རྒྱུན་ལ་བརྟག་དཔྱད་ཞིབ་མོ་ཞིག་བྱས། ལྷ་སའི་སྦྲག་ཐམ་ཟེར་བ་འདིའི་འགྲེམས་སྟོན་ལ་གསུང་བཤད་ཀྱི་ཕྲེང་བ་ཞིག་ཀྱང་བཀོད་སྒྲིག་བྱས་ནས། སྦྲག་རྟགས་ཉར་ཚགས་གནང་མཁན་གྱི་མཐོང་ལམ་ནས་བོད་འདི་ཐོག་མར་དེང་རབས་ཅན་གྱི་ལམ་ལ་ཞུགས་སྐབས་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་མངོན་ཐབས་བྱས། རྟོག་འཛིང་ཅན་དང་སྣ་མང་ཅན་གྱི་དུས་རབས་བཅུ་དགུ་བའི་མཇུག་དང་ཉི་ཤུ་བའི་སྟོད་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ཡིག་འབྲེལ་དེ་མངོན་པ་དང་མཚུངས་སུ་དབྱིན་ཇི་དང་རྒྱ་ནག་ཆེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྦྲག་ལུགས་དང་། བོད་གཞུང་བཀའ་ཤག་གི་ཡིག་འབྲེལ། སྦྲག་སྐྱེལ། སྐུད་ཡོད་དང་སྐུད་མེད་ཀྱི་ཏར་སྦྲག་བཅས་ཀྱང་མངོན་ཐབས་བྱས་ཡོད།

ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ན་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་རྟོགས་ཉུང་བའི་བོད་ཀྱི་སྦྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྦྲག་རྟགས་ཀྱི་རྒྱུ་ཆ་སྣ་འཛོམས་ཤིག་ཡོད། དེ་དག་ལས་དུས་དེབ་ཅིག་ཡོད་པའི་མིང་ལ་ཧི་མ་ལ་ཡའི་སྦྲག་(Postal Himal)ཟེར་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་བལ་བོད་སྦྲག་གི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་པ་ཟེར་པའི་ཚོགས་པ་དེས་ལོ་རེར་འདོན་ཐེངས་བཞི་རེ་འདོན་གྱི་ཡོད་པའི་ནང་དུ

THOUGH small in size, the postage stamp can nevertheless tell a big story. In November 2009, Trace Foundation's Latse Library presented *Postmarked Lhasa: An Exhibit of Tibetan Stamps and Correspondence*, bringing together both postal items and examples of correspondence from five different collections to more closely examine letter-writing activity and culture on the Tibetan plateau. Combined with a series of talks, *Postmarked Lhasa* invited viewers to look at the early modern world of Tibet through a philatelic lens, revealing, in often startling relief, the complex and myriad communications networks active in Tibet in the late 19th through the mid-20th centuries—including British and Chinese imperial postal systems, the post of the Tibetan Kashak government, hand-carriage, and wired and wireless telegraph.

Trace Foundation's Latse Library has fairly comprehensive holdings of the considerable but somewhat little-known corpus of material on Tibetan postal history and philately. One journal that is of particular interest is *Postal Himal*, a journal published four times a year by the Nepal and Tibet Philatelic Study Circle and which presents the most current, authoritative findings and writings on the postal history of Tibet, Nepal, and the Himalayas. This passionately produced periodical

NEW & NOTABLE

དཔེ་དེབ་ངོ་སྤྲོད།

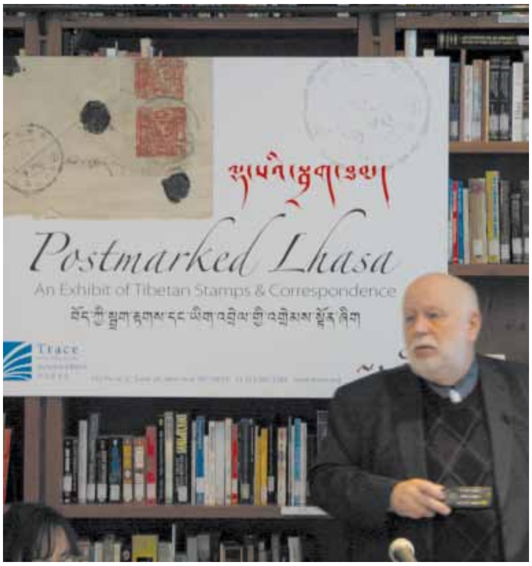

SCENES AND EXHIBIT ITEMS FROM POSTMARKED LHASA: AN EXHIBIT OF TIBETAN OF TIBETAN STAMPS AND CORRESPONDENCE.

ལྷ་སའི་སྦྲག་ཐམ། བོད་ཀྱི་སྦྲག་རྟགས་དང་ཡིག་འབྲེལ་གྱི་འགྲེམས་སྟོན་ཞིག་ཟེར་བའི་འདྲ་པར་འདེམས་བཀོད།

features articles by Circle members and other experts and collectors, with news and in-depth articles on all topics of the Himalayan philatelic realm, including the latest discoveries, reports of thefts and forgeries, and reproductions and photos.

Our featured speaker at *Postmarked Lhasa*, Geoffrey Flack, the Vice President of the Nepal and Tibet Philatelic Study Circle, recommended one recent publication for our acquisitions, namely the three-volume *Tibet and Postal History & Stamps* (Ch. *Xizang ji you zheng yu you piao shi)* by Fortune Wang, published by the author in Taiwan in 2008. Mr. Wang is a major collector of Tibetan stamps and postal documents. Based on his research and original pieces that he has come across as a collector, he has compiled an impressive three volumes: vol. 1: "History, Geography and Culture of Tibet;" vol. 2: "The Ancient and Early Postal History & Stamps of Tibet," and vol. 3: "The Modern and Contemporary Postal History & Stamps of Tibet." The books, bilingual throughout in English and Chinese, are richly illustrated with examples of philatelic documents that range from letters from earlier centuries when correspondence was hand-stamped and carried by courier, through the first decades of the 1900s, with outstanding examples of British, Chinese, and Tibetan postal systems that were used in Tibet at that time, and contemporary times. The text is well-documented with a plethora of clear reproductions of both rare and more common postage stamps and correspondence, seals, historical photos, and maps. *Tibet and Postal History & Stamps* is an important addition to the extant literature on this topic, and offers readers a glimpse of the wealth of original documents and materials that, upon closer inspection, can contribute greatly to our understanding of modern Tibetan society and history. ■

To read more about Postmarked Lhasa *please visit our website* www.trace.org *(under Events: Archives)*

TOP:THE COVER OF THE RECENT PUBLICATION *TIBET AND POSTAL HISTORY & STAMPS* BY FORTUNE WANG.
Fortune Wang་གིས་བརྩམས་ཏེ་ཉེ་ཆར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་བོད་དང་སྦྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྦྲག་རྟགས་" ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ཀྱི་མདུན་ཤོག

BOTTOM: AN ISSUE OF THE PHILATELIC PERIODICAL *POSTAL HIMAL*.
ཧི་མ་ལ་ཡའི་སྦྲག" ཞེས་པའི་དུས་དེབ་དེའི་འདོན་ཐེངས་ཤིག

ཆེས་ཉེ་ཆར་གྱི་ཁྲངས་ལྡན་གྱི་ བོད་དང་བལ་ཡུལ། ཧི་མ་ལ་ཡའི་སྦྲག་གི་སྐོར་གྱི་གསར་རྙེད་དང་གསར་རྩོམ་འགོད་ཀྱི་ཡོད། དུས་དེབ་འདིའི་ནང་དུ་ཚོགས་པ་དེའི་ཚོགས་མི་དང་། ཆེད་མཁས་གཞན་པ། ཉར་ཚགས་བྱེད་མཁན་བཅས་ཀྱི་ཧི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་སྦྲག་དང་འབྲེལ་བའི་གསར་འགྱུར་དང་ཞིབ་འཇུག་རྩོམ་ཡིག་ཆེད་འགོད་ཀྱི་ཞོར་དུ་ཆེས་ཉེ་ཆར་གྱི་གསར་རྙེད་དང་། རྐུ་འཁྱེར་དང་རྫུན་བཟོ་ཡི་གནས་ཚུལ། སྒྱུར་བཟོ་དང་འདྲ་པར་སོགས་བཀོད་ཡོད།

ང་ཚོས་ཚོགས་འདུའི་གཏམ་བཤད་ལ་ཆེད་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་པའི་སྐུ་ཞབས་ Geoffrey Flack ནི་བལ་བོད་སྦྲག་གི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་པའི་ཚོགས་གཙོ་གཞོན་པ་ཡིན་པ་དང་། ཁོང་གི་དགོངས་འཆར་ལྟར་ཉེ་ཆར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པ་བོད་དང་སྦྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྦྲག་རྟགས་ཞེར་བའི་དཔེ་དེབ་པོད་གསུམ་ཅན་ཞིག་ང་ཚོས་ཉོ་སྒྲུབ་བྱས། དཔེ་དེབ་དེའི་རྩོམ་པ་པོ་ནི་ Fortune Wangལགས་ཡིན་པ་དང་ཁོང་རང་གིས་༢༠༠༨ ལོར་ཐའི་ལྕན་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཡོད། སྐུ་ཞབས་ Fortune Wang ནི་བོད་ཀྱི་སྦྲག་རྟགས་དང་ཡིག་རིགས་ཉར་ཚགས་བྱེད་མཁན་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་རང་གིས་ཞིབ་འཇུག་དང་རྙེད་པའི་སྦྲག་དངོས་རྣལ་མ་རྣམས་གཞིར་བཟུང་ནས་ཁོང་གིས་ཧ་ཅང་དང་བ་འདྲེན་པའི་དཔེ་དེབ་བམ་པོ་གསུམ་བསྒྲིགས་ཡོད། བམ་པོ་དང་པོ་ནི་"བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཡུལ་ཁམས། སྲོལ་རྒྱུན།"དང་། གཉིས་པ་ནི་"བོད་གནའ་རབས་དང་སྔ་བོའི་དུས་ཀྱི་སྦྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྦྲག་རྟགས།" གསུམ་པ་ནི་"བོད་ཀྱི་ཉེ་རབས་དང་དེང་རབས་ཀྱི་སྦྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྦྲག་རྟགས།"བཅས་ཡིན། བམ་པོ་གསུམ་པོ་རྒྱ་དབྱིན་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྲར་མ་ཡིན་ཅིང་། དེ་དག་གི་ནང་དུ་སྦྲག་གི་ཡིག་ཆའི་དཔེ་མཚོན་གྱི་དཔེ་རིས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་བཀོད་ཡོད། སྦྲག་གི་ཡིག་ཆ་དེ་རིགས་ནི་འཕྲིན་ཡིག་གི་ཐོག་ལ་ལག་པས་སྦྲག་ཐམ་རྒྱག་པ་དང་བྲུ་མ་རྟས་སྐྱེལ་བའི་དུས་རབས་སྔ་བོ་དག་ནས་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས་བར་དུ་ཡོད། དུས་སྐབས་དེ་དང་མི་ཐོག་འདིའི་ནང་ལ་བོད་ལ་བོད་རང་གི་སྦྲག་ལུགས་ཤིག་ཡོད་པའི་ཐོག་དབྱིན་ཇི་དང་རྒྱ་ནག་གི་སྦྲག་ལུགས་དར་ཡོད་པའི་དཔེ་མཚོན་གསལ་པོ་བཀོད་ཡོད། དཔེ་དེབ་དེའི་ནང་གི་འགྲེལ་བརྗོད་རྣམས་ལ་སྦྲག་རྟགས་དཀོན་པོ་ཡིན་པ་དང་མ་ཡིན་པ། འཕྲིན་ཡིག ཐེལ་ཙེ། ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་འདྲ་པར། ས་ཁྲ་སོགས་ཀྱིས་རྒྱབ་གནོན་ཤུགས་དང་ལྡན་པ་བྱས་ཡོད། བོད་དང་སྦྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྦྲག་རྟགས་ཞེར་བ་འདི་ནི་བརྗོད་གཞིའི་འདིའི་སྟེང་ལ་ད་ཡོད་ཀྱི་དཔེ་དེབ་ཀྱི་ཁ་སྐོང་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ལ། འདིས་ དབྱེ་ཞིབ་ནན་མོ་བྱས་པའི་ཡིག་རིགས་དང་རྒྱུ་ཆ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་དེ་རྣམས་ཀློག་པ་པོ་རྣམས་ཀྱི་མིག་ལམ་དུ་བསྟར་ཞིང་། ང་ཚོས་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་སྤྱི་ཚོགས་དང་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་རྟོགས་སྒྲིབ་པར་ཕན་ནུས་མི་དམན་པ་སྟེར་བར་ངེས་སོ།

ལྷ་སའི་སྦྲག་ཐམ་ཞེར་བའི་འགྲེམས་སྟོན་འདིའི་སྐོར་མང་ཙམ་མཁྱེན་འདོད་པ་རྣམས་དྲ་རྒྱ www.trace.org ལ་ཕེབས་རོགས་གནང་། ■

LITERARY EXCERPT

ཁོལ་ཕྱུང་རྩོམ་རིག

ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་དང་རླུང་དམར་འུར་འུར།

OPPOSITE TOP: THE AUTHOR TSERING DÖNDRUP.

རྩོམ་པ་པོ་ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ།

སྒྲུང་རྩོམ་ རྩོམ་པ་པོ་གྲགས་ཅན་ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་རླུང་དམར་འུར་འུར་ཟེར་བའི་སྒྲུང་རྩོམ་འདི་ནི་རྩོམ་པ་པོ་འདིའི་སྒྲུང་རྩོམ་རིང་གྲས་གསུམ་པ་ཡིན། སྒྲུང་རྩོམ་འདིའི་ནང་དུ་རྩོམ་པ་པོས་རྩེ་གཞུང་ཟེར་བའི་ཨ་མདོའི་འབྲོག་ཁུལ་ཞིག་ལ་ཨ་ལགས་འབྲོང་ཚང་ཟེར་བའི་བླ་མ་ཞིག་རྟོག་བཟོ་བྱས་ནས། ལོ་རབས་ལྔ་བཅུའི་སྟོད་ནས་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་དབང་ཤུགས་ཀྱིས་བོད་ལ་དབང་སྒྱུར་བྱེད་མགོ་ཚུགས་ནས་བཟུང་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་མོ་ཟེར་བ་མཇུག་བསྒྲིལ་བ་སྟེ་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་བར་དུ་རྒྱ་ནག་དམར་གཞུང་གིས་བོད་མི་རིགས་དང་བླ་དཔོན། སྲོལ་རྒྱུན་གོམས་སྲོལ་བཅས་ཀྱི་ཐོག་ལ་སྤེལ་བའི་ཡ་མ་བརླ་ཡི་སྲིད་ཇུས་སྣ་ཚོགས་ཤིག་ཨ་ལགས་འབྲོང་ཚང་ཟེར་བའི་བླ་མ་དེའི་མི་ཚེ་ཡི་མྱོང་བའི་གཟུགས་རིས་སུ་བཀོད་ཡོད། སྒྲུང་རྩོམ་འདི་ཡང་ལ་རྩེ་གསར་འཕྲིན་འདོན་ཐེངས་སྔོན་མའི་ནང་ངོ་སྤྲོད་བྱས་པའི་ནགས་ཚང་ཞུ་ལུའི་སྙིང་དང་འདྲ་བར་རྒྱ་ནག་དམར་གཞུང་གིས་བོད་ཁམས་ལ་དབང་སྒྱུར་བྱེད་པའི་དུས་འགྱུར་ཆེན་པོའི་རྗེས་འབྲས་དག་རྒྱ་ནག་དམར་གཞུང་གི་དྲིལ་བསྒྲགས་མི་འདྲ་བར། བོད་མི་རང་གི་མྱོང་ཚོར་གཞིར་བཟུང་གིས་བརྗོད་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་སྤྱི་མས་ ༡༩༧༨ ལོ་བར་དང་། ཕྱི་མའི་ནང་དུ་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོ་མཇུག་བསྒྲིལ་ནས་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་རྣམས་སྒོ་འབྱེད་བྱེད་ཚོག་པའི་བར་དུ་བརྗོད་ཡོད།

རྩོམ་པ་པོ་ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ལགས་ནི་དུས་རབས་གོང་མའི་ལོ་རབས་དྲུག་ཅུའི་ནང་ལ་སྲོལ་རྒྱུན་ལ་སོག་པོ་མདའ་བཅུ་གཅིག་དང་། དེང་སང་རྨ་ལྷོ་སོག་རིགས་རང་སྐྱོང་རྫོང་ཟེར་བ་དེར་སྐྱེ་འཁྲུངས། རྫོང་ཁོངས་དེའི་མི་རྣམས་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་སོག་པོ་ཡིན་པ་ལྟར། རྩོམ་པ་པོ་ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་རང་ཉིད་ངོ་སྤྲོད་བྱེད་སྐབས"ངའི་རུས་པ་སོག་པོ་ཡིན་པ་དང་། སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་ནི་བོད་ཡིན།"ཞེས་གསུངས་སྐད། ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ལགས་དང་པོ་རྨ་ལྷོ་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་མི་རིགས་དགེ་ཐོན་སློབ་གྲྭ་ཟེར་བ་དེ་ནས་སློབ་སྦྱོང་ཐོན་པ་དང་། ཕྱིས་སུ་ཟི་ལིང་ན་ཡོད་པའི་མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་དང་ལན་ཀྲུའུ་ན་ཡོད་པའི་ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་གཉིས་སུ་ཡང་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་རྩོམ་རིག་ལ་སྦྱོང་གཉེར་གནང་ཡོད། ཕྱིས་སུ་ཁོང་གིས་རྨ་ལྷོ་སོག་རིགས་རང་སྐྱོང་རྫོང་གི་རྫོང་གི་ལོ་རྒྱུས་རྩོམ་སྒྲིག་ཁང་གི་འགན་འཛིན་གྱི་གོ་གནས་

Tsering Döndrup's *The Red Wind Scream*

THE *Red Wind Scream / Lungmar ur ur* (*Rlung dmar 'ur 'ur*) is the third novel by the famous fiction writer Tsering Döndrup. In this novel he imagines a nomadic area called Tsechung and a lama named Alak Drongtsang. The story takes place over a period beginning in the 1950s when the Chinese Communist power came to Tibet, through the early 1980s, the aftermath of the Cultural Revolution. In this work, Tsering Döndrup attempts to portray the oftentimes nonsensical policies toward nation, lamas, local chiefs and culture through the experiences of the main character Alak Drong. Like the semi-autobiographical novel *Naktsang Shilu Kyiduk (The Joys & Sorrows of a Boy from Naktsang)*, which was covered in the previous issue (v.5) of this newsletter, the book examines the tremendous changes that occurred in Tibetan areas under the Chinese Communists. The resulting narrative does not resemble the picture painted in Chinese accounts, but is a realistic retelling of the tumultuous experiences of the local people from their own stories. While *Naktsang Shilu* only covers up to the year 1958, the narrative arc of *The Red Wind Scream* stretches out to the early 1980s, at a time when many monasteries were being rebuilt and lamas were regaining some status and position.

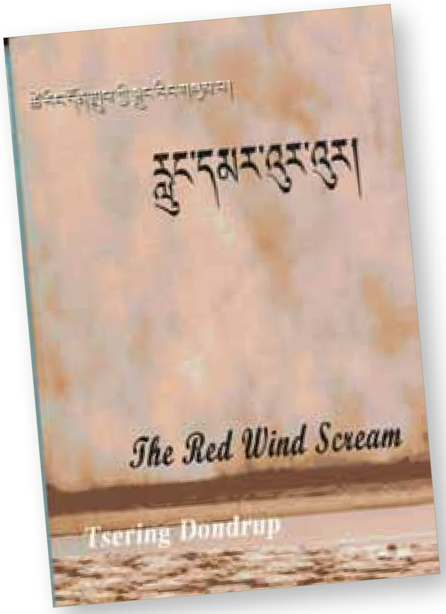

The author Tsering Döndrup was born in the 1960s in what is traditionally known as Sokpo Dajujik (Sog po mda' bcu gcig), present-day Malho Mongolian Autonomous County in Qinghai Province. The natives of that area originated from Mongolia, and indeed Tsering Döndrup often introduces himself by saying, "I am born Mongolian, but my language and culture is Tibetan." Tsering Döndrup graduated from the Malho Prefecture Teacher Training School, and later studied Tibetan language and literature at the Qinghai Nationalities Institute in Xining and the Northwest Nationalities Institute in Lanzhou. He works as a researcher and editor for the Malho Mongolian Autonomous County Annals Editorial Office; up to 2009, he served as Direc-

LITERARY EXCERPT

ཁོལ་ཕྱུང་རྩོམ་རིག

tor of that office, a position he lost when *The Red Wind Scream* was published that year, though he remains a member of the staff.

Tsering Döndrup grew up and received his education during the Cultural Revolution (1966–1976), a movement that gave rise to absurd ways of thinking and behaving on the part of many Tibetans. After the Cultural Revolution, in the 1980s, corruption among officials generated sycophantic conduct from those in lower positions. Tsering Döndrup, however, managed to stay clear of this madness and behavior, just as in the well-known saying, "The lotus grows from the mud but becomes a thing unstained," and addresses these phenomena in his writings, veiling criticism with sarcasm and humor. The author also appears not bound by Tibetan Buddhist view or Tibetan tradition: sham religious clerics and other figures do not escape his sarcastic and probing examination. The main character in *The Red Wind Scream*, Alak Drong, for example, is on the one hand, a mirror against which Chinese Communist leftist policies are reflected, and on the other hand, a model of the hypocritical Tibetan Buddhist lama.

Tsering Döndrup is one of the earliest to be involved in the Tibetan New Literature movement in the early 1980s. Most of the writers from this literary movement started off by writing poems, and eventually short stories. Also, some of these figures were active in the 1980s–90s, but have since disappeared from the literary scene. Tsering Döndrup, on the other hand, has remained active throughout, writing and publishing short stories as well as novels. His award-winning short stories and novellas have been published in various Tibetan journals. His two previous novels are *Fog (Smug pa)* and *Ancestors (Mes po)*.

The Red Wind Scream was privately published and distributed last year, in 2009. The title page of book gives the publication date of 2006 and otherwise has no other publishing information, details about the author, or notes. We know that 2006 cannot be the publishing year, as in reality the book came out in 2009. According to a reliable source, the book manuscript was already completed in 2007, so 2006 is most probably the date the author had finished work on the novel. Tsering Döndrup approached a few publishing houses about publishing the

བཟང་ན་ཡང་། རླུང་དམར་འུར་འུར་ཞེས་པའི་སྒྲུང་རྩོམ་འདི་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས་པ་དེ་རྒྱ་གཞུང་གི་འདོད་མོས་དང་མ་མཐུན་ཏེ་ཁོང་གོ་གནས་དེ་ལས་ཕབ་སྟེ། ད་ལྟ་ལས་བྱེད་པ་དཀྱུས་མ་ཞིག་གི་ཚུལ་དུ་གནས་ཡོད།

རྩོམ་པ་པོ་འདི་ནི་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་ལོ་རབས་ཀྱི་ནང་དུ་འཚར་ལོངས་བྱུང་བ་དང་སློབ་སྦྱོང་བྱས་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་ཆོས་ཕྱོགས་ན་འདམ་ལས་སྐྱེས་ཀྱང་འདམ་གྱིས་མ་གོས་པ་ཟེར་སྤྲོལ་ཞིག་ཡོད་པ་ལྟར། ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ལགས་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་ཀྱི་སྤྱི་བསྟོལ་དང་སྤྱོ་རྟམ་གྱིས་ཁོང་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་མེད་པ་མ་ཟད། རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་དང་དེའི་ཤུགས་རྐྱེན་ལས་བྱུང་བའི་བོད་མིའི་ཅོལ་ཆུང་གི་བསམ་སྤྱོད་ཁག་ཅིག་དང་། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་ནས་བྱུང་འགོ་ཚུགས་པའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་རུལ་སུངས། དེ་དང་རྗེས་འབྲེལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཐོག་གི་གཙམ་བའི་སྤྱོད་ཚུལ་རྣམས་ནི་ཁོང་གི་སྒྲུང་རྩོམ་གྱི་ནང་དུ་དགོད་བྲོ་བའི་ལམ་ནས་ཟུར་ཟ་དང་མཚང་འབྲུ་བྱ་ཡུལ་དུ་གྱུར་ཡོད། ཁོང་ལ་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཡི་ཤུགས་རྐྱེན་གྱིས་མ་གོས་པ་ཇི་བཞིན་དུ་བོད་རང་གི་ནང་ཆོས་ཀྱི་ལྟ་གྲུབ་དང་སྲོལ་རྒྱུན་གྱིས་ཀྱང་རྩོམ་པ་པོ་འདི་བཅིངས་ཐུབ་མེད། ཆོས་པ་དང་བླ་མ་རྫོག་པོ་དག་གི་སྤྱོད་པ་ཡང་ཁོང་གི་སྒྲུང་རྩོམ་དག་གི་ནང་དུ་ཡང་དང་ཡང་དུ་ཟུར་ཟ་དང་མཚང་འབྲུ་བྱ་ཡུལ་དུ་གྱུར་ཡོད། རླུང་དམར་འུར་འུར་གྱི་ནང་གི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་བླ་མ་འབྲོང་ཚང་ཡང་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་རྒྱ་ནག་དམར་གཞུང་གི་གཡོན་ཐལ་ཆེ་བའི་སྲིད་ཇུས་ཀྱི་མངོན་བྱེད་ཅིག་ཡིན་ལ། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་བླ་མ་ཁོང་རང་བོད་ཀྱི་བླ་མ་དང་ཆོས་པ་རྫོག་པོའི་མཚོན་བྱེད་དུ་གྱུར་ཡོད།

རྩོམ་པ་པོ་ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ནི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་ལ་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གསར་པའི་ལས་ལ་ཞུགས་མཁན་སྤུ་གྲས་ཤིག་ཡིན། བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གསར་པའི་ལས་འགུལ་ལ་ཕྱི་མི་བལྟས་ན། རྩོམ་པ་པོ་མང་པོས་དང་པོ་སྙན་རྩོམ་བྲིས་ཏེ་རིམ་གྱིས་སྒྲུང་རྩོམ་བྲིས་ཡོད་ཅིང་། ཡང་རྩོམ་པ་པོ་ཁག་ཅིག་གིས་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་དང་དགུ་བཅུའི་ནང་ལ་སྒྲུང་རྩོམ་རེ་བྲིས་ཀྱང་རིམ་གྱིས་འབྲི་རྒྱུན་ཆད་པ་ཡང་གང་མང་བྱུང་ཡོད། རྩོམ་པ་ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ནི་རྩོམ་རིག་གི་ལམ་ལ་དང་པོ་ནས་སྒྲུང་རྩོམ་གྱི་ལམ་ནས་ཞུགས་ཏེ་ད་ལྟ་ཡང་སྒྲུང་རྩོམ་འབྲི་རྩོམ་ལ་གཞོལ་བཞིན་པའི་རྩོམ་པ་པོ་ཞིག་ཡིན། བོད་ཡིག་གི་དུས་དེབ་གང་མང་དུ་ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ལགས་ཀྱི་སྒྲུང་ཐུང་དང་སྒྲུང་འབྲིང་བཏོན་ཡོད་པ་ལས་ལེགས་རྩོམ་གྱི་བྱ་དགའ་ཐོབ་པ་ཡང་ཁ་ཤས་ཡོད། ད་བར་དུ་སྒྲུང་རིང་གསུམ་བརྩམས་ཡོད་པ་ལས། རླུང་དམར་འུར་འུར་ཟེར་བའི་སྒྲུང་རྩོམ་འདིའི་སྔོན་ལ་སྨུག་པ་ཟེར་བ་ཞིག་དང་མེས་པོ་ཟེར་བ་ཞིག་བཅས་དཔེ་སྐྲུན་དང་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས་ཡོད།

འདས་ལོར་གཞུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པར་པར་སྐྲུན་དང་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས་པའི་“རླུང་དམར་འུར་འུར།”གྱི་དཔེ་དེབ་ཐོག་ན་ ༢༠༠༦ ལོ་ཡི་ལོ་གྲངས་དེ་མ་གཏོགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་དང་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་ས། སྒྲུང་རྩོམ་གྱི་སྔོན་བརྗོད་དང་མཇུག་བྱང་། རྩོམ་པ་པོའི་ངོ་སྤྲོད་ཅི་ཡང་མེད། ལོ་གྲངས་ ༢༠༠༦ དེ་ནི་བརྩམས་ལོ་ལས་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ལོ་མིན་པ་ནི་སྨོས་མི་དགོས། གནས་ཚུལ་ཁྲངས་ལྡན་ལྟར་ན། རྩོམ་པ་པོས་སྒྲུང་རྩོམ་འདི་ ༢༠༠༧ བརྩམས་གྲུབ་འདུག་པ་དང་། དེས་ན་ ༢༠༠༦ ནི་སྒྲུང་རྩོམ་འདི་རྩོམ་མཇུག་བསྒྲིལ་བའི་ལོ་ཡིན་འོས་ཏེ། རྩོམ་པ་པོས་བརྩམས་ཆོས་འདི་དཔེ་སྐྲུན་གྱི་ཆེད་དུ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གཉིས་ལ་འབྲེལ་གཏུགས་ཀྱང་གནང་འདུག་པར། དང་པོ་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་འདོད་རེ་བསྟན་འདུག་ན་ཡང་། བརྩམས་ཆོས་ངོ་མ་མཐོང་བ་ན་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་བྱས་མི་འདུག དེ་ནས་མཚོ་སྔོན་བོད་ཡིག་གསར་འགྱུར་ཟེར་བའི་མཚོ་སྔོན་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚགས་པར་རྩོམ་སྒྲིག་ཁང་གིས་ཚགས་པར་དེས་བརྩམས་ཆོས་འདི་མུ་འགོད་བྱས་འདུག ཡ་མཚར་བ་ཞིག་ལ། སྒྲུང་རྩོམ་འདི་ལ་སྔ་དུམ་དང་ཕྱི་དུམ་གཉིས་སུ་ཕྱེ་ཡོད་པ་ལས། མཚོ་སྔོན་བོད་ཡིག་གསར་འགྱུར་གྱིས་མུ་འགོད་དེ་སྔ་དུམ་ནས་མ་ཡིན་པར་ཕྱི་དུམ་ནས་བྱས་ཡོད། གཅིག་བྱས་ན་འདི་ལྟར་བྱེད་དོན་སྒྲུང་རྩོམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་འབྲེལ་བ་ཅུང་ཙམ་ཡོད་སྲིད། ཕྱི་དུམ་གྱི་ནང་དུ་རྒྱ་གཞུང་རང་གིས་ཀྱང་

book. In the beginning, they all expressed interest, but withdrew their consideration after reading the manuscript. The *Qinghai Tibetan News* took note of the novel and agreed to publish it serially. Oddly, only the second of the two parts of the novel was printed in a series in the newspaper. Their decision may be based on the content: “Part One” takes place during the 1950s and early 60s, while “Part Two” of the novel deals with the period of communization and the Cultural Revolution, topics about which the Chinese government permits criticism.

In this excerpt from *The Red Wind Scream*, Dr. Heather Stoddard has translated the beginning pages of “Part One.” ■

རང་གི་སྲིད་ཇུས་ནོར་འཁྲུལ་དུ་ཁས་ལེན་བྱས་པའི་དུས་སྐབས་ཏེ། མི་དམངས་ཀུང་ཧྲེ་བཙུགས་པ་དང་། རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་མང་ཆེ་བ་བྲིས་ཡོད་སྟབས། ཚགས་པར་རྩོམས་སྒྲིག་པ་ལ་འགོད་པ་སྟབས་བདེ་བོ་ཡིན་ལས་ཆེ་སྙམ།

འདིར་བཀོད་པའི་དབྱིན་འགྱུར་མ་དུམ་བུ་འདི་ནི་མཁས་དབང་བདེ་སྐྱིད་དབང་མོ་ལགས་ནས་རླུང་དམར་འུར་འུར་གྱི་སྔ་དུམ་ལས་བདམས་ཏེ་བསྒྱུར་ཏོ། ■

LITERARY EXCERPT

ཀློལ་ཕྱུང་རྩོམ་རིག

Excerpt from *The Red Wind Scream* *(Rlung dmar 'ur 'ur)*

PART ONE

ALAK Drong's sunglasses were perched on the bridge of his nose and he had a gold ring adorned with a precious *gzi* stone on the ring finger of his left hand. As usual he was wearing a dark brown Chinese suit and on top of that, because of the cold, a dark red robe lined with sheepskin, with a fine lynx fur collar, hanging loose over his shoulders. So, at first glance one got the (wrong) impression that he was a wealthy and uncultured businessman. Yet on taking a closer look at his close-cropped hair, the yellow cotton shirt with its collar sticking out, and the plain rosary wound around his left wrist, all these clearly indicated to anyone a little familiar with Tibet that he belonged to the class of lamas and re-incarnate *tulkus* for whom, looking back on the years of fear and trembling, the vows of monkhood had loosened like the coils of a snake, and whose inner being had lost its fizz like a bottle of uncapped beer.

Right at that moment, Alak Drong had one consort, two mistresses and three children (one born out of wedlock), one monastery, two-hundred-and-forty-one monks (amongst whom fifty-two had abandoned their vows), and twenty-six-thousand-three-hundred faithful subjects, and more. Many, many years ago, he had undergone a radical transformation–from being a snotty-nosed boy herder wearing a yak-rope girdle, to an empty-headed monk wearing the sumptuous maroon-colored robes of Lord Buddha. Not long after that he had been invited amidst the blowing of conch shells, the beating of drums and billowing perfumed incense, to Tseshung Monastery where he had taken his seat upon on the lion throne, invested with power over the whole community.

In hindsight, looking back on that day and its significance, it was not much more than a blurry dream. However, two events remained deeply engraved in his mind. First of all, the sudden red wind that had arisen in the afternoon, blowing so violently it carried off several cotton picnic tents set up by people who had come to attend the ceremony, as well as a few monks shawls that fluttered away like prayer flags into the sky. Even the splendid copper potty that reminded him of his teacher had gone hurtling off into the tempest like a shooting star, disappearing noone quite knew where. The old red-faced monk had bought it just a few days earlier from a nomad for the price of two ewes, but he did not show the slightest concern, remarking jokingly: "Though it flies off into the azure sky, it must needs fall down again upon the solid earth!" From that moment, he started handing out orders to all those who came to pay homage to Alak Drong, saying that whoever found the potty should bring it back immediately, and before long, honest and true, an old one-eyed crone found it and actually brought it back. But the pity was that it now looked like an ancient helmet fallen into the midst of a band of thieves brandishing staves. It was full of bumps and cavities and half its original size, making the old monk exclaim in despair: "How unfortunate can we get in this degenerate age, when even a potty has no merit!" Then he went on murmuring, as if to console himself, the fundamental Buddhist saying, "Impermanent are all composite things!"

Autumn was just beginning and the red wind went on hurling non-stop right through to the end of next spring. The people of the grasslands who normally take great delight in interpreting the signs found nothing auspicious to say about it at all. They had never seen weather like this before, and in

by Tsering Döndrup (2006)
Translation by Dr. Heather Stoddard

the end the only remark that could be mustered was: "Could it be that this is a sign of his (Alak Drong's) great power?" Indeed, the wind had already begun to instill fear and trembling in the minds of the monks of Tseshung monastery.

On the one hand, there was the delicious smell of all sorts of mouth-watering dishes spread out in front of him. All he needed was to stretch out a hand and pop a morsel into his mouth, but on that day the frightening eyes of the old monk—his face as red as a baboon's bottom and his beard ash gray–followed him everywhere, sticking to him like a shadow, so he dared not budge one inch.

From that day onwards, old Red Face kept watching closely his every move, whether he walked or sat, obliging him to learn by heart all kinds of tedious recitations, the very first being the "Refuge Prayer," and the most difficult part of this was the opening stanza:

I take refuge in the glorious, holy, root and lineage lamas,
Essence of the body, speech, mind, qualities and activities
Of the Buddhas of the ten directions and three times,
Source of the eighty-four thousand teachings
Antidote to all negative phenomena
Lords of the entire noble community…

It seemed then that the old monk had limitless power but before long Alak Drong realised that his own power was even greater. Emboldened, he cried out: "What a tiresome disgruntled old monk you are! It's sure that nothing good will come of it if we have to stay together for the rest of our lives!"

Red Face had been teacher to the previous incarnation, and this suddenly brought back to mind the day when his former student had announced, "In my next life, it won't do at all for us to stay together!" Thus for a moment the monk sat there dazed and astonished. Then he slowly unwound his monk's shawl and reciting a silent prayer, prostrated three times to Alak Drong, before disappearing no-one knew where.

Alak Drong had at last found freedom and began to enjoy it to the full, delicious and sweet, almost to the point of revulsion, doing whatever he liked until he got quite sick of it. He remembered a game that he loved to play in the old days when it seemed that there was nothing as delightful as catching and playing with the desert rats. So he called up a band of little monks of his own age and led them off to the outskirts of the monastery. There, like an experienced and skilled tomb robber, he first took a good look into each of the burrows. Then flicking the end of his shawl over one shoulder, he wound his rosary around his wrist and crouched on the ground, stretching an arm into one of the openings. Simultaneously, he ordered the others to take turns in blowing with all their might into the other end of the burrow.

That stretch of land had been taken over by the new folk who had arrived on the scene during the lifetime of the previous Alak Drong. The desert rats had come along with them, and it became their breeding ground. They proliferated and it looked now as if there were a large number, but the earth had become sodden and riddled, and almost all of it had turned into barren "black land."

The young monks under young Alak Drong's command were inexperienced, or perhaps they had never learnt the game at all, so in spite of strenuous efforts they did not manage to catch even one single desert rat. Furthermore, they all got a terrible thirst and their nostrils burnt as if they were about to catch on fire. Fortunately not far away the clear blue waters of Tseshung River meandered slowly by, so they ran down and flung themselves onto their bellies, drinking deeply until they could no longer breathe.

"Ema! What clear cool water it was! If it were not the 'River of Eight Qualities' then what else could it be?" Later on, in hard times when he got thirsty, how often did those very words slip out of Alak Drong's mouth. Especially on that day when they loaded him onto a transport lorry with fifty other men, on their way to prison, a vision of the blue waters appeared clearly before his eyes while the sound of the flowing river echoed in his ears, and he could not help himself but recite again and again those words.

He had never before suffered this kind of mistreatment and torture. The highway was nothing but bumps and potholes and as the lorry dipped up and down, it had the power of shaking live men till they dropped dead, and corpses till they came back to life. From one moment to the next, they were thrown over the heads of their companions and trampled underfoot. Pinched and

crowded, they lurched right and left, forwards and backwards, until their lungs, livers and eyes almost popped out of their sockets. This was the very first time the nomads had taken a ride in a vehicle. As they emptied out all they had in their bellies the vomit splurted this way and that over their faces and bodies. Two soldiers stood perched on the bonnet of the lorry, guns held against to their chests, dangling long iron rods with their hands. As they shouted in Chinese, "Silence, stand straight," the rods swayed to and fro and the points hit the nomads on the head, face, ears, neck and shoulders, scattering drops of blood from the wounds. But the most unbearable part was yet to come when from around midday their thirst, little by little, began to grow. Early that morning they had each received one steamed bread momo and an iron bowl of boiled water, but Alak Drong felt so utterly dejected he had not eaten the bread, much less drunk the water. Recalling this regret heaved up inside.

In the midst of all this suffering, he remembered how life had been in Tseshung Monastery after Red Face had passed away, and he could go off free and unfettered, to do whatever he liked and play with the desert rats. On one occasion, he had noticed a group of monks in the monastery who seemed to be discussing some secret assignment. One of them was taking snuff, while another wiped a dangling swathe of snot the "size of a sheep's carcass" from his nose with a large felt kerchief. Another old monk was saying, "Even if he is a lama, it's not right to spoil him like this…," and although Alak Drong had overheard, he took no notice at the time and just ignored their talk.

Not long after this little episode, around thirty lay people arrived from the main camp and the surrounding pasturelands. They requested an audience, prostrated and asked to take refuge. He knew nothing other than the fact that they were going to Lhasa. So following the orders of a monk who stood close by, he blessed them by placing his hand on each of their heads and giving them each a knotted cord. Once the task was over, as usual he gathered together his band of little monks and hurried off to do business with the rats, and then when they got thirsty they all ran over to Tseshung River to drink their fill of its icy waters, until they had to pause, panting heavily *shur-shur*.

The weather was getting hotter and hotter and the nomads were getting sweatier as a heavy stench rose from the lorry. The two men on the bonnet had their backs turned now, and they cursed in Chinese as they covered their mouths and noses with their hands. The lorry stopped for a break, and Alak Drong, wearing his heavy monk's robes, was sitting in a hut by the wayside. The smell of sweat was getting sharper as the heat reached its highest point. A man came forward to receive his blessing, and even he was holding a hand up to cover his mouth and nose. However, at that moment Alak Drong had nothing at all on his mind but water. He was thinking, "It doesn't matter if I die, if only I can drink my fill!" Unable to bear it any longer he raised his voice in the usual way as if calling to his attendants: "I'm dying of thirst! Bring water!"

A burning whiplash from one of the iron poles touched his cheek and before long dark drops of blood began to trickle, one by one. He suddenly recalled where he was and just what rights he had, and although in that instant the suffering of thirst had been forgotten, in the following instant another kind of suffering surged forth—the old pain of recalling lost happiness.

When the first detachment of what they called the "Red Chinese" had arrived in the neighborhood of Tseshung Monastery, they put up a few cotton tents and that was were they lived. Their leader, Wang Ego, was perfectly fluent in the Tibetan language, and when he came to pay a courtesy call on Alak Drong, he turned up with two guards carrying amazing guns. They neither prostrated nor asked for blessings and after offering two bricks of tea and a silk *khatak* scarf, Wang Ego just chatted about this and that, in the end making them to understand that one layman and one religious figure from the Tseshung Prairies were to accept the roles as new leaders.

Before that instant, Alak Drong had only seen "White Chinese" and since the color of their faces was really whiter than white he had assumed in a similar vein that the "Red Chinese" would have faces as red as a monkey's bottom, like his old teacher. But the men who stood before him had faces that were even whiter than the white ones, so he asked in great surprise: "Are you really 'Red Chinese?'"

"He he! Though it's not forbidden to speak of us in that way, our real name is Gong-tran-dang—the Communist Party," replied Wang Ego, chuckling away. He he he!!!

During the exchange that followed, Alak Drong stood his ground from beginning to end, proud as an elephant gazing emphatically into the distance, trumpeting through his nose: "I must make it clear to you that since Tseshung is the earth and Tseshung is the sky, I do not yet know whether it is for me to accept to be your leader, or whether it is for you simply to accept me as leader!"

Trace
FOUNDATION
ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པ།
利众基金会

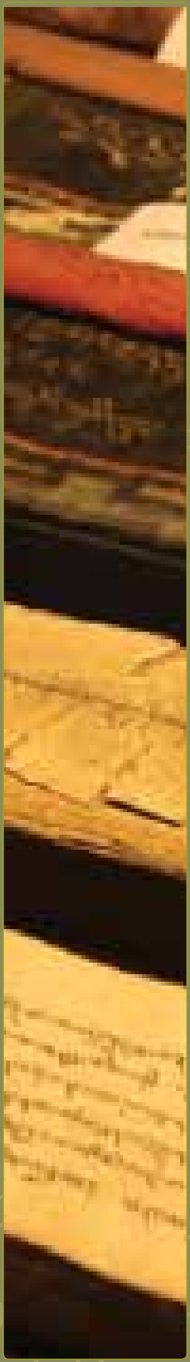

TRACE-SUPPORTED PUBLICATIONS AVAILABLE

For more than fifteen years Trace Foundation has supported the publication of new and classic Tibetan texts. **Today, we're offering libraries and cultural institutions around the world the opportunity to expand their collections** with these important works in the hope of increasing scholarship on the Tibetan world.

In the cultural sector, Trace Foundation has been involved in a variety of initiatives including cultural heritage preservation, support of local traditions, documentation of folk culture and local history, as well as the promotion of contemporary Tibetan arts. Over the years, we have fostered major initiatives aimed at preserving and distributing rare and ancient texts and have supported the publication of an impressive number of books on various subjects in Tibetan language. To date, more than a million copies of these publications have been distributed in China and made available to a large audience **free of charge**. You can find details of all publications we have supported on our website under "Resources."

While we are distributing these publications free of charge, we would require interested parties to cover shipping and handling charges. The books will be distributed on a first-come first-served basis. Interested parties can contact us at **publications@trace.org**. If you would like to join our mailing list to be informed of any future publications, please let us know.

Currently we are offering the following publications:

1. *bcom ldan rigs pa'i ral gri'i gsung 'bum* (10 vols.) – The Collected Works of a Famous Kadampa Master Jomden Rikpé Reldri (1227-1305), connected with Nartang Monastery
2. *nyang skyes snang mzad rdo rje'i gsung rtsom phyogs bsgrigs* (1 vol.) – Collected Works of Nyangkye Nangdze Dorje, predominantly on Nyingmapa liturgical and ritual practice
3. *reb kong sngags mang gi skar yig phyogs bsgrigs* (1 vol.) – Selections of Tibetan Astrological Texts of the Rebkong Ngakmang
4. *mi bskyod mkhas grub rgya mtsho'i gsung 'bum phyogs bsgrigs* (1 vol.) – Selected Works of Mikyö Khedrup Gyatso, predominantly on Tibetan medicine and Buddhist meditation practice
5. *dbang chen pad ma rig 'dzin gyi gso rig rtsom yig phyogs bsgrigs* (1 vol.) – Selected Works on Tibetan Medicine by Wangchen Pema Rikdzin
6. *sngags bcos be'u 'bum phyogs bsgrigs* (1 vol.) – A Rare Collection of Buddhist Incantations and Esoteric Mantras for Healing
7. *bod mo'i dogs gzhi dang thun mong gi lta tshul* – The Common Concerns & Views of Tibetan Women, edited by Gönpo Kyi
8. *rgyal rong dmangs khrod gtam tshogs* – The Folk Sayings of Gyelrong, composed and edited by Tsenlha Ngakwang
9. *reb kong rus mdzod lta ba mkha' khyab phyogs bral* – The Genealogy of Rebkong by Gyazé Geshé Jamyang Drakpa
11. *rdzogs chen chos dbyings stobs ldan rdo rje'i gsung thor phyogs bsdrigs* – The Selected Works of Dzokchen Chöying Topden Dorjé
12. *sde dge 'jigs med skal bzang sku phreng snga phyi'i gsung rtsom phyogs bsgrigs* – The Collected Writings of Dege Jikmé Kelzang
13. *kha gya'i gter rgen rig 'dzin bdud 'joms rdo rje'i gsung 'bum* – The Collected Works of Khagyé Tergen Rikdzin Düjom Dorjé

Wang Ego snorted back: "In fact Tseshung is very small. Indeed, it is so tiny that you won't even find it on the map of Dronggo (i.e. China). Then as if he were anxious that Alak Drong might not know what a "map of Dronggo" was, he stretched out the palm of his hand and went on, "For example, if this is a map of China, this fine line here is the territory of Tseshung. Agh! It's not even that big…"

"No, no, no!" Alak Drong stretched out his hand, "This is the land of Tseshung, and the map of China you just mentioned is this fine line here on my hand. No! Of course, it's certainly not that big!"

Wang Ego's snorting turned into derisive laughter, before he finally announced, "In that case let us go once out of Tseshung, and I will guarantee that as soon as we are outside, this discussion will automatically come to a halt. You can even bring some of the leaders from the main camp and the confederation with you. I'll be responsible for all expenses."

Young Alak Drong had for a long time been bored with the tedium of monastic life, and the moment he heard mention of the word "outside," he agreed without much ado, and with even less thought. On their return he announced to everyone, "There is nowhere on the farthest shores of the ocean and the farthest ends of the earth where I, Alak Drong, have not been. I have actually seen the Communist Party-on-Earth and the Communist Party-in-the-Sky, so I have no choice but to accept my role as leader. Whatever happens, I, Alak Drong, must needs volunteer as leader of the Communist Party! Thus the 'Work Unit', or to tell the truth, Wang Ego himself would gather together all the lay and religious leaders of the land of Tseshung, and after filling the valley with my praises, he will bestow upon me some amazing title, I cannot imagine what,'Vice Chairman of the Committee' or something of that sort. This will be some kind of religious or administrative rank, and not only that, each month I shall get a few coins of they call the 'monthly wage.'"

One afternoon when the red wind was blowing fiercely, Alak Drong ordered a monk to call his teacher to come and see him. He asked what exactly "Vice Chairman of the Committee" meant and just how high a post it would be. The learned teacher of Tseshung reflected deeply, "Three times four equals twelve, plus twenty-five points of mental concentration…." Then he shook his head painfully and uttered, "I do not know."

This was the very first meaningful question that Alak Drong had asked in exactly ten years, and as for his omniscient lama about whom it was said: "In the realms of Dharma and the World there is nothing he does not know," this was the very first question to which he could find no answer.

Presently known as Banak *geshe* Lobsang Palden, the fame of this doctor of divinity resounded in the blue heavens like thunder. Yet once upon a time he had been an ordinary monk amongst the ordinary ones, and when Alak Drong's pre-incarnation had gone on pilgrimage to Central Tibet he had followed carrying a small bundle. But, as soon as they arrived in Lhasa, before any time had gone by at all, he enrolled in the assembly at Drepung Monastery. The fact that he did not return home had stirred about as little interest as when he had first departed, but a few years later, he asked someone to take a letter to a virtuous friend of his called Jamyang Sherab in Tseshung Monastery. The principal message was that although he did not even have enough barley soup to fill his belly, he was studying in earnest, even at the risk of his life, for the sake of the teachings and for all living beings. Then he added: "You too must do the same!" There was nothing else at all except a request for a reply to the letter to let him know how his parents and two sisters were faring, but since the wording was so bound up with synonyms and metrics not even the monks from Tseshung, let alone the *geshe* who was summoned from Labrang Tashikyil could make anything of it but a stilted commentary. Closing his eyes Alak Drong had murmured: "A time will come when we shall have to find a way of inviting him back to our monastery." The regretful thing was that they were unable to fulful this wish until the lifetime of his next incarnation, and even more tragic was the fact that once Banak *geshe* did come back home, and actually did shoulder responsibility as preceptor to (the new young) Alak Drong, he pondered, "In the first place, I myself never managed to acquire anything more than shaky foundations in the 'Five Branches of Knowledge,' and so I have been through much hardship. Now with this little student, it is really vital, indeed it is my ultimate goal to instill some elementary notions of culture in him, right from the start."

Unfortunately, this good motivation proved fruitless, for Alak Drong found the classes given by his new teacher even more boring than those of Old Red Face. The two groups of "A-li Ka-li letters" and the [Buddhas of the] "Ten Directions and Three Times" were by now even more difficult to remember, so he became disheartened, and looking for all kinds of excuses (mostly headaches) he managed to avoid attending the *geshe's* lectures.

[….] ■

Heather Stoddard *is professor and head of Tibetan Studies at INALCO, Paris. From the early 1970s to the present day she has maintained an abiding interest in modern Tibetan intellectuals and their writings. In 1984 she created the first study course in modern Tibetan literature in the West, and in 1986 her landmark work on Gedun Choephel,* Le mendiant de l'Amdo*, was published.* The Nine-eyed Agate*, a book of translations of Jangbu's poems and short stories is in press, and a full translation of Tsering Döndrup's* The Red Wind Scream *is in preparation.*

Trace
FOUNDATION
ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པ།
利众基金会

Tel. +1-212-367-7380
+1-212-367-8490 (Latse)
Fax. +1-212-367-7383
Email: info@trace.org
info@latse.org
Web: www.trace.org
www.latse.org

132 Perry Sreet, Suite 2B, New York, NY 10014 U.S.A.